3 1761 07461879 4

670

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/udvalgteskrifter5v6hols

UDVALGTE SKRIFTER

AF

H. P. HOLST.

FEMTE BIND.

MINIATUR- OG MOSAIKBILLEDER.

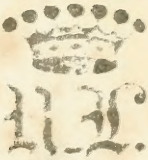

KJØBENHAVN.

C. A. REITZELS FORLAG.

1888.

LIBRARY
FEB 20 1973
UNIVERSITY OF TORONTO

PT
8137
H9
1887
bd. 5-6

Kjøbenhavn. — Bianco Lunos Kgl. Hof-Bogtrykkeri (F. Dreyer).

INDHOLD.

Miniatur- og Mosaikbilleder.

	Side
Vanitas! Vanitas!	3
Kunstnerselskabet Ponte-molle og Cervaro-Touren	17
Billedhuggeren Fogelberg	27
Den politische Nachtisch og den politiske Stokfisk	45
Petrarca og Laura	58
La Scalabrini	76
En Ungdomsven	96
Elisa Ahlefeldt	102
Nogle Ord om Sophie Brahe	117
Den „store“ Kean	127
Benvenuto Cellini	142
William Wilberforce	183
Stoffet til Shakspears Romeo og Julie	197
Var det virkelig saa galt?	219
Adam Oehlenschlæger	231
Familien Cencis Undergang	245
Saragossa	275

MINIATUR- OG MOSAIKBILLEDER.

I.

Vanitas! Vanitas!

Hvad jeg her vil fortælle, falder nærmest ind under Rubriken: Et Reise-Eventyr, dog med en Indskrænkning. Det Eiendommelige ved disse Reise-Eventyr er nemlig, at de, ligefra Goethes Tid, indeholde en Blanding af „Dichtung und Wahrheit", og at i dem Poesi og Virkelighed ere i den Grad indflettede i hinanden, at man har vanskeligt ved at udfinde, hvad der er sandt, og hvad der er tildigtet. Det er dog ikke Tilfældet her. Jeg fortæller simpelt og ligefrem, hvad jeg har oplevet, og naar jeg forsmaaer enhver digterisk Udsmykning, saa ligger det deri, at den lille Begivenhed, efter min Mening, er pikant nok i sig selv og trænger ikke til at pyntes.

I 1856 havde jeg tilbragt nogle Maaneder i Berlin, Dresden og Wien, for at gjøre mig bekjendt med Theatervæsnet der, og da jeg havde afsluttet disse Studier, følte jeg en Trang til at forfriske mig ved at gjensee Italien, hvor jeg havde levet mine lykkeligste Ungdomsaar. Jeg

tog da ned til Neapel og flyttede strax ind i mit gamle Hôtel: Locanda dei fiori, og blev der modtaget med aabne Arme af min tidligere Vært og Ven, Don Francesco Ferrari.

I de første Dage levede jeg i en stadig Henrykkelse over at gjensee alle de Steder, jeg havde elsket, og som jeg senere saa tidt havde manet frem for min Erindring. Først langt ud paa Eftermiddagen vendte jeg træt tilbage fra mine Udflugter, spiste silde til Middag og tilbragte Aftenen enten i Theatrene eller sammen med min Ven og et Par af hans Neveuer, to livlige unge Advokater, der, naar de først havde forvisset sig om, at Dørene vare vel lukkede, og at der ingen Lurere vare i Nærheden, kappedes om at tordne løs baade mod Kong Ferdinand og hans Ministre, forsikkrede høit og helligt, at intet Land under Solen var saa ulykkeligt som Neapel, svoer paa, at det blev systematisk ødelagt, og at Intet kunde frelse det, eftersom alle Landets bedste Mænd siden 1848 hensukkede deres Liv i de forfærdeligste Fængsler. Det var ikke morsomt at høre paa i Længden!

Efter en otte Dages Forløb var jeg atter som hjemme i Neapel og Omegn. Jeg begyndte da at tage mig det noget lettere, indskrænkede mine Excursioner, gjorde Besøg hos nogle Familier i Omegnen, drev omkring paa Chiaja og i Villa reale eller gjorde smaa Seiltoure paa Golfen. Jeg kom netop hjem fra en saadan Seiltour, men blev meget overrasket, thi idet jeg aabnede Balcondøren for at

faae frisk Luft ind i Værelset, faldt mit Blik paa en ung Sbirro eller Politisoldat, der stod paa Fortovet ligeoverfor og fæstede sine smaa sorte Øine ufravendt paa mig. Hvad der overraskede mig var, at jeg havde seet ham ganske nylig nede ved Havnen, da jeg sprang ud af Baaden, og nu stod han her! Var det mig, han søgte? Vilde han mig Noget? Jeg traadte ud paa Balconen for at give ham et Vink, hvis det var det, han ventede paa: men idetsamme trak han sine Øine til sig og stirrede saa haardnakket hen paa et andet Punkt, som om jeg aldrig havde existeret. Jeg havde da Leilighed til at betragte ham i Ro og Mag, og jeg benyttede den ogsaa. Han saae ganske intelligent ud, men Øinene havde et saa uroligt Blik, som om de altid vare paa Opdagelse. Hans lille Figur, der lod til at være baade smidig og adræt, tog sig forresten pudseerlig ud til den lange Kaarde, han havde ved Siden, og den uhyre høie, trekantede Hat han bar paa Hovedet. Jeg trak mig da igjen tilbage i mit Værelse, satte mig til at arbeide og tænkte ikke mere paa ham.

Snart skulde jeg slet ikke tænke paa Andet.

Allerede den næste Dag gik det op for mig, at det var mig, han fulgte, eller rettere forfulgte, med en Snildhed og en Ihærdighed, som om det var hans Livs eneste Opgave. Hvor jeg var, var han ogsaa. Han fulgte mig som min Skygge: han forfulgte mig, som Sangen om Marlborough forfulgte den reisende Britte! I Begyndelsen

tog jeg mig det ikke videre nær; det morede mig endogsaa at drille ham og føre ham paa Vildspor; men jeg mærkede snart, at Situationen ikke var holdbar. Jeg blev ærgerlig, pirrelig, ja fortvivlet over at være under Control hver Time paa Dagen, og tilsidst besluttede jeg at fortælle Ferrari det Hele og raadføre mig med ham om, hvad der var at gjøre. Han rystede smilende paa Hovedet og mente, at det maatte være et Foster af min Indbildningskraft, eller ogsaa var der en Misforstaaelse med i Spillet. «Maaskee,» sagde han, «er Politiet ved et feilagtigt Signalement blevet forledet til i Dem at see en Agent eller Emissair for et eller andet hemmeligt Selskab. De kommer jo lige fra Østerrig. Har De maaskee der gjort et eller andet farligt Bekjendtskab? Ja, for De veed ikke, hvad man hertillands kan finde paa i den Retning.»

Jeg forsikkrede ham alvorlig, at jeg havde slet ingen Bekjendtskaber af den Slags, og at Politik overhovedet var Noget, jeg ikke befattede mig med.

«Og De har heller ikke nogetsteds ladet falde et eller andet uforsigtigt Ord om vore Forhold, et Ord, som maaskee strax er blevet bragt videre?»

«Jeg har ikke for noget Menneske udtalt mig herom.»

«Heller ikke skrevet?»

«Skrevet? — Skrevet?» — gjentog jeg ganske forbløffet og blev rød i Hovedet.

«De har altsaa skrevet — men hvad?» spurgte han.

«Jeg har baaret mig ad som en Fusentast.» udbrød jeg forskrækket. «Allerede for flere Dage siden har jeg sendt et Brev til Kjøbenhavn om Forholdene her —.»

«Efter hvilken Kilde? Mine Søstersønners Vrøvl maaskee!» afbrød han mig heftigt. «Santo Diavolo, hvad har De dog udsat os for!»

«Jeg stolede naturligviis paa — —»

«At man ikke aabnede Breve paa Posthuset i Neapel!» raabte han. «Husk dog paa, hvor De er, Kjære! Her respekterer man Intet.»

Han gik med lange Skridt op og ned i Stuen. «De maa see at komme herfra saa snart som muligt.» sagde han omsider, da han var bleven roligere. «Tag over til Vincenzo og Deres Venner paa Ischia — De vil jo besøge dem, har De sagt mig. Maaskee taber man da Sporet: maaskee opklares det, at det Hele er en Feiltagelse, en Misforstaaelse — vi vil haabe det Bedste. Jeg skal strax skrive over til Vincenzo, at han kan vente Dem imorgen tidlig. De veed, at Barkerne fra Casamicciola gaae herfra inden Daggry for at benytte den første Brise. Inat Klokken tre skal Matteo vække Dem og bære Deres Tøi ned til Havnen. Servo, Signore! Addio!»

Med denne korte Hilsen gik han hastigt ud af Døren og lod mig alene i det afskyeligste Humeur. Jeg tog en Bog for at læse, men Bogstaverne dandsede for Øinene af mig; jeg forsøgte at skrive, men det gik ikke bedre.

Et voldsomt Tordenskrald drog mig hen til Vinduet. Veiret, der hidtil havde været straalende, var pludselig slaaet om. Himlen var kulsort og truende; der faldt nogle store Draaber, og pludselig begyndte det at regne — men saaledes som det kun regner i Neapel! Det var et Skybrud, som om alle Himlens Sluser pludselig aabnede sig paa engang, og samtidig rystede Blæsten Ruderne og hylede vildt gjennem Gaderne. Jeg var rasende paa mig selv, og det syntes mig, at Veiret passede godt til det Øvrige. Jeg tog min Regnkappe paa, trak Hætten op over Ørene og foer ned paa Gaden. Uden Plan flakkede jeg omkring, Gade op og Gade ned, og under alt dette knittrede Lynene, Tordenen buldrede, og Regnen vedblev at strømme.

Da jeg et Par Timer efter kom tilbage, skylregnede det endnu, men Uveiret var ophørt, og der var ogsaa kommet Ro i mit Sind. Idet jeg bøiede ind i Strada fiorentina, kom jeg til at tænke paa min Plageaand, og jeg vendte mig om. Han var ganske rigtigt i Hælene paa mig og havde gjort hele Touren med i sin tynde, luslidte Uniform! Stakkelen var ogsaa gjennemblødt lige til Skindet; men han var hverken gnaven eller ondskabsfuld — tvertimod han saae godmodig paa mig, som man seer paa en Lidelses-Kammerat, og i hans Blik var der et undskyldende Udtryk, som om han vilde sige: «Det

er ikke min Skyld, at jeg er nødt til at plage Dem, men jeg er Soldat og maa lystre min Ordre!»

Jeg lagde mig til Hvile et Par Timer paa min Sofa, spiste til Middag med god Appetit, gik saa over i Teatro fiorentino og saae Goldonis „Locandiera», der blev fortræffeligt spillet. Næste Morgen ved Daggry sad jeg allerede i Barken, der skulde føre mig bort fra denne By, som jeg havde higet saa stærkt efter at gjensee, og som i de sidste Dage var bleven mig saa forhadt, at jeg først aandede lettere, da Barken med alle Seil oppe for en strygende Vind skar forbi Cap Misenos rødliggule Balsaltmasser, og et nyt Skuespil viste sig for mine Øine. Det var Ischia, der i majestætisk Skjønhed løftede sig som en Dronning høit over Bølgerne med Procida og Vivara liggende for sine Fødder. Mine Øine fyldtes med Taarer ved at gjensee dette Sted, hvor jeg som ung havde følt mig saa lykkelig, hvor hver Dag var en Fest, og hvor der over Livet og dets Armod var udbredt et Skjær af Skjønhed og Harmoni, som en stakkels Jordbeboer ikke er vant til.

Jeg var saa fordybet i mine Drømmerier, at jeg ikke mærkede noget til, at Fartøiets Kjøl skurede imod Sandbunden, og at vi allerede vare ved Maalet. En af Marinarierne tog min Bagage paa Nakken, en Anden mig selv og vadede ind med mig mod Strandbredden. Larm og lystige Tilraab trængte hen til mig, men jeg havde

Morgensolen lige i Øinene og kunde ikke see, hvad der foregik. Jeg kjendte imidlertid det gamle Ordsprog: *Tre donne fanno un mercato**) og vidste, hvor lidt der paa disse Steder og mellem disse Naturmennesker hørte til for at bringe Alting i Røre. Pludselig følte jeg mig greben af stærke Arme; nogle kraftige unge Mennesker løb afsted med mig og bragte mig midt ind i Sværmen: det var Vincenzo og hans Hustru, deres Børn og Børnebørn, deres Slægt, Venner og Bekjendte, der alle vare komne herned for at tage imod mig.

Et Øieblik efter laa jeg i Armene paa „mia madre", og Taarerne rullede hende nedad Kinderne. „Mio figlio! mio caro figlio!" raabte hun, idet hun knugede mig ind til sig og gav mig det ene Smækkys efter det andet. Nu kom Touren til de Andre, og det kunde blevet en lang Historie, hvis ikke Il babiere, en Fætter af Huset, hvis smukke Tenorstemme jeg tidt havde beundret, havde istemt „Io ti voglio ben' assai," og under Sangen havde ordnet dem To og To og sat Toget i Bevægelse. Nu kom Instrumenterne frem, Guitarer, Mundharper og Tambouriner: Tarantellen begyndte, og medens vi under Latter og Spøg bevægede os langsomt henad den brede Landevei, der fører op til Casamicciola og til Vincenzos Hus, der ligesom en Vedet er stillet foran alle de andre, dandsede

* Tre Fruentimmer skrige op som et Marked.

paa begge Sider af os det ene smukke Par efter det andet op og ned af Rækkerne.

Jeg overlader det til Læserens Fantasie at udfylde Resten og vender igjen tilbage til min lille Fortælling. Naturligviis var jeg spændt paa, om man virkelig skulde have tabt mit Spor, og jeg var i et Par Dage tilbøielig til at troe det. Hver Morgen gjorde jeg tilæsels lange Toure omkring paa Øen, snart til Foria, Lacco og Monte Vico, snart til Byen Ischia med dens Castel og dens Lavamark eller til den fortryllende Dal ved Campagnano. Jeg indsugede med Begjerlighed den velgjørende Friskhed, der overalt her strømmede mig imøde, og selv om jeg engang imellem var forpiint ved Tanken om det ulykkelige Brev og de Følger, det kunde have baade for mig og Andre, glemte jeg det ganske i denne Atmosphære. Hvor kunde jeg dengang ane, at en forfærdelig Katastrofe syv og tyve Aar efter skulde med et eneste Slag knuse denne Tyrrhenerhavets kosteligste Perle og forvandle dens vidunderlige Skjønhed til en Gjenstand for Rædsel og Medynk!

En Formiddag, da jeg vendte tilbage fra den anstrengende Tour til Toppen af Epomeo, kom jeg efter Nedstigningen igjennem Foria. Heden var trykkende, og jeg trængte til en Forfriskning. Jeg lod derfor Føreren blive ved Æslet, satte mig hen i en skyggefuld Café under det udspændte Solseil og forlangte en *granita*. Lidt efter kom en smuk, midaldrende Mand forbi; han forlangte

ligeledes en *granita* og satte sig efter en høflig Hilsen hen ved det samme Bord. Der udspandt sig snart en Samtale imellem os, der blev ført med Liv fra begge Sider. Uden at tale Politik streifede vi dog ind paa endeel Themaer, der udgjorde Øieblikkets brændende Spørgsmaal. Pludselig afbrød han mig:

«Apropos, De sagde før, at De var en Nordbo, og De taler dog vort Sprog med saadan en Lethed! Hvorledes skal jeg forstaae det?»

«Det er ikke saa forunderligt,» svarede jeg. «Jeg har været i Italien engang tidligere og tilbragt halvandet Aar der. Jeg var dengang meget yngre og reiste med et Stipendium for at uddanne mig. Allerede dengang elskede jeg Deres Land og Literatur — det er altsaa ganske naturligt, at jeg ogsaa har lagt mig lidt efter Sproget.»

«Stipendium!» udbrød han. «Det kjende vi her ikke noget til. Vore unge Mennesker voxe op som vilde Skud uden Røgt eller Pleie og uden at bryde sig om at lære noget af Andre.»

«Hvorfor skulde de ogsaa det?» indvendte jeg. «I ere jo de Rige. Eders Land er det skjønneste i Verden. Naturen har udrustet Jer bedre end alle de Andre, og I sidde ved Kilden, mens alle vi — hvad Land vi end tilhøre forresten — alle vi, der søge det Skjønne, det Ideale, det Evige, vi ere nødte til at tye til Eder for at lædske vor Tørst.»

Han taug et Øieblik; derpaa sagde han: „De har Ret i meget: vort Land er smukt. Naturen har været god imod os, og vore Forfædre har efterladt os en Arv, der er uvurdeerlig; men hvad nytter det Altsammen, naar Ungdommen her hverken skjønner paa denne Arv eller forstaaer at gjøre den frugtbar?"

Han saae paa Uhret og reiste sig fra Bordet. „Desværre," sagde han, „er jeg nødt til at bryde af, thi jeg har en Forretning, der ikke kan opsættes; men De vilde vise mig en særlig Gunst, om De tillod mig at besøge Dem snart."

Jeg forsikkrede ham, at det altid vilde være mig kjært at see ham, og jo før jo hellere.

„Ogsaa idag?" spurgte han.

„Naturligviis. Jeg boer i Casamicciola hos Vincenzo Morghera."

„Hos San Vincenzo?" spurgte han.

„De kjender ham ogsaa under det Navn?"

„Ja hvem gjør ikke det! Han er den eneste Helgen, der, mig vitterligt, er bleven kanoniseret i levende Live — han har dog havt nogen Fornøielse af det!" tilføiede han leende og forlod mig.

Jeg var saa oplivet af Samtalen med ham, at jeg efter min Hjemkomst strax satte mig hen til Skrivebordet og arbeidede et Par Timer; derpaa spiste jeg til Middag, og tog efter Bordet en god Flaske Capri frem og et Par

Glas og lagde nogle Cigarer tilrette. Da det var besørget, gik jeg ud paa min Astrico, hvortra jeg havde en fortryllende Udsigt over Golfen til Vesuv. Jeg havde tidt kunnet sidde hele Timer og see paa Bjerget, der henad Aften vexlede Farver i det uendelige, men idag vilde det ikke gaae. Jeg var urolig, utaalmodig og lyttede hvert Øieblik efter, om jeg ikke hørte Nogen paa Steentrappen, der nede fra Veien førte op til Huset. Endelig kom han. Han satte et glad Ansigt op, da han saae mig, men det var tydeligt, at han var baade træt og echaufferet. Jeg skyndte mig derfor at faae ham ind i Stuen og placeret i min mageligste Stol; jeg skjænkede ham et Glas af den kølige Capriviin, som han drak med synlig Fornøielse, og bød ham en Cigar, som han lugtede til med Velbehag. Under alt dette vexlede vi forbindtlige Talemaader med hinanden: men idet han tændte Cigaren, saae han pludselig hen til mig og spurgte:

«Hvad er det, De har der?»

«Hvor?» spurgte jeg forundret.

«Den Sløife der i Deres Knaphul?»

«Det er et Ordensbaand.»

«Og det gaaer man med i saadan en Sløife?»

«Ja, det var Mode i Berlin og Wien, da jeg var der. Jeg fik mig da ogsaa lavet saadanne Sløifer, og jeg kan forsikkre Dem, at de var mig til megen Nytte, og skaffede

mig Adgang mange Steder, hvor Andre maatte gaae forgjeves.»

«Vil man see! Og de har ogsaa Decorationerne med Dem?»

«Ja, ganske vist.»

«Aa, maa jeg ikke see dem, hvis det ikke gjør Dem for megen Uleilighed? Jeg er en Nar efter Sligt.»

«Med Fornøielse!» Jeg tog af min Kuffert en Æske frem, hvori Decorationerne fandtes, og viste ham dem.

«Ja virkelig! Hvor de er smukke! Altsaa de to der med de hvide og røde Baand, de ere ...?»

«Danske, og den tredie der i det grønne er svensk.»

«Og den Sløife der, siger De, har været Dem til Nytte i Berlin og Wien og skaffet Dem Adgang mange Steder — — veed De vel, at den her let kunde have skaffet Dem Adgang til et Sted, som De vist nødigt vilde besøge?»

«Hvad mener De?» spurgte jeg.

«Har De glemt, at disse tre Farver: Hvidt, Rødt og Grønt ere de italienske Oprørsfarver fra 1848? Revolutionsmændene bar disse Sløifer paa Trods, endnu længe efter at de vare forbudne. De aresteredes i Hobetal paa offentlig Gade og kastedes i Fængsel, og der hensidder endnu Mange, hvis eneste paaviselige Forbrydelse er den, at de have baaret disse Farver. Har De ikke havt nogen Anelse derom?»

„Ikke det fjerneste.»

„Ikke engang, da De nylig blev forfulgt i Neapel?»

„Det veed De ogsaa!» — Jeg begyndte at ville fortælle ham Historien om Politisoldaten, men han standsede mig strax. „Jeg kjender det Altsammen. Han er her allerede i flere Dage.»

„Her!» udbrød jeg forskrækket.

„Ja, men jeg har forbudt ham at fortrædige Dem eller lade sig see af Dem, inden jeg fik talt med Dem selv.»

„De? Hvem har jeg da den Ære — —»

„Her er mit Kort. Jeg er Sindaco*) i Foria. Endnu idag skal jeg sende Deres Plageaand tilbage til Neapel med et Brev til Politipræfekten, hvoraf han vil see, at De ikke blot er uskyldig, men at De maaskee endog kunde have Krav paa en lille Opreisning — en lille.» føiede han til med et satirisk Blik til Sløifen i Knaphullet, „thi vanitas! vanitas! lidt Forfængelighed har der absolut været med i Spillet fra Deres Side — ellers havde Sløifen ikke været saa stor!»

*) Byfoged, (Syndicus).

II.

Kunstnerselskabet Ponte-molle og Cervarp-Touren.

Gaaer man fra Florents til Rom, tilbringer Vetturinen i Almindelighed den sidste Nat i Nepi, en Røverrede imellem Bjergene, og tidligt den næste Morgen begynder Touren igjennem den romerske Campagne, en halvtredsindstyve Mile lang, øde, udyrket og usund Landstrækning, der begynder ved Ronciglione og ender ved Terracina: midtveis imellem begge ligger den evige Stad, denne Kunstens og Skjønhedens smilende Oase, hvor saamangen en Vandringsmand har udhvilt og stillet sin Tørst.

Det er endnu tidligt paa Dagen: Solen er ifærd med at staae op, og en forunderlig, halv violet, halv rosenrød Duft lægger sig over hele den uoverskuelige Flade og vækker en hemmeligshedsfuld Anelse om de Herligheder, man iler imøde. Veiene ere fulde af Bakker: Diligencen, saagodtsom det eneste bevægelige Punkt i mange Miles Omkreds, kommer kun langsomt fremad: det ene Par

Oxer forspændes efter det andet: Vetturinen bander og skjændes med Campagnebønderne om Betalingen for deres Forspand, og den Reisende taber tilsidst Taalmodigheden, springer ud af Vognen og foretrækker at gaae tilfods, for i Ro at kunne hengive sig til sine Tanker. Er det om Vinteren, vil han finde Campagnen bedækket af friskt og smilende Grønt, der begynder i November og holder sig i flere Maaneder; en utrolig stærk Duft af Krusemynter bedøver ham næsten, og en Masse af smaa gule og hvide Blomster titte overalt frem imellem de høie brune Tidsler og Torne. Nu og da, skjøndt sparsommere ved den alfare Vei, seer man en Hjord af Hornkvæg og Geder, eller en Campagnebonde, fra Top til Taa indhyllet i Skind, thi paa denne Aarstid komme de ned fra Bjergene med deres Hjorder og opholde sig her, indtil den fortærende Sol begynder at afsvie Campagnen, og den usunde Luft igjen driver dem tilbage til Hjemmet. Lader man Blikket streife hen over den forunderlig nøgne Flade, seer man undertiden en lille blaa Røg stige iveiret: den kommer fra Campagnebøndernes Hytter, de saakaldte Casali, usle smaa Barakker, der i Almindelighed ere klinede op til Ruinerne af et gammelt Tempel eller Gravmæle, og som nu give en heel Familie Ly imod Uveir og Sikkerhed imod de vilde Bøflers Anfald, og det er alt, hvad der forlanges. Hist og her afbryder endeel gammelt Murværk — sørgelige Levninger af Templer og Thermer,

Paladser og mægtige Aquædukter — denne Egnens uendelige Monotoni og mane den Reisende om, at disse Strækninger, der nu ere saa øde, saa usunde og saa afskrækkende, engang have baaret frodige Sædmarker, yppige Vinhaver, rige Træplantninger og herlige Villaer og Mindesmærker.

Med eet standser Diligencen, og Vetturinen udstøder et charakteristisk Raab for at tiltrække sig Passagerernes Opmærksomhed: han peger med sin lange Pidsk henimod Horizonten, og see! den Reisende bliver med eet tilmode, som naar der efter en lang Søreise fra Mastkurven raabes: „Land! Land!" thi med eet ligger St. Peters mægtige Kuppel for hans Øine og aftegner sin smukke mørkeblaa Contour paa den lysere Himmel. Som god Katholik glemmer Vetturinen naturligviis ikke at løfte lidt paa Hatten for St. Peter; saa knalder han igjen med Pidsken, udstøder et tordnende Prrr! og Diligencen flyver rask fremad, thi den appiske Vei begynder nu at blive god, og der er kun fem smaa Miglier tilbage til Maalet. Man farer rask forbi Neros Grav, uden at skjænke dens smukke Basrelieffer og Hippogrypherne paa dens Sider saamegen Opmærksomhed, som de fortjene, og man standser først ved Tiberen og — Ponte-molle.

Jeg havde her en ypperlig Leilighed til at fortælle mine Læsere vidt og bredt om de syv antike Broer over Tiberen, der endnu ere tilbage i vore Dage, ligefra pons

senatorius til pons milvius eller den nuværende Ponte-molle; jeg kunde berette dem, hvilke Dele af Byen, de forbinde, og det skulde forundre mig meget, om de ikke paa den Maade vilde faae hele Roms Topografi ovenikjøbet; jeg kunde ydermere paa Philologiens Vegne recapitulere den catilinariske Sammensværgelse i Anledning af Ponte-molle; jeg kunde vise min archæologiske Indsigt ved at fortælle, naar den er bygget, og naar den er restaureret; og som Ven af de skjønne Kunster vilde jeg naturligviis ikke forglemme at give en detailleret Beskrivelse af dens to Berniniske Statuer, den langstrakte Johannes, der staaer paa den ene Side af Veien og døber Frelseren, der staaer paa den anden Side af Veien — i det mindste i en Snees Alens Afstand fra hinanden! Alt dette kunde vistnok være meget lærerigt, og jeg tvivler ikke om, at jeg kunde holde ud at tale ligesaa længe om de syv Broer over Tiberen som Geert Westphaler om de syv Churfyrster; men det vilde neppe more mine Læsere synderligt, og jeg skal derfor vel vogte mig for at sætte deres Taalmodighed paa denne Prøve.

Men foruden denne Ponte-molle udenfor Rom, som jeg ikke vil tale om, er der en anden Ponte-molle inde i Rom selv, som uden Tvivl vil interessere dem langt mere: og skulde de selv komme derhen, beder jeg dem for Alting ikke at undlade at opsøge den, skjøndt de paa deres Kaart og i deres Reisebøger forgjeves ville lede

efter den imellem Massen af de romerske Mærkeligheder. Og dog er den en Mærkelighed, en Mærkelighed af første Rang, en levende og livsfrisk Mærkelighed midt imellem de mange døde og hensmuldrende!

Allerede for endeel Aar siden har der i Rom dannet sig et talrigt Kunstnersamfund af alle mulige Nationer: unge, livsglade Mennesker, der endnu bæres fremad paa Haabets og Fantasiens Vinger, og hvis ungdommelige Munterhed Livets materielle Tryk og Kunstens Alvor endnu ikke har faaet Bugt med. „Ponte-molle" kalder dette Selskab sig. Det er den Fane, der har forenet dem, og det forekommer mig, at der ligger noget smukt i dette Banner, thi Ponte-molle er ikke en Bro som alle andre. Man bliver lidt stille, naar man første Gang kjører over denne Bro: man passerer den med en forunderlig Hjertebanken, thi der blander sig i Lyksaligheden over at staae ved sine Ønskers Maal og i Forventningen om alle de herlige Skatte, der snart skulle oplade sig for En, tillige en hemmelig Angst ved Tanken om: hvad ville disse Skatte blive for Dig? hvormeget vil Du kunne tilegne Dig af denne Rigdom? og tør Du troe, at ogsaa Du fører et Udbytte med Dig, naar Du engang igjen over denne Bro vender tilbage til din Hjemstavn? — Der er noget Smukt i at knytte disse Tanker ikke blot til sit Arbeide, men ogsaa til sine Glæder, og jeg skulde tage meget feil,

om det ikke er denne Følelse, der ligger til Grund for Benævnelsen: Ponte-molle.

Dette Selskab har sin Historie, og om den end ikke gaaer slet saa langt tilbage i Tiden som den romerske, saa knytter den sig dog umiddelbart til den. Ligesom Rom selv, constituerede ogsaa dette Selskab sig oprindelig som et Monarki, og det etrusciske Regjeringstegn, de tolv Lictorer, forglemtes ikke heller. Monarkiet fik sine ufravigelige Love, og om de ikke som Dracos vare skrevne med Blod, men med Rødvin, bleve Tavlerne dog høitideligt nedgravede udenfor Roms Mure — formodentlig for at man altid kunde vide, hvor Retfærdigheden laa begraven. Monarken følte imidlertid snart, at det ikke var saa let en Sag, til enhver Tid og ved enhver Leilighed, at opretholde den kongelige Værdighed, og han foregik derfor sin Tids Regenter med et mageløst Exempel, som neppe er blevet tilstrækkeligt bekjendt, og som jeg her gjør mig en Fornøielse af at optegne. Han abdicerede formelig, men inden han nedlagde sine kongelige Insignier, skjænkede han Samfundet den frieste Forfatning og indførte paa romersk Viis en Consularregjering, hvis Embedsførelse skulde controlleres af Folketribuner. I den nyeste Tid er Consulnavnet blevet upopulairt, og i Spidsen for Republiken staaer nu en Præsident, men Folketribunerne ere vedblevne som forhen. Det er et mærkeligt Beviis paa Republikens lykkelige Forfatning, at der altid hersker

den skjønneste Harmoni imellem Præsidenten og Folketribunerne, ja denne skjønne Forstaaelse gaaer saavidt, at da Republiken engang havde en Præsident, der var noget rød i Ansigtet, lode samtlige Folketribuner ved en høitidelig Leilighed sig male røde i Ansigtet — blot af Høflighed imod Præsidenten!

For at indlemmes i Republiken maa man for det Første være Kunstner, for det Andet underkaste sig en temmelig skarp Examen, og for det Tredie give Vin til alle de Medlemmer, der overvære Novicens Indlemmelse i Republiken. Hvad den første af disse Bestemmelser, nemlig Kunstnernavnet, angaaer, da er der som bekjendt noget Gummi-Elasticumsagtigt i denne Benævnelse, og den kan heldigviis gives en saa vid Udstrækning, at jeg ikke troer, at denne Omstændighed saa let skulde udelukke Nogen.

Med Hensyn til det andet Punkt, nemlig Examen, da føres Aspiranten af to Folketribuner og efterfulgt af Lictorer frem for Præsidenten, der med Værdighed spørger om hans Navn, Alder, Stand, Fødested o. s. v. og om hvad han har gjort for Kunsten i en eller anden Retning. Jeg var tilstede engang, da en skikkelig Tobaksfabrikant fra Frankfurt lod sig optage i Ponte-molle. Dette sidste Spørgsmaal syntes at sætte ham noget i Forlegenhed. «Jeg har ladet mig selv, min Kone og mine tre Børn male,» sagde han efter nogen Betænkning. Præsidenten

rystede alvorsfuldt paa Hovedet og forsikkrede ham, at det ikke vilde være nok til at komme over Ponte-molle. „Jeg har ogsaa", vedblev Manden, „hele mit Liv bestræbt mig for at gjøre gode Cigarer. Jeg kan naturligviis ikke forlange, at De skal troe mig paa mit blotte Ord - - jeg haaber derfor ogsaa „at gjøre noget for Kunsten" i dette Øieblik, naar jeg beder samtlige Dhrr. Kunstnere selv at overbevise sig derom." og han aabnede i det samme en stor Kasse Cigarer, som han omdeelte til Forsamlingen. Naturligviis var dette Argument af slaaende Virkning, og den gode Tobaksfabrikant blev under lydelig Acclamation ført over Ponte-molle.

Hvad nu endelig den tredie Bestemmelse angaaer, at den nylig Indlemmede maa give Vin til den hele Forsamling, da har den heller ikke noget Afskrækkende, naar man betænker, at man i Rom kan tractere tre til fire hundrede Mennesker med Vin for det Samme som en halv Snees i Kjøbenhavn. Og hvo — han være saa lidt forfængelig, som han være vil! — offrer dog ikke gjerne nogle Scudi for at have Lov til at bære en Orden, som Thorvaldsen og Vernet, Cornelius og Reinhardt have baaret for ham. En virkelig Decoration er nemlig Belønningen, der venter den, som lykkelig er kommen over Ponte-molle! Han føres da igjen hen for Præsidenten der med værdig Holdning og en salvelsesfuld Tale hænger ham en blank og nyslaaet Bajokorden*) i et blaat Silke-

*) En Bajokko er en pave'ig Kobbermynt af omtrent 4 Ores Værdi.

baand i Knaphullet, ja, hvad der vil sige mere, giver ham Udsigt til en endnu større Hæder, naar han værdigt opfylder de Pligter, han skylder Republiken. Og dette er ikke noget tomt Mundsveir, thi Bajokordenen har, ligesaa vel som enhver anden, sine Commandeurer, Storkors og Storcommandeurer -- ja den har endogsaa en endnu høiere Classe end alle de andre, thi dens fornemste Grad er Altfor-fortjent-Ordenen, — dog den uddeles kun sparsomt.

Blomsten i Republikens Tilværelse er imidlertid Cervaro-Touren, der i Almindelighed afholdes i Foraaret. Den har sit Navn af Cervaro, et prægtigt Steenbrud, sex Miglier fra Rom, i en vild og romantisk Egn ved den brusende Teverone, hvor Toget gaaer hen. Aftenen i Forveien holdes altid en Forsamling i en af Kunstnerkneiperne, hvor Toget omhyggeligt deliberer, og alle Functionerne fordeles mellem de Vedkommende. I et af disse Møder gjorde en meget lang Tydsker en heel Deel Ophævelser med Hensyn til Veirets Ustadighed; han havde endnu ikke endt sin Tale, førend han af En af de Tilstedeværende paa Væggen var aftegnet i Carricatur som Taarn med en Lynafleder paa Hovedet, og af en Anden som en umaadelig stor Kæmpe, der gaaer og holder paa Skyerne, for at de ikke skulle gjøre Cervaro-Touren Afbræk.

Tidligt næste Morgen gaaer man da ud af porta maggiore, hvor man sætter sig tilæsels, efterat have omklædt

sig i de løierligste og eventyrligste Dragter. Nu sætter Toget sig i Bevægelse, med Piber og Trommer i Spidsen; foran rider Feltobersten, derefter Præsidenten i mageløs Pomp, fulgt af sine Lictorer med fasces. Nu komme de forskjellige Functionshavende: Overganymeden med Thyrsus og Vinløv, Over-Kjøkkenmesteren, Over-Salatinspecteuren med Insignierne paa deres respective Værdigheder, og endelig den hele Cavalleri-Cohort i det mest lunefulde Optog med Faner, klingende Spil og lystige Sange. Saasnart man er ankommen til Pletten, bliver der først spiist Frokost, og derpaa raadspørges Pythia inde i Steenbruddets halvdunkle Grotter om Dagens Lystigheder. Hun kommer frem i et hvidt Gevandt, uddeler sine Orakelsvar, som paa det punktligste efterfølges, og Dagen gaar nu hen under Løier og Latter, under Sang og Musik, under olympiske Lege, Tourneringer og Landsestikken saavel tilfods som tilhæsels, og naar Solen nærmer sig sin Nedgang, uddeler Præsidenten Decorationer til dem, der have udmærket sig i at skære for, lave Salat, kaste med Discus o. s. v. Derpaa bliver af en eller anden Billedhugger Præsidentens Navn og Olympiaden indhugget i Grottens Stene til en evigvarende Erindring. – og fra dette Tog bringe Kunstnerne siden Livslyst og Munterhed ind i deres Arbeider, og dets mærkelige Begivenheder ere endnu i lang Tid Stof for deres Aftensamtaler i Osterierne.

III.

Billedhuggeren Fogelberg.

Af alle de berømte Kunstnere, jeg til forskjellige Tider har truffet i Udlandet, er der ingen, der staaer smukkere for min Erindring end Svenskeren Fogelberg. Det var dog ikke Kunstinteresse alene, der drøngslede mig til ham; thi hvor stort et Navn han end havde som Kunstner, var der dog ikke Faa paa den Tid, der kunde gjøre ham Kunstner-Rangen stridig – jeg behøver blot at bemærke, at mit Bekjendtskab til ham skriver sig fra Rom i 1841 og 42, at Cornelius dengang stod paa sit Høidepunkt, og at Thorvaldsen netop i den Periode arbeidede med en opblussende Ungdomskraft og en Skaberevne, der forbausede Alle.

Det, der gjorde Fogelberg dyrebar for mig fremfor Alle, var hans elskværdige, fordringsløse, ligelige Væsen. Der var hos ham en Klarhed, en Sindets Ligevægt, en Ro, der vidnede om, at han vidste, hvad han vilde, og at han havde naaet det; men denne Bevidsthed var parret

med en Beskedenhed, der hverken var tillært eller tilløiet. Han kunde ikke udstaae at blive rost, og da man engang meddeelte ham, at der i Bladene jevnlig stod berømmende Artikler om ham som Kunstner, udbrød han utaalmodig: «Kan man dog ikke lade mig i Fred! Det er min eneste Trøst, at der er Ingen, der troer det, og Ingen, der bryder sig om det!» Forresten blev han kun varm, naar han talte om Kunsten; men i saadanne Øieblikke var han ogsaa beundringsværdig, thi der er kun faa Dødelige, der ere trængte dybere ind i dens Væsen end han, og endnu færre, der have forstaaet som han at udtale sig derom. Hans milde, lyseblaae Øine fik da en varmere Glands, og hans fine og blege Træk farvedes med dette lumen purpureum, der ogsaa er den aandelige Ungdoms Særkjende. Hertil kom, at han altid var lige velvillig og meddelende, og at der over Alt, hvad han sagde, var udbredt en Urbanitet og Ynde, der vidnede om, at Skjønhedsformeren aldrig fornegtede sig.

Bengt Erland Fogelberg blev født af fattige Forældre i Gøteborg den 8de August 1786. Faderen var Metalstøber og havde et særegent Talent til at ciselere Ornamenter paa Klokker. At Sønnen havde arvet dette Talent og endnu meget mere, viste sig snart, thi han havde kun Sands for at tegne og modellere, og naar han ikke havde Leer ved Haanden, hjalp han sig med Supperødder, som han tillistede sig i Kjøkkenet.

Faderen, der havde Øie for Drengens Begavelse, sendte ham i en Alder af fjorten Aar til Stockholm, hvor han begyndte at tegne paa Academiet. Det varede dog ikke længe, før Drengen med sit skarpe Blik for det Skjønne følte, at man her var paa en Afvei, og at det svenske Kunstakademi paa den Tid gik mere i det Forskruedes og Maniereertes Ledebaand end i det Skjønnes. Det var derfor intet Under, at han i de første Aar lærte uendelig meer af den stockholmske Hofciseleur Rung, hos hvem han var sat i Lære, end af Akademiets Professorer, og da han et Par Aar efter blev Svend, syntes det ogsaa, som om hans Fremtid dermed var afcirklet for bestandig; men en lille Arv, som han uventet kom i Besiddelse af, satte ham istand til at gjøre nogle nye kunstneriske Forsøg, der lykkedes saa godt, at han blev ved, og nu vandt han i flere paa hinanden følgende Aar den ene af Akademiets Priisbelønninger efter den anden.

Det var dog først Bekjendtskabet med Sergel, der bestemte hans Livsretning. Den berømte Sergel, der havde begyndt som Steenhugger og nu betragtedes som en af de første Billedhuggere i Verden, var bleven gjort opmærksom paa Fogelbergs Fremskridt og ønskede at see nogle af hans Arbeider, men han havde i længere Tid været syg og maatte holde sig inde. Fogelberg læssede da alle sine Arbeider paa en Slæde og trak den selv hen til Sergel. Denne betragtede hans Forsøg længe og op-

mærksomt, dog uden at sige et eneste Ord; men fra dette Øieblik havde Fogelberg i ham en trofast Ven og Raadgiver, og hans Indflydelse paa ham blev bestandig større og stærkere.

Der var dog een Mand, hvis Indflydelse paa Fogelberg var endnu større, ja saa stor, at uden ham og hans Paavirkning vilde Fogelberg uden Tvivl aldrig have vovet paa at bryde sig i Sculpturen den Bane, der har gjort ham til en af de mest fremragende blandt den nyere Tids bildende Kunstnere. Denne Mand var «Asabarden» Ling, med hvem Fogelberg i længere Tid boede sammen. Som Modvægt mod den Atterbomske Skole eller Fosforisterne dannede der sig i Sverrig kort efter dette Aarhundredes Begyndelse en anden Digterskole, den gothiske, der satte sig til Formaal at bekæmpe Fosforisternes Maaneskinssværmerier og sydlandske Versformer. De ivrigste Forkæmpere for Gothicismen vare Geijer og Ling, af hvilke den Første gjennem sit Maanedskrift Idunna tilføiede Fosforisterne det ene Nederlag efter det andet, medens den Sidstnævnte spændte Bjørnestrenge paa Lyren og sang sit Epos «Aserne», saa det dundrede i hele Norden.

Oehlenschlæger havde begyndt herhjemme at vække Kjærligheden til den nordiske Gudelære, og Svenskerne gik i hans Fodspor. Ligesom man hos os reiste Spørgsmaalet om den nordiske Mythologies Brugbarhed for Kunsten, som Oehlenschlæger besvarede bekræftende, saaledes

reistes det samme Spørgsmaal i Sverrig, og her var det mærkeligt nok Geijer Gothicismens Forkæmper, der bekæmpede det. «De gamle Myther,» mente han, «havde ingen Anvendelse udenfor den Tid, hvori de selv levede; de Skikkelser, de fremmane, ere kun til for Tanken, ikke for Øiet, og kunne altsaa ikke anvendes i den bildende Kunst; at Odin er eenøiet kan til Nød benyttes af Skjalden, men ikke af Maleren eller Billedhuggeren» o. s. v.

Denne Fordommelsesdom havde tilfølge, at Ling blev vred og traadte ud af det gothiske Forbund; men paa Fogelberg gjorde den en ganske modsat Virkning. Han for sit Vedkommende havde intet Øieblik tvivlet om, at der i den nordiske Gudelære var et nyt Land at erobre for Kunsten, et Felt, som hverken Thorvaldsen eller Canova havde givet sig ind paa. I disse Tanker, som han forresten ikke udtalte for Nogen, bestyrkedes han af Ling; men han gik taus og stille omkring som sædvanligt, indtil han paa en skjøn Dag pludseligt udstillede tre Skizzer af den nordiske Gudeverden: Odin, Thor og Frei, der af alle Kjendere beundredes for den Selvstændighed og Kraft, der aabenbarede sig i dem.

De rige Fremtidsløfter, som disse tre Skizzer indeholdt, bleve heller ikke upaaagtede, thi han fik kort efter af Regjeringen Understøttelse til at foretage en Udenlandsreise for at uddanne sig i sin Kunst. Han gik da

ikke som Thorvaldsen til Italien, men efter Sergels Raad først til Paris.

Her følte han tilgavns, hvad der manglede ham. Franskmændene havde i at tegne en Force, som man i Stockholm ikke havde nogen Anelse om, og han begreb hurtigt, at her var intet Andet at gjøre end at begynde forfra. Han var dengang fire og tredive Aar, men hans Physionomi var endnu meget ungdommeligt, næsten barnligt, og han var ualmindelig fiin og spinkel af Væxt. Deraf benyttede han sig, da han meldte sig som Elev ved det franske Academi, thi han var nødt til at gjøre sig ti Aar yngre for at kunne blive optagen. Her tegnede han nu mange Timer om Dagen deels efter Afstøbninger, deels efter levende Model, og først da han fuldstændig havde Blyanten i sin Magt, meldte han sig hos Pierre Guèrin, en af de berømteste Kunstnere paa den Tid, der ogsaa villigt ydede ham sin Veiledning. I Stockholm havde han udelukkende studeret Antiken, og han havde derfor kun bragt det til at efterligne de døde Former: her lærte han, at der maatte en Faktor til, som han hidtil ganske havde savnet: det var Naturstudiet og Natursandheden, der netop er Livsprincipet i den græske Kunst.

Først efterat han havde tilbragt et Aar i Paris under de mest anstrengende Studier, besluttede han sig til at gaae til Rom, som han saa ofte havde gjæstet i sine Drømme. Men det gik ham, ligesom det gik Thorvaldsen,

da han betraadte den evige Stad; Virkeligheden overvældede ham, og ligeover for denne uendelige Fylde af Skjønhed følte han sig saa fattig og lille, at han i lang Tid ikke vovede at tage fat paa sit Arbeide. Fogelberg gjorde mangfoldige Forsøg, men de tilfredsstillede ham ikke, og aldrig saasnart stod en Statue færdig i hans Atelier, før den igjen blev hugget istykker.

Han begyndte da for tredie Gang at gaae i Lære; men denne Gang var det i Vaticanets Sale og hos deres evige Skjønhedsmønstre, at han søgte sin Veiledning. De virkede naturligviis i Begyndelsen mere afskrækkende end opmuntrende paa ham, og han havde igjen mangen en haard Kamp at bestaae, inden det Øieblik kom, da han ligesom gjenfandt sig selv. Men aldrig saasnart var dette Øieblik kommet, før han kastede Krykkerne fra sig for bestandigt, og før der i hans Atelier fremstod det ene Værk skjønnere end det andet. Hans Mercurius og Paris bleve af Kjendere løftede til Skyerne, og den sidstnævnte Statue vandt paa Udstillingen i Paris i 1827 Prisen som det bedste Sculpturarbeide. Nu fulgte Slag i Slag en Række af udmærkede Arbeider: Amor i Muslingeskallen, Hebe, den badende Pige, Apollo og Venus med Æblet.

Amor i Muslingeskallen er en af de yndigste Compositioner, man kan tænke sig. Elskovsguden er krøbet frem af Skallen, titter ud over Kanten og sender sin Piil ud imod et forsvarsløst Offer. Der er i dette Arbeide

en Skjønhed, et Skjelmeri og en Finhed i Udførelsen, der gjør, at det rivaliserer med de bedste Frembringelser af Thorvaldsen i samme Retning. I Hebe og Venus er der en Reenhed i Form og Linier, der uvilkaarligt bringer til at tænke paa Antiken. Den badende Pige straaler af Ungdom og Gratie. En berømt fransk Kritiker har fremhævet som en Eiendommelighed ved denne Figur, at Kunstneren, uagtet han har benyttet flere Modeller, alligevel har forstaaet at give enhver Deel af det skjønne Legeme den samme Alder. Apollo er det svageste af alle disse Arbeider, dog har Hovedet en ophøiet Charakteer, og Draperiet er fuldendt.

Ligesom Thorvaldsen lykkedes det ham under sit lange Ophold i Rom efterhaanden at skaffe sig store og værdifulde Kunstsamlinger, men han forstod ikke som Thorvaldsen at holde fast paa dem. En Medaillesamling, som han med store Opoffrelser havde tilveiebragt, solgte han til Kong Ludvig af Baiern, der betalte den kongeligt. Aldrig saasnart havde han skilt sig ved den, før han fortrød det, og nu begyndte han at samle paany, men denne Gang var det Gemmer, Urner, Lamper, Terracotter og Bronzer. Denne Samling antog efterhaanden saadanne Dimensioner, at den snart blev en af Roms Mærkeligheder. En Dag traadte en Englænder ind til ham i hans Atelier og spurgte, om han vilde sælge den. Fogelberg svarede kort og godt Nei, men da Englænderen trængte ind paa

ham og bad ham blot selv bestemme Prisen, nævnte Fogelberg, for at blive ham kvit, en Sum, der var saa høi, at han selv fandt den fabelagtig. Englænderen, der vel at mærke ikke engang havde seet Samlingen, tog sin Tegnebog frem, skrev en Anviisning paa Torlonia og rakte ham den. Dermed var Handelen sluttet. For at trøste sig over Tabet begyndte Fogelberg nu paa at samle historiske Portraiter, der snart svulmede op til en ikke ubetydelig Kobberstiksamling, som han senere forærede til Bibliotheket i Stockholm.

Under sit mangeaarige Ophold i Rom havde Fogelberg efterhaanden vundet et anseet Navn ikke blot blandt Kunstnerne af den tydske Skole, der i Thorvaldsen saae deres Forbillede, men ogsaa blandt de franske Kunstnere, der paa Grund af at han havde faaet en Deel af sin Uddannelse i Paris, betragtede ham som en af deres egne. Det var dog først, da Thor og Odin, disse gigantiske Skikkelser, som han havde baaret i sin Kunstnersjæl ligefra sin tidlige Ungdom — det var først, da de stode fuldt færdige i hans Atelier, at hans Berømmelse fik Vinger. Jeg glemmer aldrig den Dag, da jeg første Gang saae dem.

Det var en smuk Novemberdag 1841. Jeg havde faaet Bud fra Thorvaldsen, at jeg maatte skynde mig hen til ham, og da jeg traadte ind i hans Atelier, stod han imod Sædvane fuldt paaklædt til at gaae ud. „Vi skal

idag gaae sammen til Overbeck.» sagde han. Jeg taug. «Det synes De nok ikke om?» føiede han til efter en Pause: «ja jeg ikke heller. men jeg er nødt til det, for han har været her og bedt mig see paa en Carton. Hvad har De ellers imod ham?»

«Aa. Ingenting!» sagde jeg undvigende, «men jeg har allerede eengang været hos ham.»

Jeg havde nemlig paa Udreisen i Hamborg, der just ikke udmærker sig ved Kunstskatte, seet et overordentlig smukt Billede af Overbeck. Christus i Gethsemane. der findes i det saakaldte «Krankenhaus». og det havde givet mig Lyst til at gjøre hans Bekjendtskab. Jeg gik da hen til ham med Küchler, der kjendte ham personligt, men jeg husker nok, at jeg var inderlig glad. da jeg igjen var udenfor. Det var en smuk Mand paa et halvthundrede Aar. men han var saa besynderligt udstafferet i en lang Talar af sort Fløiel og en høi Fløielskalot paa Hovedet. at han lignede langt mere en Theaterpræst end en Kunstner. Hertil kom. at han talte fornemt. nedladende. heldøret og hviskende. Nei. han var vist en udmærket Maler, men det var ikke noget behageligt Bekjendtskab!

Jeg gik imidlertid trøstig med «den Gamle». og jeg skal ikke fragaae. at jeg havde ulige mere Fornøielse af det andet Besøg hos Overbeck end af det første. Havde han været fornem den første Gang, saa var han nu ydmyg og underdanig. Han gik med den høie Kalot i Haanden

ved Siden af Thorvaldsen og opsnappede ethvert Ord, der faldt fra hans Mund, som et Guldkorn. Endelig stod vi foran Cartonen: Christi Gravlægning, der var Formaalet for Besøget. Thorvaldsen pudsede Brillerne og tog sig en Priis. Han betragtede Cartonen med stor Opmærksomhed i nogle Minuter.

«Alt det derhenne er meget godt,» sagde han, «og Mutter Marie med — men han selv duer ikke.»

«Ja det er Ulykken med disse bibelske Billeder,» sagde Overbeck. «At gjengive det Guddommelige i Hovedfiguren lykkes næsten aldrig. Jeg vil dog ikke opgive Haabet om at komme min Tanke nærmere under Udarbeidelsen.»

«Han er ogsaa fælt fortegnet,» føiede Thorvaldsen til.

«Virkelig?» spurgte Kunstneren og rakte ham ivrigt et Stykke Sortkridt. «Hav dog den Godhed for mig at corrigere, inden De forlader mig!»

Thorvaldsen tog Kridtet, og uden at ændse, at det var en af de første Malere i Tydskland, han havde for sig, rettede han Feilene. Derpaa gav han Kridtet tilbage og hentede sin blaa Kappe, som Overbeck med stor Ærbødighed hjalp ham paa Skuldrene. Han fulgte ham bukkende nedad Trappen og overøste ham endnu i Gadedøren med Taksigelser.

Vi gik en Tidlang tause ved Siden af hinanden. Pludselig blev han staaende og saae sig om. «See det var

Nazareneren.» sagde han. «Nu skal vi see Noget af en en anden Tønde».

Vi stod i Corso, og han skraaede tvers over Gaden.

«Hvor vil De hen?» spurgte jeg.

«Jeg vil op og see den Thor, som de snakke saameget om. Jeg vil see at lære noget Nyt, for ham har jeg aldrig turdet binde an med.» Han bankede idetsamme paa Døren ligeoverfor og gik ind uden videre. Vi stode hos Fogelberg.

«Hvad! De besøger mig?» raabte denne glad og ilede hen til Thorvaldsen. «Naa, det kalder jeg en Ære!»

«Ja bare De kan taale den!» sagde «den Gamle», idet han omfavnede ham og efter romersk Skik kyssede ham først paa den ene Kind og saa paa den anden.

«Tak, Tak!» sagde Fogelberg i den samme glade og hjertelige Tone. «Jeg har i det Punkt min egen Religion, og jeg finder, at det er en større Ære for mig at blive besøgt af Thorvaldsen, end for Thorvaldsen at blive besøgt af Paven.»

Denne Hentydning til Leo den Tiendes Besøg, der havde gjort saa megen Opsigt i Rom, forfeilede ikke sin Virkning, thi Thorvaldsens smukke Ansigt fik sit allerelskværdigste Udtryk.

I det samme fik han Øie paa den vældige Tordengud, der med Hammeren paa Skulderen syntes at ville

træde lige hen imod ham. „Ei, ei!" gjentog han et Par Gange, idet han ligesom uvilkaarligt blottede sit hvide Hoved. „Seer han saadan ud? Naa! det er der da Mening i!"

Længe stod han fordybet i Betragtningen af dette Kunstværk, og Gud veed hvilke Tanker der i disse Øieblikke rørte sig hos ham! Misundelse var der ikke Spor af, thi hans Blik og hans Miner udtrykte kun Glæde og Beundring. Han gik et Øieblik bort fra Statuen for ogsaa at see Odin og Baldur: han betragtede dem velvilligt og opmærksomt, men han vendte dog strax efter igjen tilbage til Thor, der syntes at tiltrække ham særligt.

„Hvor i Alverden har De dog faaet fat paa ham?" spurgte han forneiet og vendte sig om til Kunstneren. „Kan De gjøre mange af den Slags, saa faae de jo Ret hjemme i Kjøbenhavn, og jeg faaer Uret. — Naa", sagde han venligt og gav Fogelberg Haanden, „det skal glæde mig at faae Uret."

Med disse Ord gik han. Fogelberg var blussende rød og havde Taarer i Øinene. Han vilde sagt Noget, men han kunde ikke faae et Ord over Læberne.

Da vi kom ned i Corsoen, var det Romernes Spadseretid, og hele den lange Gade vrimlede af Præster og pyntede Herrer og Damer. Thorvaldsen var saa fordybet i sine Tanker, at han ikke lagde Mærke til, at Folk blev staaende hvert Øieblik og hilste ham som en Konge. Da

vi kom ud i en af de smaa Tvergader, der føre hen til Palazzo Tomati, sagde han pludselig: „Den Thor løber mig bestandig omkring i Hovedet! Hvor Pokker har han dog faaet ham fra? ...“

„Sagtens fra den samme Kilde, hvorfra De selv har faaet saa Meget.“ svarede jeg. „Men det forekommer mig kun, at De var lidt for streng imod Overbeck.“ tilføiede jeg spøgende.

„Saa, synes De det! ... Ja, men man maa kjende sine Folk! Han, som vi var sidst hos, han kan taale, at man roser ham, men det kan Nazareneren ikke.“

At Thorvaldsens lakoniske Roes var falden i god Jord hos Fogelberg, viste sig meget snart, thi hans Arbeidslyst fordobledes fra dette Øieblik, og det var, som om han kun havde trængt til disse Ord fra den store Mester for at faae Vished om, at han her havde betraadt en Vei, som ingen Anden af Nutidens store Billedhuggere var kommen ind paa, og at ogsaa denne Vei førte til Maalet. At den otteføddede Sleipner skulde være mere formløs end den hundredarmede Briareus, kunde han ikke gaae ind paa; det gjaldt kun om at finde nordiske Typer for Majestæt, Skjønhed og Kraft og at udstyre dem med den samme Skjønhed som de græske, saa vilde disse nye Skikkelser nok efterhaanden gaae over i den almindelige Bevidsthed, og de smukke nordiske Myther vilde da afgive et ligesaa uudtømmeligt Stof som de græske. Det var

hans Tanke, og denne Tanke havde han allerede bidraget Sit til at give Virkelighed, ligesom Raphael har givet et uforgængeligt Billede af Madonna og Thorvaldsen af Christus. At Thorvaldsen syntes at sætte mindre Priis paa Odin og Baldur end paa Thor, brød Fogelberg sig mindre om, thi Hovedsagen for ham var jo, at Landet var fundet. Hvormeget der af det nye Land skulde erobres af ham, og hvormeget af de Andre, det forekom ham ligegyldigt.

At han var Thorvaldsen i Hjertet taknemmelig, fik jeg et slaaende Beviis paa nogen Tid efter. I et lille Kunstnerselskab hos Fogelberg kom Thorvaldsen kort efter paa Bane. Selskabet bestod fornemmelig af franske Kunstnere, der efter den franske Skoles Skik havde ikke saa lidt at udsætte paa ham. Jeg opponerede efter Evne, men var lige ved at blive overvældet, da Fogelberg, der hidtil havde siddet taus, pludselig tog Ordet. «Jeg forstaaer ikke,» sagde han alvorlig, «hvor man vil hen, naar man taler om Thorvaldsens Feil. Disse Feil forringe jo dog ikke hans store Egenskaber, men bringe dem kun til at straale stærkere. Naar det kommer høit, er der igjennem alle Tider en Snees Heroer, der have bragt det ligesaa vidt som han. Mon vi da ikke ligeover for dem gjøre bedst i at tie stille og beundre? Over dem staae jo dog kun Christus og Apostlerne.» Disse Ord bragte Dadelen til at forstumme, og det gjør mig ondt, at Dela-

borde ikke har kjendt dem for et Aars Tid siden, thi saa havde han formodentlig tilbageholdt sit Angreb.

— Den Opsigt, disse nordiske Gudeskikkelser gjorde i Rom, og den Glands, de kastede over Kunstneren, der havde frembragt dem, forplantede sig snart til Stockholm, og Beundringen blev her til Begeistring, da Statuen af Odin første Gang udstilledes for hans Landsmænd. Carl Johan, der havde ansporet Kunstneren til at udføre disse Værker, gav ham nu i sin Glæde over Resultatet den ene Bestilling efter den anden, uden at tænke paa, at disse Opgaver, som Fogelberg gav sig hen til med den samvittighedsfuldeste Iver, maatte drage ham bort igjen fra den Bane, som hans Geni havde anviist ham som den eneste rette. Imidlertid viste det sig ogsaa her, at Carl Johan, der ønskede, at Sverrig skulde besidde Statuer af sine store Mænd, aldrig kunde have henvendt sig til nogen Bedre end Fogelberg for at faae Opgaven løst. Hans Statuer af Birger Jarl, Gustav Adolf og senere af Carl Johan selv vidne om, at han ogsaa i den Retning neppe er overgaaet. Man behøver blot at see paa disse Skikkelser for at vide, at han ikke blot har studeret deres Physionomi og deres Costume, disse Ydersider af Kunsten, hvorved den Talentløse i Reglen bliver staaende, men at han ogsaa har levet deres Liv med dem, og at han i sin Tanke har optaget hele deres Væsen og Væren, inden han begyndte paa at forme dem. Paa en Som-

merreise, som jeg ifjor foretog gjennem Sverrig, fik jeg Leilighed til at fornye mit Bekjendtskab med disse mægtige Skikkelser, og det var fornemmelig Gjensynet af dem der bragte min Tanke tilbage til den lykkelige Ungdomstid, da jeg færdedes i den evige Stad med ham, som har frembragt dem.

I tredive Aar blev det ham forundt at leve i Rom i stadigt Samkvem med det Ædleste og Skjønneste, som Menneskeaanden har frembragt. Ingen kjendte Roms Herligheder bedre end han, og Ingen forstod bedre end han at vurdere dem. Rom var hans Elskerinde, og han opdagede bestandig nye Skjønheder hos hende. Jeg har nylig læst et lille erotisk Digt, hvori Elskeren tiltaler Stjernehimlen og ønsker, at han havde ligesaa mange Øine som der er Stjerner, for at han med dem alle kunde opfatte den Elskedes Skjønhed. -- Dette Billede passer bedre paa Fogelberg end paa nogen Anden.

I 1854 ønskede Kong Oskar, at han skulde komme tilbage til Fædrelandet, for at bivaane Afsløringen af de Statuer, han havde hjemsendt. Han skyndte sig at opfylde Kongens Ønske, og — ligesom der er en Mængde Parallelsteder i Thorvaldsens og Fogelbergs Kunstnerliv — saaledes gjentog sig ogsaa her de samme Scener, der i September 1838 betegnede Thorvaldsens Hjemkomst til Fædrelandet. Stockholms Indbyggere vare i Bevægelse fra den tidlige Morgen og strømmede i Tusindviis hen

for at hilse paa deres berømte Landsmand og paa hans Værker. Kanonerne tordnede, Musikcorpsene spillede, Sangforeningerne istemte deres fædrelandske Sange, og da Sløret faldt, heftede Kong Oscar under hele Befolkningens Jubel en Stjerne paa Brystet af den beskedne og fordringsløse Kunstner. Man kappedes om at gjøre Fester til hans Ære, men just som Begeistringen var paa sit Høidepunkt, forlod han i al Stilhed Stockholm med Hovedet fuldt af nye Arbeider.

Han ilede tilbage til Italien, for at udføre dem i Ro, men han naaede kun til dets Grændser. I Triest blev han pludselig syg og døde, og den samme By, der gjemmer Winckelmanns Levninger, gjemmer nu ogsaa hans. Sverrig tabte i ham en af sine ædleste Sønner, og af dets nulevende Kunstnere er der Ingen, der har optaget hans Tanke, Ingen, der er gaaet videre paa den Vei, han saa lykkeligt betraadte, Ingen, der med Meislen har villet gjengive de Skikkelser, som Oehlenschlæger, Ling og Tegner manede frem af Eddaens Nat.

IV.

Den politische Nachtisch
og
den politiske Stokfisk.

Der er Intet, der saa hurtigt trænger til at forklares som et Lystspil. Jo mere nationalt det er, jo mere Forfatteren har forstaaet at gribe, hvad der ligger i den Tid, han skildrer, des meer vil det Eiendommelige ved denne Tid trænge til at commenteres for en efterfølgende, ja selv Udtryk og Benævnelser, der have været gængse og dagligdags paa een Tid, tabe deres Betydning og gaae i Glemmebogen i en anden. I Overskous „Østergade og Vestergade" siger Jernkræmmer-Madammen f. Ex. i 2den Akts første Scene, at hun har været henne med Ane og kjøbt en Rekkedyle hos den rige Hr. Goltz paa Østergade. For et halvthundrede Aar siden brugte Damerne nemlig en Slags langagtige Arbeidstasker af Skind med pyntelige Staalbeslag, der gik under Navnet Rediculer og af simple Folk udtaltes Rekkedyler; men da Stykket, der gik første Gang i 1828, optoges i 1856, hørte jeg Folk nede i Parkettet forundret spørge: „Hvad er en Rekkedyle?"

Det er altsaa ikke besynderligt, at Holberg er bleven saa ofte commenteret, og at hans Arbeider, skjøndt de til evig Tid ville bevare deres Ungdom, dog med hvert Aarti trænge til nye Noter.

Rahbek, A. E. Boye, Werlauff og Tydskeren Robert Prutz have leveret værdifulde Commentarer til Holberg. Især fortjener den Sidste at erindres, thi deels har det kostet ham utrolig Uleilighed at udarbeide sit fortjenstfulde Værk om Holberg (han siger nemlig selv i Indledningen, at det i de fleste offentlige Bibliotheker i Tyskland er lettere at finde et chinesisk Manuscript end en dansk Bog); deels maa han have udarbeidet det med stor Selvovervindelse og med Samvittighedsnag, thi „det fremkommer", siger han, „paa en Tid, da Danmark har gjort Tydskland stor Uret og vedbliver at gjøre det" (!). Han trøster sig dog med, at der mellem hans Landsmænd vil være „eine kleine Anzahl unbefangener Seelen, welche den alten Holberg von seinigen heutigen Enkeln und Urenkeln zu unterscheiden wissen."

Af Holbergs Lystspil er der neppe noget, der trænger til flere Commentarer end den politiske Kandestøber. Hvor mange er der vel i vore Dage, der kjende noget til Herman von Bremenfelds politiske Lecture? Selv paa Holbergs Tid have disse Skrifter vistnok kun været kjendte af Faa, ja, der er eet af dem, som Holberg selv beviislig ikke har kjendt. Jeg skal tillade mig at dvæle et Øieblik

ved de Skrifter, der nævnes paa forskjellige Steder i Dialogen, og er om et Par af dem istand til at meddele Et og Andet, der idetmindste har Nyhedens Interesse.

De Skrifter osv., der omtales, ere: Den Europæiske Herold, Herkules og Herkuliscus, de sexten Stats-Cabinetter, Dankwarts Landkort, Alexander Magnusens Krønike, Den politische Nachtisch og Den politiske Stokfisk.

„Den Europæiske Herold" var et i sin Tid meget berømt historisk-politisk Værk, der i 1688 blev udgivet af Fr. Leuthoff von Franckenberg eller, som han egentlig hed, Bernhard von Zeck, der døde 1720 i Dresden som chursachsisk Geheimeraad. Holberg omtaler det selv i sin Introduction til de europæiske Rigers Historie som et ypperligt Værk; desto besynderligere er det derfor, at han et andet Sted nævner det blandt Skrifter „med glimrende Tituler, hvorved endeel Skribenter have søgt at stikke Øynene ud paa den menige Mann."

„Herkules" er en Slags politisk Roman, der udkom i 1659 og gjorde megen Lykke. Som Forfatter til den nævnes en tydsk Professor A. H. Buchholtz i Rinteln, der døde som Superintendent i Brunsvig. Det er en tyk Bog i Kvart eller Postilformat. Hertil knytter sig Henriks Replik, at „Herman kunde prædike, saasnart der kom en Forordning ud, at Herkules skulde være en Postil." — Af samme Beskaffenhed er Herkuliscus, der udkom samme Aar og er et grænseløst Sammensurium paa henved 200 Ark.

som det næsten er utroligt, at Nogen har kunnet komme igjennem. Vi Danske paradere ogsaa i den, thi der fortælles et Sted, at to „unge danske Fyrster, Hrr. Harald (19 Aar og 10 Uger gammel) og Hrr. Fredlof (eet Aar mindre end fire Uger yngre) i Selskab med otte Riddere og ti Rytterknegte kom til Prag med Hilsener fra deres Forældre Kong Olaf og Dronning Sculda."

Ved de „sexten Stats-Cabinetter" mener Werlauff, at Holberg har tænkt paa de statistiske Beskrivelser af større og mindre europæiske Stater, der i Slutningen af det syttende og Begyndelsen af det attende Aarhundrede udkom i det tydske Sprog i Leipzig, Nürnberg osv. Rimeligere er det dog, at Prutz har truffet det Rette, naar han antager, at Holberg har sigtet til de mange smaa politiske Brochurer, der paa den Tid udkom under Navn af „Stats-Cabinet", „Det nye Stats-Cabinet", „Første, andet, tredie osv. Stats-Cabinet", og som dengang afgav en baade underholdende og belærende Læsning.

„Dankwarts Landkort" omtales, som bekjendt, i Collegium politicum, 2den Akts 1ste Scene, hvor Herman siger: „Jeg skal strax skille Trætten. Henrik, laan os et Landkort, Dankwarts Landkort." Et Dankwarts Landkort har imidlertid aldrig existeret. Werlauff mener derfor, at der hermed alluderes til de af Justus Danckert og Sønner i det syttende Aarhundrede forfærdigede Landkort, der solgtes for billig Priis og derfor bleve meget be-

nyttede: Prutz derimod paastaaer, at han sigter til Caspar Dankwerth, der i 1652 udgav en Geografi i Forbindelse med et Kort. Derved er der dog at bemærke, at paa Kortet i Collegium politicum skal der søges om Paris, «der blev beleiret baade tillands og tilvands», men Dankwerths Kort er rigtignok over Slesvig og Holsten! Hvem der har Ret er forresten ligegyldigt, thi Holberg har uden Tvivl hverken tænkt paa Danckert eller Dankwerth, men som Lystspildigter taget det første Navn, der er faldet ham ind.

Ligesaa ligegyldigt er det, om Holberg ved at nævne Alexander Magnusens Krønike har tænkt paa Wiingaards danske Oversættelse af Curtius eller paa Sylvii nye Krønike om Alexander den Store, hvorom de Lærde ligeledes ere uenige. Det hører desuden til de Spørgsmaal som Ingen kan paatage sig at afgjøre, thi Tanker kan man ikke gaae i Rette med, og allermindst Holbergs.

Hvad jeg derimod heller vil dvæle lidt ved er de to Bøger, der ere nævnte som Overskrift til denne Artikel: «Den politische Nachtisch» og «Den politiske Stokfisk», thi disse Bøger ere i den Grad sjeldne, at de neppe findes i noget af vore Bibliotheker, og der er uden Tvivl ikke Faa, der have tvivlet om, at de virkelig existere. Jeg har imidlertid det Held at have dem begge liggende foran mig i dette Øieblik, thi jeg har en Ven, der er Bibliophil med Liv og Sjæl (nu afdøde Etatsraad Edvard

Collin), og han har havt det endnu større Held ved en Række af Tilfældigheder at faae fat i dem begge. Jeg skal give mine Læsere en kort Beskrivelse af disse to mærkelige Bøger, og jeg haaber, de ikke ville fortryde at anvende nogle Øieblikke paa at gjøre deres Bekjendtskab.

Den «politische Nachtisch» er et virkelig politisk Skrift, ret en Bog for en Politicus som Herman von Bremenfeld. Rahbek, anfører Titlen, men ucorrekt og ufuldstændigt*), og det er urigtigt, naar man kalder Udgaven af 1695 andet Oplag, thi Udgaven af 1690, som netop er den, jeg har for mig, omtaler i Fortalen allerede flere tidligere Editioner. Rahbek har altsaa ikke kjendt Bogen, og Werlauff og Prutz, der har optaget den samme Notis, ikke heller.

Bogen, der er henimod 800 Pagina stor, er trykt i Duodez og bestaaer af den egentlige Nachtisch og et

*) Bogens fuldstændige Titel er: Neu vermehrter politischer Nach-Tisch, kürtzlich vorstellend alle florirende Reiche und Republiquen dieser Zeit. Vormals in CCL Fragen verfasset, anjetzo aber mit CCXXIV neue Fragen und Anmerckungen, laut der ** vermehret und verbessert. Auch ist der Curiöse Anhang continuiret und mit den Königen oder Grosz-Mogoln i Indien, Königen in Abyssina, Königen von Irrland, denen Hertzogen von Savoyen, Grosz-Hertzogen von Florentz und Hertzogen von Venedig vermehrt. Männiglich, insonderheit aber der studirenden Jugend und denen, so die Ordinar-Zeitung lieben, höchst nöthig. Mit Churf. Sächs. Freyheit. Leipzig und Frankfurt. Verlegts Martin Gabriel Hübner. 1690.

saakaldt „Curiöser Anhang". Nachtischen søger igjennem Spørgsmaal og Svar at give Forklaring om Alt, hvad der kan ligge en god Politicus paa Hjertet at faae at vide. Den har et smukt Titelkobber, der forestiller en Mængde kronede Hoveder, som sidde om et rundt Bord og discutere om Verdens Skjæbne. Ovenover dem hænger nemlig Jordkloden i en Traad med Omskriften: Tenui pendentia filo. En Haand kommer frem af Skyerne med en Passer og afmaaler et bestemt Stykke. Underskriften her er det Bedste, og den kan Tydskerne i vore Dage ikke høre tidtnok, thi den lyder saaledes:

„Wer über das gesetzte Ziel
Will schreiten, der verliert das Spiel."

Disse Spørgsmaal og Svar ere undertiden meget naive. Spørgsmaalet: „Was ist ein Königreich?" besvares f. E. saaledes: Et Kongerige er det, der har nogle Hertug- og Fyrstendømmer under sig; den er altsaa kun Konge, der hersker over Hertuger og Fyrster og kan udnævne saadanne, ligesom man overhoved kalder den en Fyrste, der har Grever, den en Greve, der har Friherrer, den en Friherre, der har Adelsmænd, og den en Adelsmand, der har Bønder under sig." Spørgsmaalet: „Was seynd die Regalien?" besvares endnu mere komisk, thi blandt de kronede Hoveders Regalier eller Forrettigheder nævnes ikke blot at creere Fyrster, slaae Folk til Riddere, slaae

Mont, belønne, straffe osv., men ogsaa „Doctores, Poeten (!) und Notarios zu machen.“ Men Morskaben stiger, jo mere Forfatteren kommer til specielt at tale om Tydskland. Paa Spørgsmaalet: Hvorfor det romerske Rige kaldes det hellige? har saaledes Forfatteren et Svar, som man neppe skulde vente sig: „Fordi, siger han, Christus har behaget at ville fødes under dette Monarchi,“ og paa Spørgsmaalet: „Hvorfor bliver Tydskland at foretrække for alle europæiske Nationer?“ er det nødvendigt at lade Svaret blive staaende paa Tydsk, thi det vilde tabe altfor uhyre ved at oversættes. Forfatterens Svar, der vidner om, at Tydskerne allerede for henved to hundrede Aar siden havde ligesaa gode Tanker som nu om sig selv, om deres verdenshistoriske og civilisatoriske Mission, lyder saaledes: „Wegen der herrlichen Tugenden und Wissenschaften, die bei den Teutschen zu finden; denn sie übertreffen die Römer in Tapferkeit, die Griechen in der Weltweisheit, die Juden im Gottesdienst, die Asianer an Sittsamkeit und Höflichkeit, die Chaldæer in der Sternkunst, die Phönizier in der Geometri, und in summa alle Völcker an Kunst und Erfahrung.“ Denne Selvforgudelse finder ogsaa paa et andet Sted i Bogen et ligesaa smagfuldt Udtryk, idet der siges, at den tydske Keiser er „ein Herr über Könige, der Spanier über Pferde, der Franzosz über Esel und der Engelländer über Teufel.“

Ligeover for dette Guds udvalgte Folks uendelige Fuldkommenhed staae naturligviis de nordiske Nationer forfærdeligt i Skygge. Nordmændene ere ganske flinke Søfolk, men saa fattige, at de ikke boe i Huse, men i Hytter med flade Tage, som Gederne gaae og græsse paa. Danmark har fortræffelige Fisk, men daarlige Soldater, som dog „heut zu Tage durch unterschiedliche Kriege tapfer gedrillt worden.“ Derimod dvæler Autor med synlig Interesse ved de Danskes og Svenskes gjensidige Antipathier, og Christian den Anden skildres som en sand Menneskeæder — ikke blot i figurlig Forstand. — Det saakaldte „Curiöser Anhang“ er mere kjedeligt end curieust og ender med en Fortegnelse over berømte „Weibspersonen“, af hvilke de Fleste ere mere berygtede end berømte. —

„Den politiske Stokfisk“ er et Arbeide af en ganske anden Natur. Det er skrevet med Talent og i et for den Tid ualmindelig godt Sprog; men Den, der troer, at det handler om Politik eller Stokfisk, tager mærkeligt feil. Det er en 357 Sider stor Elskovsroman af den Slags, som dengang kaldtes „de galante“, og som havde deres franske Forbillede i Frøken Scudery og deres tydske i Weise. Bogen streifer ikke sjelden ind paa det Letfærdige, skjøndt dens Tendents er at vise, hvorledes et Mandfolk, der bevarer sin Dyd og modstaaer alle Fristelser, ender med at gjøre et godt Giftermaal, hvad der til

enhver Tid er det Allervanskeligste. Men hvorfor hedder da Bogen: Den politiske Stokfisk? Svaret herpaa er ganske interessant, thi det viser os, hvorledes Ordene i Tidernes Løb ikke blot forandre deres Betydning, men tidt faae en ganske modsat Bemærkelse. Af en Note i Bogen seer man nemlig, at Forfatteren bruger Ordet «Stokfisk» i en overført Betydning om en ualmindelig klog og fornuftig Mand, medens man i vore Dage snarere derved vilde betegne det Modsatte. Da nu desuden Ordet «politisk» dengang brugtes for at betegne, hvad nutildags kaldes praktisk, saa ligger det allerede i Bogens Titel*), at den handler om en praktisk fornuftig Mand, der ikke lader sig føre paa Afvei af sine Følelser eller Lidenskaber.

Dydshelten i denne Bog er en ung Mand, der hedder Solande og er Statholderen af Tarantas eneste Søn. Han var saa ubeskrivelig deilig, «als wenn ein wachsbild von Praxiteles oder einem andern der besten Bildhauer war possirt worden.» Forfatteren kalder ham et andet Sted «ein ganzes Wohnhaus aller Schönheit und Anmuth»,

*) Bogens fuldstændige Titel er: „Der politische Stokfisch mit seinem Kunststücke, wie ein kluger Liebhaber, wie niedrig er auch sey, reich, schön und vornehm heirathen kann. Mürseburg bei Christian Forberger 1682". Den har et Kobber foran, der forestiller et ungt Menneske, som paa Ryggen af en Stokfisk — ligesom Arion paa Delfinen — bringes iland til en Ø, der uden Tvivl, efter den Tids allegoriske Fremstillingsmaade, skal være Ægteskabets Ø.

og det er derfor intet Under, at den stakkels Solande bliver udsat for de utroligste Efterstræbelser af det smukke Kjøn, der ikke kan see ham uden at elske ham. «Der var ikke noget Fruentimmer, siger Autor, som kunde modstaae at tage derhen, hvor Solande var at see, og mangt et Marked blev besøgt af Utallige, blot fordi han var tilstede.» Hans Skjønhed bedaarede Alle, endogsaa dem, der havde aflagt de helligste Klosterløfter. Af de mange Elskerinder, der efterstræbte Solande, er der een, han er nærved at bukke under for, skjøndt hun er over fyrretyve Aar, halt og pukkelrygget, men uhyre rig og ualmindelig vittig og aandfuld. Hendes Teint er det Bedste paa hende, thi hun er baade hvid og rød, men hun er rigtignok rød, hvor hun skulde være hvid, og hvid, hvor hun skulde være rød. Da han frygter for, at han ikke i Længden kan modstaae Moirette — saaledes hedder hun — tager han det fornuftige Parti at undflye Faren ved at flygte hemmeligt bort fra Staden. Ligesaa heldigt undgaaer han Kunckelia, Cantorens kloge Datter, den lidenskabelige Castratta, den snedige Furantine og hvad de hedde Allesammen, indtil han endelig i den skjønne og rige Floramenes Arme faaer Belønning for sin Dyd og sin Kydskhed. Det er Indholdet af den politiske Stokfisk. At Holberg ikke har kjendt Bogen, men har ladet sig bedrage af Titlen, er tydeligt nok, thi ellers havde han ikke ladet Herman, der er bragt til Fortvivlelse af

Advokater, Hattemagere, drukne Kjællinger og Præsidenter, udraabe, idet han laver Rebet til: «Een Ting vilde jeg dog ønske, nemlig at see Autor til den politiske Stokfisk hænge ved Siden af mig med 16 Stats-Cabinetter og politiske Nach-Tisker om Halsen!» — Hvis Ingen havde mere Skyld i Herman von Bremenfelds Ulykke end Forfatteren af den politiske Stokfisk, saa var der absolut ikke blevet noget af Komedien.

Endnu staaer kun tilbage at undersøge, hvem der er Forfatteren. De tidligere Commentatorer af Stykket mene, at Autor er en Hamburger Geistlig ved Navn Johann Riemer. Denne Antagelse er urigtig, thi Holberg siger os selv paa et andet Sted, hvem Forfatteren er. Det er nemlig ganske naturligt, at Holberg efter Opførelsen af «Den politiske Kandestøber» er bleven gjort opmærksom paa sin Vildfarelse med Hensyn til Indholdet af den «politiske Stokfisk». I sin næste Komedie, «Den Vægelsindede», er han allerede vel underrettet, thi her lader han Lucretia, efterat hun har læst Elskovsbrevet, udbryde: «Jeg tør vedde, at jeg skal finde det hele Brev i Talanders politiske Stokfisk.» Her er Holberg paa rette Vei, thi den politiske Stokfisk vrimler virkelig af Kjærlighedsbreve og Formularer, og det baade i Vers og i Prosa. Holberg staaer derfor ogsaa fuldkommen til Troende, naar han siger, at Bogen er af Talander, thi om Johann Riemer veed man ikke Andet, end at det var en skikkelig

Præstemand, der vanskelig kunde falde paa at skrive en flot og noget uteerlig Roman; men om Talander*) er det bekjendt, at han i Begyndelsen af det syttende Aarhundrede var en flittig Romanfabrikant, ligesom han ogsaa var Udgiver af et paa den Tid meget yndet: «Liebeskabinett für Damen». Intet er altsaa rimeligere, end at Talander er den egentlige Forfatter, baade fordi Holberg siger det, og fordi Bogens hele Stil og Fremstilling vidner om en meget routineret Forfatter.

*) Die deutsche Literatur. Von Wolfgang Menzel. dritter Theil Pag. 244.

V.

Petrarca og Laura.

Politiken blander sig nutildags ind i alle Forhold, og selv naar der feires en femhundredaarig Erindringsfest om en Digter og hans Elskede, vil Politiken have sit Ord med i Laget, og den taler da undertiden saa høirøstet, at man glemmer baade Digteren og hans Elskede. Det var ogsaa Tilfældet med den Secularfest, der i Slutningen af Juli Maaned 1874 feiredes i Avignon i Anledning af Petrarcas femhundredaarige Dødsdag. Victor Immanuel lod sig ved denne Fest repræsentere af sin Gesandt i Paris Cavaliere Nigra, og af dennes glimrende Udtalelser synes Alt, hvad han har sagt om Festens Hovedemne, at være faldet sporløst til Jorden, medens Franskmændene, der for Tiden kun drømme om Alliancer, aplauderede, og aplauderede med Enthusiasme, enhver Yttring, der kunde give deres sangvinske Forhaabninger om en fastere Tilknytning mellem Italien og Frankrig den allermindste Næring. Vel sandt at Petrarca er en Italiener, og Laure

de Noves er en adelig fransk Dame, „*une des nôtres*", og vel sandt, at disse to Navne have været uadskilleligt knyttede til hinanden i femhundrede Aar og sagtens ville følges ad, saalænge Verden staaer, ligesom Romeos og Julies, Abeilards og Heloises: men det synes dog for en mere nøgtern Betragtning at være en altfor skrøbelig Basis til derpaa at ville bygge en politisk Alliance.

Lad os derfor et Øieblik see bort fra Politiken, som her allermindst er paa sin Plads, og lad os alene stille Billedet af de to Elskende, saaledes som det fremgaaer baade af ældre og nyere Kilder, levende frem for os — maaskee ville vi da med det samme faae Leilighed til at see, hvorpaa det er, at denne femhundrede Aars Beundring hviler. Er det paa det Berusende, mægtigt Gribende i Digterens Vers? Er det paa en gjensidig, Alt opoffrende Troskab? Er deres Skjæbne tragisk som Romeos og Julies, og saa rørende og gribende, at Ingen kan høre den uden Taarer? Eller er Intet af alt dette Tilfældet, og skulde det maaskee vise sig, at det gaaer med Berømmelsen ligesom med alt Andet, som man tilfældigt kommer i Besiddelse af, at man kan faae Hævd paa den med Aarene — end sige med Aarhundreder?

Francesco Petrarca er af florentinsk Herkomst. Faderen Petracco, og Moderen, Eletta Canigiani, bleve i 1302 forjagne fra Florents, som hørende til de „Hvide", og flygtede tilligemed Dante til Arezzo. Her fødtes Fran-

cesco den 20de Juli 1305. Et halvt Aar efter bragtes han til Ancisa, og paa denne Reise var han nær druknet i Arno. Efter nogle Aars Ophold gik Familien til Pisa og senere til Avignon, hvor Paven dengang levede i Landflygtighed. I en Alder af femten Aar blev Francesco, der røbede udmærkede Anlæg, sendt først til Montpellier og senere til Bologna for at studere Jurisprudentsen. Dette Studium tiltalte ham ikke, og efterat han et Par Aar havde piint sig dermed til ingen Nytte, gav han sig til i Smug at læse Digterne med Lidenskab og at studere Rhetorik og Æsthetik, hvori Cino fra Pistoja, en af Datidens berømte Digtere havde givet ham den første Veiledning. Nu aabnede der sig en ny Verden for ham, og han begyndte allerede selv at forsøge sig som Digter, da Faderen, der havde faaet Nys om, hvorledes han tilbragte sin Tid, en Dag pludselig traadte ind til ham. Af juridiske Bøger var der ingen at see, men Bordet laa fuldt af Digtere. I sin Forbittrelse tog Faderen den ene Bunke Bøger efter den Anden og kastede dem ind i Kaminen; men Sønnens Fortvivlelse over at see sine Yndlingsdigtere gaae op i Flammer gjorde et saadant Indtryk paa Faderen, at han greb en af de sidste, som Flammerne endnu ikke havde omspændt, stak den halvforbrændt til ham, for at trøste ham, og gik bort uden at sige et Ord.

I 1327 vendte Francesco tilbage til Avignon, og da hans Forældre døde det samme Aar, valgte baade han

og hans yngre Broder Gherardo at træde ind i den geistlige Stand. Her havde han hurtigt kunnet gjøre en glimrende Carriere, eftersom han havde sat sig i Gunst hos Familien Colonna, som stod høit anskreven hos Paven: men han var altfor optagen af Tant dengang til at benytte denne Leilighed. Det Billede, Maffei giver os af hans lapsede Væsen og Paaklædning i 1327, bliver dobbelt ubehageligt, naar man husker, at det netop var Forældrenes Dødsaar, og at det var det samme Aar, han første Gang saae Laura!

„*Mille trecento ventisette appunto*
Su l'ora prima il dì sesto d'avrile
Nel labirinto entrai: nè veggio ond' esca"

staaer der i den sidste Terzet af den 176de Sonet, og med denne 6te April 1327 var hans Skjebne afgjort. „At see hende og elske hende var eet" — i al Fald: at see hende og besynge hende! Thi hvad har han ikke besunget hos hende, siden han i Kirken Santa Chiara første Gang saae hende i den grønne violbesaaede Silkekjole og med det hvide Slør ned ad Nakken! Selv dette Slør og denne grønne Silkekjole komme mangfoldige Gange igjen i hans Sonetter — hvormeget mere da ikke hendes Smil, hendes Gang, hendes Lokker og „*gli occhi sereni e le stellanti ciglie!*"

Hvem var da denne Madonna Laura, der endnu efter

femhundrede Aars Forløb straaler for os i Digterens Vers med en overjordisk Skjønhed? Hun var en Datter af Audiberd og Ermessande de Noves, et adeligt Ægtepar i Avignon, og da Petrarca første Gang saae hende, havde hun allerede været gift med Ugo de Sade, en Adelsmand i Nabolaget, hvem hun bragte i Medgift 80,000 Lirer og to Dragter, en grøn besat med Violer og en skarlagenrød til Hoitiderne. Med Hensyn til hendes Ydre er det forresten heldigt nok, at vi ikke behøve at holde os til Petrarca alene. I hans Canzoner og Sonetter drukner Laura i lutter Blomster, Billeder og Allegorier, og det giver kun et meget ufuldkomment Portrait, naar han skildrer os hende under Form af et mystisk Hus, hvis Mure ere af Alabast, Taget af Guld, Dørene af Elfenbeen og Vinduerne af Safirer —

„*mure eran d'alabastro e d'oro tetto.*"

Lykkeligviis har en samtidig Kunstner Simone Memmi fra Siena, der af Johan den 22de blev kaldt til Avignon for at male Freskerne i Slottet, givet os et udmærket Portrait af Laura. Petrarca raadede ham rigtignok til at gaae til Paradiset for at finde Forbilledet af hans Laura, men han fandt det klogere og kortere at gaae til hende selv og tegne hende efter Naturen. Af dette Portrait, saavelsom af et andet, der endnu findes i Kirken Santa Maria Novella i Florents, veed vi, at hun var ubeskrivelig

deilig og, hvad det Ydre angaaer, en fuldkommen værdig Gjenstand for en stadig, udeelt og begeistret Tilbedelse af en Digter. Var nu Petrarcas Tilbedelse af denne Natur? Der er al Grund til at antage det Modsatte. Saaledes som han skildres af sine Biografer, selv af dem, der mene ham det bedst, var han ganske vist smuk og elskværdig, men tillige ustadig og flagrende, selvbehagelig og egoistisk. Hans urolige og flagrende Natur havde ondt ved at finde et blivende Sted, og det er saa langt fra, at han — hvad man gjerne vil forestille sig — har som en drømmende Sanger flakket om Dag ud og Dag ind ved den tungsindige Sorgeflod, for at udaande for den sine melodiske Klager, at han bestandig higede bort fra den. Faa Mennesker have ogsaa reist saameget som han: snart var han i Frankrig, Flandern, Brabandt og Tydskland, snart gik han til Rom og berørte paa Hjemreisen de engelske Kyster, snart tog han atter og atter til Rom og besøgte flere Gange Neapel. Og naar han da efter sine Omflakninger dog altid vendte tilbage til Avignon, var det maaskee ikke saameget Laura, der drog ham, som det lille Hjem, han havde bygget sig i Vaucluse, og hvis stille Arbeidsro han ikke kunde undvære. Han var nemlig ikke blot Poet, men Philosoph, Statsmand, Sprogforsker og Oldgransker, og i alle disse Retninger har han paa Latin skrevet værdifulde Arbeider, der vidne endnu baade om hans Lærddom og hans Begavelse. Hans For-

hold til Laura var en Troubadourtjeneste af den Slags, som Aarhundredet er saa rigt paa. Man sang til sin Dames Pris, bar hendes Farver og brød en Landse til hendes Ære; men det forhindrede ikke Troubadouren, hvad enten han var i Pandser eller Præstekjole, fra at begaae adskillige smaa Utroskaber imod hende — ja undertiden endogsaa temmmelig store! Jeg regner det saaledes til de store, at Petrarca — til Trods for al den Platonisme, han fører i Munden, – i 1337 blev Fader til en Søn ved Navn Giovanni og sex Aar derefter til en Datter, der blev kaldet Francesca. Hvem Moderen var er aldrig blevet oplyst; men hun har i alt Fald været mindre haardhjertet og mindre ætherisk i sin Smag end den tidtbesungne Laura. Paa samme Tid som Giovanni blev født, fik Laura en anden Rivalinde, der var maaskee endnu farligere end denne Ubekjendte. Det var et stort episk Digt: «Africa», hvis Helt var Scipio Africanus, som Petrarca begyndte at skrive paa med en lidenskabelig Iver, og hvortil han hemmelig knyttede forfængelige Forventninger. Jo mere dette Epos skred frem, des mere bragte det hos ham Sonetterne og Laura i Forglemmelse. Nu var det sin Fuldendelse nær; de Faa, der kjendte det, udbasunede det som et Mesterværk, der kunde stilles ved Siden af Homers og Virgils, og ved behændige Maneuvrer lykkedes det ogsaa Forfatteren, paa Grund af dette Digt, at faae en Indbydelse fra det romerske Senat

til at komme til Rom og krones paa Capitolium. Det var en Ære, som endnu ikke var viist nogen Digter i den nyere Tid, ikke engang Dante, og Petrarca brændte efter at modtage Digterkronen der. I sin Forlegenhed skrev han nu til Cardinal Colonna og forelagde ham det Spørgsmaal, hvilken By han til dette Formaal burde foretrække. Cardinalen stemte ubetinget for Rom, og der besluttede han da ogsaa at begive sig hen, dog først efter at han havde lagt Veien over Neapel. Her regjerede nemlig dengang den blandt alle Fyrster for sin Lærddom og Videnskabelighed høit anpriste Kong Robert. Ogsaa til hans Hof vidste han behændig at skaffe sig en Indbydelse, og den gamle Konge, der følte sig smigret ved hans Anmodning om at undersøge, hvorvidt han var værdig til den Ære at blive kronet paa Capitolium, modtog ham som en Fader og var villig til at underkaste ham Prøven. Denne Examen, i hvilken Petrarca naturligviis blev udspurgt om «allehaande lærde og curieuse Materier», varede i tre Dage og endte med, at den gamle Konge, rørt over saamegen Lærddom og Aandrighed, omfavnede ham i hele Hoffets Paasyn og iførte ham sin egen kongelige Kaabe.

I Rom blev han modtagen med de mest udsøgte Æresbeviisninger, og Romerne, der var henrykte over at see et Skuespil gjentage sig, som mindede dem om deres forrige Storhed, strømmede forventningsfulde til Capitolium.

Under Tubaernes Klang blev paa dette Sted, der havde været Vidne til saamange Triumfer, Laurbærkronen sat paa hans Hoved, og med Kongekaaben om sine Skuldre begav han sig nu, under Mængdens Jubel, fra Capitolium til Peterskirken for at takke Forsynet, og ved den paafølgende Banket overraktes der ham tillige fra Senatet et Diplom som romersk Æresborger.

Heller ikke var den romerske Kirke gjerrig eller paaholdende mod en Søn, der gjorde den saamegen Ære; men jeg springer over de rige Præbender og Priorater, han ved forskjellige Leiligheder modtog, og de høie Æresposter, der blev ham tilbudte, men som han afslog for ikke at paatage sig nye Byrder og Forpligtelser. Jeg springer over alt dette for saa hurtigt som muligt at følge ham tilbage til Avignon — og til Laura. Hvor løst dette Forhold til Laura end berøres af Biograferne, og hvor umuligt det end er af Sonetterne og Canzonerne at danne sig nogen klar Forestilling om det, saa er det dog tydeligt, at der med denne Laura, der i de første femten Aar efter hin 6te April, da de saaes i Santa Chiara, bestandig har været kold og tilbageholden mod sin phantastiske Elsker, ligesaa døv for hans Klager som for hans Smiger, og kun har levet for at opdrage de elleve Børn (!), som hun i dette Tidsrum har skjænket sin Husbond, at der med hende pludselig er foregaaet en ganske mærkelig Forandring. Dermed skal det ingenlunde

være sagt, at de Forskandsninger, bag hvilke Laura i femten Aar har forsvaret sin Dyd, pludselig ere faldne; men vist er det, at der fra dette Tidspunkt indtræder en Revolution i deres hele Forhold. Det er en besynderlig Magt, Berømmelsen har over Kvindehjertet. Hvad den smukke, sværmeriske og indsmigrende Digter ikke havde formaaet at udrette i femten Aar med alle sine klingende Sange, det lykkedes den laurbærkronede Triumfator i en Haandevending. Den Jubel og Begeistring, hvormed han modtoges ved sin Tilbagekomst, smittede ogsaa Laura, og fra nu af flyer hun ham ikke mere, men hun søger ham. Fra nu af træffes de overalt; Rygtesmedene faae travlt med at fortælle om deres ensomme Vandringer ved Sorgeflodens Bredder; Laura stiger ned fra sin himmelske Piedestal og bliver menneskelig: hos hendes Mand vaagner Skinsygen med alle dens Kvaler; han, der tidligere med en Slags Ynk har seet ned paa Petrarca, betragter ham nu som sin uforsonligste Fjende, og kan han ikke hævne sig paa ham, lader han det desmere gaae ud over sin Hustru. Saaledes gaaer det i flere Aar.

Under disse Forhold veed Petrarca ikke at gjøre noget bedre end at lade hende i Stikken — og reise. Et velkomment Paaskud hertil gav ham Cola di Rienzi og de Rystelser, han som Folketribun fremkaldte i Rom. Det Anarchi, der herskede i denne By paa Grund af de evige Stridigheder mellem de mægtigste adelige Familier,

navnlig Familierne Orsini og Colonna, havde foranlediget Rienzi til at ville give denne Christenhedens Hovedstad en ganske ny Forfatning og føre Republiken tilbage. Ved sin Uegennyttighed og Veltalenhed fik han de lavere Folkeclasser til at slutte sig til ham. Endelig troede han, at Tidspunktet var kommet: han kaldte Folket sammen, begeistrede det ved sin Tiltale, lod sig udnævne til Folketribun og forjog de adelige Familier, der ikke vare forberedte paa Modstand. Rygtet herom havde ogsaa grebet Petrarca, og i sin første Henrykkelse over at see det gamle Rom leve op igjen, skrev han et begeistret Brev til Rienzi, hvori han opmuntrer ham og Romerne til at blive ved og ikke lade sig frarøve Friheden. Maaskee tænkte han i dette Øieblik ikke paa, at det var en stor Utaknemmelighed, han her gjorde sig skyldig i mod Familien Colonna, der lige fra hans tidligste Ungdom havde beskyttet ham og ført ham fremad. Først for seent angrede han sin Ubesindighed, da Rienzi, berust af sin Lykke, pludselig tilsidesatte alt Maadehold og Klogskab og efter faa Maaneders Regimente selv blev fordreven ved en Modrevolution, der igjen bragte Adelsherredømmet tilbage.

Petrarca besluttede sig da til at reise, men forinden vilde han endnu engang see den Elskede og sige hende sit Farvel. Det var en Maaneskinsnat, og de mødtes ved Kilden som sædvanlig; men Laura var nedbøiet af

Sorg og Fortvivlelse over sin huslige Stilling, og mørke Anelser opfyldte dem begge, da hun pludselig rev sig ud af hans Arme, og med et Farvel, der hendøde i Natten, fjernede sig fra ham — for aldrig mere at see ham.

I et Aarstid flakkede han nu om i Norditalien, besøgte Verona, Mantua, Ferrara og Padua, og overalt, hvor han kom hen, modtoges han som en Fyrste. Men Glæden var ikke ublandet, thi Synet af Laura hin Aften, da de skiltes, vilde ikke forlade ham, og den mørke Anelse, der dengang betog ham, ikke heller. Endelig kom ogsaa Katastrofen, men endnu hurtigere og sørgeligere, end han havde ventet.

Genuesiske Kjøbmænd, der i 1343 bragte Silketøier fra Syrien til Sicilien, havde bragt Pesten, den saakaldte sorte Død, med sig til Europa. Hvorledes den hærgede i Florents, veed vi af Boccaccio, men ligesaa haardt foer den frem i Avignon og mange andre Steder. Af et Brev fra en af sine Venner erfoer Petrarca, der dengang opholdt sig i Parma, at Madonna Laura havde været et af Ofrene. „Laura," siger en nyere Biograf*), „var vedbleven at opholde sig i Avignon, hvor hun bragte de Pestbefængte al den Hjælp, hun formaaede. Hver Morgen kunde man møde hende i Byens Gader, og hendes Tjeneste-

*) Henri Blaze de Bury.

folk bar bestandig Kurve med Levnetsmidler efter hende, som sattes udenfor Døren til de smittede Huse. Alle kjendte og velsignede hende. En Morgen, da hun havde hørt Messen og nærmede sig til Vievandskarret, rakte en fattig Kone hende Fingren, som hun havde dyppet i det hellige Kar, og Laura, der havde trukket Handsken af, berørte hendes Finger. Enhver Uforsigtighed kunde i de Dage komme En dyrt til at staae, og Laura's kostede hende Livet. Da hun kom hjem, havde hun Feber og spyttede Blod — det var Symptomerne paa denne forfærdelige Sygdom. Hun indsaae strax, at hun havde kun faa Dage at leve i, gik tilsengs, forrettede sin Andagt, dikterede sit Testament, og efter at have opgjort sit Regnskab med denne Verden, vendte hun Blikket imod Himlen, hvis Veie hun allerede kjendte. Som et Beviis paa hvor høit hun var elsket, fortjener det at anføres, at medens der ellers var tomt omkring dem, der bortreves af denne Sygdom, flokkede hendes Veninder sig om hendes Sygeseng uden at bryde sig om Faren. Hun samtalede muntert med dem til det Sidste og døde med et Smil paa Læberne, ikke som en Flamme, der blæses ud og slukkes i en Fart, men som et Lys, der brænder ned i Stagen og vedbliver at lyse, ligetil det slukkes af Mangel paa Næring.

Efterretningen om Lauras Død greb Petrarca dybt. Badet i Taarer lukkede han sig inde i sit Værelse og

skrev paa det første Blad af sin Yndlingsdigter Virgil*) følgende Linier, hvori der er mere sand Følelse end i de fleste af hans Poesier: «Laura, et Mønster paa alle Dyder og besunget af mig i en lang Række Aar, kom mig for Øie den sjette April 1327 Klokken sex om Morgenen i Kirken Santa Chiara i Avignon. Og i samme By, samme Maaned, samme Dag og samme Time borttoges hun fra denne Verden, medens jeg Ulykkelige opholdt mig i Verona og ikke anede min Skjebne. Jeg var i Parma, da et Brev fra min Ven Ludovico den 19de Mai bragte mig denne ulyksalige Efterretning. Samme Dag som hun døde, blev hendes kydske og skjønne Legeme begravet henad Aften i Franciskanerkirken. Jeg er overbeviist om, at hendes Sjæl, som Seneca siger om Scipio, er vendt tilbage til Himlen, hvorfra den er kommen. I denne min bittre Sorg har jeg villet fastholde denne smertelige Erindring paa dette Blad, som jeg daglig har for Øie, for bestandig at ihukomme, at der Intet er til i Verden, som mere har Lov til at behage mig, og at det er paa Tiden, efterat dette Baand er brudt, at flye for bestandig dette Babylon, hvor Intet fængsler mig mere. Gid da det stadige Syn af hvad jeg her har skrevet og den fremrykkende Alderdom maa opmuntre mig til at

---

*) Dette Exemplar findes endnu i det ambrosianske Bibliothek i Milano.

løsrive mig bestandig mere, og gid jeg ved Guds Bistand med et fast og mandigt Blik maa kunne betragte den forbigangne Tids bittre Skuffelser, tomme Forhaabninger og uventede Anfegtelser.»

Men hvor mægtigt han end følte sig greben af Lauras Død, saa var han dog altfor sund og livskraftig til i en Alder af fire og fyrretyve Aar at leve som Eremit eller begrave sig med sin Sorg i et Kloster. Det er heller ikke saa let under saadanne Forhold at sige Farvel til «Babylon» — denne smukke, deilige Verden, som det er umuligt at see paa med et koldt, ligegyldigt Blik, og som vel tiltrækker Digternaturen endnu mere end alle Andre. Allerede i 1350 see vi ham derfor tiltræde sin femte Romerreise — denne Gang har han dog, som han siger i et Brev til sin Ven Boccaccio, et bedre Maal for Øie end ved de tidligere, thi denne Gang reiser han blot dertil for sin Sjæls Frelse og for sin evige Salighed. Efter et Aars Forløb vendte han tilbage over Venedig. Her søgte han i 1354 at mægle Fred mellem Republikerne Venedig og Genua, ligesom han flere Gange senere blev brugt i forskjellige diplomatiske Missioner, som han i det Hele skilte sig saa godt ved, at han af Keiser Carl blev udnævnt til *Conte palatino* (Phaltzgreve). Da Pave Urban ønskede at gjøre hans personlige Bekjendtskab, besluttede han sig til for sjette Gang at gaae til Rom, men han følte dengang allerede Alderens Tryk, og forinden skrev

han sit Testament, hvori han indsatte sin Svigersøn Francesco da Brossano til Universalarving. Forresten testamenterede han Hertugen af Carrara et Billede af Madonna malet af Giotto, hvorom han selv siger, at dets Skjønheder ikke ville kunne forstaaes af de Uvidende, men at de Indviede i Kunsten ville til alle Tider betragte det med Beundring. Han forordnede tillige, at der skulde udbetales Boccaccio 50 florentinske Guldgylden, og at hans Lig skulde stedes til Jorden uden nogensomhelst Pomp; ligeledes opfordrede han alle sine Venner til ikke at græde, men bede for ham og give Almisser til de Fattige. Stedet, hvor han kommer til at ligge, siger han, er ham fuldkommen ligegyldigt.

Han naaede heller ikke langt, thi faa Dage efter at han havde tiltraadt sin Reise, blev han overfalden af en Upasselighed, der tvang ham til at vende om og gaae over Padua til Arqua, hvor han havde bygget sig et lille Hus, hvori han om Morgenen den 18 Juli 1374 fandtes død i sit Bibliothek med Hovedet støttet til den Bog, som han uden Tvivl ud paa Natten havde læst i.

Naar vi nu kaste et Blik tilbage paa de to Personligheder, vi her have dvælet ved, saa bliver det ganske vist uforklarligt, hvad det egentlig er, der om disse to Elskende har lagt en Glorie, som efter femhundrede Aars Forløb ikke er blegnet. Vi have seet, hvorledes Kjærlighedsfølelsen hos dem Begge er beskaffen: den udmærker sig

hverken ved Platonisme eller altopoffrende Troskab, og den er ikke heller ødelæggende i sine Virkninger som det Lyn, der slaaer ned i to unge Hjerter og fortærer dem i den samme Flamme. Det er endogsaa problematisk, hvor vidt de Paagjældende kunne kaldes to Elskende, thi at en Poet i en heel Række Aar skriver Sonetter til en gift Kone, der ikke besvarer hans Følelser, men i al den Tid føder sin Husbond det ene Barn efter det andet, constituerer dog ikke Begrebet, men falder snarere ind under Parodien. Hemmeligheden maa da vel ligge i disse Sonetter, der ved deres Fremkomst maae have udøvet en aldeles bedaarende og betagende Magt.

Ere disse Sonetter da i Virkeligheden saa mesterlige? Selv om man gjerne vil indrømme dem adskillige Fortrin, er man dog, med en Smule æsthetisk Samvittighed, nødt til at benegte det. Med enkelte Undtagelser, f. Ex. Sonetten: „*Benedetto sia'l giorno e'l mese e l'anno*", og enkelte af Sørgedigtene over Laura f. Ex.: „*Oimè il bel viso; oimè il soave sguardo*", „*Rotta è l'alta Colonna*" og nogle flere, er det ikke en Erotiker, der har skrevet dem, men et Forstandsmenneske. De høre næsten alle til den Genre af Poesi, som Italienerne kalde *poesia meditata* *), og om end ikke faa af dem ere mønsterværdige i denne Retning, saa mangle de dog næsten alle det, som

*) Den reflekterede Poesi.

et erotisk Digt allermindst kan undvære: de gjennemstrømmes ikke af Følelsen og kjende ikke til disse Naturlyd, der bringe Hjertet til at zittre og minde om, at Guden er i Nærheden. En stor Mængde af disse Sonetter har kun en Slags formel Værdi som velskrevne og velklingende Vers, men der er intet Næringsstof i dem hverken for Phantasien eller Tanken; enkelte af dem indeholde kun trivielle Gjentagelser eller barnagtige Snørklerier med Stavelserne Lau og ra; og Maneren bliver En ligefrem forhadt, naar man seer af hans egne Optegnelser i «*Epistolæ familiares*», hvorledes han kummerligt har «mediteret», ofte flere Dage i Rad, for at bygge sin Sonet og blive enig med sig selv om, hvad der skal staae i Qatrainerne og hvad der passer ind i Terzetterne. Men saaledes som de ere, maae de have revet hans Samtid med sig og hos den fremkaldt et Feilsyn paa det hele Forhold, som har forplantet sig igjennem Tiderne. Hvad der bliver tilbage er egentlig kun to Navne: Petrarca og Laura, der ved en Tilskikkelse ere blevne berømte over hele Europa, og hvis Berømmelse — maaskee netop paa Grund af de dunkle og ubestemte Forestillinger, Mængden har dannet sig om dem — er voxet i Aarhundreder og sagtens vil vedblive at voxe i dem, der følge efter.

VI.

La Scalabrini.

Stoffet til den lille Theaterhistorie, som jeg her skal have den Fornøielse at meddele, er ganske pikant, næsten altfor pikant, og stiller derfor ogsaa visse Fordringer til Delicatesse i Stilen, som jeg skal bestræbe mig for ikke at oversee. Hovedpersonerne ere nemlig en Konge og en Sangerinde, der Begge ere lige unge og smukke, lige beundrede og forgudede. Begivenheden selv er ikke uden psychologisk Interesse, og ligesom den i sine Hovedtræk er i høi Grad sandsynlig, saaledes er der ingen Grund til at tvivle om dens Paalidelighed i det Hele, fordi der i Detaillen er enkelte Feil, som jeg skal bestræbe mig for at berigtige. Controllere Rigtigheden i det Hele kan kun Den, der er saa lykkelig at have den samme frie og uhindrede Adgang til vort Geheimearchiv, som den Tydsker maa have havt, fra hvem vi have Historien.

Denne Tydsker er Dr. Eduard Maria Oettinger, en bekjendt Publicist, Historiker og Romanforfatter, der iblandt

meget Andet ogsaa har skrevet en „Geschichte des dänischen Hofes" i otte Bind. I dette Værk, der forresten er anlagt mere bredt og snakkesaligt, end det egentlig er klædeligt for historiske Undersøgelser, findes imidlertid ikke saa Lidt, der er nyt for vore egne Historikere, hvad der vilde være aldeles uforklarligt, naar man ikke veed eller ikke erindrer, at Forfatteren i 1852 opholdt sig i nogen Tid i Kjøbenhavn, at det lykkedes ham under dette Besøg at gjøre sig saa velseet af Kong Frederik den Syvende, at denne endog tog ham med paa sin Jyllandsreise, og at det uden Tvivl er denne kongelige Gunst, der har beseiret alle Betænkeligheder og aabnet Hr. Oettinger Adgangen til de hemmeligste Archivalia.

Blandt disse Begivenheder, der have Nyhedens Interesse, er ogsaa Historien om Kong Frederik den Femte og Sangerinden Signora Scalabrini, som han fortæller i sin 5te Deels 4de Capitel. Oettinger kalder hende rigtignok med Fornavnet Marietta, hvilket strax er en Vildfarelse: Scalabrinis tilkommende Kone hed Grazia Melini, var en udmærket Buffosangerinde, fuld af Liv, Lune og Overgivenhed i den italienske Trup, som Frederik den Femte forskrev fra Dresden til at give italienske Forestillinger her i Byen. Overskou siger om hende i sin Theaterhistorie, 2den Deel, p. 48, at Publikum her kaldte hende Kamelini. Det er maaskee en altfor dristig Gisning, men jeg kunde fristes til at troe, at Overskou har

læst et K for et L, at der ikke skal staae: Kamelini, men Lamelini, og at det til Melini tilføiede La altsaa er Artiklen, hvormed man dengang, ligesom nu, var vant til at betegne en berømt og yndet Sangerinde.

Det er altsaa en Theaterhistorie fra 1747, jeg her vil fortælle. Christian den Sjette var død den 9ende August 1746, og man kan sige med Sandhed, at det Hykleri og den Skinhellighed, der havde betegnet hans Liv og hans Regjering, hevnede sig endnu efter hans Død, thi Folket begræd ham med tørre Taarer, og sjelden eller aldrig har en dansk Konges Død vakt saa ringe Sorg og Medfølelse som Christian den Sjettes. Rigtignok tilraaber en af Datidens officielle Poeter*) de norske Fjelde:

«Norske Fjelde, smelter hen,
Revner, sprækker, brister, springer,
Falder! ak hvor kan I staae,
Da Jer Konge falde maa?»

De norske Fjelde stod dog alligevel; men det var, som om en Klippe var faldet fra Folkets Bryst, dengang Christian den Sjette, efter en lang og kummerlig Hensygnen, omsider gik til sine Fædre. Det skinhellige Hofslæng, der under hans Regjeringstid havde besat alle Em-

*) Dr. juris Chr. D. Hedegaard dengang Krigsraad og Birkedommer, senere en meget frugtbar juridisk Forfatter.

beder og reist en Mur imellem Kongen og hans Folk, der gjorde ham endnu mere utilgængelig end den Jernlænke, som i tredsindstyve Skridts Afstand var trukken omkring hele Christiansborg Slot, dette Slæng begyndte nu at trække Følehornene ind, thi det mærkede, at dets Tid var forbi, — og det samme mærkede Sophie Magdalene! «Der dänische Prinz,» som hun med Haan og Foragt pleiede at titulere sin egen Søn, havde været elsket som Kronprinds, men som Konge blev han forgudet, thi han viste strax fra den første Dag, hvad der boede i ham. Han var ilet ind til Kjøbenhavn for at tage Afsked med sin døende Fader; men da han steg af i Slotsgaarden, kom Overhofmarskallen ham imøde og hilste ham som Konge. «Saa kommer jeg dog forsilde!» udbrød han, og Taarerne styrtede ham ud af Øinene. I det samme saae han sig omkring og fik Øie paa en svært bepakket Rustvogn, der holdt forspændt og skulde kjøre bort. Da han hørte, at det var Sager, der efter hans Moders Befaling skulde sendes til Markgreven, hans Onkel, befalede han, at Vognen skulde blive og vente paa nærmere Ordre. Han gik nu til sin Moder, condolerede hende og søgte at indgyde hende Trøst: derpaa spurgte han, hvad det var for Sager, der skulde sendes ud af Landet, og bad om Nøglerne, for at Kufferterne først kunde blive eftersete. Da Sophie Magdalene i en tør Tone negtede at udlevere disse, sagde han blot: «Saa nødes jeg til at bruge den

Nøgle, som Gud idag har betroet i mine Hænder!» Nu kom Nøglerne frem. Rustvognen blev afpakket, og det viste sig, at Kongens Anelse ikke havde bedraget ham. Det var det Kostbareste og Bedste, der fandtes paa Slottet, deriblandt et Thee- og Kaffeservice af purt Guld og en Masse af Perler og Juveler — det Hele ansloges til en Værdi af flere Tønder Guld.

Frederik den Femte var af Naturen munter og livsglad, og hans Gemalinde ikke mindre. Han havde faa Aar før sin Tronbestigelse ægtet den engelske Prindsesse Louise, en Datter af Georg den Anden, og kun faa Ægteskaber ere blevne hilste med en saadan Jubel og med saa store Forventninger som dette. Strax efter Bryllupet opslog det unge Par sin Bolig i Jægersborg for saa lidt som muligt at genere det pietistiske Hof, hvorfra enhver uskyldig Fornøielse var banlyst. Deres Liv paa dette Sted var en smuk Idyl, og dobbelt smuk ved Modsætningen til det forpinte Liv indenfor Christiansborgs Mure. Overalt, hvor de viste sig, hilstes de med Enthusiasme, thi til dem knyttede Folket sit eneste Haab om Forløsning og om en lykkeligere Fremtid. Endelig slog denne Forløsningstime, og, som Allen siger, Jernlænken om Christiansborg Slot faldt med det samme.

Det var dog ikke den eneste: en Mængde andre Lænker og Baand faldt næsten samtidig. Kongen var ikke længer udelukkende i Hænderne paa de to første

Rangklasser, men han fandt en Fornøielse i at blande sig med sit Folk og lade sine Borgere komme til sig; det var ikke længer nogen Forbrydelse at tale Dansk, og man begyndte at gjøre sig fortrolig med den Tanke, at der ogsaa paa Dansk kunde siges og skrives Noget, som var værd at lægge Mærke til. Som det bedste Middel til at skaffe Modersmaalet sin Ret, tænkte man strax paa Oprettelsen af en dansk Skueplads, og den 14de April 1747 opførtes i det saakaldte Bergs Hus i Læderstræde «Den politiske Kandestøber». Kongens Velvillie for de danske Akteurer viste sig ogsaa deri, at han strax tænkte paa at skaffe dem et bedre Lokale, og allerede den 11te November afgav Holmen den saakaldte «Tjæreplads» ved Siden af Giethuset til Byggeplads for de danske Akteurer, ligesom ogsaa det derpaa staaende Tjærehus indrømmedes dem til forelobig Afbenyttelse. Dette blev nu i saa stor Hast indrettet til Theaterbrug, at de allerede den 18de December, paa Dronningens Fødselsdag, der kunde give deres første Forestilling. Der opførtes «Pernilles korte Frøkenstand», men den kongelige Familie var forhindret fra at overvære Forestillingen — vi skulle strax høre hvorved.

Allerede som Kronprinds havde Frederik den Femte for flere Aar tilbage havt Leilighed til i Hamburg at see nogle italienske Operaforestillinger, der havde tiltalt ham saa meget, at Landesorgen aldrig saasnart var forbi, før

han lod Direkteuren, Pietro Mingotti, opfordre til ufortøvet at komme til Kjøbenhavn med sit Selskab for at give en Række Forestillinger i et Theater, der midlertidig var indrettet til dette Brug. Mingotti skyndte sig i den Grad at opfylde det kongelige Ønske, at han allerede den 18de December kunde give sin første Forestilling af Operaen Farnase i den nu saakaldte Antiksal paa Charlottenborg, der var indrettet for ham til Theater. Det var en Festforestilling for Kongehuset og Hoffet, men som alle Rangspersoner «ned til Justitsraader inclusive» havde faaet Tilladelse til at overvære. Det var altsaa intet Under, at de danske Akteurer den 18de December maatte være Stedbørn.

Mingottis Selskab havde gode Kræfter og gjorde overordentlig Lykke især hos den fine og fornemme Portion. Paolo Scalabrini, en dygtig Musiker og Componist, var Selskabets Capelmester; Grazia Melini og Signora Turcotti var Selskabets Primadonnaer, Antonio Casati sang første Tenor, Francesco Darbes var Sanglærer, Violinist og Poet, og Pellegrino Gaggiotti (Galeotti) optraadte som en udmærket Buffosanger. Priserne vare saa høie, at en Billet til Galeriet, hvilket dog her vil sige det Samme som første Etage, kostede en Dukat. Alligevel savnedes der ikke Tilløb, thi Kjøbenhavn har altid været sig selv ligt i Begeistring for det Fremmede, og Datidens unge Løver stode i den Retning ingenlunde tilbage for Nutidens,

men deklinerede uforfærdet deres „*bravo*", „*brava*" og „*bravi*", og anvendte det forkeert dengang ligesom i vore Dage. Overskou siger i sin Theaterhistorie, at „de unge Adelsmænd løb fra den ene Familie til den anden for at give deres Beundring af de mageløse Italieneres Sang og Spil Luft i de mest glødende Lovtaler."

At Kongen stod i Spidsen for Enthusiasterne er utvivlsomt, men det rygtedes snart, at hans Begeistring gjaldt ikke saameget Operaen i det Hele, som Grazia Melini i Særdeleshed. Vi komme nu til Oettinger og hans Historie men ville dog strax bemærke, at Charlotte Biehl, der i sine historiske Breve har Historier nok at fortælle om Kongens senere Forhold til Fru Hersleb, Fru Agerskow og Madame Dyssel, tier aldeles om denne. Kongen, siger Oettinger, søgte i Begyndelsen omhyggeligt at undgaae Alt, hvad der kunde vække Opsigt, og gav sig naturligviis Skin af, at hans Bifald ikke gjaldt Personen, men Sangerinden. Kun sjeldent tillod han sig at betræde Scenen efter Forestillingerne for med et huldsaligt Ord eller Blik at belønne Primadonnaen. Først efter flere Maaneders Forløb synes denne tause Tilbedelse at have givet Plads for en større Fortrolighed. Kongen begyndte nu — især naar han ikke havde sin Gamalinde med sig i Operaen — at aflægge hyppigere Besøg ikke alene oppe paa Scenen, men ogsaa i Primadonnaens Garderobe og Paaklædningsværelse, og disse Besøg trak efterhaanden saa længe

ud, at selv det aristokratiske Publikum, der søgte hen til Operaen, blev utaalmodigt over Mellemakterne.

Alligevel er det vist — til Trods for Oettingers Fortælling — at Frederik den Femte dengang endnu elskede sin Gemalinde ubeskrivelig høit. Charlotte Biehl, hvis Fader var Forvalter paa Charlottenborg, kunde fra sit Vindue see lige ind i de Værelser, som Frederik beboede, naar han som Kronprinds tog ind til Kjøbenhavn. Hun fortæller saaledes en lille Scene, hvortil hun var Øienvidne, kort for han blev Konge, og denne Scene forekommer mig saa elskværdig, at jeg ikke kan lade være at anføre den her. Prindsessen stod, siger hun, ved sit Toiletbord, der var anbragt i et stort Fag Vinduer, som vendte ud til Gaarden; hun syntes at søge Noget i Æskerne, da Kronprindsen kom ind til hende med en Talerken Kirsebær. Hun gav ham et Kys for dem og har ventelig bedet ham spise med, thi han satte Talerkenen paa Toiletbordet, og nu gik det løs paa en Spisen. Men hvordan spiste de? Af det Kirsebær, han skulde have, tog hun Stilken i Munden, og han maatte tage Bærret ved hendes Læber; hun fik sine paa samme Maade af ham, men formodentlig maa hun et Par Gange have trukket Bærret ind i Munden, saa at han ikke fik Andet end Kysset, thi han truede ad hende og næste Gang har han i sin Heftighed uden Tvivl trykket Bærret itu, thi hun viste ham, at det havde stænket paa hendes Bryst.

I samme Øieblik laa hans Læber paa Stedet, og hendes paa hans Pande, thi det Øvrige af Ansigtet var skjult. I denne Stilling blev de i nogle Minuter, hvorpaa de begyndte at spise Kirsebær igjen, og da Tallerkenen var tom, slog han sin høire Arm om hendes Liv og gik ud af Gemakket med hende.*)

Men vi vende tilbage til Oettinger. Forholdet mellem Kongen og den italienske Primadonna udviklede sig nu saa hurtigt, at det endnu inden Saisonens Udgang var nødvendigt — for at redde hendes Rygte — at skaffe en Mand til hende. Efter Kongens Foranstaltning blev hun da gift med Scalabrini, som paa Grund af denne Forekommenhed ansattes som kongelig Capelmester med en Gage af 3000 Rdl. (Overskou siger: 600 Rdl.), og hans Kone udnævntes til Hofsangerinde med det tredobbelte Beløb (Overskou siger, at hun fik slet ingen Gage). Fra nu af hørte Kongen op med at indfinde sig i Sangerindens Garderobe og Paaklædningsværelse, men desto hyppigere besøgte han hende, rigtignok i det strengeste Incognito, hjemme i hendes Bolig. Disse Besøg vilde Ingen paa den Tid have taget Forargelse af, hvis Scalabrini ikke selv havde gjort sig Umage for at forraade Hemmeligheden og udbrede Skandalen. Han var saa overvældet og berust

* Charlotte Dorothea Biehls historiske Breve, meddelte af Overlærer I. H. Bang efter Originalerne i Sorø Akademies Manuskriptsamling. Kjøbenhavn 1865.

af al denne kongelige Naade og Nedladenhed, at han baade i Vinstuer og Kaffehuse gjorde sig til af disse kongelige Besøg, uden at tænke paa, at han derved compromitterede Kongen og udbasunede sin egen Skam. Et Par Maaneder efter vidste hele Hoffet og Byen af Scalabrinis egen Mund, hvad hidtil kun nogle Enkelte havde anet og formodet.

For at gjøre Ende paa dette Uvæsen — maaskee ogsaa for at hævne sig paa sin Søn og tilføie ham en Ydmygelse — havde Enkedronningen Sophie Magdalene imidlertid smedet en Intrigue, der var godt anlagt og slog ypperligt an. En Cavaleer hos Arveprindsesse Louise, en Kammerjunker von Gadou, var i Besiddelse af en Araber, der var et saa udmærket smukt og feilfrit Dyr, at det vakte almindelig Opsigt. Paa samme Tid opholdt der sig her i Kjøbenhavn en ung Capitain ved et fyensk Infanteri-Regiment Detlev von Ahlefeldt, der ikke blot var et ualmindelig smukt Menneske, men tillige saa overbeviist om sin Uimodstaaelighed, at han ligeoverfor det smukke Kjøn ansaae Intet for umuligt. Efter Tilskyndelse fra høiere Steder indgik Dhrr. Ahlefeldt og Gadou følgende Væddemaal, der er ligesaa curieust som ubesindigt: Capitain v. Ahlefeldt tilbød at parere 200 Christiansd'orer imod Kammerjunkerens Araber paa, at han i Løbet af fire Uger skulde have stukket Kongen ud hos hans Elskerinde. Lykkedes det ham, var Araberen hans; lykkedes

det ham ikke, havde Hr. v. Gadou desuden Lov til at kalde ham en Skryder og Pralhans.

Det lykkedes over al Forventning. Terminen var endnu ikke udløben, da Capitain v. Ahlefeldt allerede kunde fremlægge de uigjendriveligste Beviser paa, at han havde seiret: en Lok af Signora Scalabrinis ravnsorte Haar, et Portrait af hende, malet af Professor Pilo*), og en egenhændig Billet, hvori hun indrømmede ham et Stævnemøde. Hr. v. Ahlefeldt havde vundet sit Væddemaal, og Signora Scalabrini havde tabt sit gode Navn og Rygte. Kongen blev rasende, da denne Efterretning blev bragt ham; Signora Scalabrini og hendes Mand faldt i Unaade og fik øieblikkelig Befaling til inden fire og tyve Timer at forlade Kjøbenhavn, men værst gik det dog ud over Hr. v. Ahlefeldt.

I ellevte Bind af Michael Ranffts: Genealogischhistorischen Nachrichten (Side 179) findes følgende mystiske Notits om ham: «Natten mellem den 2den og 3die Marts blev kongelig Kammerjunker og Capitain ved det fyenske Infanteri-Regiment von Ahlefeldt arresteret og næste Morgen bragt til Frederikshavn. Man tog strax fat paa hans

* Carl Gustaf Pilo, født den 19de Marts 1712 i Rontuna i Sodermanland, blev i 1741 her Tegnelærer for de kongelige Pager og Cadetter og i 1748 Professor ved Kunstakademiet og Hofmaler. Han var en for sin Tid udmærket Portraitmaler og døde i Stokholm i Marts 1794.

Proces, og det hed i Begyndelsen, at han skulde miste Hovedet; men den 28de April blev han ført til Norge, til Fæstningen Munkholm, for at hensættes i Fængsel paa Livstid.»

Ranfft omtaler ikke med et eneste Ord, hvad den samme Ahlefeldt havde forbrudt, der kunde motivere saa haard en Straf. Kongen havde nemlig, siger Oettinger, for at undgaae al Eclat, gjort kort Proces med sin Medbeiler. Ahlefeldt blev ikke dømt paa Grund af Historien med La Scalabrini, men han blev anklaget som Høiforræder, som indviklet i et Complot mod Hs. Majestæts ukrænkelige Person og som den, der havde skrevet et Smædeskrift imod Kongen, hvori han havde sammenlignet ham med Profeten Mahomed, der som bekjendt havde fleer end een Kone. Ahlefeldt kom til at hensmægte sit Liv i det samme Værelse, hvori Griffenfeldt havde tilbragt atten lange Aar, uden Bøger, uden Skrivematerialer, uden den ringeste Adspredelse.

«Endnu i vore Dage,» tilføier Oettinger, «svæver der et saa uhyggeligt Mørke over denne Ahlefeldt, at man ingensteds er istand til at finde, naar eller hvor han er død.» Ifølge det Haanskrift, hvorfra jeg har min Underretning, er Frederik den Femtes Medbeiler, kort før Kongens Endeligt (Natten mellem 13de og 14de Januar 1766), død i sit Fængsel paa Munkholm af Kopper. Et andet Manuskript meddeler, at han, tre Aar efter at han fik sin

Dom, af Kjedsommelighed har gjort Ende paa sit Liv ved et Selvmord.»

Alt dette klinger tragisk nok for alle Parter, og hvis Oettinger her har Ret: hvis et Feiltrin af en Sangerinde straffes med, at hun og hendes Mand jages ud af Landet; hvis en Kaadhed af en ung Officeer, selv om denne Kaadhed er blandet med Brutalitet, straffes med livsvarigt Fængsel paa Munkholm, saa er dette ikke nogen Anbefaling for Retspleiens Tilstand paa Frederik den Femtes Tid, som man dog ellers er saa enig om at rose. Heldigviis er der andre og bedre Data for, at Historien har faaet et andet Udfald. Allerede den Omstændighed at en Officeer bliver anklaget som indviklet i et Complot, uden at man hører Noget om, hvad der er blevet af de andre Deeltagere i Complotten, klinger eventyrligt, og endnu mere fabelagtigt er det, at en Officeer paa den Tid skulde give sig af med at skrive Smædeskrifter imod Kongen!

Hvad nu Signora Scalabrini og hendes Mand angaaer, saa er det ganske vist, at de Begge savnes ved det næste Aars Operaforestillinger, hvilket jo forsaavidt meget vel lader sig rime sammen med den kongelige Unaade. Den 28de Novbr. 1748 aabnede nemlig de italienske Sangere deres anden Saison paa Charlottenborg; men som Capelmester figurerer denne Gang den senere saa berømte Gluck, og istedenfor Signora Scalabrini optræder den treogtyve-

aarige Ginevra Magagnoli, der paa eengang var en udmærket Sangerinde og god Skuespillerinde, og den i Tydskland forgudede Giovanna della Stella, der i denne Saison blev Publikums erklærede Yndling. Men Aaret efter, den 29de October 1740, aabnedes den tredie Operasaison med en Festforestilling bestaaende af Scalabrinis *La Semiramide riconosciuta*, „der bivaanedes af de høie, kongelige og fremmede Herskaber.“ I denne Saison udfører Signora Scalabrini tilligemed Gaggiotti igjen Intermezzerne, hvoraf altsaa kan sees, at hvis Frederik den Femte har været vred, saa har han dog ikke været uforsonlig. Han har uden Tvivl fundet det mere kongeligt at tilgive og glemme end at hævne sig. Hertil kom, at Signora Scalabrini syntes under sin Fraværelse at have tabt en stor Deel af den Friskhed og Livlighed, der tidligere vandt hende Alles Hjerter. Kongen forholdt sig fuldkommen passiv ligeoverfor hende, og Publikum med. Alligevel vedbliver hun at optræde i Intermezzerne ligetil 1757, men Folk blev med hvert Aar mere og mere kjed af at see hende, og tilsidst frabad man sig ligefremt disse Intermedier, der kun bidrog til at jage Publikum fra Theatret. Hendes Mand derimod vedblev endnu i en lang Række Aar derefter at virke for Theatret, og da man i 1775 havde bestemt sig til at opføre Evalds „Balders Død“, opfordrede man Scalabrini til at componere Musiken. Han gjorde ogsaa første Akt færdig; men under Arbeidet

mærkede han selv, at hans italienske Genre ikke egnede sig for disse nordiske Rhytmer, og han havde da Resignation nok til at undslaae sig for dette Hverv og ønske det overdraget til en Anden. Ældre Theatergængere ville erindre Scalabrinis Musik fra Opførelserne af Vessels Kjærlighed uden Strømper — det vil sige fra de Opførelser, der gaae forud for den 25de Marts 1828, da Stykket med nye Melodier blev givet som Vaudeville.

Men heller ikke Hr. von Ahlefeldts Skjæbne er saa ublid, som Oettinger gjerne vil gjøre den til. Charlotte Biehl, der ellers er godt inde i den Tids *chronique scandaleuse*, veed rigtignok ikke Noget om Historien med Signora Scalabrini, men Ahlefeldts Arrestation og Fængselshistorie samt Motiverne dertil fortæller hun meget omstændelig i sine ovennævnte „Historiske Breve" (Side 79—81), og det Billede, hun giver os af den indbildske unge Capitain, stemmer fuldkommen overeens med hvad vi allerede have hørt om ham.

I 1748 — altsaa Aaret efter den Historie, vi her have berettet — gik Kongen til Norge, og i hans Fraværelse kjedede hans Søster, Prindsesse Louise, sig ganske overordentligt paa Hirschholm. Hun havde nylig faaet en ung Hofdame, en Frøken Marie Elisabeth v. Ahlefeldt, med hvem hun hurtigt blev meget fortrolig. Denne havde en Broder, der var Capitain og Kammerjunker. „Da Kongens Fraværelse," siger Charlotte Biehl, „befriede ham

fra Opvartning, saa tilbragte han det meste af Sommeren hos sin Søster og blev ved den Leilighed meget vel bekjendt med Prindsessen. Hvad han var for en dum og opblæst Gjæk, kan sluttes deraf, at han gjorde Regning paa at ægte Prindsessen, og hans Søster var den Fortrolige i denne Handel. Hendes Kammer var Samlingsstedet for de Forelskede, og hvad enten deres Øiekast eller deres Adfærd røbede dem, saa blev Kongen opmærksom. Man sagde, at Capitainen havde skrevet til en Fætter, at han stod paa Nippet til at gjøre den største og utroligste Lykke, at Kongens Søster havde forelsket sig i ham, at de havde svoret hinanden evig Troskab, og at Alt nu beroede paa, at hendes Kjærlighed til ham bragte hende saavidt, at Kongen for sin Æres Skyld var nødt til at samtykke i deres Ægteskab: han maatte da gjøre ham til Statholder i Norge eller Holsten!». Fætteren, der frygtede for at blive indviklet i en ubehagelig Historie, sendte Brevet til Overhofmarskallen og overlod til ham, hvad Brug han vilde gjøre af det. En Fredag var Capitain Ahlefeldt for sidste Gang til Opvartning. «Da Taflet var tilende,» fortsætter Charlotte Biehl, «og Capitain Detharding, efter de Tiders Brug, ventede i Forgemakket paa, at Overhofmarskallen skulde komme ud og sige ham, om Kongen havde Noget at befale, kom Moltke ud og kaldte ham ind til Kongen. Denne befalede ham at tage to Grenaderer af Vagten med sig, forkynde Kammerjunker

Ahlefeldt Arrest, forsegle alle hans Papirer i hans Paasyn, og, naar det var gjort, da at aflevere Ahlefeldt paa Hovedvagten og bringe Papirerne til ham. Capitainen satte sig nu med sine to Mand i en Hyrevogn og kjørte hen til Ahlefeldts Bolig. Klokken var halv tolv, og Capitainen var nødt til at ringe paa for at komme ind. Endelig kom Ahlefeldt til Vinduet og spurgte, hvem der var? Capitainen, der mente, at han tjente Kongen bedst ved at bringe ham saa faa Beviser som muligt, svarede selv: „Det er mig, der skal tale med Dem, Hr. Kammerjunker!" Han haabede derfor, at Ahlefeldt vilde benytte Mellemtiden til at kaste „alle fordærgtige Papirer" i Kakkelovnen, men denne gik lige fra Vinduet hen for at lukke op og lod saaledes et halvfuldendt Brev blive liggende paa sit Skrivebord. Da Detharding forkyndte ham sine Ordre, vilde han tage Brevet til sig, men Detharding hindrede ham deri og sagde: „Det skulde De gjort for — nu er det forsilde!" Henimod Foraaret blev han sendt til Munkholm, i Forvaring; men da Kongen formodentlig havde Grund til at frygte, at den Historie kunde gjentage sig med Andre, blev Prindsessen samme Efteraar gift med Prinds Ernst Carl Fred. af Sachsen-Hildburghausen. Da hun i nogen Tid havde været ude af Landet, blev hans Fængsel meget formildet, og efter hendes Død (i 1756) blev han ikke alene sat i Frihed igjen, men fik endog Levebrød og blev Commandant paa Helgoland! Overlærer

Bang tilføier i en Note, at han senere blev Landraad i Uetersen og levede der endnu i 1771.

Naar man nu sammenholder Oettingers Beretning med de Oplysninger, som jeg her efter paalidelige Kilder har seet mig istand til at tilføie, saa taber hans Fortælling ikke blot alt det Grelle og Forhadte, der ved første Øiekast synes at klæbe ved den, men den bliver endog ganske ligefrem og naturlig og lader sig i faa Ord gjengive saaledes:

I 1747 gives italienske Operaforestillinger i Antiksalen paa Charlottenborg, der var bleven indrettet til Theater. Kongen forelsker sig i en italiensk Sangerinde Grazia Melini, og da deres Forhold bliver altfor intimt, faaer han hende gift med Scalabrini, som i den Anledning bliver kgl. Capelmester — hvad han rimeligviis ogsaa var bleven uden det. En Capitain v. Ahlefeldt, en ung, indbildsk Gjæk, der er vant til at spille Don Juan, vædder med en Hofkavaleer om, at han inden fire Uger vil stikke Kongen ud hos Signora Scalabrini. Han gjør det paa en for Kongen compromitterende Maade, i hvilken Anledning Scalabrini og Kone maae forlade Landet, men faae efter et Aarstids Forløb Tilladelse til at vende tilbage og indtage deres tidligere Stillinger, han som Capelmester og hun som Sangerinde. Hr. Ahlefeldt, der ved denne Historie bestyrkes endnu mere i Troen paa sin Uimodstaaelighed, aspirerer nu til at komme i Svogerskab med Kongen

selv og løfter sine Øine op til Prindsesse Louise, med hvem han indleder en Kjærlighedsforstaaelse, som afbrydes derved, at Kongen lader ham arrestere og føre til Munkholm. Nogle Aar efter, da Prindsesse Louise er død, gjengiver Kongen ham ikke blot sin Frihed, men gjør ham til Commandant paa Helgoland og senere til Landraad i Uetersen.

Denne Beretning synes mig i al Fald at see nok saa plausibel ud som Hr. Oettingers.

VII.

En Ungdomsven.

Kjære Læser! Det er Maso*), min langorede Ungdomsven, jeg her har den Fornøielse at præsentere for Dig. Da jeg første Gang gjorde hans Bekjendtskab, saae han kun kummerlig ud. Han gik og trællede mellem Leerovnene nede ved Marinen til Casamicciola, og det var oprørende at see, hvad for Byrder man kunde læsse paa ham.

En Dag blev jeg kjed af dette Syn, og da jeg havde besluttet at anskaffe mig et Æsel, for at kunne forlænge mine Udflugter paa den deilige Ø, hvor jeg agtede at tilbringe Sommeren, gav jeg mig til at tinge med Don Ciccio, Eiermanden, om Prisen paa Maso. Naturligviis maatte jeg først døie en lang Opregning af alle de Dyder, Maso var i Besiddelse af, og en ligesaa lang Jeremiade over at skulle miste ham; men Kjøbet blev dog afsluttet,

*) En Forkortelse af Tommaso (Thomas).

og for en Bagatel af en halv Snees Piastre erhvervede jeg mig omsider Maso tilligemed alle hans Dyder — og et gammelt Ridetøi ovenikjøbet.

Jeg var lykkelig over dette Kjøbmandsskab, og det lod til, at Maso heller ikke var misfornøiet med Byttet. Hver Dag gjorde vi i Compagni de deiligste Udflugter — til *punto di Zara*, til Dalen ved Campagnano, til Kirken *il soccorso* for at see Solnedgangen osv. osv.

«Hver Dag var en Fest. I Farver og Guld
Henrykt Øiet sig baded;
Orangerne funkled i Løvets Nat,
Og i Laurbær og Myrther vi vaded.»

Bestandig var det nye Scener, nye Overraskelser og nye Fortryllelser! Hvor velsignede jeg ikke Maso for alle de Herligheder, han hver Dag bragte mig for Øie, og hvor takkede jeg ham i mit Hjerte, naar jeg bestandig bragte nye og friske Indtryk, nye og friske Sange med mig fra dette Paradis.

Men hvorlænge var Adam i Paradis? Jeg var der kun i tre Maaneder, de rigeste og lykeligste, jeg har levet; men naar man tænker sig rigtigt om, saa er der vel ikke Mange, der har været der synderligt længer.

Hvem var det da, der drev mig ud af mit Paradis? Det var den, jeg mindst kunde tiltroe det — det var

Maso, der ikke kunde bære sin Lykke. Min Værtinde havde tidt nok sagt det til mig: «De fordærver ham, Signore!» sagde hun. «De fordærver ham i Bund og Grund, og De kommer nok til at fortryde det. Der skal en bred Ryg til at bære gode Dage, men hvor skal han faae den fra? De giver ham Sukker, og han trænger til Stokkeprygl. De giver ham god Mad, og han vil have Tidsler! De er selv kun en tynd Spirrevip, og han er vant til at bære ti Gange saameget! Hvor troer De, at det kan gaae godt i Længden?»

Jeg maatte desværre give hende Ret, thi Maso havde paa eengang skiftet Natur og var ikke til at gjenkjende. Han, der havde været Føieligheden og Skikkeligheden selv, blev nu krakilsk, stivsindet, stædig og umedgjørlig. Vilde jeg til Lacco, gik han til Foria, havde jeg Hastværk, stod han ganske stille, og vilde jeg ride Fod for Fod, foer han afsted som Pokker var efter ham. I Begyndelsen søgte jeg at curere ham med det Gode, men det var spildt Uleilighed; jeg blev da nødt til at vise ham, at jeg ogsaa havde en Villie, og det gjorde jeg paa en saa eftertrykkelig Maade, at det i det første Øieblik overraskede ham og bragte ham til at lystre. Men saasnart Overraskelsen var forbi, var det ogsaa forbi med Lydigheden, og der gik nu ikke en Dag, uden at vi leverede Batallier sammen — og jeg tilstaaer det til min Ydmygelse — i Reglen endte det med, at jeg trak det

kortere Straa. Det Værste ved det Hele var, at det satte mig i daarligt Humeur, og at det begyndte at gaae ud over min Ligevægt og Arbeidslyst.

Endelig bildte jeg mig ind, at jeg havde seiret! Maso havde et Saar lige nedenfor Manken — en Reminiscents fra den Tid, da han havde gaaet og slæbt paa de afskyelige Leerkurve nede ved Marinen. Det Saar havde jeg, i min Kjærlighed til det utaknemmelige Creatur, daglig badet med koldt Vand, men det vilde ikke lykkes mig at faae det til at læges. Ved et Tilfælde kom jeg til at opdage, at dette Saar gav mig Seiren i Hænderne. Jeg behøvede blot med Knappen af min Stok at berøre det, saa blev Maso føielig som et Lam, og jeg kunde faae ham til Alt, hvad jeg vilde. Jeg var saa lykkelig over min Opdagelse, at jeg troer, at Archimedes, da han løste sit hydrostatiske Problem, ikke kan have raabt sit „Heureka"*) med større Henrykkelse, end jeg raabte mit.

I nogle Dage gik det fortræffeligt. Han var igjen føielig ligesom tidligere, og fik han en enkelt Gang et Anfald af Nykker, var den letteste Berøring tilstrækkelig til igjen at bringe ham til Fornuft. Jeg glædede mig allerede over, at Alt var ved det Gamle, og i min Umistænksomhed hengav jeg mig paany til mine poetiske

*) Jeg har fundet det.

Drømmerier, uden at ane, at han netop speculerede paa at gjøre mig sorgløs og tryg, for at tilfredsstille sin Hævntørst. Jeg skulde snart faae Troen i Hænderne.

En Dag red jeg i Nærheden af Byen Lacco henimod *monte di Vico*, fra hvis Top, der er en henrivende Udsigt over Golfen. Ved Foden af Bjerget slynger Stien sig hen imellem vildtvoxende Cactusplanter og indiske Figentræer. Man kan ikke tænke sig noget mere Uigjennemtrængeligt end disse kæmpemæssige Planter, hvis Blade ere besatte med Pigge og Torne, der sønderrive Alt, hvad der kommer i deres Nærhed. Jeg lavede Vers og var netop midt i en Strophe, da Dyret som rasende kastede sig ind i Tornene og ikke var til at faae ud igjen.

Jeg vil ikke dvæle ved denne Scene, ikke heller ved de lignende, der fulgte efter, thi mit Martyrium var ikke endt med denne ene. Hvergang vi vare paa vore Udflugter, forstod han udmærket at aflure mig et eller andet Øieblik, naar jeg faldt i Tanker. Han passede da sit Snit, og inden jeg vidste af det, var jeg igjen i en Tjørnehæk, eller han skurede mig opad en Vignemur, saa at jeg ikke sjelden kom hjem blodig og forreven.

Min Værtinde var rasende derover, og naar jeg da, for at undskylde Maso, betjente mig af hendes egne Ord, at der skal en bred Ryg til at bære gode Dage, og at man ikke maatte forlange mere af et Dyr end af et

Menneske, blev hun endnu heftigere og svoer paa, at hun vilde sælge den lige for Næsen af mig. Det gjorde hun da ogsaa, og paa en skjøn Dag laae mine Piastre paa mit Skrivebord, men Maso var forsvunden. Hun havde solgt ham til den forrige Eier, hos hvem hun var vis paa, at han vilde komme til at trælle fra Morgen til Aften.

Jeg mødte ham ofte senere, naar han kom belæsset med sine Kurve, og han undlod da aldrig at hilse mig med et skingrende Skrig, hvori der hverken var Had eller Hævnlyst, men en forunderlig Blanding af dyb Sønderknuselse, Længsel efter Ægyptens Kjødgryder, Anger og Ruelse. Naar jeg senere i mit Liv ofte har havt Medbor, har dette Skrig, bestandig klinget for mine Øren, og hvis det har hjulpet til at lære mig ikke at hovmode mig i Lykken, har mit Bekjendtskab med Maso, i al Fald for mig, ikke været reent uden Betydning.

VIII.

Elisa Ahlefeldt.

Der er Ingen, der ustraffet glemmer sin Rod og sin Oprindelse — denne Sandhed vil staae levende for Enhver, der læser de efterfølgende Blade. Man vil uvilkaarligt spørge sig selv: hvor er det muligt, at en rig og begavet Natur, at en smuk, ædel og fintdannet Kvinde, der syntes født til ved sin begeistrende Magt at udrette det Største, kan forfeile sin Tilværelse og forsvinde saa sporløst! Det vil da vise sig, at Grunden er den, at hun i en altfor ung Alder blev reven bort fra sit Fædrelands Jordbund og bragt ind i Forhold, der forhindrede hende i at udvikle sig sundt og naturligt, paa samme Tid som de gave hendes fantastiske Tilbøieligheder en altfor rigelig Næring. Naar derfor overspændte Tydskere i hende snart see en kvindelig Martyr, snart en Beatrice, staaer hun for os kun som et idealistik forskruet Væsen, der har villet føre en Tilværelse udenfor det Almindelige, og dette Forsøg hævner sig altid. Idet vi gjengive Hovedtrækkene af

hendes Liv, der fortjener at kjendes, haabe vi ikke at tilsidesætte noget af de Hensyn, som Omstændighederne paalægge os.

Comtesse Elisa Ahlefeldt-Laurvigen blev født den 17de November 1790 paa Tranekjær Slot paa Langeland. Hendes Moder, en holstensk Frøken Hedemann, havde givet Datteren en tydsk Gouvernante, der ærligt sørgede for at give den unge Pige — ligesom saamange andre Adelsbørn paa den Tid — en ensidig tydsk Opdragelse og Udvikling. Hun var som Barn en stille, indesluttet Natur, hvis største Glæde det var at sidde i sit Vindue og see udover Havet eller at fordybe sig i en Bog, og det var da altid Schiller, Herder eller en anden af de tydske Digtere. Da hun i en ganske ung Alder første Gang blev præsenteret ved Hoffet i Kjøbenhavn, gjorde hendes ualmindelige Skjønhed en saadan Opsigt, at hun selv blev forfærdet over den Forgudelse, hvorfor hun, uden at ane det, var bleven Gjenstand, og kun ønskede igjen at vende tilbage til sin Ensomhed og sine Digtere. Huslige Forhold, som det er unødvendigt at dvæle ved her, foranledigede imidlertid kort efter hendes Moder til at begive sig ned til Holsten til sine Familiegodser, og paa denne Reise tog hun Datteren med sig.

Det var netop i denne Periode, at Preussernes Nederlag ved Jena bragte Skræk og Forfærdelse over hele Tydskland. I Sommeren 1808 tog Grevinde Ahlefeldt

Datteren med sig til Badestedet Nenndorf i Preussen, og her havde de Leilighed til at træffe sammen med ikke faa saarede preussiske Officerer, hvis Skjæbne vakte almindelig Deeltagelse. Blandt disse var der ogsaa en ung Adelsmand, en Capitain von Lützow, paa hvem den unge Comtesses Skjønhed gjorde et uimodstaaeligt Indtryk. Det var en smuk, kraftig ung Mand, der havde udmærket sig ved sin Tapperhed og Forvovenhed og var vel seet af Alle. At den attenaarige Comtesse, der i den unge Officeer saae et Ideal, en Helt og Forkæmper for den tydske Uafhængighed, ikke gav sig Tid til at undersøge hans Charakteer og hans Hjerte, kan man ikke finde saa underligt; men desto beklageligere var det, at Moderen ikke saae sig for først, men strax gav sit Samtykke.

Der blev skrevet til hendes Fader, men her gik det ikke saa let. Greven betragtede dette Parti som en kolossal Mesalliance og vilde ikke indlade sig derpaa. Først efter flere Maaneders Underhandlinger bragte man det saavidt, at Greven lovede at give efter, naar Hr. v. Lützow vilde tage sin Afsked og gaae i dansk Tjeneste. Han vilde da see at opnaae en eller anden Hofstilling for ham. Det var haarde Betingelser for en ung Officeer, der nylig havde indlagt sig Hæder i Felten, og for hvem Krigen syntes at aabne en glimrende Løbebane; men han var forelsket og gik ind paa dem. Grevinden og Elisa vendte da tilbage til Danmark, og paa samme Tid gik Lützow

til Königsberg, hvor Hoffet dengang befandt sig, og erholdt ogsaa Kongens Tilladelse til at gaae i dansk Tjeneste.

Den 20de Marts 1810 blev Comtesse Elisa Ahlefeldt gift med Hr. v. Lützow paa Tranekjær Slot, og kort efter Bryllupet, tog han med sin unge Kone til Berlin for at præsentere hende for sin Familie. Her opholdt de sig nu et Par Aar, indtil en sørgelig Begivenhed kaldte dem tilbage til Kjøbenhavn. Grevinde Ahlefeldt var bleven pludselig syg og døde 1812. Dette Dødsfald var et Tordenslag for Elisa, der ligefra sin Barndom havde sluttet sig udelukkende til Moderen, medens Faderen bestandig var bleven hende fremmed. Med hendes Død ansaae Elisa alle de Baand for løste, der hidtil havde knyttet hende til Fædrelandet, og hun og hendes Mand vendte tilbage til Berlin, hvor man rustede sig af alle Kræfter. Med Aaret 1813 begyndte Tydskland nemlig igjen at reise sig efter sit dybe Fald, og alle strømmede til Fanerne. Ogsaa Lützow brændte efter at tage Tjeneste igjen: han blev udnævnt til Major og fik Ordre til at oprette et Fricorps.

Vi, som have levet i 1848 og have seet, hvorledes

«Studenten lagde bort sin Bog
Og Smeden Tang og Hammer
Og greb Musketten —»

vi kunne forstaae, hvilken Rolle disse Fricorps dengang

have spillet. Begeistringen drev Værket, og den Maade, hvorpaa Lützow organiserede disse Friskarer, og de Bedrifter, han udførte med dem, ville længe erindres. Datidens Digtere have besunget dem, og Sangen om «Lützows wilde verwegene Jagd» kjendes endnu af Alle. Thi det er denne af Körner besungne Lützow, der var bleven gift med Comtesse Ahlefeldt — og hun deelte ikke blot hans Begeistring, men hun gik i den Grad op i det nye Fædreland, at hun i Hovedkvarteret i Breslau, naar Manden var borte, overtog hans Functioner og udskrev og indrullerede de Frivillige, der i Masser strømmede til det. Man tænke sig den smukke, fine, fornemt opdragne Kvinde gaae omkring mellem de Frivillige, opskrive deres Navne og opflamme dem til Mod og Udholdenhed, og man kan forstaae den Enthusiasme, som hun dengang opvakte, og som endnu mere forstærkedes ved hendes Mands eventyrlige Bedrifter. Iblandt disse Frivillige, som hendes Haand indviede til Kampen, var ogsaa Theodor Körner, der faa Maaneder efter faldt i en Træfning. Hun begræd hans Død og følte maaskee stærkere end nogen Anden, hvad der med ham var gaaet tilgrunde; men det bøiede ikke hendes Mod; hun fulgte uforfærdet med Tropperne, og baade ved Lützen og Bautzen, ved Dennewitz og Leipzig var hun tilstede, hvor Faren var størst, opflammede de Kæmpende, hjalp Lægerne at forbinde de Saarede og gav de Døende den sidste Trøst. Det var ogsaa hendes

Mands stolteste og lykkeligste Tid. Han blev saaret den ene Gang efter den anden, men det forhindrede ham ikke i at være med i enhver ny Træfning; hans Navn var paa Alles Læber, og han behøvede blot at vise sig, saa jublede man for ham. Da gjorde Slaget ved Waterloo Ende paa Krigen, og nu fik Alt et andet Udseende. Begeistringens Rus var tilende, og man begyndte at see paa Forholdene med en Nøgternhed, der ingenlunde var opmuntrende. Lützows Jægere, der for kort siden betragtedes som Fædrelandets Befriere, begyndte nu at blive besværlige, og det varede ikke længe, før Corpset opløstes og afskedigedes. Lützow selv sank ned til at blive et ganske almindeligt Menneske, som han i Virkeligheden ogsaa var. Glorien var faldet af ham. Han manglede Aand, Finhed og Hjerte. Elisa, der ikke havde seet eller villet see det, saalænge den fælles Begeistring for det samme Maal drev dem fremad, fik nu kun altfor tydelige Beviser paa, at hun havde taget feil af ham. Hun beklagede sig dog ikke, men bar Alt med en englelig Taalmodighed; naar han drev det for vidt, søgte hun i Literaturen eller i Omgang med aandfulde og udmærkede Mænd, hvoraf de ædleste og bedste bestandig søgte hendes Selskab, at holde sig skadesløs for de Skuffelser og feilslagne Forventninger, som hendes Liv skulde blive saa rigt paa.

En af disse udmærkede Mænd skulde faae en mere blivende Betydning for hende end alle de Andre. Det

var Digteren Carl Immermann. Ved et Tilfælde gjorde hun hans Bekjendtskab i Münster, hvor han beklædte et juridisk Embede. Hun henvendte sig til ham for at consulere ham i en Arvesag, og fra dette Øieblik følte de sig knyttede til hinanden for bestandig. Immermann havde dengang ved flere Leiligheder lagt et ikke ringe Digtertalent for Dagen; men der var noget Vildt, Tøilesløst og Formløst i hans Frembringelser: Skjønhed og Gratie fattedes dem ganske. Elisa saae det, og hele hendes Livs Opgave var nu at rense hans Blik for det Skjønne og aabne hans Øre for den Vellyd og Harmoni, som han syntes ikke at have Begreb om. Hendes Bestræbelser lykkedes over Forventning. Immermann, der i denne deilige, aandfulde, rigtbegavede Kvinde saae det Ideal, han havde drømt om, lyttede til ethvert af hendes Raad og Vink, som om det var Poesiens Genius, der talte til ham igjennem hende; han saae op til hende med den samme Beundring, Ærbødighed og Forgudelse som Tasso til Leonora af Este, som Dante til Beatrice, og han viede hende en Cultus, der igjennem mange Aar bevarede baade sin Styrke og sin Reenhed.

Elisa paa sin Side var lykkelig over at have frembragt en virkelig Digter. Immermann, der havde en smuk Stemme og læste fortræffeligt, kom jevnligt til hende i Aftencirkler, og her forelæste han, ligesom Tieck i Berlin, for en udvalgt Kreds de skjønneste Scener af sine Ynd-

lingsdigtere, af Shakspear, Calderon, Goethe og Schiller. Undertiden forelæste han ogsaa Et og Andet af sit Eget; man udtalte sig da bagefter med en sympathetisk Frimodighed om hans Arbeider, og de Bemærkninger, der gjordes af Elisa, kunde han i Reglen betragte som lysende Fingerpeg for sig. Vist er det, at der er en velgjørende Modsætning imellem de Arbeider, han skrev efter sit Bekjendtskab med Elisa, og de tidligere, og at man i alle de førstnævnte bestemt kan paavise hendes Indflydelse og Paavirkning. Dette Samliv forstyrredes derved, at Immermann pludselig blev forflyttet til en større og mere indbringende Øvrighedspost i Magdeburg, som han ikke engang havde søgt om.

Forresten havde hun i hele denne Periode Sorger nok, og de tiltog bestandig. Hr. v. Lützow viste hende med hver Dag mere Kulde og Ligegyldighed. Hidtil havde han dog opført sig som en Adelsmand og iagttaget et vist Maadehold, en vis Delicatesse ligeoverfor hende; nu begyndte han at tilsidesætte alle Hensyn. Indtil nu havde han dog ladet Elisa blive i den Illusion, at han havde friet til hende for hendes egen Skyld; nu var han cynisk nok til at tilstaae, at han havde friet, fordi han troede, at hun var en hovedrig Arving, ja han gik saavidt, at han nævnte en rig og koket ung Dame, som ganske vist vilde gifte sig med ham, hvis ikke hun havde reist en Skillemur imellem dem. Paa denne Brutalitet havde

Elisa intet andet Svar, end at hun ikke vilde staae hans Lykke iveien, og hvis det var hendes Samtykke til en Skilsmisse, han forlangte af hende, saa havde han det og kunde benytte det paa hvad Maade han vilde. Hr. v. Lützow var naiv nok til at takke hende for hendes Imødekommen; alle de nødvendige Skridt bleve foretagne i al Stilhed, og faa Maaneder efter, i Foraaret 1824, ophævedes deres Forbindelse, og Elisa forlod strax efter Münster og begav sig til Dresden. Et Aarstid efter drog hun igjen bort fra denne By, hvor hendes Aand gjennem Theater og Kunstsamlinger kunde finde rigelig Næring, og tog — til Magdeburg!

Her komme vi tilbage til vort Udgangspunkt: for at tillade sig et saadant Skridt maa man ganske have glemt sin Rod og sit Udspring, ja man maa være fuldstændig gaaet op i tydsk «Ueberschwänglichkeit» og falsk og forskruet Sentimentalitet, naar man ikke seer, hvad der her ligger aabenlyst for Alle. Den platoniske Kjærlighed kan være god nok, men Folk troe ikke paa den, og Ingemanns Enrico og Blanca staae som et afskrækkende Exempel paa, at man ikke kan byde Folk formeget i den Retning. Kort efter Skilsmissen at tage til Magdeburg efter en ung Mand, der i sin Begeistrings Rus aldrig havde lagt Skjul paa den sværmeriske Tilbøielighed, han nærede for den endnu bestandig udmærket smukke og aandfulde Dame, i hvem han saae sin Musa og sin Skytsaand, var en stor

Taabelighed af Elisa, og strax efter at gjøre en Hartzreise med ham var endnu større. Hvormeget man end vil trøste sig med sin gode Bevidsthed, sine Hensigters Reenhed o. s. v., Folk ere nu engang saaledes beskafne, at de ikke troe paa saadanne Forhold, men holde sig til den Forklaring, der ligger ulige nærmere.

Saaledes gik der igjen nogen Tid. Immermann var altfor frygtsom til aabenlyst at frie til en Person, der efter hans Forestilling stod saa uendelig høit over ham. Endelig tvang Omstændighederne ham til at bryde Isen. Han blev igjen forflyttet til Düsseldorf, og Skilsmissen stod allerede for Døren. I denne Nød friede han og fik et Afslag. Elisa troede paa hans Kjærlighed, men frygtede for dens Varighed. Hun skjulte ikke for sig selv, at hun var sex Aar ældre end han, og at den Tid maatte komme, da hun vilde være falmet og afbleget, medens han endnu stod i sin kraftigste Ungdom. Alle Immermanns Løfter og Overtalelser hjalp ikke; hun vilde ikke anden Gang see sig behandlet med Kulde og Ligegyldighed, og hun blev fast og haardnakket ved sit Afslag. Verdens Ondskab og Bagvaskelse brød hun sig derimod ikke om, og det var derfor ganske consekvent, at hun — for at trøste Immermann — lovede at følge efter ham til Düsseldorf.

I Foraaret 1827 begav Immermann sig til Düsseldorf, og i August samme Aar fulgte hun efter — ja hun gjorde mere endnu, hun flyttede ind i en særskilt Fløi i den

Villa. Immermann havde leiet ude i Dorendorf. Her deelte hun sin Tid med at opelske Roser, der under hendes Pleie syntes at opnaae en hidtil ukjendt Fylde og Skjønhed, og at omgaaes udmærkede Kunstnere, hvoraf Düsseldorf altid har havt en stor Overflødighed. Blandt de Berømtheder der jevnlig søgte ud til hende for at forfriskes ved hendes Omgang, nævne vi først og fremmest Mendelssohn-Bartholdi og af Malerne Schadow, Hildebrandt, Bendemann og Schirmer. For at give disse smaa Kunstnerselskaber en forhøiet Interesse, forelæste Immermann, der netop paa den Tid udfoldede en ualmindelig Produktivitet, forskjellige af de berømteste Digterværker; men han oplæste dem med en saadan Smag, Dygtighed og kunstnerisk Opfattelse, at man kom paa den Tanke at gjøre disse Oplæsninger tilgængelige for et større Publikum. Man indrømmede ham et af de rummeligste Ateliers, og i to paa hinanden følgende Vintre læste han nu for en talrig Forsamling, der vedblev at følge ham med usvækket Interesse, en Mængde af Shakspears, Schillers, Goethes, Calderons, Tiecks og Kleist's Mesterværker; og disse Oplæsninger førte ganske naturligt Tanken hen paa det Ønskelige i at see disse Arbeider fremstillede scenisk.

At organisere et Theater i Tydskland har altid været forbundet med stor Vanskelighed. Lessing havde i 1767 begyndt at indrette et Theater i Hamburg, men det forfaldt meget hurtigt; tyve Aar efter begyndte Schiller paa

det samme i Mannheim, og det er bekjendt, hvor lidt Goethe igjennem et halvt Aarhundrede udrettede med Theatret i Weimar. Immermann begyndte nu paa at ville danne en dramatisk Skole ligesom Lessing i Hamburg og Goethe i Weimar. Nogle düsseldorfske Skuespillere gik med Begjerlighed ind paa hans Tanke, og andre sluttede sig til dem. Schadow indrømmede dem et Locale. Schirmer og Hillebrandt malede Decorationerne, Mendelssohn componerede Hymner og Chor, kort sagt alle de bedste Kunstnere rakte en hjælpsom Haand, og snart efter aabnedes Theatret under en stor Tilstrømning med et af Calderons Mesterværker, der gik mesterligt over Scenen. Immermann — og Sligt kan kun finde Sted i Tydskland — blev nu i et Aar fritaget for sine Embedspligter, for at han kunde lede Theatret i uforstyrret Ro, og Elisa, der efter sin Skilsmisse havde faaet Tilladelse af Kong Frederik den Sjette til igjen at lade sig kalde Comtesse Ahlefeldt, var Sjælen og den egentlige Drivfjeder i det Hele. I tre Aar ledede Immermann dette Theaters Virksomhed, og meget Smukt og Fortræffeligt saae Lyset i disse tre Aar; men Theatret var dødsdømt fra den første Dag, det aabnedes. Naar man vil oprette et Theater, maa man ikke gjøre Forsøget i en By som Düsseldorf, der ikke har noget Publikum. Det gik som man kunde vente; Kunstnerne vedbleve at interessere sig for det, men

Publikum var køligt og udeeltagende, og den 1ste April 1837 lukkedes atter Theatret.

Det var et haardt Slag for Immermann. Hans Lidenskab for Comtesse Ahlefeldt var endnu uformindsket, men Theatret havde været en gavmild Afleder, som han nu maatte savne. Immermann var dog ingen Hr. v. Lützow han kunde arbeide, og det gjorde han. I den nærmest paafølgende Tid fuldendte han sin satiriske Roman „Münchhausen", der af alle hans Arbeider er det, som har mest tiltalt hans Landsmænd, og naar han var træt af at arbeide, gjorde han Reiser, paa hvilke han forfriskede sin Aand og stiftede interessante Bekjendtskaber.

Efter Major v. Lützows Død i 1834 friede han igjen til Elisa, der endnu dengang var udmærket smuk og syntes udrustet med en uvisnelig Ungdom; men hvormeget hun end i Virkeligheden holdt af ham, gav hun ham dog atter et Afslag, og Forholdet blev uforandret som tidligere. Et Par Aar efter blev Immermann indbudt til en Familiefest i sin Fødeby Magdeburg. Han tog dertil og gjorde her Bekjendtskab med en forældreløs ung Pige, Mariane Niemeyer, for hvem hans Broder var Formynder. Hun vakte i høi Grad hans Interesse, og neppe var han kommen tilbage til Düsseldorf, før han endnu engang med en vis feberagtig Utaalmodighed gjentog sit Frieri, men med det samme Resultat som tidligere. Umiddelbart derefter anholdt han om Mariane Niemeyers Haand og fik hendes

Ja: men saa stor er den menneskelige Naturs Inconsekvents, at neppe havde Comtesse Ahlefeldt modtaget Efterretningen om Immermanns Forlovelse, før hun, greben af Mismod og Fortvivlelse, øieblikkelig reiste bort fra Dorendorf, fra det Hjem, der i ti Aar havde ydet hende et venligt Asyl, uden at ville see eller tage Afsked med Nogen. Hun reiste udenlands og opholdt sig længere Tid i Schweitz og Italien; men der var kommet en Melankoli over hende, som tilslørede Italiens Skjønheder for hendes Blik, og selv det muntre, livlige Florents formaaede ikke at helbrede hendes syge Sind eller forjage hendes Tungsind. Igjennem Tyrol vendte hun tilbage til Tydskland og gik til Berlin, hvor hun fra nu af opslog sin Bolig.

Men man skal ikke lege med Ilden, hverken bogstaveligt eller figurligt. Ogsaa for Immermann var Tanken om Elisa Ahlefeldt en stadig Marter, der forgiftede hans Liv og ødelagde hans huslige Lykke. Hans unge Hustru var et elskværdigt, fordringsløst Barn, bly, beskeden og tilbageholden. Hun forstod ikke at gjøre sig gjældende som Comtesse Ahlefeldt, hun havde ingen af dennes glimrende Egenskaber, og enhver Sammenligning med denne maatte falde ud til hendes Skade. At enhver saadan Sammenligning var ubillig og uretfærdig, tænkte Immermann kun lidt paa, naar han gjorde sin unge Kone ulykkelig og sig selv endnu mere. Men er ikke ogsaa

det den selvforskyldte Straf for at ville leve anderledes end Andre, for at slutte umulige, usunde og utopiske Venskabsforbindelser og i dem sætte Livets egentlige Formaal? I August 1848 fødte hans Hustru ham en Datter, men faa Dage efter døde Immermann, af en Brystinflammation, der bortrev ham pludselig.

At Comtesse Ahlefeldt udsatte en aarlig Rente for hans efterladte lille Datter er et smukt Træk, som fortjener at opbevares; men at hun skrev Brev paa Brev til den samme Mariane Niemeyer, som hun ikke vilde see for sine Øine, da hun blev Immermanns Hustru, at hun nu overøste hende med Kjærlighed og Venskab og bad hende om at flytte til sig, er ikke, som Nogle have ment, et Beviis paa hendes store og skjønne Sjæl, men snarere et Beviis mere paa den Sentimentalitet og Overspændthed, der var bleven indpodet hende i hendes nye Fædreland.

Vi have endnu kun at tilføie, at hun tilbragte sine sidste Aar i fortrolig Omgang med nogle af Tydsklands største og berømteste Mænd: Cornelius, Humboldt, Steffens og Tieck, at hun bevarede sin Skjønhed og sin Sjæls Ungdom lige til det Sidste, at hun opelskede og understøttede de unge Talenter, der søgte hen til hende, at hun var velgjørende og opoffrende imod dem, der trængte, og at hun døde stille og blidt imellem Blomster, Malerier, Bøger og Kunstsager i Marts 1855.

IX.

Nogle Ord om Sophie Brahe.

„Naar Danmark ihukommer sin Tycho Brahe, bør det ikke glemme den ædle Kvinde, der ved Aanden endnu mere end ved Blodet var hans Søster,“ siger Heiberg i den interessante Skildring, som han i „Urania“ har givet os af hende. Naar jeg derfor igjen henvender Tanken paa Sophie Brahe og i faa og korte Omrids søger at fastholde hendes Billede, saa er det ikke for at dvæle ved hendes Liv, men for om muligt at bidrage til at frede om hendes Grav.

Ved Foden af Sødra Aasen ovre i Skaane ligger Herresædet Knudstorp, omgivet paa alle Sider af rige Bøgeskove. Her blomstrede i Middelalderen en af Danmarks stolteste Adelsslægter, Familien Brahe eller, som den ogsaa kaldes i gamle Dokumenter, Bragde eller Brade — og her fødtes den verdensberømte Tycho og ti Aar efter i 1556 hans „lærde“ Søster Sophie. Hun har ikke vundet dette Tilnavn for Intet, thi det er bekjendt, at

hun ikke blot var vel bevandret i de classiske Sprog og skrev latinske Vers med en udsøgt Elegants, men hun var især hjemme i Naturvidenskaberne og Mathematiken, kunde gaae sin Broder tilhaande i hans Observationer og Beregninger og dyrkede Chemien og Alchymien med Lidenskab. Da hun var ligesaa smuk og god som lærd og begavet, var det intet Under, at hun havde Friere nok. Den, der gik af med Seiren og førte den attenaarige Brud hjem, var Hr. Otto Tott til Eriksholm i Skaane. „Dette Ægteskab varede kun kort", siger Heiberg, „og hun blev Enke et Par Aar efter, at hun havde født sit første og eneste Barn Tage Tott." Dette er ikke ganske korrekt. Hun blev ikke Enke et Par Aar efter at hun havde født sin Søn, thi Tage Tott fødtes 1580, og hendes Husbond døde først i 1588, som man kan see af Indskriften paa hans Ligkiste, og Ægteskabet varede altsaa heller ikke saa ganske kort, eftersom Tage Tott først kom til Verden fem Aar efter Bryllupet.

Efter sin Gemals Død bestyrede hun i kort Tid Eriksholm for sin Søn; men hele hendes Sjæls Længsel førte hende hen til Broderen, hvis Berømmelse nu voxede med hver Dag, og som netop dengang paa Hveens gule Banker havde opført det Uranienborg, hvorfra han udbredte en saa lysende Glands over sit Fædreland, at den gav Gjenskin i hele Europa. Her deelte hun nu Broderens Glæder, Sorger og Mødsommeligheder og var ham en trofast Med-

hjælp i alle hans Arbeider, paa samme Tid som hun med Iver fortsatte de Studier, der fra Ungdommen mest havde fængslet hende.

Blandt de Skarer af Fremmede, der paa denne Tid gjæstede Hveen, var ogsaa en ung dansk Adelsmand, Hr. Erik Lange til Engelsholm og Bygholm. Han var ung, smuk og elskværdig, usædvanlig dannet og begavet for en Adelsmand paa den Tid og en lidenskabelig Dyrker af Alchymien og Guldmagerkunsten. Dette Studium havde været ham dyrt, thi da han af Naturen var flygtig og letsindig, havde hans Lyst til at gjøre dyre Experimenter i faa Aar kostet ham det Meste af hans Formue. Fælles Studier og Interesser førte ham her snart for Fødderne af den smukke rigtbegavede Enke, og medens de i Forening bestræbte sig for at finde de Vises Steen, begik de netop den Daarskab at forlove sig med hinanden. Alle Sophie Brahes Slægtninge fraraadede hende at gifte sig med en Eventyrer, der Intet eiede, og at de idetmindste i det sidste Punkt havde Ret, viste sig kun altfor snart, thi da Erik Lange, der havde givet sine Creditorer Pant i sine Eiendomme, lod disse Eiendomme forfalde og ikke mødte for Retten, da han blev stævnet, saa gjorde Christian den Fjerde kort Proces og fradømte ham egenmægtigt de Godser, hvormed Frederik den Anden havde forlenet ham for Livstid. Erik Lange reiste da ud af Landet, for at vinde sin Formue tilbage som Guldmager; men Lykken

vedblev at svigte ham det ene Aar efter det andet. Hans lange Fraværelse blev naturligviis brugt som et Vaaben imod ham, og Sophie Brahes Slægtninge undlode ikke at trænge ind paa hende for at formaae hende til at hæve deres Forlovelse. Snart hed det, at Erik Lange var død i Fattigdom og Elendighed, snart at han skulde giftes med en Anden; men Sophie Brahe lod sig ikke anfægte af disse Rygter, og hun vedblev i Aarenes Løb med urokkelig Troskab at hænge ved den, som hendes Hjerte havde valgt sig.

I denne lange og glædeløse Periode søgte hun sin eneste Trøst og Tilflugt hos Muserne, og i Aaret 1594 skrev hun til Erik Lange sit berømte latinske Poem, som meer end noget Andet har foreviget hendes Minde. Det er væsentligt af alchymistisk og astrologisk Indhold, men paa enkelte Steder giver dog det forpinte Hjerte sig Luft, og man kan ikke Andet end bevæges, naar man hører hende udbryde:*)

„Ikke for min Skyld ene jeg ønsker hurtigt at see Dig,
Men for min Søns, der nu snart trænger til Raad af en Mand.»

Eller et andet Sted:

*) Disse Citater ere tagne af J. L. Heibergs Oversættelse. See „Urania" 1846 Pag. 187—207.

„Selv om jeg aldrig Dig saae (hvad Gud forbyde!), mit Øie
Holder dit Billede fast, aldrig det udslettes der. —
Eet jeg frygter kun før: at under den langsomme Nølen
Er, naar Du kommer igjen, ikke mit Ydre som før.
Smuk nok syntes jeg Dig, dengang Du forlod mig;
maaskee dog,
Naar Du mig skuer paany, ikke den Samme jeg er.
End ei Aarenes Vægt mig tynger og Frygten for Rynker,
Men ved Bekymring man kan ældes saavelsom ved Aar."

Tre Aar efter (1597) forlod Tycho Brahe det utaknemmelige Fædreland og begav sig til Keiser Rudolph i Prag, af hvem han blev modtaget med Udmærkelse. Efter Tychos Opfordring vilde Sophie tage til ham i Prag, og han tilbød at betale hendes Reise. Hun laante da Penge og reiste, men tog først til sin Søster Margrethe, der var gift med Rigsraad Skeel og boede paa Fusinggaard i Jylland. Paa Reisen derfra traf hende den smertelige Efterretning om Tychos pludselige Død, og hun kom nu i den pinligste Pengeforlegenhed. Omtrent samtidig traf hun nede i Holsten et Sted paa sin elskede Erik Lange; men han var nu — efter tolv Aars Fraværelse syg, forarmet og mere forgjeldet end nogensinde. Ikke desto mindre giftede hun sig med ham fjorten Dage før Paasken 1602 i al Stilhed, og der var kun „syv Adelsmænd og Fruer" tilstede ved deres Bryllup.

Dette Giftermaal blev, som man kunde vente, ingenlunde lykkeligt. Hendes rige og fornemme Slægt slog Haanden af hende; man forholdt hende Indkomsterne af hvad der var hendes personlige Eiendom, og det var egentlig kun ved Fremmedes Godhed, at hun fristede Livet i de faa Aar hendes Ægteskab varede. Erik Lange døde paa en Reise i Udlandet, og først nu begyndte der at oprinde en roligere Tid for hende. Hendes Søn Tage, der havde gjort glimrende Lykke ved Hoffet, var af Regjeringen bleven benyttet i forskjellige Missioner til Udlandet. Efter sin Hjemkomst tog han til sin Fædrene-Eiendom Eriksholm, og her formaaede han nu ogsaa sin aldrende Moder til at tage sit fremtidige Ophold. Her levede hun endnu en lang Række Aar og havde den Lykke at see sin Søn, der var bleven udnævnt til en af «Rigens Raad», tiltage i Anseelse, Rigdom og Magt i den Grad, at han over hele Landet gik under Navnet «skanska kungen.»

Paa Universitetsbibliotheket i Lund findes efter Sophie Brahe en Bog i Folio, hvori hun har optegnet alle de berømteste skaanske Slægters Genealogier. Ifølge en Paategning paa den første Side har hun forfattet den Anno 1600 og siden rettet og forbedret den. Paa det sidste Blad har hun nedskrevet følgende Linier:

«Denne Slegtebog haffwer först werrit skreffwitt anno 1600. Siden haffwer jeg ladett den igjen udskriffwe her

udi Helsingör anno 1626. Och meget forendrit derwdi och paa sommesteder Slegterne slet forandret, som tilforrn icke war rett, och flere Slegter sat dertill, end som tilforn war.

Sophia Ottis datter med egen handt."

Hun var dengang halvfjerdsindstyve Aar gammel og døde først sytten Aar efter paa Eriksholm i 1643.

Sophie Brahe blev begravet paa Torrløsa Kirkegaard i et Gravkapel, som hendes Søn Tage havde ladet opføre ved Kirken. I dette Kapel havde han ladet nedsætte Ligene af Sophie Brahes første Mand Hr. Otto Tott samt af sine to første Hustruer Hedevig Rantzau og Kirstin Urup. Dette Gravkapel kom imidlertid til at optage endnu mange flere Lig, inden Loddet traf Tage Tott selv. Sophie Brahe overlevede saavel sin Sønneson Breide, der i en spæd Alder fulgte efter Moderen Kirstin Urup, som ogsaa sin anden Sønneson Anders, der faldt, 21 Aar gammel, i en Duel i Siena, og hvis Lig derefter førtes til Hjemmet. Ogsaa Tage Totts tredie Hustru Karin Gyllenstjerne døde, inden Svigermoderen døde. Tage giftede sig med Søsteren til sin tredie Kone Jytta Gyllenstjerna, og hun overlevede vel Sophie Brahe, men overlevedes selv af sin Husbond, der saaledes fjerde Gang blev Enkemand. Han døde først femten Aar efter Moderen i 1658.

Dette Gravkapel med sine minderige Levninger henstod urørt indtil for faa Aar siden, da Bønderne i Torrløsa

Sogn med deres Præst i Spidsen fik det forrykte Indfald at nedrive Kapellet under Paaskud af, at det var skrøbeligt, og at det kunde være farligt for Menneskeliv, om det vedblev at staae der. Det var imidlertid saa lidt skrøbeligt, at de nær aldrig havde faaet det ødelagt, saa at de tilsidst maatte tage deres Tilflugt til Jernstænger for at faae Bugt med det! Det pragtfulde Epitaph, som Tage Tott havde ladet opstille, splintredes med det samme, og Stumperne førtes hen til den nye Kirke, der er opført et Stykke Vei fra den gamle. Kisterne aabnedes: Fruernes Ligklæder, der bestode af guldgaloneret Silke og Fløiel, havde bevaret sig igjennem Aarhundrederne, og ikke engang Farverne havde tabt sig. Hr. Tage selv laa i en høirød Fløielsdragt, og under den guldbræmmede Fløielskalot var Ansigtets Form fuldstændig vedligeholdt. Sophie Brahes Kiste havde lidt mest: af den graa Fløiels-Ligdragt var der ikke andet end Lapper tilbage, og af hende selv kun Underarmen og den høire Haand, denne Haand, der havde skrevet saameget Smukt, Sindrigt og Poetisk. Det var en fiin, smuk Fruentimmerhaand, der nu uden Tvivl er hensmuldret, efter at Kisten har været aabnet.

Hvilken Vandalisme i vore Dage! Da den rygtedes, reiste der sig naturligviis Stemmer imod den i Sverrig, og den skaanske «fornminnes föreningen» dadlede offentligt og strengt, at en geistlig Mand kunde bære sig saa barbarisk ad. Det er imidlertid saa langt fra, at dette har

frugtet, at det kun har ophidset Præsten til at fortsætte sit Ødelæggelsesværk. Et Par af mine skaanske Venner har skrevet mig til, at han nu har besluttet at planere hele den gamle Kirkegaard, hvori Sophie Brahes og hendes Slægts Kister nedsattes, efterat man havde ført dem ud af Kapellet. Endnu veed man dog, hvor Sophie Brahe hviler, skjøndt ikke engang en Steen betegner Stedet, thi det er bekjendt derovre, at da Kisterne bares ud af Kapellet, blev de nedgravne udenfor Choret, og Sophie Brahe fik da Plads mellem Sønnen Tage Tott og hans fjerde Hustru. Endnu ved man det; men naar den fanatiske Præst — maaskee om meget kort Tid — har sat sin Villie igjennem, saa veed man det maaskee ikke længer. Det forekommer mig derfor, at der er god Grund til ogsaa herfra at nedlægge en alvorlig Indsigelse mod en saadan fortsat Vandalisme. Hvis man derfor ikke vil, at den stakkels Sophie Brahe skal omtumles efter sin Død, ligesaa meget som hun blev det i Livet, og hvis man ikke vil, at de sidste Spor af en ædel og lysende Kvindeskikkelse skal forsvinde fra Jorden, saa er det den yderste Tid til at standse den vanhellige Haand, der igjen vil forgribe sig paa hendes Levninger. Men hvem skal gjøre det? Jeg er ikke saa bevandret i de adelige Stamtavler som Sophie Brahe og veed derfor heller ikke, om der er nogen Slægtsforbindelse mellem den herlevende Thottske Familie og den ovennævnte Herr Tage. Hvis det er Til-

fældet, saa er det naturligviis den, der er nærmest til at forhindre Profanationen, og naar den ikke allerede har gjort det, saa ligger det deri, at den maa være uvidende om, hvorledes man faa Mil paa den anden Side af Sundet forfarer med dens Aner; thi hvilke Interesser man end forfølger her i Livet, saa kan dog ingen af dem fritage En for den Pligt, der paahviler Enhver og dem, der bære et berømt Navn i Særdeleshed: at værne om sine Døde.

I modsat Fald er det Pressen og den offentlige Mening her i Landet, der maa tale saa høit, at den kan vække Autoriteterne ovre i Skaane og formaae dem til at afholde en halsstarrig Præst fra at forgribe sig anden Gang. At undlade dette vilde fra dansk Side være en fortsat Utaknemmelighed mod Tycho Brahe og hans Erindring.

X.

Den „store“ Kean.

Der er kun faa Skuespillere, der have erhvervet sig en saa europæisk Berømmelse som Edmund Kean, hvem hans Landsmænd have været enige om at kalde „den Store“, et Tilnavn, som Historien ellers har forbeholdt de Potentater og Monarker, der paa Krigens og Politikens Skueplads have spillet de store Roller. Som Alt, hvad der er stort, i Regelen er mystisk i sit Udspring, saaledes ogsaa Kean. Man kjender hverken hans Fødselsaar med Bestemthed eller hans Familienavn. Efter Nogles Angivelse er han født i 1787, efter Andres i 1790, og medens nogle Biografer gjøre ham til en Skrædersøn, er der andre, der ville gjøre ham til en uægte Søn af Marquien af Halifax eller af Hertugen af Newcastle. Den Sidste har idetmindste ikke benegtet Paterniteten, thi da en af hans Venner gjorde ham opmærksom paa dette Rygte, svarede han med Fiinhed: „Det er meget muligt, men jeg veed det ikke. I ethvert Tilfælde vilde jeg være stolt af at være Fader til en saa mærkelig Mand.“ Som Dreng gjorde han sig bemærket ved en ualmindelig Smidighed, og det

var derfor intet Under, at han, der hidtil kun var bleven anvendt i Pantomimen, kom til at debutere som Abe og gjorde som saadan stormende Lykke. Kun lidt over tretten Aar gammel optraadte han paa et Forstadstheater, hvor han baade spillede Hamlet og Addisons Cato til sit Publicums største Tilfredshed, ligesom han ved et Tilfælde kom til at optræde for en ulige finere Forsamling, idet han nemlig i Windsor fremsagde for den kongelige Familie et Fragment af Milton: „Satans Tiltale til Solen" og den første Monolog i Richard den Tredie. Det var dog, ikke den kongelige Familie, der ved denne Leilighed saae, hvad der boede i ham, men Skuespillerinden Miss Tidswell, der anbefalede ham til en bekjendt og indflydelsesrig Mand, Dr. Drury, der i tre Aar lod ham studere ved Universitetet i Eton. Hans ubetvingelige Lyst til at vagabondere rev ham dog igjen ud af disse Forhold. I en Alder af atten Aar giftede han sig med en smuk, men talentløs Provindskuespillerinde Mary Chambers, og nu fristede han i flere Aar en kummerlig Tilværelse som omreisende Skuespiller. Alle de Sorger og Gjenvordigheder, der idetmindste dengang vare uadskillelige fra en saadan Existents, stormede nu ind paa ham, og det var ham tidt neppe muligt at skaffe Brødet til hende og de to Børn, hun havde født ham, Howard og Charles*).

*) Howard, den ældste, døde i Dorchester, fire Aar efter Fødselen. Charles har ligetil vore Dage været en af Londons mest ansete Skuespillere.

Romanforfatteren Grattan fortæller i sine „Erindringer", at han som ung Lieutenant laa i Garnison i Waterford i Irland, og at han en Aften med en af sine Venner gik hen i Byens Theater, der dengang ikke var synderlig Andet end en Fjællebod. Plakaten bebudede Shakspears Hamlet „med alle de deri optrædende Personer". Hermed antydedes, at Hovedpersonen i Stykket, den danske Prinds, ikke skulde udgaae, hvilket ellers var meget almindeligt dengang, naar man ikke havde Nogen til at fremstille den. Det hed da almindeligt, at Rollen som „parasitisk" (snylteplanteagtig) var overflødig for Stykket! Grattan og hans Ven satte sig i en Loge og saae paa Stykket, der ikke frembød nogensomhelst Interesse for i det Øieblik, da Hamlet og Laertes fægte. Laertes var en høi, stærktbygget Figur og saae ud som en Kæmpe ligeover for sin spinkle og spædlemmede Modstander. Denne, der var mager og behændig, førte en god Kaarde, men begik dog et Par Feil, der vakte de to unge Lieutenanters Munterhed. „Den lille Hamlet", fortæller Grattan, „kastede da et rasende Blik hen til os, idet han vedblev at parere sin Modstanders Stød. Der var noget baade Stolt og Fiint i hans Holdning. Efterat han havde ladet sin Modstander trætte sig ved ubehændige Udfald, blev han paa engang den Angribende og trængte ham ligehen i Baggrunden uden at skjænke ham et Øiebliks Hvile, idet han som en fuldendt Mester overvældede ham med Stød

og Finter. Ved Udgangen spurgte vi den gamle Kone, der tog imod Billetter, om hun ikke vidste, hvem det var, der havde spillet Hamlet? — „Jo naturligviis", svarede hun „det er Mr. Kean: det er vor bedste Harlekin og han laver ogsaa Pantomimerne, og saa synger han saa deiligt!" — Dermed var han dog ikke færdig, thi vi hørte senere, at naar han havde spillet Macbeth eller Richard den Tredie, maatte han tidt dandse paa Line bagefter eller optræde som Boxer, Sanger, Fægtemester eller Berider. Kort sagt, han var et sandt dramatisk Factotum, og Ingen kunde komme ham nær i Alt, hvad der hedder fancy eller sport."

I disse sørgelige Livsforhold vilde han snart være gaaet tilgrunde, hvis ikke den brave Doctor Drury ogsaa havde revet ham ud deraf. Ved hans Bistand kom han langt om længe til at optræde paa Drurylane, der dengang var i Besiddelse af udmærkede Kræfter. Det var den 26de Januar 1814, at han optraadte for første Gang. Den Skildring, Grattan giver os af denne Aften, er fuld af Liv og vrimler af gribende Smaatræk. Man seer den unge Skuespiller ile gjennem de tomme og sneebedækkede Gader hen til Theatret med en lille Bylt under Armen, hvori han har Shyloks Costume. Han kommer. Huset er tomt, og Souffleuren, som han møder i Coulisserne, hilser ham med et ironisk: „Domus modeste!" hvad der i Theatersprogets Jargon vil sige det Samme som: „Vi

spille for tomme Bænke!» Endelig gaaer Teppet op, og man begynder at spille for de faa Tilskuere, der sidde spredte omkring paa Gulvet og i Logerne, som «rari natantes in gurgite vasto». Det er et trist Syn, der ikke er skikket til at oplive Skuespillerne, og de fremsige derfor ogsaa deres første Repliker tort, kjedeligt og mechanisk. Endelig optræder Shylock — og feirer en Triumph, som et Theater sjeldent har seet Mage til. Ligefra hans første Replik til den sidste saae man, at han havde brudt aabenlyst med den gamle Tradition, og at han ikke som Garrick og Kemble gjorde Shylock til en udlevet Harpagon, der kun lever for at skrabe Penge sammen: Kean havde gjort ham mange Aar yngre, og den Guddom, der besjæler ham, er ikke Mammon, men Hævnen. Det er ogsaa Shakspears Tanke, og aldrig har Nogen udtalt den klarere. Midt under Forestillingen fyldtes Theatret af Tilskuere til halv Priis, der fulgte Resten af Skuespillet med Enthusiasme. Da Teppet faldt, stod Kean høit over alle de Skuespillere, der hidtil havde overseet ham, men kun en Enkelt, Jack Bannester, vilde erkjende det. «Det er og bliver dog kun en Harlekin,» sagde en af hans Kammerater og brystede sig. «Ja derfor springer han ogsaa Buk over os Allesammen!» svarede den skikkelige Jack. — Doctor Drury, der havde været mellem Tilskuerne og fulgt Forestillingen med Hjertebanken, kom op til Kean paa Scenen og sagde til ham: «Jeg kunde neppe trække

Veiret, da De kom ind, men saasnart jeg havde seet Dem staae og støtte Dem til Stokken, mærkede jeg, at De var Manden!" — Direkteuren, Mr. Arnold, lod ham kalde ind i sit Værelse og sagde til ham med en majestætisk Holdning: „De har overgaaet vore Forventninger. Vi gjentage Forestillingen paa Onsdag." Kean brød sig kun lidt om Direkteuren, thi han følte hos sig selv, at han nu havde sin Skjæbne i sine Hænder: han styrtede hjem i det usle Tagkammer, hvor hans Kone sad og ventede skjælvende paa ham. Han omfavnede hende jublende. „Mary," sagde han, „fra nu af skal Du kjøre i din egen Ekvipage, og Charles skal studere i Eton." Hans Ansigt formørkedes i det samme, thi han kom til at tænke paa sin ældste Søn, som han havde mistet faa Maaneder i Forveien. „Den stakkels Howard!" tilføiede han, „hvorfor skulde han ogsaa døe saa tidlig? Men det er vel bedst saaledes."

Keans Lykke var gjort. Slag i Slag fulgte nu Richard den Tredie, Hamlet, Jago og Othello; Theatret var propfuldt, hvergang han optraadte, Publicum jublede for sin Yndling, og et halvt Aar efter, den 16de Juli 1814, havde Drurylane-Theatret i de 68 Forestillinger, hvori han var optraadt, havt en Indtægt af 35,000 Pund, hvad der dengang var exempelløst.

Hvad der befæstede Keans Renommee var, at han kastede al Tradition overbord, at han greb enhver ny Rolle an paa sin Maade og bragte sin Personlighed i

Samklang med den. John Kemble, der dengang var begyndt at blive gammel og asthmatisk, vilde gjøre sit tidligere Supremati gjældende og optraadte som hans Rival: men han fandt et heelt nyt Publicum for sig, der blev koldt og udeeltagende ved hans Fremstilling: han erklærede sig for overvunden og trak sig tilbage.

I flere Aar arbeidede nu Kean med en rastløs Udholdenhed paa at opføre sin Lykkes Bygning og befæste den, og da den saa endelig stod der og syntes at kunne trodse Alverden, begyndte han ligesaa ivrigt at arbeide paa at nedrive den. Hans Geni syntes at have sikkret ham Publikums Gunst for bestandig, men ved sin Lunefuldhed, sin tøileslose Levemaade og sin aabenbare Trods gjorde han Alt, for at forskjertse den. Han havde samlet en betydelig Formue, men han kastede den bort igjen med en vanvittig Letsindighed. I et Land, hvor det Excentriske spiller en Hovedrolle og er i Mode, drev han Excentriciteten saavidt, at den blev til aabenbar Galskab. Han hørte til de Naturer, der kunne bære Modgang med Fasthed, men som fordærves, naar de have Medbør. Aldrig har nogen Kunstner havt et saadant Klientel af Hertuger, Lorder og fornemme Damer, men Ingen har heller nogensinde viist disse mægtige Patroner en saa aabenbar Haan. Deres daglige Indbydelser besvarede han med et hovmodigt Nei, eller han besvarede dem slet ikke. Han vilde ikke lade sig udstille i deres Menagerier, sagde

han, men istedenfor søgte han hen til „Kulkjælderen" (Coal-Hole), en af de afskyeligste Værtshuskneiper, hvor han omgikkes med Drukkenbolde, Dagdrivere, Spillere og Boxere. Hans umaadelige Indtægter, der beløb sig til en Tonde Guld om Aaret, smeltede hen imellem hans Fingre til Heste, Staldbygninger, Væddemaal, chinesiske Pavilloner og Lystyachter, og hans Galskaber, der hidtil kun havde skadet ham selv, begyndte nu ogsaa at gaae ud over Andre. Det første Skridt paa den Bane var, at han lod sig skille fra sin Hustru, sit eneste Barns Moder, der troligt havde deelt de onde Dage med ham, og hvis Raad og Formaninger han ikke længer vilde høre. Derefter fulgte mange andre, indtil omsider Publikum, der i Begyndelsen havde moret sig over hans Uvæsen, begyndte at tabe Taalmodigheden, naar Richard den Tredie kom drukken ind paa Scenen, eller Othello udeblev ganske.

Endelig blev Direkteuren for Drurylane ogsaa kjed af det og afskedigede Edmund Kean; men han modtoges naturligviis strax med aabne Arme af Concurrenten i Coventgarden. Faa Dage efter annoncerede Drurylane — læg vel Mærke til, at det er Drurylane — Hr. Keans snarlige Optræden paa dette Theater.

For at forklare denne Gaade maae vi gjenkalde os den Scene, da Kean efter sin første Debut ilede hjem og sagde til sin Kone: „Mary, Du skal fra nu af kjøre i din egen Ekvipage, og Charles skal studere i Eton." Denne

Forudsigelse var gaaet fuldstændigt i Opfyldelse. Mrs. Keans Eqvipager havde i Hydepark rivaliseret med de mest glimrende i London, og Charles havde i flere Aar studeret i Eton, hvor hans Ophold kostede trehundrede Pund om Aaret. Her studerede han sammen med Canning, Walpole, Hertugen af Newcastle (den tidligere omtalte Hertugs Arving), Waterford, Gladstone, Cowper, Wentworth og Russell. Alle holdt de af ham, thi han var baade flittig og beskeden, han fægtede udmærket, var den flinkeste Sømand ombord paa Universitetets long-boats og skrev fortræffelige latinske Vers; der aabnede sig altsaa for ham den mest glimrende Fremtid.

Han skulde netop til at afslutte sine Studeringer da han modtog det Tordenbudskab, at hans Fader var odelagt og hans Helbred nedbrudt, at han øieblikkelig maatte vende tilbage til sin Moder, og at han for Eftertiden ikke havde Andre at stole paa end sig selv.

Da han kom til London, havde en af hans Faders faa og virkelige Venner, Parlamentsmedlemmet Mr. Calcraft, allerede taget sig af ham og skaffet ham en Ansættelse som Officeer ved de indiske Tropper; men hans Moder vilde ikke skilles fra ham. Sorg og Lidelser havde nedbrudt hendes Sundhed, afbleget hendes Skjønhed og fortæret hendes Livskraft. Hun var næsten altid sengeliggende, og Charles kunde ikke overtale sig til at forlade hende i denne hjælpeløse Tilstand. Han erklærede derfor reentud,

at han ikke vilde tage fra England, medmindre Faderen først vilde — ikke love — men sikkre sin fraskilte Hustru et anstændigt aarligt Udkomme. Det kom til en heftig Scene mellem Fader og Søn. Den Første vilde ikke lade sig foreskrive Betingelser, den Sidste vilde ikke vige et Haarsbred fra hvad han ansaae for Ret. Paa Faderens Spørgsmaal: «Hvad vil Du da gjøre, hvis jeg slaaer Haanden af Dig?» svarede han i en rolig og kold Tone: «Optræde paa Bræderne ligesom Du!» Dette Svar og Tanken om, at en talentløs Søn skulde nedværdige ham paa Scenen og kaste Skygge paa hans Kunstnernavn, bragte ham i et formeligt Raseri. Han overvældede Sønnen med Skjældsord og Fornærmelser, men denne gik roligt bort uden at svare ham.

Dette foregik i Februar 1827, og endnu samme Aar optraadte den unge Charles Kean paa det Theater, der havde været Vidne baade til hans Faders Triumfer og hans Nederlag. Charles Kean var gaaet ind paa et Engagement i tre Aar, i hvilke han skulde have ti Pund om Ugen i det første Aar, og, naar han gjorde Lykke, elleve i det andet Aar og tolv i det tredie. Uden nogen tilstrækkelig Forberedelse og uden noget særegent Kald, kun tvungen dertil af en ubøielig Nødvendighed, optraadte nu dette Barn — han var dengang kun lidt over sytten Aar — paa et af de første Theatre i Verden, men for et velvilligt Publikum, der kjendte hans Skjæbne og havde den

største Deeitagelse for ham. Naturligvis jublede man for ham fra den første Replik til den sidste, men selv havde han en hemmelig Følelse af, at det dog nok ikke var et Mesterværk, han havde leveret, og da han Dagen efter læste Anmeldelserne om hans Optræden, fik han Troen i Hænderne: Alle vare enige i at fælde Fordømmelsesdommen over ham. Han tabte dog ikke Modet, men vedblev at arbeide med en Flid og Udholdenhed, der ogsaa seirede tilsidst. Det er bekjendt nok, at han lige til den nyeste Tid har været en af Londons mest yndede Skuespillere, skjøndt han aldrig naaede op til Faderens Høide.

Samtidig sank den „store" Kean bestandig dybere og dybere. Fra det ene Theater gik han over til det andet, indtil han endelig naaede ned til Coburgertheatret (det nuværende Victoriatheater), og selv der kunde han ikke holde sig. Han sagde da London Farvel og tog op til Skotland, hvor han paa den lille Ø Bute kjøbte sig en fattig lille Cottage for en stor Sum — det var hans sidste Daarskab i dette Liv. Sønnen Charles var paa samme Tid bleven engageret til at give Forestillinger i Glasgow, og da Tilfældet saaledes havde bragt ham i Faderens Nærhed, lod han denne ved en Trediemand spørge, om han vilde see ham. Keans Stolthed og Overmod var forlænge siden knækket. Han sagde ja, og Forsoningen imellem dem var saa fuldstændig, at Faderen tilbød at

optræde med ham paa Theatret i Glasgow til hans Benefice. Sønnen modtog dette Tilbud med Taknemmelighed, og det Stykke, der blev valgt ved denne Leilighed, var „Brutus" af Howard Payne, hvori de kom til at spille Fader og Søn, hvad der naturligviis ikke lidet bidrog til at give Forestillingen Sandhed.

Der er i dette Stykke en ualmindelig pathetisk Scene, hvori Brutus, henreven af sin Følelse, bøier sig henimod Sønnen og beder ham kysse sig for sidste Gang. Neppe havde han udtalt Ordene: „Embrace thy wretched father!" (Omfavn din stakkels Fader), førend hele Huset udbrød i en Bifaldsstorm, der slet ikke vilde ophøre, og hele det kvindelige Publikum svømmede i Taarer. Ogsaa Aaret efter, i 1820, spillede Edmund og Charles Kean sammen i Dublin og Cork; men den „store" Kean var nu kun en Skygge af sig selv, hans Kraft var brudt, og han havde saagodtsom mistet sin Stemme. Ikke destomindre kom han endnu engang til at optræde i London paa Coventgarden; det var den 25de Marts 1833, men det blev ogsaa den sidste Gang. Her spillede han Othello, Charles Jago og Miss Ellen Tree, der senere blev hans Svigerdatter, gav Desdemona. Det var en sørgelig Aften. Allerede ved Forestillingens Begyndelse var Kean saagodtsom døende, og til Trods for de stærke Drikke, man heldede i ham, havde han ondt ved at holde sig paa Benene. I 3die Akt, hvor han skal knæle, bad han Sønnen om at

have Øie med ham og at hjælpe ham op, hvis hans Kræfter skulde svigte ham. Det blev dog ikke nødvendigt. Han sagde det bekjendte Farvel:

. . . . . „O now for ever

Farewell the tranquil mind! Farewell content!"

med al den Pathos, som han var vant til at lægge i denne Replik; men dermed var det ogsaa forbi med ham, og i det Øieblik, Othello gaaer truende ind paa Jago som en Løve, der er bleven stukket af en Slange, i dette Øieblik sank han om i sin Søns Arme, og han havde kun saamegen Kraft tilbage, at han kunde mumle: „Jeg døer — tal for mig!" og dermed tabte han Bevidstheden. Han døde dog først nogle Uger senere, den 15de Mai, efter at han havde forsonet sig med sin Kone, hvem han i et ydmygt Brev bad om at komme til hans Dødsleie. „Glem! tilgiv!" skrev han til hende, og hun glemte og tilgav.

Kean døde fattig og forgjeldet. Hans Creditorer styrtede som sultne Ravne til hans Dødsbo og deelte Alt imellem sig, hvad de fandt der. Ikke blot hans Cottage og Meubler stilledes til Auction, men man solgte ved samme Leilighed alle de kostbare Presenter, som Jordens Mægtige og et beundrende Folk havde givet ham, da han stod paa sit Høidepunkt, og som han selv i sin Armod og Fornedrelse ikke havde villet skille sig ved. En Tobaksdaase og to Kaarder, som han havde faaet af Lord

Byron, der i flere Aar var hans Omgangsven og engang imellem ogsaa tog Deel i hans Daarskaber, maatte gaae samme Vei. En prægtig Sølvvase, der var copieret efter den berømte Warwickvase og havde kostet flere tusinde Daler, kom ligeledes under Auctionshammeren. Den var er Foræring til Kean fra Drurylanes Direkteur og Personale, der forærede ham den i 1816, da hans geniale Fremstillinger havde reddet det forgjeldede Theater fra Undergang. Et Aarstid efter opdagede Charles Kean det berømte Stykke i Vinduet hos en Forgylder, hvor det var udstillet til Salg. Han gik strax ind i Butiken og lod Eiermanden vide, at han vilde kjøbe Vasen, saasnart han havde skrabet Pengene sammen, men endnu samme Aften blev Vasen stjaalet. Der blev udlovet en betydelig Sum for dens Tilveiebringelse, men den kom aldrig for en Dag og er uden Tvivl strax bleven omsmeltet.

Den Gunst, som Charles Kean moisommeligt havde erhvervet, vidste han at bevare ligetil det Sidste. Han var en complet Gentleman, og denne Hæderstitel faldt det ikke noget Menneske ind at gjøre ham stridig; hans stille, fredelige Kunstnerliv danner den skarpeste Modsætning til Faderens vilde og barokke Levemaade, men det savner ogsaa det Præg af Genialitet og Overlegenhed, der gjorde Faderens Optræden saa uimodstaaelig. Medens Sønnens Liv er et Vidnesbyrd om, at Flid, Anstrengelse

og god Villie ikke ere nok til i Kunstens Rige at frembringe det Høieste, er Faderens et advarende Exempel paa, at selv den største Genialitet og de rigeste Evner maae gaae tilgrunde, naar den, der besidder dem, ikke veed at bevare hvad der er Sjælens egentlige og virkelige Sundhed.

XI.

Benvenuto Cellini.

Medens de italienske Stæder og Republiker i den tidlige Middelalder ligge i uafbrudt Krig med hinanden og frembyde et forvirret og uhyggeligt Billede af Partihad, Fattigdom og Lovløshed, hæver Florents sig hæderligt frem imellem dem alle ved sine kloge Regenter, sin rige Borgerstand, sin Handelsaand og sine dygtige Haandværkere. I denne rige og skjønne By see vi ogsaa det Særsyn, at store og udmærkede Kunstnere udgaae af Haandværkernes Classe, og at Haandværk og Kunst i en Blomstringstid smelte sammen ligesom i Oldtiden. Blandt Haandværkerne havde Guldsmedene den første Rang, og til dem hører ogsaa den Mand, hvis Liv jeg her vil fortælle. Hvis det lykkes mig at give et tro og fyldigt Livsbillede af en Kunstner, hos hvem den reneste Skjønhedsfølelse og den fineste Udførelse i Kunsten forene sig med vild, tøilesløs og ubændig Heftighed i det daglige Liv, og hos hvem den naiveste Kunstnersjæl er parret

med et mageløst Kunstnerhovmod, saa har han selv leveret Materialet*).

Benvenuto Cellini nedstammer fra en gammel florentinsk Familie. Hans Fader hed Andrea, og Moderen, der var udmærket smuk, Madonna Elisabetta. Efter Benvenutos Sigende var Faderen en Mand *„di maraviglioso ingenio"*: han var paa engang Tegnemester, musikalsk Instrumentmager og Fløiteblæser; han gjorde fortræffelige Modeller, arbeidede mesterligt i Elfenbeen, og skrev udmærket gode Vers. Hans Ægteskab med Madonna Elisabetta var i atten Aar barnløst, og først efter saa lang Tids Forløb bragte hun to dødfødte Drengebørn til Verden. Aaret efter fødte hun en Datter, der hed Rosa, og da hun igjen blev svanger og havde de samme Lyster (*vizii*) som forrige Gang, ventede man, at det igjen skulde blive en Pige. Deri bedrog man sig, thi Natten til Allehelgensdag fødte hun en Søn. Fødselshjælpersken, der vidste, at man ventede en lille Pige, svøbte Drengen i de fineste Liin og bragte ham stille til Mester Andrea med de Ord: „Her bringer jeg Eder en smuk Foræring, som I ikke havde ventet Jer." Mester Andrea gik netop urolig op og ned ad Gulvet og sagde: „Hvad Gud beskærer mig

*) *Vita di Benvenuto Cellini, orefice e scultore fiorentino, scritta da lui medesimo, restituita alla lezione originale sul manuscritto Poirot ora Laurenziano dal dottore Tassi. II. vol., Firenze 1829. Avertimento LXVII.* 1065 pag.

er mig altid kjært.» Men da han saae, at det var en Søn, slog han Hænderne sammen og raabte overrasket: «Herre, jeg takker Dig af mit ganske Hjerte! Han skal være mig dobbelt kjær! han skal være mig velkommen (*sia benvenuto*)!» Da man spurgte ham, hvad Drengen skulde hedde, svarede han glædedrukken: «Benvenuto!»

Faderens Geni gik i Arv til Drengen. Allerede som Lille forraadte han Lyst til at tegne og blive Guldsmed; men Faderen havde sat sig i Hovedet, at han skulde blæse Fløite, og for at føie ham øvede Drengen sig ogsaa flere Timer daglig. Med hvert Aar blev Fløiten ham dog mere forhadt, og da han var femten Aar gammel, gav han sig imod Faderens Villie i Lære hos en dygtig Guldsmed, der hed Antonio Sandro. Her udmærkede han sig i den Grad, at han i Løbet af faa Maaneder var den bedste Arbeider i Værkstedet, og paa samme Tid tegnede han flittigt efter Michel Angelos Cartoner.

En italiensk Billedhugger ved Navn Torreggiani kom paa den Tid til Florents. Han havde opholdt sig længe i London og var vendt tilbage til Italien for at opsøge unge, talentfulde Folk, der kunde være ham behjælpelig med de store Arbeider, han havde at udføre for Kongen af England. Ved et Tilfælde fik han Benvenuto Cellinis Tegninger at see og gjorde sig al Umage for at vinde ham. Det var ogsaa lykkedes, hvis Benvenuto ikke en Dag havde hørt ham tale ondt og uærbødigt om Michel Angelo,

hvem Benvenuto aldrig omtaler, uden at han kalder ham «den guddommelige» eller «vidunderlige». Fra dette Øieblik kunde Benvenuto ikke taale at see ham.

Cellinis voldsomme og ufordragelige Charakteer gjorde imidlertid, at han ikke kunde forliges med sine Mestere, selv om disse satte nok saamegen Pris paa hans Dygtighed, og hans urolige Sind jog ham uophørligt fra den ene By til den anden. Hvor han kom hen, var han i Strid paa Øieblikket. Hans Hovmod gjorde, at han ikke kunde taale Nogen ved Siden af sig, han saae Fjender i Alle, selv i dem, der kjøbte hans Arbeider; et Blik, en Mine var nok til at bringe Blodet i Kog hos ham; Dolken foer da strax ud af Skeden, han talte ikke sine Modstandere, men stak og slog i blindt Raseri, saalænge til han var ene paa Valpladsen, og det endte da gjerne med, at han enten søgte Fristed i et Kloster, hvorfra han forklædt maatte undvige, eller at Øvrigheden viste ham ud af Byen. Men midt under alt dette forsømte han ikke nogen Leilighed til at uddanne sig i sin Kunst, og ikke blot i sin egen, men i Alt, hvad der grændsede til den. Der behøvedes blot, at en Mand kom i udmærket Ry før at skære Stempler i Staal, gjøre Crucifixer af Guldblik eller stikke Signeter til Cardinalerne, saa havde Benvenuto hverken Rist eller Ro, før han ogsaa deri var deres Mester.

Disse Arbeider bleve i Rom udmærket betalte, og

han glemte da aldrig at sende sin Fader en Deel af Fortjenesten, ligesom han ogsaa af Pietet imod ham aldrig ganske lagde Fløiten paa Hylden. Hans Berommelse voxte med hver Dag, og naar man husker paa, at Benvenuto Cellinis Kunstnervirksomhed falder sammen med Renaissancen, da navnlig i Rom Beundringen for den antike Kunst og dem, der reproducerede den, steg til en Begeistring, som i Kunstens Historie ikke har havt sin Mage, saa vil man forstaae, hvorledes man i Rom maatte kappes om at faae Arbeider af Cellini, og saa bliver det heller ikke uforklarligt, at han saa ustraffet har kunnet give sit ubændige Sind Tøilen, og at man, i naiv Beundring af hans Geni, saa roligt fandt sig i hans Galskaber.

Biskoppen af Salamanca havde bestilt en Vase hos ham. Vi lade Benvenuto selv fortælle, hvorledes han opførte sig imod ham.

„Biskoppen var en fortræffelig Mand, meget rig, men vanskelig at tilfredsstille; han sendte daglig Bud til mig for at erfare, om jeg bestilte noget, og naar hans Bud ikke traf mig ved Arbeidet, blev han rasende og svoer paa, at han vilde tage Arbeidet fra mig og lade en Anden gjøre Resten. Deri var den fordømte Fløite Skyld, thi forresten arbeidede jeg Dag og Nat og med den største Flid paa Vasen, saa at jeg snart kunde vise Biskoppen den. Men dermed blev det ikke bedre, thi hans Utaalmodighed efter at faae den blev nu kun større. Tre

Maaneder efter stod Vasen færdig og forziret med saamange Dyr, Planter og Masker, som man kan tænke sig. Strax efter sendte jeg den med Paulin til Lucagnolo, der tog den i Haanden, betragtede den længe og sagde til Drengen: „Siig til din Herre, at han er en fortræffelig Mand, at han skal være min Ven og overlade det Øvrige til mig.“ Drengen bragte mig glad dette Budskab, og Vasen blev nu overrakt Biskoppen, der forlangte af Lucagnolo, at han skulde vurdere den. Denne satte en høi Pris paa den og roste den langt mere, end den fortjente. Biskoppen af Salamanca tog da mod Vasen og sagde paa sin spanske Maneer: „Ved Gud, han skal faae Løv til at vente ligesaa længe paa sin Betaling, som jeg har ventet paa hans Arbeide.“ Herover blev jeg yderst fortrydelig og gav mig til at forbande Spanien og ønske det alt muligt Ondt.“

Benvenuto fortæller nu, hvorledes en Adelsmand en Dag, da Biskoppen ikke var i Stuen, kom til at bryde Hanken af denne Vase, og at Mundskjænken strax ilede hen til ham for at faae den istandsat. Det gjorde han ogsaa; men nu, da han igjen havde Vasen i sine Hænder, vilde han ikke levere den tilbage.

„Herover,“ siger han, „kom Mundskjænken i et saadant Raseri, at han greb Kaarden og med Magt vilde trænge ind i mit Værksted. Jeg satte mig derimod med væbnet Haand og lod det ikke mangle paa heftige Ord.

«Jeg giver den ikke fra mig!» raabte jeg. «Gaa og sig til din Herre, at jeg vil have mine Penge først, inden den igjen kommer ud af mit Værksted.» Da Mundskjænken saae, at hans Trusler intet hjalp, begyndte han at trygle og bede og lovede, at han vilde hjælpe mig til mine Penge, naar jeg gav ham den. Jeg forandrede ikke min Beslutning, men vedblev at svare det Samme; tilsidst opgav han det og løb bort, idet han truede med at komme tilbage med en Mængde Spaniere, der skulde hugge mig i Stumper og Stykker. Jeg troede ham nok istand til at begaae saadan en Nederdrægtighed, greb derfor min Jagtbøsse og besluttede at forsvare mig og min Eiendom til det Yderste. Kort efter kom Mundskjænken tilbage med en Mængde væbnede Folk og befalede dem at trænge ind til mig. Jeg spændte Hanen og raabte ud til dem: «Lumpne Røvere og Mordere, stormer man saaledes Huse og Butiker i Rom? Enhver af Jer Kjæltringer, der vover at nærme sig min Dør, skal ligge paa sine Gjerninger.» Jeg sigtede i det samme paa Mundskjænken og raabte: «Og Du Erkegavtyv, der er Anstifter af det Hele, Du skal være den Første!» Han gav sin Hest Sporerne og sprængte afsted. Ved denne Larm kom Naboerne ud af deres Huse, og nogle romerske Adelsmænd, der netop kom forbi, raabte til mig: «Slaa de Hunde ihjel! vi skulle nok hjælpe Dig.» Disse kraftige Ord indjog mine Modstandere saadan en Frygt, at de flygtede over Hals og

Hoved og fortalte deres Herre Sagen med alle Omstændigheder. Francesco Penni* kom nu til for at mægle os imellem, og Monsignoren sagde til ham, at hvis jeg ikke strax bragte ham Vasen, skulde der ikke blive andet end Ørene tilbage af mig — *„che da me il maggior pezzo sariene gli orecchi"* — men hvis jeg kom med den, skulde jeg faae min Betaling. Jeg blev dog ikke bange, men lod ham vide, at jeg strax vilde underrette Paven om det Hele. Imidlertid vare vi begge blevne mere rolige, og nogle romerske Adelsmænd indestode mig for, at han ikke vilde tilføie mig nogen Overlast, men betale mig mit Arbeide. Jeg begav mig da hen til ham i Pandserskjorte og med en lang Dolk. Hele hans Tjenerskab ventede paa mig. Jeg havde Paulin med mig, der bar Sølvkarret, og det var, som om jeg skulde igjennem den hele Dyrekreds, thi den Ene saae ud som en Løve, den Anden som en Skorpion, den Tredie som en Krebs, indtil jeg endelig kom til Biskoppen, selv, der overøste mig med Grovheder. Jeg saae slet ikke op og svarede ikke. Herover blev han endnu giftigere, lod hente et Skrivetøi og befalede mig at underskrive, at han havde betalt mig. „Det vil jeg gjerne gjøre," sagde jeg til ham, „naar jeg først har mine Penge!" Biskoppen blev da endnu hef-

* En berømt Maler og Discipel af Raphael.

tigere og vedblev at true og støie: endelig betalte han mig Pengene: jeg skrev under og gik fornøiet fra ham.

Paven lo, da han hørte denne Historie, og udtalte sig saa venligt om Benvenuto Cellini, at Biskoppen af Salamanca angrede sin Opførsel og lod ham sige, at han havde flere Arbeider endnu at overdrage ham, hvortil Benvenuto svarede, at han gjerne vilde modtage dem, naar han fik Betaling forud. Ogsaa dette Svar kom Paven for Ore, og han lo hjertelig af det. Men fra dette Øieblik voxede Benvenutos Berømmelse endnu mere, og flere af Cardinalerne kastede deres Gunst paa ham og bestilte kostbare Arbeider hos ham.

Kort efter forplantede Krigen mellem Karl den Femte og Frants den Første sig til Italien. Ved Efterretningen om, at Connetablen af Bourbon rykkede imod Rom greb Alle til Vaaben og iblandt dem ogsaa Benvenuto. Connetablen stod netop i Begreb med at storme Byen, da han blev dræbt af et Geværskud, og dette Skud affyredes af Benvenuto. Efter denne Bedrift fik han sin Post paa Engelsborg, paa hvis øverste Platform der var opplantet fem Kanoner, med hvilke han tilføiede Fjenden saa stor Skade, at Pave Clemens den Syvende flere Gange personlig takkede ham for hans gode Tjeneste. Ved et velrettet Skud saarede han heroppefra Prindsen af Oranien, hvad der bragte stor Forvirring mellem de fjendtlige Tropper.

En Dag lod Paven, der dog var bleven urolig for Kampens Udfald, ham hente til sig. Den hellige Fader leverede ham da egenhændig den tredobbelte Krone og alle de Juveler, der fandtes i det apostoliske Skatkammer, og forlangte, at han i hans Nærværelse skulde tage Stenene ud af deres Indfatning. Det gjorde han, lagde hver Sten for sig i et Papir og syede dem ind i Pavens Klæder. Guldet, der omtrent veiede to hundrede Pund, tog han med sig og bragte det smeltet tilbage til Paven.

Efter Capitulationen i 1527 gik han som *capitano* til Florents, men her rasede Pesten, og iblandt de utallige Offre, den havde bortrevet, var ogsaa hans Fader. Han vendte da bedrøvet tilbage til Rom, hvor Paven, der var syg, modtog ham paa Sengen, talte længe og venligt med ham, gav ham nye Arbeider og udnævnte ham til sin Møntmester (*maestro delle stampe della Zecca*), hvad der vakte stor Misfornøielse blandt hans Fjender og Misundere.

Paa denne Tid blev en Broder af ham, Francesco Cellini, der var Krigsmand og knyttet til Johan af Medici's Hus, dræbt i Rom i et Slagsmaal med de pavelige Sbirrer. Benvenuto elskede denne Broder høit og tog sig hans Død ubeskrivelig nær. Han lod reise et kostbart Gravmæle over ham, og Billedet af ham stod bestandig for hans Tanker. Han blev paa eengang ordknap og alvorlig, og selv Paven bebreidede ham oftere, at han saaledes fortabte sig i sin Sorg. Hans eneste Fornøielse var daglig

at holde Øie med sin Broders Banemand og udspeide ethvert af hans Skridt med en Elskers Iver og Udholdenhed. «Jeg mærkede tydeligt,» siger han, «at denne Begjærlighed efter at see ham saa tidt berøvede mig baade Søvn og Appetit og førte mig til Graven (*per il mal cammino*); jeg fattede altsaa min Beslutning. Thi jeg maatte have en Ende paa denne Tilstand.» Samme Aften passede han sin Broders Drabsmand op, just som denne gik til et Stævnemøde, og med en lang Dolk stak han ham efter Halsen, men traf ham i Skuldren. Han flygtede, men kun et Par Skridt, thi Benvenuto indhentede ham og gav ham et nyt Stød, der var ført med saadan en Kraft, at Dolken blev siddende i Nakkebenet. Der kom Folk til, og Benvenuto flygtede nu hen til Hertug Alessandro, hvem han fortalte, hvad der var forefaldet. Hertugen sagde, at han skulde gaae rolig hjem, arbeide flittigt og ikke i de første Dage forlade sin Bolig.

Han arbeidede nu ivrigt paa et Værk, han udførte for Paven, og undrede sig over, at Hs. Hellighed, der ellers neppe lod en Dag gaae hen, uden at han vilde see, hvorvidt han var kommen, slet ikke sendte Bud efter ham. Endelig kom dog en bolognesisk Kammerherre for at afhente ham, og af ham erfoer han, at Paven vidste, hvad der var skeet. Da han kom ind til den hellige Fader, saae denne vredt og fortørnet paa ham, men det var ogsaa det Hele. Alt som han betragtede hans Arbeide,

opklaredes hans Ansigt; han roste ham, fordi han havde været saa flittig, og sagde: „Siden Du nu er helbredet, saa gaa hjem og vær fornuftig."

Kort efter havde et Uheld imidlertid nær berøvet ham Pavens Gunst. Denne havde sendt ham alle de kostbare Ædelstene, der skulde indlægges i Arbeidet. En Nat brød der en Tyv ind i hans Værksted, ranede en Mængde Guld- og Sølvarbeider og begyndte at opbryde Skabene, men blev forstyrret af en vagtsom Hund, som Hertug Alessandro havde foræret ham. Hunden foer som rasende omkring i Huset for at vække Arbeiderne, men Ingen vilde staae op, og Tyven fik imidlertid Leilighed til at undkomme med sit Bytte. Næste Morgen var Benvenuto ude af sig selv, da han mærkede at han var bestjaalen; men hans Fortvivlelse gik hurtig over, da han opdagede, at Tyven ikke havde faaet Fingre i de pavelige Juveler. Han beroligede Arbeiderne, klædte sig paa, tog Juvelerne med sig og gik strax til Paven, der allerede havde faaet Nys om hvad der var foregaaet.

„Paven," fortæller han, „tilkastede mig et frygteligt Blik og spurgte i en heftig Tone: „Hvad er der i Veien? hvad vil Du?" — „Vise Eder Eders Juveler," sagde jeg; „der fattes ikke en eneste!" Paven blev nu strax mildere og sagde: „Saa vær mig velkommen!" — og medens han betragtede mit Arbeide, fortalte jeg ham, hvilken Angst jeg havde gjennemgaaet. Han vendte sig

et Par Gange om og saae paa mig, og tilsidst lo han og sagde: „Gaa og bliv ved at være en ærlig Mand, ligesom hidtil." — Faa Dage efter opdagede Benvenuto ved sin Hunds Hjælp Tyven, der gav ham Alt tilbage, hvad han havde frarøvet ham.

Han fuldendte nu sit Arbeide til Paven og høstede stor Berømmelse for det, thi det blev anseet, siger han selv, for „det skjønneste Arbeide, der var blevet seet i Rom." Paven overvældede ham med Godhed og sagde: „Min Benvenuto! hvis jeg var rig, vilde jeg give Dig saameget Land, som Du kan oversee med dine Øine; men jeg er for Øieblikket kun en fallit Stakkel (*siamo poveri imperatori falliti*), dog skal Du faae Alt, hvad Du behøver."

Paven syntes imidlertid ikke meget tilbøielig til at holde sine Løfter, thi da der kort efter blev et Embede ledigt som „*frate del piombo*"*), bad Benvenuto Paven om denne Post, der aarlig indbragte 800 Scudi. Paven bestilte en Guldkalk hos ham, men mente forresten, at han vilde forsømme sin Kunst, naar han fik et saa fedt

*) I den romerske Curie er *l'Uffizio del piombo* den Myndighed, der hefter *il piombo* eller det pavelige Segl til den hellige Faders Buller. Cistercienserne havde den Bestilling i lang Tid; men den gik undertiden ogsaa over til Lægfolk, der da maatte anlægge Munkekutten.

og mageligt Embede. Benvenuto var af den modsatte Mening, og de skiltes meget utilfredse fra hinanden.

Da Paven kort efter maatte gjøre en Reise til Bologna, lod han Benvenuto igjen komme til sig og opfordrede ham til at skynde sig med den Kalk, han havde i Arbeide for ham. Benvenuto forlangte Penge til sine Udlæg, men Paven vilde ingen give ham; derimod paalagde han Cardinal Salviati inden sin Afreise at have Tilsyn med Benvenuto og hans Arbeide. Cardinalen „*questo Cardinal bestia*" sendte da Bud efter ham og spurgte ham i en hoffærdig Tone: „Hvorledes gaaer det? Er Du saa færdig med din „*cipollata*?"*) Benvenuto, der blev fornærmet over dette Udtryk, svarede ham i samme Tone. Cardinalen, „der lignede meer et Dyr end et Menneske", blev rasende og truede ham med Galeierne. Benvenuto mente, at der var andre høitstaaende Folk, der var nærmere til Galeierne end han; forresten, tilføiede han, kunde det ikke nytte, at Cardinalen tiere sendte Bud efter ham, thi han kom ikke, uden at han blev hentet med Magt.

Aldrig saasnart kom Paven tilbage, for han lod Benvenuto kalde til sig. Salviati havde da allerede givet ham hans Skudsmaal, og Paven var rasende. Han foer

*) *Cipollatta* er en Slags Ragout af Løg, Sukker og andre Ingredientser, her betyder det: Sammensurium, Makværk.

hen imod ham og truede med at lade ham og hans Arbeide kaste ud af Vinduet. Da Benvenuto saae, at Paven med eet var bleven «saadan et slemt Bestie» — *così pessima bestia* —, blev han ham Intet skyldigt. De skjændtes nu dygtigt, og det endte med, at Paven maatte give gode Ord, inden Benvenuto gik — men Arbeidet blev ufuldendt. Da hverken Bønner eller Trusler kunde formaae ham til at lægge den sidste Haand paa det, lod Gouverneuren i Rom ham efter Pavens Befaling kalde til sig. Denne meddeelte ham, at det var forbi med Pavens Taalmodighed, og at han strax skulde udlevere Arbeidet, saaledes som det var. Det vilde Benvenuto ikke, thi Arbeidet, sagde han, var hans Eiendom, og det var ikke blevet færdigt, fordi Paven ikke havde givet ham Penge til at fuldende det. Derimod var han villig til strax at tilbagebetale de femhundrede Scudi, som Paven havde givet ham i Forskud, da han bestilte det. Gouverneuren saae nok, at han ikke kunne komme videre. Han meddeelte ham da, at det var Pavens endelige Beslutning, at Benvenuto, i Gouverneurens Paasyn, skulde lægge sit Arbeide i en Kasse, forsegle den og sende den til Paven, der da «paa Tro og Love» forpligtede sig til ikke at aabne den, men strax sende den tilbage. Hertil var Benvenuto villig, «thi,» sagde han, «jeg vil dog see, hvorledes en Paves Tro og Love er beskaffen.» Gouverneuren bragte da selv Kassen til Paven, der strax spurgte ham, om han med egne Øine

havde seet, at Arbeidet var der. Gouverneuren bekræftede det og roste Arbeidet meget. Paven tog da Kassen, rev Seglgarnet over, aabnede den og sagde: „Siig til Benvenuto, at Paven har Magt til at løse og binde ganske andre Ting end disse.“ Efterat han længe havde beundret Arbeidet, gav han det tilbage til Gouverneuren og opfordrede ham til at gjøre Alt for at komme til Rette med Benvenuto, betale ham hans Arbeide rundelig, men forlange det ferdigt til en bestemt Termin. Da Gouverneuren bragte Benvenuto Kassen aaben tilbage, lo han høit og sagde: „Nu veed jeg da, hvorledes en Paves Tro og Love er beskaffen.“ Gouverneuren søgte at faae ham til at gaae ind paa Pavens Forlangende, men Benvenuto var ubevægelig. Han tog sin Kasse under Armen, gik rige hen til Pavens Skatkammer og betalte de femhundrede Scudi tilbage. Dermed var Sagen afgjort, men til stor Misfornøielse for Paven, der brød sig kun lidt om de femhundrede Scudi, men ærgrede sig over, at han igjen havde trukket det kortere Straa.

Benvenuto Cellini gik nu til Neapel, hvor man overøste ham med Æresbevisninger, og hvor Vicekongen søgte at knytte ham til sig. Det lykkedes dog ikke, thi et Brev fra Cardinalen af Medici kaldte ham igjen tilbage til Rom og til Paven. Benvenuto havde i tidligere Dage til Ære for Paven skaaret en Medaille med den hellige Faders Brystbillede paa den ene Side og Fredsgudinden paa den

anden. Paven var bleven saa glad og rørt, da Cardinalen viste ham den, at han ikke havde Ro, før han havde Benvenuto tilbage. Han bad ham nu om at anbringe paa Reversen, istedenfor Fredsgudinden, Moses, der slaaer Vand ud af Klippen, med Omskriften: *ut populus bibat**). Benvenuto lovede det, og Paven bad ham endnu om at bringe den selv, naar han var færdig. Dermed skiltes de venligt fra hinanden. Da Benvenuto kort efter bragte Medaillen til den hellige Fader, laa denne paa Dødsleiet. Ikke destomindre lod han Benvenuto komme, talte længe med ham, og da han hørte, hvad han bragte, lod han tænde Lys og forlangte sine Briller; men hans Blik var allerede omtaaget, og han kunde Intet see. Alligevel slap han ikke Medaillen, men blev ved at famle paa Stemplet med Fingerspidserne, idet han udstødte et dybt Suk. Tre Dage efter var han død, og aldrig saasnart havde han lukket sine Øine, før Benvenuto dræbte paa aaben Gade en Mand, som hed Pompeo, der stadigt havde ophidset Pave Clemens imod ham.

Hans Efterfølger, Paul den Tredie af Huset Farnese, lod strax Benvenuto kalde til sig, gav ham Arbeide og befalede, at der skulde udstedes et Fribrev for ham. Da en af hans Omgivelser bemærkede, at det neppe var klogt i de første Regjeringsdage at omgaae Loven paa den

*) For at Folket kan drikke.

Maade, reiste Paven sig i Vrede, og sagde: „Hvad forstaaer Du Dig derpaa? Loven er ikke for saadanne Folk som Benvenuto, der ere eneste i deres Slags."

Alligevel var Benvenuto ingenlunde sikker, thi Pompeos Slægt og Venner havde svoret at hævne sig paa ham, og for at undgaae deres Efterstræbelser blev han nødt til hemmeligt at forlade Rom ved Nattetid og flygte over sin Fædreneby Florents til Venedig. Paa Tilbagereisen fra Venedig modtog han den pavelige Bulle, der meddelte ham fuldstændig Benaadning og fritog ham for al Straf med Hensyn til Mordet paa Pompeo. Han vendte da ufortøvet tilbage til Rom, men faldt strax ved sin Ankomst i en haard Sygdom og var allerede halvdød, da hans stærke Natur seirede, just som hans Slægt og Venner ved Sygesengen vare ifærd med at dele hans Sager imellem sig. Cardinal Cornato lod ham i en Bærestol bringe op til sin Villa paa Monte Cavallo, hvor han i den sunde Luft kom sig aldeles.

Rygtet gik nu, at Keiser Karl den Femte paa Hjemreisen fra Tunis vilde gjæste Rom, og aldrig saasnart bekræftede Rygtet sig, før Paven lod Benvenuto kalde til sig for at raadføre sig med ham om en Foræring, han agtede at give Keiseren. Omsider kom man overeens om et Breviar i Miniatur med udmærket smukke Billeder, som Cardinalen af Medici havde betalt med totusinde Scudi; Benvenuto skulde forarbeide Bindet af massivt Guld

med indlagte Ædelstene og mange Forziringer til en Værdi af sextusinde Scudi.

Strax ved sin Ankomst til Rom forærede Keiser Karl Paven en sjelden Brillant, som han havde kjøbt for tolvtusinde Scudi. Paven leverede den strax til Benvenuto, for at han skulde indfatte den i en Ring. Til Gjengjeld tog Keiseren meget naadigt imod Breviaret og sagde Benvenuto i den Anledning en Mængde Behageligheder. Anden Belønning fik han ikke heller og var derover meget misfornøiet; men for at glemme Ærgrelsen gav han sig til at arbeide ivrigt paa at indfatte Brillanten. Han lavede forskjellige Folier og deriblandt en, der var saa udmærket, at den vakte alle Kjenderes Beundring. Han bragte den selv til Paven, der var saa henrykt over den, at han overvældede Benvenuto med Kjærtegn og lovede ham Guld og grønne Skove. Derved blev det ogsaa, thi den Betaling, han omsider fik, var saa ringe, at han i sin første Forbittrelse besluttede at forlade Rom og aldrig komme tilbage. Han traf ogsaa strax alle Foranstaltninger til Afreisen og gik over Florents, Bologna, Padua, Venedig, gjennem Graubünden og Schweitz ind i Frankrig og ankom efter mange Eventyr til Paris i Forsommeren 1537.

Hans Ophold i Frankrig blev denne Gang meget kort. Han blev i Fontainebleau præsenteret for Frantz den Første, og denne talte længe og huldsaligt med

ham; men han var endnu bestandig indviklet i Krig med Keiser Karl og stod netop i Begreb med at tage til Hæren. Benvenuto, hvis urolige Aand kun fandt Hvile i at arbeide, drog derfor ufortøvet tilbage til Rom, hvor en Mængde nye Bestillinger ventede paa ham. Han gav sig strax til at arbeide med stor Iver og Udholdenhed, men blev afbrudt ved en uventet Begivenhed. En Morgen, da han gik nedad Strada Julia for at gaae sig en Tour, blev han pludselig anholdt af Høvedsmanden for de pavelige Sbirrer, der arresterede ham i Pavens Navn. «Du tager feil af Personen, Crispino,» sagde Benvenuto til ham. «Nei,» svarede denne, «Du er den brave Benvenuto. Jeg kjender Dig meget godt, og jeg har Ordre til at føre Dig til Engelsborg, hvor man hensætter udmærkede Folk som Dig og dine Lige.» Sbirrerne vilde falde over ham, men Høvedsmanden forbød dem at røre ved ham og bad ham høfligt at afgive sine Vaaben.

Aarsagen til denne Fængsling skulde han snart lære at kjende. En Arbeider, der var løbet fra ham, havde af Hevngjerrighed falskelig anklaget ham for at have tilvendt sig en Mængde af Pavens Juveler, dengang det paa Engelsborg blev overdraget ham at sye dem ind i Hs. Helligheds Klæder. Angiveren forsikkrede, at Cellini besad en Formue af firsindstyve tusinde Dukater, der væsentlig bestod i Juveler, som han havde frastjaalet Paven. Cellini lo høit, da han hørte, hvad han var anklaget for,

henviste til Fortegnelserne over de pavelige Juveler og opfordrede til først at eftersee, om der manglede en eneste; han skammede sine Dommere ud, at de saaledes kunde behandle ham, der meer end nogen Anden havde arbeidet for Pavestolens Hæder, og spurgte, om det skulde være Lønnen for al hans Udholdenhed og Troskab? — Alt dette forebragtes Paven, der strax lod anstille Undersøgelse, og det viste sig nu, at alle Juvelerne fandtes — ikke destomindre lod han Benvenuto blive siddende i sit Fængsel. Commandanten paa Engelsborg var en brav Mand, der satte stor Pris paa Benvenuto og vidste, at han var uskyldig. Han lod ham give sit Æresord paa, at han ikke vilde flygte, og lod ham nu gaae frit omkring overalt og beskjæftige sig efter Tykke. Flere af hans Venner og selv de vagthavende Soldater raadede ham til at flygte, men han vilde ikke svigte sit Ord til Commandanten. Dette Forhold, forandrede sig snart, thi Commandanten faldt i en heftig Sygdom, og i sine Feberanfald forfulgtes han uophørligt af den Tanke, at Benvenuto vilde flygte, og han gav nu de strengeste Ordrer til at spærre ham inde og holde ham under Opsigt. Hans Tilstand blev med hver Dag mere utaalelig, og han tænkte nu kun paa at undvige. Af sit Linned og af Lærredet paa en Straamatrats, som han skar i Stykker, havde han skaffet sig lange Strimler, som han snoede og bandt sammen, for ved Hjælp af disse at fire sig ned fra sit Taarnkammer.

Aldrig saasnart var hans Plan fattet, før han udførte den. Efter en varm og inderlig Bøn lod han sig ved Nattetid glide ned fra den svimlende Høide og naaede lykkelig ned i Gaarden. Nu troede han sig frelst, men der var endnu en Ydermur at overstige. Ved Hjælp af en lang Stang lykkedes det ham at komme op paa Muren, men da han vilde ned paa den anden Side, brast Touget, og han styrtede ned paa Steenbroen, forslog Hovedet og blev i et Par Timer liggende bevidstløs. Da han kom til sig selv, blødte han stærkt, og det ene Ben var brækket ovenfor Ankelen. Det gryede allerede ad Dag, og da han ikke kunde støtte paa Benet, krøb han videre paa alle Fire. Tillykke kom en Æselsdriver forbi i det samme. Benvenuto gav ham en Guldgylden for at bære ham hen til Peterskirkens Trappe, hvor han vilde søge et Asyl. En af Cardinal Cornaros Tjenere kom forbi og kjendte ham; han ilede hurtigt tilbage til sin Herre og fortalte ham, at han havde seet Benvenuto Cellini blodig og med et brækket Ben paa Peterskirkens Trapper. Cardinalen sendte da strax en Bærestol efter ham, lod ham bringe ind i et hemmeligt Gemak og pleie af den berømte Læge Mester Jacob fra Perugia, der ogsaa snart skaffede ham hans Førlighed tilbage

Da det rygtedes, paa hvilken dumdristig Maade Cellini havde frelst sit Liv, var hele Rom i Forbauselse. Cardinal Cornaro gik til Paven og bad om Naade for

ham, og denne, der følte, at han var gaaet meget for vidt, lovede, at der ikke skulde tilføies ham nogen Overlast, og at han vilde selv tage ham under sin Beskyttelse. Desværre vare disse Løfter ikke at stole paa, thi da Benvenutos Fjender forestillede Paven, at han var en vild, ustyrlig og hevngjerrig Person, der godt kunde falde paa at forgribe sig paa Hs. Hellighed selv, fordi denne efter hans Mening havde holdt ham uretfærdig i Fængsel, blev Paven bange og lod ham igjen føre til Engelsborg; men denne Gang blev han kastet hen paa en halvvaad Matrats i et fugtigt, underjordisk Hul, som ikke en Lysstraale kunde trænge ind i. Her tilbragte han mange Maaneder. Hans kraftige Constitution begyndte omsider at bukke under, og Feberen rasede i hans Aarer; Dag og Nat plagedes han af Drømme og Visioner, og hans eneste Ønske var, at Døden snart vilde gjøre en Ende paa denne elendige Tilværelse.

Til hans Lykke kom Cardinal Ferrara tilbage til Rom fra Frankrig og blev modtagen med stor Udmærkelse af Paven. Denne der eengang om Ugen «drak sig en ordentlig Pidsk» (*usava una volta la settimana di fare una crapula assai gagliarda*), indbød strax Cardinalen til et Aftengilde, hvor han begyndte at drikke for To og kom i et udmærket Humør. Deraf benyttede Cardinalen sig til at bede ham om at sætte Benvenuto i Frihed. Paven udbrød da med en høi Latter: «Lad gaae! Du

skal faae Lov til strax at tage ham med Dig!» Han reiste sig fra Bordet og gav Ordre til at hente Benvenuto. Det var allerede ud paa Natten, da denne efter Pavens Befaling blev ført ud af sit Fængsel og hen til Cardinalen, der modtog ham som en Ven og sørgede for ham paa det bedste. Han var endnu saa betagen af Alt, hvad han havde gjennemgaaet, at han fortalte Cardinalen lange Historier om alle de himmelske Syner, han havde havt i sit Fængsel, og hvorpaa han troede som paa et Evangelium, ligesom han ogsaa fra sit langvarige Fængselsliv beholdt den fixe Idee, at han fra den Tid havde et Lysskjær om Hovedet (*mi restò uno isplendore sopra il capo mio*). Hvor fast han troede paa denne Glorie, sees deraf, at han endnu i sin Alderdom, da han nedskrev sit Levnet, fortæller, at dette Lysskjær saaes bedst Morgen og Aften og allertydeligst under hans paafølgende Ophold i Frankrig, hvor Luften var klarere.

Han begyndte nu strax paa at arbeide. Cardinalen kom daglig to Gange til ham, underholdt sig med ham og lod ham skære sit Segl, der lykkedes saa godt, skriver han selv, «at han overgik den berømte Lantitio, der paa hans Tid var den største Mester i denne Kunst.» Andre nye Arbeider beskæftigede netop hans Fantasi, da Cardinalen en Dag kom til ham og sagde, at han strax maatte gjøre sig færdig til at reise, thi Frants den Første havde

tilskrevet Cardinalen, at han ufortøvet maatte komme til Paris og bringe Benvenuto med sig.

I Ferrara opholdt Benvenuto sig endnu i nogen Tid, efterat Cardinalen var gaaet til Paris. Han udførte adskillige Arbeider for Hertugen, der overøste ham med Høflighed. Men just som Arbeidet gik allerbedst fra Haanden, kom en af Hertugens Hofmænd, Signor Bendidio, og meddeelte ham fra Cardinalen, at han øieblikkelig med Posten maatte begive sig til Frankrig, thi Kongen havde udtalt sin Længsel efter at see ham. Benvenuto svarede strax, at hans Arbeider ikke kunde føres med Posten, og at han forlangte Heste til sig og sine Tjenere for at kunne reise, som han var vant til. Signor Bendidio svarede i en hovmodig Tone, at saaledes reiste kun en Hertugs Sønner. «Jeg veed ikke, hvorledes en Hertugs Sønner reise, svarede Benvenuto stolt, men Kunstens Sønner reise ikke anderledes, naar de ere Folk som jeg.» Endelig fik han sin Villie og reiste efter først at have fornærmet Hertugen, med hvis Betaling han ikke var fornøiet.

Ogsaa denne Gang traf han Kongen i Fontainebleau. Han bragte ham en Pokal og et Bæger, hvorom Kongen bemærkede, at han ikke engang blandt Antikerne havde seet noget saa Udmærket. Han udtalte sig derpaa med den største Varme om ham til Cardinal Ferrara og de Omstaaende og lovede, at han vilde give ham Leilighed

til at frembringe endnu mange andre saadanne Mesterværker.

Det var dog nær blevet til Intet, thi da Cardinalen senere paa Kongens Vegne tilbød Benvenuto trehundrede Scudi i aarlig Løn, blev denne saa opbragt, at han besluttede ganske hemmeligt at reise bort og gjøre en Pillegrimsreise til det hellige Land, som han tidt i sin Fængselstid havde tænkt paa. Han betroede sig kun til Paolo og Ascanio, de to unge Arbeidere, han havde bragt med sig, deelte Alt, hvad han havde, med dem og begav sig, til Trods for deres Taarer og Bønner, alene paa Reisen. Han havde allerede tilbagelagt mange Miil, da han pludseligt blev omringet af en Mængde Ryttere, der i Kongens Navn befalede ham at vende om og følge med sig. Han indsaae strax, at det var til ingen Nytte at gjøre Modstand.

Da de paa Tilbageveien kom forbi Cardinal Ferraras Bolig, stod denne i Døren. Han kaldte ham hen til sig og sagde: «Hs. Majestæt den allerchristeligste Konge giver Dig for Eftertiden den samme Løn, som han gav Maleren Lionardo da Vinci, syvhundrede Scudi; han betaler Dig særskilt, hvad Du udfører for ham, og giver Dig strax femhundrede Guldgylden.» — «Det er et Tilbud, der er en stor Konge værdigt,» svarede Cellini og gik næste Dag til Kongen for at takke ham. Denne tog kjærligt imod ham og befalede ham at gjøre Modeller til tolv

Sølvcandelabre, sex Guder og sex Gudinder af tre Alens Høide. Han indrømmede ham tillige Slottet Nello*) til Bolig og Atelier. Dette Slot var oprindelig af Kongen givet til Bolig for «il provosto», Commandanten i Paris, men stod ledigt, fordi Commandanten ikke vilde boe der. Han blev imidlertid meget opbragt, da Benvenuto flyttede ind i det, og lagde ham alle mulige Hindringer i Veien, saa Benvenuto tilsidst var nødt til med Vaaben i Haanden at skaffe sig Husfred.

Han arbeidede nu rask paa Kongens Bestilling, og snart stode Modeller af Jupiter, Vulkan og Mars i Leer opstillede i hans Atelier. Kongen lod ham sende trehundrede Pund Sølv til Arbeidets Fuldendelse, og Alle vare forbausede over den store Naade, Kongen ved enhver Leilighed viste ham.

En Dag fik Kongen efter Taflet Lyst til at besøge ham og begav sig strax med Kongen og Dronningen af Navarra, Madame d'Estampes, Hertugen af Lothringen og hele Hoffet hen til Slottet Nello. Da han holdt udenfor og hørte, hvorledes der hamredes derinde, befalede han, at Alle skulde være stille — han vilde overraske ham ved Arbeidet. Benvenuto Cellini stod med en stor Sølvplade i Haanden; en af hans Folk arbeidede paa Jupiters

*) Dermed menes Slottet Nesle paa den venstre Seinebred, hvis Tour de Nesle fik en saa sorgelig Navnkundighed ved Philip den Femtes Gemalinde Johanne.

Hoved, en Anden paa Fødderne, og idet Kongen traadte ind af Døren, gav Benvenuto netop en ubehændig Arbeider et Spark, saa han fløi henimod Døren lige i Armene paa Kongen. Denne skoggerlo og sagde til Benvenuto, at han arbeidede altfor ivrigt, og at han skulde tage flere Medhjælpere, for at han selv kunde holde sig rask og saameget længere arbeide for ham. Kongen gav sig nu til i Ro at besee hans Arbeider og overøste ham med saamegen Roes, at Benvenuto, der ellers ikke er bange for at rose sig selv, ikke engang kan fortælle det. Han bestilte yderligere et Guldsaltkar hos ham til tusinde Guldgylden og befalede ham strax at hente Pengene hos sin Skatmester.

Denne opholdt ham imidlertid til langt ud paa Aftenen, hvorfor Benvenuto, der frygtede for Overfald, sendte Bud efter sine Folk. De kom ikke, og han maatte da tilsidst bestemme sig til at gaae alene. Han var imidlertid velbevæbnet med Sværd og Dolk og en tyk Pandserskjorte paa Kroppen; Guldpengene havde han i en veltildækket Kurv under den venste Arm. Da han kom over Broen*), der fører til Augustinerklostret, blev han overfalden af fire Banditter; men han gik saa tappert løs paa dem med Stød og Stik, at de hurtigt trak sig tilbage.

Han tog nu flere Arbeidere i sin Tjeneste, og Jupiter-

*) Pont au change i Udkanten af Paris.

statuen skred hurtigt fremad. Kongen, der kun tænkte paa at beholde ham, gav ham kort efter Indfødsret og forlenede ham med Slottet Nello til Arv og Eie. Da Kongen nogen Tid efter igjen besøgte hans Værksted i Selskab med Madame d'Estampes, var Jupiter fuldendt, et Fodstykke til Statuen var ligeledes færdigt tilligemed det gyldne Saltkar og adskillige Buster. Kongen udtalte sin levende Beundring og opfordrede ham, efter Madame d'Estampes Anmodning, til at gjøre en Model til Prydelse for Kilden i Fontainebleau, hvilket Sted Kongen elskede over Alting. Da Cellini sex Uger efter foreviste Kongen Modellen, blev denne saa glad derover, at han befalede sin Skatmester at udbetale ham Alt, hvad han forlangte til Udførelsen af dette Værk, hvorpaa der Intet maatte spares. Om Aftenen fortalte Kongen Madame d'Estampes, hvad han havde seet, og fra det Øieblik kastede denne Dame et uforsonligt Had paa Benvenuto, fordi han ikke først havde raadført sig med hende og viist hende sit Arbeide.

Da Benvenuto mærkede det, bragte han hende en Dag et smukt udarbeidet Saltkar for at formilde hende. Hun lod ham sige, at han maatte vente; men den ene lange Time gik efter den anden, og hun kom ikke. Tilsidst blev det ham dog for længe, og sin Charakteer tro løb han som en Rasende derfra og lige hen til Cardinalen af Lothringen, hvem han forærede Saltkarret. Det gjorde

naturligviis Forholdet endnu værre, og Madame d'Estampes søgte nu paa enhver Maade at skade ham og opbringe Kongen imod ham. Hun lod en bekjendt Kunstner, Primaticcio fra Bologna, komme til Paris og søgte at formaae Kongen til at give ham de Arbeider, han havde overdraget Benvenuto, og ved hendes hemmelige Medvirkning paaførtes der Cellini den ene Proces og den ene Krænkelse efter den anden. Alt det i Forening gjorde ham tilsidst saa kjed af Paris, at han kun tænkte paa at komme bort jo før jo heller. Imidlertid gik han dog til Primaticcio, hvem han søgte at tale til Fornuft; men da denne vedblev sin Paastand, at han havde Ret til at udføre, hvad Kongen havde overdraget ham, blev Benvenuto rasende og truede med at slaae ham ihjel som en Hund, hvorsomhelst han traf ham, enten det saa var i Paris, Rom, Florents eller Bologna. Primaticcio opgav da en saa farlig Væddekamp og drog med Kongens Tilladelse til Rom for at kjøbe Ertsafstøbninger af Laokoonsgruppen, Venus, Apollo og flere andre berømte Antiker. Kongen, der virkelig holdt af Cellini og forstod at vurdere ham, stræbte at gjøre Alt godt igjen, besøgte ham jevnlig og befalede at han skulde have Indtægterne af det første Abbedi paa totusinde Scudi, der blev ledigt. Benvenuto takkede Kongen saa varmt, som om han allerede havde faaet Abbediet, og erklærede, at naar Kongen belønnede ham saa rigeligt, vilde han uden anden Løn eller Pension arbeide

for ham, saalænge han levede. „Derved skal det blive!" sagde Kongen og gik tilfreds fra ham.

Denne Sammenkomst kom Grevinde d'Estampes for Øre, og hun helmede nu ikke med at tale ondt om Benvenuto og benytte sig af Kongens svage Øieblikke — og af dem havde han mange — til at opbringe ham imod Kunstneren. Det lykkedes hende tilsidst at bringe det dertil, at Kongen en Dag i haarde Udtryk bebreidede Benvenuto, at han spildte sin Tid med at udføre Saltkar og Vaser, istedenfor at holde sig til de store Bestillinger, Kongen havde gjort hos ham. Benvenuto svarede med stor Beskedenhed, at han kun havde udført, hvad Kongen havde forlangt af ham; hvis han havde begyndt paa formeget paa eengang, saa var det kun af Taknemmelighed for den store Naade, Kongen havde viist ham. Nu maatte han frygte, at han ikke var saamegen Naade værd, og bad derfor Kongen om Tilladelse til at vende tilbage til Italien — han vilde da, tilføiede han knælende, hele sit Liv igjennem takke Gud for de lykkelige Timer, han havde tilbragt i hans Tjeneste.

Kongen løftede ham op og forsikkrede ham gjentagne Gange om sin Naade og Bevaagenhed. Benvenuto vedblev imidlertid at forlange Orlov, men den vilde Kongen ikke give ham. Han blev heftig og sagde i en vred Tone, at derom vilde han Intet høre, og hvis Benvenuto vedblev dermed, skulde det komme til at angre ham.

Han tilføiede derpaa mildere, at nu skulde han slaae sig til Ro, at Alt, hvad han havde gjort, var godt gjort, og at han kunde faae til sine Arbeider Alt, hvad han forlangte; derpaa rakte han ham Haanden og sagde: Farvel, min Ven — Ord, som Kongen aldrig før havde brugt til en Undersaat, og som forbausede alle hans Omgivelser.

Kongen var imidlertid dengang i Krig med Englænderne, og „disse Sataner" (questi diavoli) gave ham saameget at bestille, at han ikke fik Leilighed til at tænke paa Kunsten. Benvenuto aftalte da med Cardinal Ferrara, at han vilde gjøre en Udflugt til Italien, og at Cardinalen ved Leilighed skulde forebringe Kongen det.

Benvenuto pakkede da alle sine Sager ind og reiste med et tungt Hjerte tilbage til Italien. Hertugen af Ferrara bad ham blive hos sig, men Benvenuto undslog sig paa Grund af alle de Arbeider, han havde efterladt ufuldendte i Frankrig. I Cojano, en halv Snees Miil fra Florents, traf han Hertug Cosmus af Medici, der gjorde ham det samme Tilbud og ikke vilde lade ham drage videre, før han havde udført et større Arbeide for ham. Han bestilte nu en Perseus hos ham, den samme, der endnu smykker Piazza del Granduca tillige med Mesterværkerne af Michel Angelo, Donatello og Giovanni da Bologna.

Benvenuto, der havde Lyst til at gjøre et saadant

Arbeide, indvilgede da, og i sin Glæde lovede Hertugen, at Alt skulde staae til hans Raadighed.

Det gik dog ikke saa glat, som Benvenuto havde tænkt, thi allerede da han skulde til at bygge sit Atelier, blev han uenig med Hertugens majordomo, Francesco di Riccio, en opblæst og hovmodig Hofmand, der iblandt Andet spurgte ham, hvad han var for En, at han turde vove at tale saaledes til ham? «Det skal jeg sige Jer,» svarede Benvenuto i en stolt Tone, «jeg er en Mand, der omgaaes Paver, Keisere og Konger. Af Folk som mig er der maaskee kun een i hele Verden, men af Folk som Jer er der en Snees i ethvert Hus.»

Dermed var det ikke forbi, thi paa den Tid levede den berømte Billedhugger Bandinelli i Florents. Denne, der var misfornøiet med, at Benvenuto havde faaet saadant et Arbeide, gjorde Alt for at forhindre det og forbød de yngre Billedhuggere at tage Tjeneste hos ham og at hjælpe ham i hans Arbeide. Benvenuto var da nødt til at gjøre Alting alene. Det gik her som i Paris. Uagtet Hertugen havde beundret Benvenutos Model, og uagtet Støbningen af Medusa, der vrider sig under Fødderne af Perseus, lykkedes fortræffeligt, vidste dog Bandinelli, ligesom Madame d'Estampes i Paris, at bearbeide Hertugen i den Grad, at denne saagodtsom ganske tabte Tilliden til Benvenuto og unddrog ham enhver Understøttelse. Ikke desto mindre arbeidede han Dag og Nat, thi det var nu

blevet ham en Æressag at vise Verden, at han ikke blot var Guldsmed, men ogsaa Billedhugger. En Dag mødte han Bandinelli, og i samme Øieblik foer den Tanke ham gjennem Hovedet at myrde ham og saaledes hevne sig for alt det Onde, han havde paaført ham. Han gik truende hen imod ham, men da han saae, at Bandinelli var vaabenløs, at han blev bleg, skjælvede over hele Kroppen og slog Øinene ned, vendte han sig foragtelig fra ham og takkede Gud, at han havde behersket sig.

Han udførte nu Perseusfiguren i Vox, og den lykkedes ham saa godt, at den vandt Alles Bifald. Hertugen, som jevnlig besøgte ham, rystede imidlertid paa Hovedet og mente, at denne Figur ikke lod sig støbe i Erts, og at alt hans Arbeide saaledes var til ingen Nytte. Benvenuto svarede blot, at Hertugen talte saaledes, enten fordi han ikke havde Tillid til ham, eller fordi han ikke forstod sig paa det; han haabede imidlertid snart at give ham Troen i Hænderne.

Endelig kom den store Dag, da Støbningen fandt Sted, og det skulde vise sig for Alle, om Benvenuto var en Stymper eller en stor Mand. Han har beskrevet denne Scene med et mageløst Liv. Man følger aandeløs med ham; man hører det fortvivlede Skrig, han udstøder, da han paa eengang mærker, at han er kommen tilkort med Metallet; man seer ham kaste Fade, Tallerkner, Alt, hvad han har i Huset, Tin og Metal, i Formen, og man for-

staaer hans Henrykkelse, da han to Dage efter begynder at afdække Figuren Stykke for Stykke, og den hele Gruppe i sin ophøiede Skjønhed staaer for hans Øine. Hertugen var i Pisa, da Støbningen foregik, og Benvenuto underrettede ham strax skriftligt om Udfaldet.

Samtidig fik han et Brev fra Michel Angelo i Rom, der hos Bindo Altroviti havde seet en Portraitbuste af Benvenuto, som i høi Grad havde tiltalt ham. Michel Angelo skriver:

«Min Benvenuto! Jeg har i mange Aar kjendt Eder som den fortræffeligste Guldsmed, der findes i Verden, og nu seer jeg, at I er en ligesaa stor Billedhugger. Bindo Altroviti har vist mig sin Buste i Erts og sagt mig, at den er af Eder. Jeg har glædet mig meget over den og beklager kun, at den staaer i et slet Lys. Hvis den blev fornuftigt belyst, vilde Enhver see, hvad det er for et udmærket Arbeide.»

Efter Hertugens Tilbagekomst viste Benvenuto ham Brevet og bad ham om Orlov til at gaae til Rom paa ganske kort Tid. Hertugen tillod det og bad ham med det samme at opfordre Michel Angelo til at vende tilbage til Florents. Hertugen vilde tage imod ham med aabne Arme og gjøre ham til en af de Otteogfyrgetyve*).

Benvenutos Ophold i Rom indskrænkede sig kun til

*) Medlem af Senatet.

nogle Dage. Michel Angelo tog kjærligt imod ham, men afslog rentud at modtage Hertugens Indbydelse, og Benvenuto, der længtes efter at lægge den sidste Haand paa sin Perseus, vendte med uforrettet Sag tilbage til Florents.

Endelig — den 27de April 1554 stod Perseus med Medusahovedet fuldtfærdig og afdækket paa *piazza del Granduca*. Ligefra den tidlige Morgenstund var Pladsen bedækket af en utallig Menneskemasse, der jublede ved Synet af dette Kunstværk; Benvenuto Cellinis Navn var paa Alles Læber, og endnu langt ud paa Natten gjenlød Torvet af hans Roes. Hertugen, der fra sit Vindue havde været Vidne til disse Scener, var fuld af Henrykkelse over Benvenuto og hans Værk, og da Kunstneren et Par Dage efter besøgte ham, omfavnede Hertugen ham og sagde, at ligesom det Værk, han havde udført, overgik alle andre, saaledes skulde hans Taknemmelighed heller ikke kjende nogen Grændse. Ogsaa Benvenuto var ude af sig selv; han takkede Hertugen med Taarer, og da han gik, bad han om Orlov paa otte Dage: han trængte til at takke Gud for den store Naade, der var viist ham, og vilde gjøre en Pillegrimsvandring til Vallombrosa og Camaldoli. Det var den stolteste og lykkeligste Dag i Cellinis Liv, men ogsaa den sidste af den Slags.

Ved hans Tilbagekomst havde Hertugen skiftet Sind og lod ham ved sin Secretair spørge om Prisen for Perseus. Benvenuto blev opbragt over denne Fremgangsmaade

og svarede, at han ikke var vant til selv at vurdere sine Arbeider. Secretairen forlangte det imidlertid i en ubehøvlet Tone. Benvenuto svarede da, at naar Hertugen gav ham titusinde Scudi, saa var Statuen ikke betalt dermed; men havde han vidst, at man vilde behandle ham paa den Maade, saa var han slet ikke bleven.

Næste Dag gik han selv til Hertugen. Denne saae meget vred ud og sagde i en fortørnet Tone: «Det er Slotte og Kongepaladser, man bygger for titusinde Scudi.» Benvenuto svarede blot: «Der er Folk nok, som kan bygge Slotte og Kongepaladser, men der er maaskee Ingen, som kan gjøre en Perseus.» Dermed gik han.

Hertugen forlangte nu af Bandinelli, at han skulde vurdere Statuen, og den Priis, han angav, skulde udbetales. Bandinelli udtalte sig da meget rosende om Arbeidet og anslog dets Værdi til sexten tusinde Guldgylden eller endnu mere. Hertugen lo af denne Priis, og først langt om længe lykkedes det Benvenuto at faae udbetalt en Fjerdedeel. Han vilde nu ryste Støvet af sine Skoe og sige Florents Farvel for bestandig; men hans Venner bade ham om at blive, og for at forslaae sine Griller gav han sig som sædvanligt til at arbeide og det med en feberagtig Heftighed.

De to sidste Arbeider, som han selv omtaler, ere et legemsstort Christusbillede af hvidt Marmor paa et sort Marmorkors og Modellen til en colossal Neptun, som han

haabede at udføre i Marmor. Neptunstatuen blev ufuldendt, men Crucifixet forærede han Hertugen, og denne skjænkede det igjen flere Aar efter til Philip den Anden af Spanien. Det findes endnu paa et Altar i Escorial og bærer Kunstnerens Navn og Aarstallet 1562. Flere af hans Værker findes spredte i Samlinger og Museer og vække endnu alle Kunstforstandiges Beundring. Han døde i Florents halvfjerdsindstyve Aar gammel, og hans Begravelse feiredes med en uhørt Pomp. Som en Curiositet fortjener det at anføres, at han i en Alder af nogle og tredsindstyve Aar tog Tonsuren for at henleve sin sidste Tid i Ro og stille Betragtninger; men han blev hurtigt kjed deraf, opgav med Pavens Tilladelse den geistlige Stand, giftede sig og fik i sit Ægteskab to Døttre og en Søn, om hvem vi forresten savne enhver Efterretning.

Jeg har endnu kun et Par Ord at tilføie om den Kunst, som han skylder sin egentlige Berømmelse. Kunsten at forme og støbe i Bronze var allerede i Oldtiden bragt til den høieste Grad af Fuldendthed, ligesom den dengang var den alleralmindeligste. Paa Perikles's Tid og i det efterfølgende Aarhundrede naaede den sit Høidepunkt, og Lysippos, hvem man tilskriver Laokoonsgruppen, havde bragt Støbningen saa vidt, at man kunde indlade sig paa de mest gigantiske Foretagender. Øen Rhodos alene talte ikke færre end hundrede kolossale Statuer, hvoraf hver enkelt, siger Plinius, vilde være tilstrækkelig

til at gjøre en By navnkundig for bestandig; Samos, Ægina og Korinth kappedes med Rhodos om at besidde de værdifuldeste Bronzer; Athen havde paa den Tid, da Romernes Indfald begyndte, tretusinde Bronzestatuer, og Olympia og Delphi talte tilsammen ligesaa mange.

Romernes Indfald gav Signalet til Ødelæggelsen af al denne Herlighed, thi Statuerne bortførtes som Bytte, og Italien blev nu saameget mere Sædet for den græske Kunst, som de berømteste græske Billedhuggere fulgte efter deres Arbeider; men ikke enhver Plante trives i enhver Jordbund, og den græske Kunst vilde aldrig ret slaae Rod i Italien. Tilbagegangen blev med hvert Aar større og større, og da omsider Barbarerne faldt ind i Italien og udøvede Gjengjældelsens Ret, gik det igjen ud over Bronzestatuerne, der smededes om til Vaaben eller udmøntedes i Penge. Saaledes gik det den berømte Juno fra Samos, Herkuleskolossen og mangfoldige andre. Resten bortførtes til Syracus, Constantinopel og andre Steder, hvor de i Tidernes Løb ramtes af den samme Skjæbne.

Bronzestatuerne forsvandt altsaa af Verden, og først mange Aarhundreder efter dukkede Kunsten frem igjen i Florents med Andrea Pisani, Robbia, Ghiberti, Donatello og Benvenuto Cellini. Ghibertis Bronzedøre, som Michel Angelo kaldte «Indgangen til Paradiset.» Donatellos Iudith og Holofernes og Benvenuto Cellinis Perseus med Medusahovedet høre til de mest fremragende Værker fra

denne Gjenfødelsens Tid, og til disse slutter sig endnu en stor Mængde mindre Arbeider, der under Fællesbenævnelsen: „florentinske Bronzer" ere blevne verdensberømte.

Af de Millioner Reisende, der i de sidste Aarhundreder have besøgt Florents, er der neppe Nogen, der ikke strax er ilet hen til Battisteriet for at see Bronzedørene og til den smukke *piazza del Granduca* for at see Perseus. Hvor beundringsværdige end disse to Arbeider ere, blev det dog forbeholdt den nyere Tid tilfulde at vurdere dem. Et Par hundrede Aar efter Cellini paabegyndtes nemlig Udgravningerne af Herculanum, Pompeji og Stabiæ. Masser af antike Bronzestatuer kom derved atter frem for Lyset og deriblandt nogle af de berømteste. De findes nu saagodtsom alle i Neapel, i *Museo borbonico*, det righoldigste af alle Museer i Verden, thi det omfatter i den Retning flere Mesterværker end alle de andre tilsammen. Den hvilende Mercur, den drukne Faun, de to Brydere, den sovende Satyr og endnu flere andre høre til den græske Sculpturs Blomstringstid, og der kan ikke siges noget Bedre om Benvenuto Cellini, end at hans Perseus slutter sig til disse Mesterværker og kan taale at sammenlignes med dem.

Fra Benvenutos Tid gaaer Kunsten igjen gradviis tilbage; men i samme Forhold som Kunsten taber i Reenhed og Adel, tiltager Fabrikationen. I vore Dage er

Kunsten at støbe i Bronze bleven en fuldstændig Industri, der har sit Hovedsæde i Paris, som i den Retning beskæftiger ikke færre end titusinde Arbeidere. Derfra forsynes for Øieblikket hele Europa med disse Copier i forminsket Maalestok af berømte Mesterværker, som paa den Maade gjøres tilgængelige for Mængden. Vel ere disse Copier ligeoverfor Originalerne kun at betragte som daarlige Eftertryksudgaver af en classisk Forfatter; men de gjøre dog for saavidt nogen Nytte, som de hos Den, der kjender Originalerne, opfriske og levendegjøre Erindringen, og hos Den, der ikke kjender dem, vække Anelsen om noget af det Største og mest Ophøiede, Menneskeaanden har fuldbragt.

Men medens der her er Tilbagegang, er der i en anden Retning en desto glædeligere Fremgang. Haandværk og Kunst nærme sig i vore Dage igjen søsterligt til hinanden, og den chinesiske Muur, der saalænge skilte dem ad, er pludselig falden. Kunstneren finder det ikke længer under sin Værdighed at arbeide sammen med Haandværkeren, og det falder ikke længer Haandværkeren ind, at hans Arbeide kan undvære Skjønhed. Af denne lykkelige Samvirken er der allerede fremkommet store og smukke Resultater, og om end Cellinis Tid endnu ikke er vendt tilbage, saa vil dog maaskee Skildringen af hans Liv netop nu vække en forøget Interesse.

XII.

William Wilberforce.

Imod Slutningen af det femtende Aarhundrede var det, at Columbus opdagede de rige og frugtbare Øer ved Indgangen til den mexikanske Havbugt og det karaibiske Hav, som af ham benævnedes Vestindien, og som senere medførte Opdagelsen af Amerikas Fastland, Erobringen af Mexiko, Peru o. s. v. Europæerne forefandt her et af Naturen rigt velsignet Land, som man hidtil ikke havde drømt om. Store Enge eller Savanner strække sig her med det deiligste Grønt og den frodigste Plantevæxt; prægtige Fuglearter, hvis Vinger straale i det tropiske Sollys af Farver og Guld, opfylde Luften: henover Havet krydse de mægtige Kæmpefugle, Fregatten og Albatrossen; Dagene ere skjønnere og Nætterne mere pragtfulde her end i Europa; Maanen har en langt stærkere Glands, og funklende Ildfluer oplyse de tætte Skove. Men hvad der langt mere end den skjønne Natur fristede Europæerne til at slaae sig til Ro her, var de umaadelige Indtægtskilder, som denne nye Verden aabnede for dem. Sukker-

røret, Kaffetræet og Bomuldsplanten, Indigoen og Tobakken lovede dem Udbytte nok af Øerne, og mere endnu end alt dette fristede dem de rige Bjergværker og kostelige Guldminer, som deres Havesyge snart opdagede i det Indre. De stakkels Vildes overtroiske Frygt for Skydevaabnet, for Europæernes Skibe og Heste gjorde det til en let Sag for en Haandfuld af dem at undertvinge Millioner; undertiden behøvedes der ikke engang Vaaben, thi det er, for at tage et Exempel, historisk, at den lille Ø Grenada, der udgjør en af de saakaldte Jomfruøer og aarlig bringer Englænderne, til hvem den nu er afstaaet, Varer for omtrent tre Millioner, blev for et Par hundrede Aar siden af Beboerne selv lovlig overgiven den franske Krone i Arv og Eie — og hvorfor? for nogle Knive og Øxer, for et temmeligt stort Parti Glasknapper og to Flasker Brændevin til deres Kazik eller Overhoved.

Aldrig saasnart havde Europæerne gjort sig til Herrer her, før de tvang de oprindelige Indvaanere til at trælle for sig som Slaver i Sukkerplantagerne og Bjergværkerne. Disse, der ikke vare vante til et saadant Trællearbeide, som deres svagere Legemsbygning heller ikke kunde udholde, udstode frygteligt, og Mangfoldige bortreves. For at gjøre en Ende paa disse Lidelser gav en Geistlig ved Navn Bartolomeo de las Casas det Raad at hente de mere haardføre Negre ovre fra den afrikanske Kyst til at forrette disse anstrengende Arbeider. Dette Raad, der

ogsaa blev efterfulgt, har givet den første Anledning til Slavehandelen, som i Aarhundreder har vanæret Europa.

Det er af de oplyste, dannede christne Europæere, at de vilde Afrikanere have lært denne Udaad at sælge Medskabninger; det er af dem de have lært at overfalde hinanden indbyrdes, naar den hvide Slavehandler kommer med sine europæiske Snurrepiberier. For at komme i Besiddelse af disse, overfalde de Sorte hinanden ved Nattetid, opbrænde hinandens Byer, ihjelslaae de Gamle og bortføre de Unge, og det er ikke sjeldent, at der ved disse Slavejagter, som de kaldes, dræbes endnu Flere end der bortføres: saaledes fortæller Englænderen Denham, der i den nyere Tid har bereist det Indre af Afrika, at ved en Slavejagt, hvor sexten tusinde Negre bortføres i Trældom, bleve omtrent tyve tusinde dræbte, og ved en anden omkom mere end det dobbelte Antal.

Ikke mindre oprørende er Bortførelsen fra Hjemmet, og dobbelt naturligviis, jo længere Afstanden er fra Slavemarkedet eller Kysten. Fra det Indre af Landet, over den brændende Sandørken Sahara, føres de Ulykkelige i store Skarer henimod Havet. Bundne ved Nakken til et langt Toug, der er flettet af Oxehudsremme, med lænkede Fødder og bagbundne Hænder gaae disse halvnøgne Skabninger i lange Rækker gjennem det glødende Sand; den fortærende Sol og de tunge Lænker lamme deres Kræfter, den skarpe Østenvind hvirvler Sandet omkring

dem, og den forsmædeligste Tørst plager dem uophørlig. Ikke engang en Draabe Vand giver deres umenneskelige Fører dem mere end der engang er bestemt dem, og naar Foden svigter af Træthed og Udmattelse, er det Svøben, der igjen driver dem fremad og sætter sine blodige Mærker i deres Arme og Ryg. Synes de for stærke, eller er der Frygt for, at de kunne undvige, bindes der ofte endnu til deres Nakke en ni Fod lang Pæl, som de ere nødte til at slæbe med sig, indtil de segne under Byrden: man lader dem da omkomme i Sandet, og ikke engang i Døden befrie Barbarerne dem for deres Lænker. Slipper Vandet under Vandringen gjennem Ørkenen, er deres Ulykke grændseløs, og man har havt Exempel paa, at en heel Neger-Karavane, bestaaende af to tusinde Mennesker og flere hundrede Kameler er omkommen i Ørkenen, af Mangel paa Vand. I Gjennemsnit kan man godt antage, at paa Veien fra det Indre af Landet og til Kysten omkommer en Trediedeel af det hele Antal.

Men hvor skrækkeligt end alt dette lyder, er det dog endnu Intet imod de Lidelser, der vente de Ulykkelige, naar de først komme ombord paa Skibet, for at bringes over Atlanterhavet, og Saameget er vist, at der i den hele øvrige Verden paa et saa lille Rum findes ikke saa stor Elendighed som den, der hersker ombord paa et Slaveskib under dets Overreise. Uagtet det Slaveantal, der bringes ombord i et Skib, efter Lovene paa det

nøieste skal rette sig efter Skibets Størrelse eller det Antal Tons, som det er drægtigt, overholdes disse Love næsten aldrig; i Almindelighed overfyldes Skibet med det dobbelte, ja tredobbelte Antal, idet nemlig Skibets Drægtighed angives langt større, end den i Virkeligheden er. Saasnart de bringes ombord, belægges de med Lænker, og, sammenbundne To og To, kastes ned i det Rum, der er bestemt til at optage dem under Reisen. Her sammenstuves de nu i den utroligste Grad, Børn og Voxne imellem hverandre; Loftet er i Almindelighed saa lavt, at de blot kunne ligge paa Siderne; Lænkerne og de haarde Planker sønderrive deres nøgne Lemmer; den utaalelige Hede, Tørsten og den forpestede Luft bringer dem næsten til Vanvid, og ikke sjelden udvikle sig feberagtige Sygdomme iblandt dem, der gribe om sig og dræbe de Fleste — og de ere de lykkeligste! I disse Rum tilbringe de Dag og Nat under Overfarten; kun naar Veiret er godt, faae de deres Føde oppe paa Dækket, og ikke sjelden tvinges de da med Svøben til at synge og dandse for deres Tyranner. Er det noget Under, at de, grebne af Fortvivlelse, tidt kaste sig i hinandens Arme og styrte sig ud fra Dækket, for selv at gjøre Ende paa deres Kvaler, ligesom man fortæller om Skorpionen, at den stikker sig med sin egen Braad, naar den ikke længer kan udholde Heden af de brændende Kul, der i stedse snevrere Kredse lægges omkring den!

Saa stor er Elendigheden, at undertiden Halvdelen, jevnlig Trediedelen af Ladningen omkommer under Overfarten, og man har udregnet for ikke længe siden, at af hvert tusinde Offre for Slavehandelen naae i Gjennemsnit kun tre hundrede Amerikas Kyster: de Øvrige omkomme under Slavejagten, Transporten og Overfarten til deres Bestemmelsessted. Og hvilken Skjebne gaae de her imøde? de skulle trælle for deres Eiermand, de skulle pidskes af hans Svøber, mærkes af hans Lænker, lemlæstes af hans Kniv, brændes af hans Jern, skydes af hans Riffel og sønderrives af hans Hunde! See, det er den Lod, der i et Par hundrede Aar har ventet den Sorte, naar han som Slave blev bragt til Amerika! —

William Vilberforce blev født i Byen Hull i England den 24de August 1759 af velhavende Forældre, der paa Grund af hans stille og indesluttede Væsen, hans Hang til Ensomhed og Læsning og hans svage Legemsbeskaffenhed bestemte ham til at studere. Hvad der allerede som Dreng udmærkede ham fremfor hans Jevnlige var en henrivende Veltalenhed i Forening med en blød og malmfuld Stemme, der vakte almindelig Beundring. Under et tilsyneladende roligt Ydre gjemte han et varmt og letbevæget Gemyt og et ømt, deltagende Hjerte; havde hans varme Følelse, hans stærke Overbeviisning først gjennembrudt hans Væsens rolige Dæmning, saa svulmede ogsaa hans Tale, som en tilbagetrængt Flod, med en Kraft,

som Ingen kunde modstaae, man flokkede sig uvilkaarligt om ham, og det var umuligt at troe, at han kunde have Uret. Det var da, som om han kun selv gav efter for en stærkere Magt, og den indvortes Sandhed, hvoraf hans Væsen var gjennemtrængt, ringeagtede under saadanne Forhold alle ængstelige Hensyn. Det er derfor heller ikke uden Betydning, at han, neppe fjorten Aar gammel, medens han endnu gik i Skole, lod indrykke i et Dagblad et Angreb paa «den fordømmelige Handel med «Menneskekjød», en Tanke, der ligefra Drengeaarene synes at have spiret i hans Sjæl, men som først i en modnere Alder skulde sætte Blomst og bære Frugter.

Inden han endnu havde fuldendt sine Studeringer ved Universitetet i Cambridge, døde hans Fader, og den betydelige Formue, som han saavel ved hans som ved Bedstefaderens Død kom i Besiddelse af, gjorde det muligt for ham at følge sin Tilbøielighed og hellige sig det offentlige Liv under uafhængige Forhold. Da Parlamentet næsten samtidig hermed skulde opløses, var det ham af Vigtighed ved det nye Medlemsvalg at skaffe sig Sæde i Underhuset, og med en betydelig Stemmefleerhed blev han ogsaa ganske kort efter udnævnt til Parlamentsmedlem for sin Fødeby. Hans hæderlige Færd i det britiske Underhus erhvervede ham snart Høiagtelse hos Alle: hans mærkværdige Veltalenhed, dette kostelige Vaaben, som han aldrig betjente sig af uden for at

fremme de ædleste Øiemed, frembragte ikke sjelden en mageløs Virkning paa Forsamlingen og forskaffede ham en Beundrer i den som Englands Premierminister senere saa berømte William Pitt; hans Anseelse voxte med hvert Aar, og ved et nyt Valg blev han tillige udnævnt til Parlamentsmedlem for Yorkshire, det største Grevskab i England med over en Million Indbyggere.

Imidlertid havde Wilberforce intet Øieblik tabt sit egentlige Formaal af Sigte; men først nu, da han var i Besiddelse af den almindelige Tillid, da Stemningen var for ham, og han vidste, at han kunde gjøre Regning paa Understøttelse hos de Ypperste og Bedste, nu først var, efter hans Mening, ogsaa Øieblikket kommet til at træde frem for Nationen.

I Aaret 1789 bragte han første Gang Forslaget til Slavehandelens Undertrykkelse frem for det britiske Underhus. I henimod fire Timer talte han uafbrudt Slavernes Sag, og Alt, hvad naturlig Veltalenhed og ædel Begeistring er istand til, opbød han i denne Tale. Det var heller ingen almindelig Client, hvis Sag han førte; det var Menneskehedens hellige Rettigheder, det var Millioner Forurettedes Liv, Frihed og Velfærd, han talte for, ikke som Parlamentsmedlem til sine Colleger, men som Menneske til Mennesker. Aldrig har maaskee nogen Tale i Parlamentet gjort et dybere Indtryk, og da han endelig holdt inde, var Forsamlingen rørt indtil Taarer. Imidlertid

blev Spørgsmaalets Afgjørelse udsat, for at Sagen kunde blive nærmere undersøgt; men disse Undersøgelser forhaledes, og Sagen blev trukken i Langdrag; mangfoldige Stemmer hævede sig imod ham; Kjøbmændenes Egennytte gjorde sig mere og mere gjældende; Byerne Liverpool og Bristol, der drev den mest udbredte Slavehandel, modsatte sig paa det kraftigste; man beregnede, at Slavehandelen indbragte de engelske Kjøbmænd omtrent sex Millioner aarlig og Regjeringen det Halve; Finantserne, hed det, kunde ikke taale dette Tab, og man begyndte allerede at tale om Coloniernes Ruin og Fare for Englands Handel.

Det var en eiendommelig Kamp, der nu begyndte at reise sig: paa den ene Side Agtelse for Religionen, Menneskekjærlighed og Begeistring for det Gode, paa den anden hjerteløst Tyranni, kolde Beregninger og egennyttige Anmasselser — og desværre! i meget lang Tid syntes det, som om de sidste skulde blive de seirende. I flere Aar efter hinanden kom Wilberforce regelmæssigt frem med sit Forslag, men ligesaa regelmæssigt faldt det igjennem ved Afstemningen. Det bedrøvede ham dybt, thi det var jo hvergang i det mindste eet Frihedsaar, der gik tabt for de ulykkelige Sorte; men han opgav derfor ikke Haabet, han vedblev at arbeide i den engang begyndte Retning, og han følte sig fuldkommen forvisset om, at der maatte følge en bedre Tid efter denne. I

fulde atten Aar vedblev han at virke for sit Maal med en mageløs Ihærdighed og en usvækket Iver; og først da slog den længe forventede Time, der skulde bryde saamange tunge Lænker og bringe ham selv Lønnen for hans Opoffrelser, den eneste Løn, der kunde passe sig for ham. Ministrene vare stemte for hans Forslag: i Overhuset erklæredes Slavehandelen for stridende imod «Retfærdighedens og Menneskelighedens Grundsætninger», og da endelig Sagen kom for igjen i Underhuset, og Wilberforce med sin seirende Veltalenhed skildrede de oprørende Rædsler, de Millioner Forbandelser, der klæbede ved denne Handel, stemte hele Huset imod den: den første Januar 1808 blev bestemt som den engelske Slavehandels Grændse, og haarde Straffe fastsattes imod dem, der overskred denne Grændse.

Det var ogsaa en skjøn Triumf, der blev Wilberforce tildeel paa denne Dag, thi da en af Parlamentslemmerne derpaa med kraftige og kjernefulde Ord viste, hvor ringe og intetsigende al jordisk Vælde og Høihed er imod Menneskekjærlighed og Retsind, idet han sammenstillede Napoleons Følelse med denne hæderlige Mands, der paa denne Dag vilde lægge sit Hoved til Ro paa sin Pude med den Tanke: Slavehandelen er ikke mere, blev Forsamlingen saa henreven, at den, imod sine sædvanlige Former, reiste sig op og tilraabte Wilberforce Bifald.

Dette var det første alvorlige Stod, Slavehandelen

fik; dog allerede atten Aar tidligere, end Wilberforce vandt denne Seir i Parlamentet, var Slavehandelen bleven forbudt paa de danske Colonier af den afdøde Frederik den Sjette, hvis ædle og menneskekjærlige Hjerte under alle hans Livs Omskiftninger, under alle de haarde Slag, der i hans Regjeringstid svækkede Danmark, bevarede sig lige varmt og ømt til hans Dødsdag.

Hvor uendelig meget der end var vundet for Negrenes Sag ved denne enstemmige Beslutning af det engelske Parlament, følte Wilberforce dog, at der var uendelig mere tilbage, hvis det store Værk, som han havde begyndt, ret skulde gjennemføres — og han blev ikke staaende paa Halvveien. Istedenfor, hvad maaskee mangen Anden i hans Sted vilde have gjort, at slaae sig til Ro med den trøstelige Tanke: «Saameget har jeg udrettet, lad nu de Andre gjøre Resten,» vedblev han at virke med en exempelløs Iver for den Sag, han allerede havde offret saa mange af sine Kræfter. Ved sine Skrifter og Taler, ved ligefremme Opfordringer og Henvendelser til de forskjellige Regjeringer i Europa, ved personlige Sammenkomster med de dygtigste og mest udmærkede Mænd af de forskjellige Nationer søgte han at bringe de øvrige Magter til at følge det ophøiede Exempel, som Danmark og England allerede havde givet, og hvormegen Modstand han end fandt, tvivlede han dog selv intet Øieblik om, at det tilsidst vilde lykkes. Det lykkedes ogsaa,

idet mindste tildeels, og det endnu i Wilberforces Levetid, thi 1815 indvilgede Ludvig den Attende af Frankrig i Slavehandelens Afskaffelse paa de franske Colonier, to Aar efter indrømmede Spanien det Samme, og i Nederlandene, Sverrig, Nordamerika og senest i Brasilien blev der truffet kraftige Foranstaltninger for at hæmme og ophæve en Handel, der, idet den giver Enkeltes forbryderiske Egennytte Næring, fornedrer Menneskeslægten og vanærer de Nationer, der taale og beskytte den.

Men det var ikke blot de fjerne Colonier, der beskjæftigede Wilberforces Tanker; enhver Foranstaltning, der kunde tjene til at fremme Oplysning og Almeenvel, havde i ham den varmeste Talsmand og Beskytter. En ikke ringe Deel af hans store Formue blev brugt til saadanne Øiemed, og man har beregnet, at han i Gjennemsnit anvendte imellem tyve og tredive tusinde Rigsdaler aarlig til Trængendes Understøttelse, til gavnlige Foretagenders Fremme og fattige Børns Underviisning.

De sidste Aar af sit Liv tilbragte Wilberforce paa sit Landgods ti Mile fra London, eller hos sine Børn; dog tog han jevnlig endnu ind til Hovedstaden og hævede sin Stemme i Parlamentet til Understøttelse for den Sag, han nu i en heel Menneskealder havde kæmpet og arbeidet for. Slavernes Oplysning, Christendommens Indførelse iblandt de ulykkelige Sorte, Formildelse i deres Kaar og fremfor Alt Slavernes Frigjørelse, det var nu

Maalet for hans Stræben, Maalet for al hans Higen og Tragten. Det lykkedes ham ogsaa, understøttet af mange kraftige Yngre, at bringe Parlamentet til at indsee de Forpligtelser, det havde imod en heel Race af Medmennesker, der, fødte i Trældom, opvoxede i Uvidenhed og Vankundighed, ubekjendte med Gud og Religionen, dog skulde kaldes Undersaatter af det samme Rige som de, uden at have en eneste af de Rettigheder, der tilkomme Mennesket, ja uden engang selv at betragtes som Mennesker. Den sidste Tale, han holdt i Parlamentet, dreiede sig om denne Gjenstand, „og," siger en engelsk Forfatter, „det var et gribende Syn at see den gamle Mand, som saalænge havde været Forkæmper i denne Sag, komme frem fra sin Afkrog og med usvækket Aand, skjøndt med svag Stemme og afkræftet Legeme, for sidste Gang forsvare Sandhedens og Retfærdighedens Sag."

Kun faa Mennesker kunne siges at have været saa lykkelige som Wilberforce: elsket af sin Familie, hædret og høiagtet af Alle, velsignet af mange tusinde Ulykkelige, for hvis Held han havde virket, havde han i sit Livs sidste Stund den Glæde og Trøst, som sjelden eller aldrig bliver den Dødelige tildeel, at kunne lægge sig til Hvile paa en fuldgjort Gjerning; thi faa Maaneder efter hans sidste Tale i Parlamentet og faa Dage før hans Endeligt blev Forslaget om de engelske Negerslavers fuldstændige Frigjørelse afgjort i Underhuset, og

Slaveriets Afskaffelse var den sidste Nyhed, der paa Dødssengen naaede til hans Øre.

I en Alder af næsten fire og halvfjerdsindstyve Aar døde denne ædle Menneskeven den ni og tyvende Juli 1833, og hans Død blev saavel i hele England og Europa som paa hine fjerntliggende Øer almindelig beklaget. I Westminster Abbediet, hvor Englands berømteste Mænd og største Aander faae Tilladelse til at hvile, blev hans Legeme, efter Parlamentets Beslutning, bragt til Jorden, og en umaadelig Menneskemasse ledsagede ham til Graven; Prindser af Blodet, Rigets Storkantsler og dets fornemste og mægtigste Lords kappedes om at bære Ligklædet, der bedækkede hans afsjælede Legeme; Kirken var behængt med Sort, og den saavelsom alle de tilstødende Gader vare opfyldte med sørgeklædte Skarer: Mindestøtter bleve opreiste for ham, og i Vestindien og Ny-York anlagde den farvede Befolkning Sorg som for en Fader, da Efterretningerne om deres Velgjørers Død ogsaa trængte sig derhen.

XIII.

Stoffet til Shakspears Romeo og Julie.

Fortællingen om Romeo og Julie og deres ulykkelige Kjærlighed har igjennem Aarhundreder forplantet sig paa Folkets Læber, inden den kom paa Papiret. I det trettende Aarhundrede blev den for første Gang nedskreven af Masaccio fra Salerno; franske Soldater bragte den fra Italien til Frankrig, hvor Anna af Bretagne gjenfortalte den paa sin Maade, og fra Hoffet i Nantes kom den til England, hvor en vis Arthur Brookes satte den i Rim. Shakspear har dog ikke holdt sig til denne Travestering, men hans Kilde er upaatvivlelig Luigi da Portas Novelle, der blev skreven i Begyndelsen af det sextende Aarhundrede. Om Forfatteren veed vi kun saameget, at han var en vild Krigsmand, at han hørte til en af de Bander af *condottieri*, der dengang bedækkede Italien, og at hans Liv og hans Stil ere himmelvidt forskjellige. Vi skulle nu høre hans Fortælling, og naar vi da have seet, hvor uendelig mere Shakspear har givet, end han har mod-

taget, ville vi ikke forarges over, at han i sit udødelige Værk har forandret Julies første Optræden, der fra et italiensk Synspunkt er fuldstændig charakteristisk, medens den for prude Englænderinder maaskee kunde synes noget „*shocking*".

1.

Paa Bartolomeo de la Scalas Tid levede der i Verona to Familier, som laae i stadig Strid med hinanden — det var Familierne Capuletti og Montuchi; de vare begge rige og anseete, men deres ulykkelige Fjendskab havde allerede flere Gange kostet Blod. Nu havde de i nogen Tid hørt op med at forfølge hinanden, hvad enten det var, fordi de paa begge Sider vare trætte, eller fordi de frygtede for at paadrage sig deres Overherres Vrede. Uden at der var indtraadt nogen formelig Forsoning, havde de dog begyndt lidt efter lidt at nærme sig til hinanden.

Messer Antonio, den fornemste af Capulettierne, var en pragtelskende Mand, der holdt nok af at more sig. I Carnevalstiden gjorde han derfor Fester baade Dag og Nat, som hele Verona strømmede hen til. Paa et af disse Maskeballer havde ogsaa den unge Montuchi indfundet sig. Han var smuk, velskabt, elskværdig og beleven; for at Ingen skulde gjenkjende ham, havde han

iført sig en Nymfedragt; men da han, ligesom alle Andre, tilsidst maatte tage Masken af, kunde man ikke faae Øinene fra ham. Alle forbausedes over, at han var endnu smukkere end Damerne, men hvad man især forbausedes over, var at see ham i dette Hus og ved Nattetid. Ingen var dog mere overrasket over at see ham end Messer Antonios eneste Datter, der var vidt berømt for sin Ynde og Skjønhed. Romeos Blik traf hende saa dybt, at hun strax følte at hun ikke mere tilhørte sig selv. Romeo holdt sig i Frastand og tog kun ringe Deel i Dandsen og Lystigheden. Man kunde see paa ham, at han var ganske betagen af Kjærlighed, — og den unge Pige mærkede det ogsaa. Klokken blev tolv, og man dandsede allerede Fakkeldandsen, der skulde slutte Ballet. Dandserne stillede sig nu i en Kreds, og enhver Cavaleer skulde skifte Dame, og enhver Dame kunde vælge sin Cavaleer. Alle Damerne valgte Romeo, og Tilfældet bragte ham hen ved Siden af Messer Antonios Datter. Paa den anden Side havde hun en ung Adelsmand ved Navn Mercuti, der led af en besynderlig Naturfeil: han havde altid kolde og klamme Hænder. Neppe havde Romeo grebet den unge Piges Haand, før hun sagde:

«Held mig, at jeg er i Eders Nærhed, Messer Romeo!»

«Hvorfor betragter I det som et Held?» spurgte Romeo.

„Det er et Held,“ svarede hun, „thi I varmer dog min venstre Haand, medens Mercuti faaer den høire til at isne.“

„Ak,“ sagde Romeo, der begyndte at blive dristigere, „hvis jeg varmer Eders Haand, saa tænde Eders smukke Øine til Gjengjæld Ild i mit Hjerte.“

Den unge Pige smilte og sagde derpaa med en hviskende Stemme, for at man ikke skulde høre hende: „Jeg sværger Eder til, Romeo, at her ikke er en Dame, der i mine Øine er saa smuk i Kvindedragt som I.“

„Hvorledes jeg er eller ikke er,“ svarede Romeo, der mærkede, at det var ude med ham, „saa lad mig vedblive at være en tro Tilhænger af Eder og Eders Skjønhed.“

Festen var forbi, og Romeo gik bort med det Forsæt at give sig heelt hen til Messer Antonios Datter, skjøndt hun var født imellem hans Families Fjender. Paa den anden Side drømte den unge Pige om ingen Anden end Romeo, og det var hende meget klart, at hun vilde være lykkelig for hele Livet, naar han blot kunde blive hendes Ægtemand.

Opflammede af det samme Ønske saae de to Elskende nu hinanden i Kirke og ved Vinduet, og at see hinanden var deres eneste Lykke. Hver Aften søgte Romeo med Fare for sit Liv hen til den Elskedes Bolig for om muligt at see et Glimt af hende eller høre hendes

Stemme. En Nat — saaledes vilde Kjærlighedsguden det — aabnede hun pludselig Balcondøren som for at see paa Maanen, der denne Nat straalede med en usædvanlig Glands. Med det samme lod hun, som om hun for første Gang opdagede Romeo, der som sædvanlig stod under Balconen.

„Hvad gjør I her paa denne Tid, Messer Romeo?" spurgte hun forundret. „Sæt at Nogen saae Jer ....."

„Saa var det min Død." svarede han rask; „men jeg døer ogsaa, naar I ikke vil høre paa mig. Lad mig da idetmindste døe i Nærheden af den, som jeg helst vilde leve med."

„Er det maaskee mig, der sætter mig imod, at vi kunne leve med hinanden?"

„Er det muligt? Hvis jeg turde troe det, skulde Intet uden Døden skille os fra hinanden."

De aftalte nu, naar de næste Gang skulde sees, og fra den Tid talte de oftere med hinanden, hun paa Balconen og han nedenunder. En Aften var der faldet ualmindelig meget Snee, men Julie stod alligevel paa Balconen som sædvanligt.

„Hvor kan I nænne at lade mig staae her i saadant et Veir?" sagde han til hende.

„Ak," svarede hun, „hvad er der for mig at gjøre Andet end at bede Jer om at gaae igjen?"

„Hvorfor lukker i mig ikke ind? Vi kunde da tale fortroligere med hinanden!»

„Romeo!» raabte den unge Pige, „jeg elsker Jer saa høit, som det er mig muligt, og jeg har allerede tilladt Eder mere, end jeg kan forsvare for min Ære. Men hvis I forlanger mere, saa spilder i kun Eders Overtalelser. Nei, jeg vil ikke længer udsætte Eders Liv for Farer, der true Jer ved at søge mig her. Hvis jeg engang bliver Eders Hustru, saa forlang af mig hvad I vil, og jeg skal lystre Eder blindt.»

„Det er jo mit eneste Ønske,» raabte Romeo.

„Saa udtal det uden Omsvøb for min Skriftefader Fra Lorenzo!»

„Fra Lorenzo, Franciskanermunken? Er han Eders Skriftefader?»

„Det er han, og det er ham, der skal vie mig!»

„Det skal han!» raabte Romeo og gik hurtigt bort.

2.

Fra Lorenzo var en stor Filosof, der tillige dyrkede Naturvidenskaberne og Magien. Den lærde Frater, der ikke blot satte Pris paa Hobens Omdømme, men ogsaa var en Ven af verdslige Glæder og Fornøielser, havde sluttet sig til flere unge Adelsmænd og iblandt dem til

Romeo, der havde vundet en høi Plads i hans Hjerte. Romeo betroede ham sit Hjertes Hemmelighed og fortalte ham, at Julie og han havde besluttet hemmeligt at gifte sig med hinanden, at han, Fra Lorenzo, skulde foretage Vielsen og senere gjøre sig Umage for at formilde Messer Antonio og vinde hans Samtykke.

Fra Lorenzo samtykkede i Alt, og han gik saameget hellere ind paa dette Forlangende, som han mente, at han derved vilde indlægge sig Ære baade hos Hertugen og hos mange Andre, som ønskede at see disse to gamle og berømte Familier forsonede med hinanden.

Det var netop i Fastetiden, at Julie en Dag foregav, at hun vilde gaae tilskrifte og derfor begav sig til Klostret San Francesco. Hun gik ind i en af de Skriftestole, der ere forbeholdte Klosterbrødrene, og her blev hun modtagen af Fra Lorenzo, der løftede en let Gitterdør af som skilte dem fra Romeo. «Min Datter,» sagde han til hende, «jeg er glad over at see Dig og vil høre af din egen Mund, om Du vil gifte Dig med Messer Romeo.»

«Det er mit høieste Ønske,» svarede hun, «og det er derfor, at jeg er kommen.»

Fra Lorenzo fuldbyrdede nu Vielsen, og de unge Ægtefolk satte hinanden et Stevne til den næste Dag og skiltes ad, efter at have beseglet deres Forening med et eneste Kys. Fra Lorenzo satte igjen Gitterdøren for og

gav sig nu til at høre paa sine andre Skriftebørn, som om slet Intet var forefaldet.

De Nygifte havde kun i kort Tid nydt deres hemmelige Lykke, da en ubetydelig Anledning igjen bragte Striden mellem Capulettierne og Montuchierne til at flamme op paany. Ingen af Parterne vilde give efter, og en Dag kom det til en aabenbar Kamp imellem dem i Corso. Romeo, der tænkte paa sin Hustru, vilde undgaae at saare hendes Brødre og Paarørende; men hans Folk faldt omkring ham, og nogle af hans Slægtninge maatte flygte og forfulgtes ned ad Gaden med Haan af Capulettierne. Dette kunde Romeo ikke udholde at see paa; han styrtede ind paa Tebaldo Capuletti, den frygteligste af Modstanderne, gjennemborede ham i det første Stød og jog de Øvrige paa Flugten. Dette Manddrab kunde ikke længe blive nogen Hemmelighed; Hertugen modtog et Klageskrift fra Capulettierne, der enstemmigt anklagede den unge Romeo, som blev forviist fra Verona paa Livstid.

Ved Tidenden herom led Julie ubeskriveligt. Hendes Sorg var dobbelt nagende, fordi hun ikke kunde betroe den til Nogen. Romeo brød sig kun lidt om at forlade Verona, hvis han ikke tillige skulde forlade sin Hustru. Han vilde ikke tage bort uden at see hende, og det lykkedes ham at faae Fra Lorenzo til at tilstede, at de mødtes hos ham. Julie blev underrettet ved et hemme-

ligt Bud, og nu mødtes de i den samme Skriftestol, hvori de saa kort i Forveien vare blevne viede.

«Hvad skal jeg gjøre uden Dig?» raabte Julie. «Jeg har ikke Mod til at leve. Lad mig følge Dig, hvor Du gaaer! Jeg vil skære mine Haar af og følge Dig som din Tjener. Ingen kan tjene Dig mere trofast.»

«Nei, min Elskede,» svarede Romeo. «Naar det er Guds Villie, at Du skal leve med mig, saa skal det være som min Hustru og Herskerinde. Saaledes kan det jo ikke blive ved; vore Familier ville nok forsone sig igjen, og Hertugen vil atter skjænke mig sin Naade. Skulle mine Forhaabninger slaae feil, saa er det tidsnok at tage en Beslutning om, hvorledes vi skulle kunne komme sammen.»

Efter utallige Omfavnelser skiltes de to unge Ægtefolk, og Romeo maatte love ved Afskeden, at han vilde opholde sig saa nær Verona som muligt. Endnu i nogle Dage holdt han sig skjult i Klostret hos Fra Lorenzo; derpaa begav han sig til Mantua.

3.

Romeo havde allerede længe været borte fra Verona, men Julie var endnu bestandig lige bedrøvet. Hendes Moder, der daglig saae hende græde og lagde Mærke til,

at hendes Kinder begyndte at blive blege, og at hendes Skjønhed falmede, sagde en Dag til hende:

„Hvad fattes Dig dog, mit kjære Barn, og hvorfor er Du saa bedrøvet? Er der Noget, Du ønsker, saa siig det, og jeg skal ikke helme, før Du har faaet det."

Den unge Pige svarede slet ikke, og Moderen mente da, at det, hun savnede sagtens maatte være en Mand, og at det var Frygt og Undseelse, der afholdt hende fra at tilstaae det. Hun havde fast besluttet, at hun vilde see sin Datter lykkelig, og sagde derfor til sin Husbond:

„Ser Antonio, vor Datter sygner med hver Dag. I kan selv skjønne, at hun ikke er den Samme som tidligere. Jeg har flere Gange forgjæves spurgt hende, hvad der er i Veien, og troer nu, at Grunden er den, at hun længes efter at gifte sig, men som en ung og ærbar Jomfru vover hun ikke at komme frem med det. Hvis hun ikke skal gaae tilgrunde, maae vi derfor tænke paa at give hende en Mand. Næstkommende Santa Eufemiadag fylder hun atten Aar, og med den Alder pleie Fruentimmerne at tabe sig i Skjønhed istedenfor at vinde. Det er desuden en Vare, som det aldrig er godt at gjemme for længe paa. Jeg veed jo ogsaa, at hendes Medgift ligger aftalt, og der kan altsaa Intet være i Veien for at see sig om efter en Ægtemand."

Messer Antonio svarede, at han var ganske af samme Mening, og han roste sin Datter overordentligt, fordi hun,

naar hun havde saadan en hemmelig Længsel, hellere vilde bukke under end meddele den til sin Moder. Allerede Dagen efter begyndte han at forhandle om Giftermaalet med en af Greverne Ladrone, og han var lige ved at afslutte Contrakten, da hans Hustru en Dag sagde til Julie:

„Naa, mit Barn, nu skal Du være glad, thi om nogle Dage skal Du holde Bryllup med en smuk og fornem Adelsmand — saa har Du ikke noget at græde for. Rigtignok har Du Intet villet sige mig, men jeg har forstaaet Dig alligevel. Med Guds Hjælp og med din Faders Samtykke, har jeg gjort Alt, for at Du skal blive lykkelig."

Den unge Pige fik ved disse Ord Taarer i Øinene.

„Troer Du maaskee at jeg lyver for Dig?" spurgte Moderen. „Nei, inden otte Dage har Du havt Bryllup, og det med den unge og smukke Grev Ladrone."

Nu begyndte Taarerne at strømme den stakkels Julie ned ad Kinderne.

„Hvad er det, Barn?" spurgte Moderen og kyssede hende. „Er Du ikke fornøiet endnu?"

„Nei, nei, Moder?" hulkede Julie.

„Men hvad vil Du da, Barn? Siig mig, hvad vil Du?"

„Jeg vil døe," raabte den unge Pige, „døe og intet Andet."

Det gik nu op for Moderen, at Julie maatte have forelsket sig i En eller Anden, og om Aftenen betroede

hun sin Mand, hvad Julie havde sagt til hende. Messer Antonio blev da meget misfornøiet, men for at undgaae Skandale mente han, at det var klogest at tale med hende selv, inden Ægteskabscontrakten blev underskreven. Han lod hende næste Dag komme til sig.

„Giulietta," sagde han til hende, „jeg har isinde at gifte Dig med en rig og fornem Mand. Er Du tilfreds dermed?"

„Nei, Fader! nei!"

„Har Du da Lyst til at gaae i Kloster?"

„Jeg veed det ikke, Ser Antonio," sagde hun, og Taarerne strømmede hende ned over Kinderne.

„Jeg har isinde at gifte Dig med den Yngste af Greverne af Ladrone!"

„Aldrig!" raabte hun. „Jeg gjør det aldrig!"

Antonio blev vred og truede hende med, at han vilde slaae Haanden af hende, hvis hun ikke tilstod, hvorfor hun satte sig op imod hans Villie. Men han kunde ikke faae Noget ud af hende og forlod hende opbragt.

—

4.

Julie havde imidlertid fast besluttet, at hun heller vilde tage Gift end ægte nogen Anden end Romeo, selv om hun var istand til det. Dette gjentog hun ogsaa for

sin gamle Tjener Pietro, der stadigt underrettede Fra Lorenzo om Alt, hvad der foregik i Hjemmet. Romeo skrev hende da oieblikkelig til, at hun under ingen Betingelse maatte forraade deres Hemmelighed. Om otte eller ti Dage, tilføiede han, vilde der tilbyde sig en Leilighed for ham til at flygte med hende fra Hjemmet — saalænge maatte hun vente. Alle Messer Antonios og hans Hustrues Trusler og Kjærtegn vare derfor kun spildte, og Julie afslog paa det Bestemteste at sige dem, hvorfor hun ikke vilde gifte sig; ligesaa lidt formaaede de at opdage, hvem det var, hun elskede.

«Mit kjære, kjære Barn,» sagde da Moderen, «tør dine Oine! Heller end at see Dig græde fra Morgen og til Aften ville vi gifte Dig med hvem Du vil, selv om det var en Montuchi ... Men ham vilde Du vel mindst have, det er jeg vis paa!»

Julie svarede ikke. Endelig begyndte hendes Forældre at fatte Mistanke, og de besluttede sig nu til at paaskynde Giftermaalet med Grev Ladrone. I sin Fortvivlelse ønskede Julie hvert Oieblik paa Dagen, at hun var død, og hun havde nu ingen anden Udvei end at henvende sig til Fra Lorenzo, til hvem Romeo havde en ubegrændset Tillid.

«Bliv ikke vred,» sagde hun til sin Moder, «fordi jeg ikke fortæller Dig, hvorfor jeg er saa bedrøvet — jeg veed det ikke selv, men jeg er betagen af en Sorgmodighed, der tidligere eller sildigere vil gjøre en Ende

paa min Tilværelse. Det Eneste, der letter mit Sind, er at skrifte for Fra Lorenzo. Jeg vil derfor imorgen gaae til ham, hvis Du ikke har Noget imod det.»

Næste Dag fulgte Moderen hende selv til Klostret San Francesco og opfordrede Fra Lorenzo indtrængende til at udfinde, hvad det var for en Synd, der i den Grad tyngede paa hendes Datter, at den kunde berøve hende hendes Ro baade om Dagen og om Natten.

Neppe var hun borte, før Julie meddelte Fra Lorenzo Alt, hvad der var foregaaet. «Ja, kjære Barn,» sagde denne, «hvad skal jeg gjøre? Hadet er saa rodfæstet mellem Eders Familier, at der er Ingen, der vil tage mod Fornuft.»

«I kan gjøre meget,» raabte den Ulykkelige; «I kan hjælpe os paa tusinde Maader, naar I selv vil; men jeg forlanger kun een Ting af Eder. Man vil føre mig ud til vor Villa udenfor Byen og der tvinge mig til at indgaae et Ægteskab, som er mig forhadt. Skaf mig derfor en Gift, der virker hurtigt, og som kan befrie mig for mine Kvaler. I vil ikke? vil I da hellere, at jeg skal støde denne Kniv i mit Bryst, thi leve med en Anden hverken kan eller vil jeg.»

Fra Lorenzo indsaae tydeligt, at hvis han ikke frelste hende, vilde han gjøre sig Romeo for evigt til Uven.

«Hør, min Datter,» sagde han, «jeg er Skriftefader for det hele Verona, og der bliver ikke opsat noget

Testament eller nogen Contrakt, uden at jeg maa være med. Jeg vil derfor ikke for nogen Priis, at Nogen skal vide, at jeg har havt med den Sag at gjøre. Du veed imidiertid, at jeg elsker baade Dig og Romeo, og jeg vil gjøre det for Eder, som jeg ikke vilde gjøre for nogen Anden. Lov mig blot, at Ingen maa faae det at vide.»

«Giv mig blot Gift, som jeg beder om, saa sværger jeg Eder til, at Ingen skal erfare det Mindste.»

«Jeg giver Dig ingen Gift, mit Barn,» svarede han. «Det vilde være en altfor stor Synd, at en saa smuk Pige skulde døe i en saa ung Alder. Gjør blot hvad jeg siger, og jeg indestaaer for, at jeg skal føre Dig sikkert til din Romeo. Eders Familiegrav er paa vor Kirkegaard lige udenfor Kirkedøren. Jeg skal give Dig et Pulver! Naar Du har sunket det, vil Du sove otte og fyrgetyve Timer i Træk en saa dyb Søvn, at den dygtigste Læge vil troe, Du er død, og naar Du vaagner, vil Du spørge Dig selv, om Du ogsaa virkelig lever. Du vil blive bisat i Familiegraven, og jeg skal hjælpe Dig ud, naar Tiden kommer. Du kan være i min Celle, til jeg om nogle Dage tager til vort Capitel i Mantua. Jeg skal da tage Dig med mig i Munkedragt og bringe Dig til din Husbond. Men er Du ikke bange? Tebaldo, som Romeo dræbte paa Gaden i Tvekamp, ligger ved Siden af Dig.»

«For at komme til Romeo,» raabte hun, «trodser jeg Alting.»

„Godt! saa lover jeg at frelse Dig. Skriv blot strax til Romeo og underret ham om hvad vi have for. Hvis han fik at høre, at Du var død, kunde han i sin Fortvivlelse begaae en eller anden afsindig Handling, thi jeg veed jo, hvor høit han elsker Dig. Et Par af mine Klosterbrødre gaae idag til Mantua, og jeg vil strax medgive dem Brevet.»

Fra Lorenzo lod Julie blive tilbage i Skriftestolen og gik hen til sin Celle for at hente det kostelige Pulver.

„Tag dette opløst i Vand,» sagde han, „i Nat Klokken tre eller fire, og vær ikke bange for at drikke det. Klokken ti vil det begynde at virke. Men glem ikke strax at sende mig Brevet til Romeo, thi det er det vigtigste.»

Julie tog Pulveret og ilede tilbage til sin Moder.

„Det er vist,» sagde hun til hende, „at Fra Lorenzo er den bedste Skriftefader i Verden. Saa let, som jeg føler mig i dette Øieblik, har jeg ikke været længe.»

„Det glæder mig, mit Barn,» svarede Moderen, „og jeg skal ogsaa betænke baade ham og hans Kloster rigeligt for det, thi disse Franciskanere ere nogle fattige Stakler, som tidt mangle det Allernødvendigste.»

Under saadanne Samtaler naaede de Hjemmet. Julie var glad, og hendes Forældre havde nu gjerne ladet være at plage hende med Giftermaalet, men Grev Ladrone trængte paa og ønskede at hjemføre hende snarest muligt.

Da Julies Moder var lidt upasselig, skulde en Tante følge hende ud til Villaen, hvor Bryllupet skulde staae. Julie tog godvillig med hende, men glemte ikke at tage Pulveret med sig. Om Natten henimod fire kaldte hun paa sin Pige og forlangte et Glas Vand. Hun kom Pulveret i det, drak det ud og sagde derpaa til Pigen og til sin Tante, der vaagnede i det samme: „Nu er jeg vis paa, at min Fader ikke skal gifte mig med en Mand, som jeg ikke kan lide.“ Fruentimmerne forstod ikke, hvad disse Ord skulde sige, og gik atter tilhvile. Julie lagde sig paa sin Seng, og med Armene korslagte over Brystet ventede hun paa, at Pulveret skulde virke. Et Par Timer efter laa hun som død.

Næste Morgen var Solen allerede oppe, da Pigerne kom ind for at vække deres unge Herskerinde og fandt hende livløs og kold. Nu kom de til at huske paa Vandet, hun havde drukket om Natten, og de gaadefulde Ord, hun havde talt, og Ingen tvivlede nu om, at hun havde taget Gift for at faae en Ende paa sin Tilværelse. De fyldte Huset med deres Klageskrig, og Messer Antonio skjælvede over hele Legemet, da han kom ind i hendes Sovekammer og fandt hende død. Der blev sendt Bud efter en Læge, der afgav den Erklæring, at hun for et Par Timer siden var død af Gift. Disse Ord gik fra Mund til Mund og naaede ogsaa hen til den ulykkkelige Moder, der blev næsten vanvittig af Smerte. Hun udstødte det

ene Skrig efter det andet og vilde paa ingen Maade lade sig trøste.

5.

Julie blev nu bragt tilbage til Verona og bisat i Familiebegravelsen paa Kirkegaarden San Francesco.

Fra Lorenzo havde leveret Julies Brev til en Munk, der skulde til Mantua; ulykkeligviis traf denne ham ikke, og da han ikke vilde levere det kostbare Brev til nogen Anden end Romeo selv, havde han det endnu i sit Værge, da Pietro, Julies gamle Tjener, der troede at hans Herskerinde virkelig var død, bragte Romeo den sørgelige Efterretning. Han kom tidligt om Morgenen til Mantua, traf Romeo og fortalte ham grædende hvad der var skeet, og at han havde med egne Øine seet hende blive begravet. Romeo blev bleg som et Lig, trak Kaarden og havde gjennemboret sig, hvis ikke hans Tjenere havde holdt ham tilbage med Magt. I sit Raseri anklagede han sig selv som hendes Morder, fordi han ikke havde fulgt hendes Opfordring og itide ført hende bort fra hendes Fædrenehus. Han lukkede sig inde og overveiede længe hvad der var at gjøre. Da han havde fattet sin Beslutning, iførte han sig en Bondedragt, skjulte en lille Flaske med Slangegift i sit Ærme og tog til Verona. Hvis han ikke faldt i Justitsens Hænder, vilde han snige sig ind i Gravhvæl-

vingen til Julies Kiste og døe der. Skjæbnen begunstigede denne Plan. Endnu samme Aften kom han ind i Verona uden at blive kjendt. Han ventede, til Natten faldt paa, og Alt var stille, og først da sneg han sig hen til Graven.

Romeo løftede Stenen, der dækkede Graven, og steg ned i den med sin Blændlygte. Ved dens uklare Skjær kunde han see sin Elskedes blege og smukke Ansigt midt i de sørgelige Omgivelser.

„Ak," sukkede han, „det er den smukke Mund, som jeg saa tidt har kysset, og som altid talte saa sødt til mig! Og dette skjønne Bryst, der slog mit saa varmt imøde, det er nu stivnet og koldt! Herhen, til dette skumle og snevre Opholdssted har Kjærligheden bragt os — her vilde den forene os! Hvorledes skal jeg kunne udholde at leve uden Dig?" sagde han og bedækkede hendes Øine og hendes Mund med sine Kys. „Hvorfor styrter denne Hvælving ikke ned over mig i dette Øieblik? Men det er jo Feighed at ønske sig Døden, naar man kan give sig den selv! Ja," føiede han til, idet han greb den lille Flaske, som han havde taget til sig — „jeg døer glad, thi Døden forener mig med det, jeg elsker høiest." Han satte Phiolen til Læberne og tømte den i eet Drag. Derpaa tog han sin Elskede i sine Arme. „O Julie," raabte han, „hvis Du kunde see mig i dette Øieblik, vilde Du smile ved min Død."

Nu var netop Øieblikket kommet, da det ulykkelige

Pulver havde tabt hele sin Virkning. Kaldt tilbage til Livet ved sin Elskedes varme Kys, vaagnede Julie lidt efter lidt i hans Arme.

«Hvem er det, der trykker mig i sine Arme?» sukkede hun. «Hvor er jeg?»

«Kjender Du mig ikke?» spurgte Romeo, der ikke vidste, om det var en Drøm eller Virkelighed. «Jeg er din ulykkelige Ægtefælle, der er kommen hid, for at døe med Dig.»

Julie, der blev forfærdet ved at favnes af en Mand, der udgav sig for hendes Husbond, stødte ham fra sig. Langt om længe vovede hun først at see paa ham ... hun gjenkendte ham, og nu kastede hun med et Glædesskrig Armene om hans Nakke og kyssede ham heftigt.

«Hvilken Daarskab!» hviskede hun, «at vove Dig herhen, hvor Farer true Dig fra alle Kanter! Var det Dig ikke nok, at Du vidste af mit Brev, at jeg med Lorenzos Hjælp maatte anstille mig død for desto snarere at komme til Dig!»

«Jeg veed ikke hvad Du taler om, og jeg har ikke seet noget Brev fra Dig!» stammede Romeo.

Med svag og afbrudt Stemme fortalte han hende nu, at Pietro havde underrettet ham om, at hun var død, at han havde troet paa hans Udsagn, og at han havde ikke villet overleve hende. Giften virkede allerede og begyndte at stivne Blodet i hans Aarer.

Julie udstødte et forfærdeligt Skrig. Hendes Elsker laa allerede udstrakt for hendes Fødder, og hverken hendes Kys eller hendes Taarer formaaede at kalde ham tillive.

„O, min Elskede!" jamrede hun, „saa skal Du døe her for min Skyld, og jeg skal være nødt til at see paa det. O Gud, tag mit Liv i dette Øieblik og lad mig ikke overleve ham!"

„Nei, Julie!" hviskede Romeo, „hvis Du elsker mig, saa lev — lev for at tænke paa ham, der nu døer for dine Øine."

Julie svarede ikke, men sank afmægtig ned ved hans Side. Ak, hun kom først tillive igjen for at modtage hans sidste Suk. Pludselig lød der Fodtrin. Det var Lorenzo, der vidste, at Øieblikket var der, da hun vilde vaagne af sin Slummer. Han havde taget en Ven med sig, som han kunde stole paa; men han blev staaende som forstenet, da han hørte Klager trænge hen til sig og saae et Lysskjær henne mellem Marmorkisterne. „Det er Julie, tænkte han, der vaagner, og hun har sagtens havt en Lampe med sig i Graven!"

„Har Du været bange for, at jeg ikke skulde hente Dig?" spurgte Munken, idet han nærmede sig.

„Nei," svarede hun, med en vild Glæde, „min eneste Frygt er, at I ikke vil lade mig døe her! Lad Graven

lukke til, eller giv mig en Dolk, at jeg saameget snarere kan følge min Romeo.»

Hun kastede sig igjen ned over hans afsjælede Legeme.

Fra Lorenzo var ude af sig selv, da han saae og hørte hvad der var foregaaet. «Romeo, min Romeo!» raabte han hulkende. «Tal til mig! Vend dine Øine herhen og see paa din Julie!»

Da Romeo hørte Julies Navn, aabnede han Øinene endnu engang, saae paa hende — og derpaa lukkede han dem for stedse.

«Følg mig, min Datter!» sagde Munken. «Dagen bryder frem, og Du tør ikke blive her længere.»

«Nei,» svarede hun i en fast Tone. «Tal ikke til mig derom. Her er min Plads, og her vil jeg blive. Har I nogen Godhed for os Begge, saa besværger jeg Eder: bed mine Forældre, at de ikke skille os i Døden!»

Hun lagde sit Hoved til Romeos Bryst. Et Øieblik efter udstødte hun et svagt Skrig — Smerten havde dræbt hende.

XIV.

Var det virkelig saa galt?

Et Indlæg mod Orla Lehmanns „Kjøbenhavn i Frederik den Sjettes Dage."

Det er uden Tvivl gaaet Mange ligesom mig, at de med Begjerlighed have grebet efter det nylig udkomne første Hefte af Orla Lehmanns efterladte Skrifter, for igjennem det Skrevne at fuldstændiggjøre Billedet af en Personlighed, der, enten man har holdt af ham eller ikke, absolut er en af de interessanteste Fremtoninger i den nyere Tid. Den, som med dette Hensyn for Øie gjennemlæser hvad der her er udkommet, vil heller ikke føle sig skuffet. Allerede de to første Afsnit: «Min Slægt» og «Min Barndom» saavelsom den paafølgende Skildring af Studenterlivet indeholde ikke saa faa Træk, der belyse og forklare Meget i hans paafølgende Liv, som ellers vilde være dunkelt. Paa samme Tid glæder man sig over hans raske og livfulde Pen, der har de samme bestikkende Egenskaber

som tidligere hans Tale, og denne Glæde culminerer, naar man paa de følgende Blade træffer paa den rask skizzerede Portraitgruppe af bekjendte og berømte Personligheder, som han paa sin Reise i Nordtydskland gjør Bekjendtskab med. Hans første Reise i Italien er flygtig og efterlader intet Billede; desto interessantere er hans anden italienske Reise, fordi den, i de første Dage af 1848, falder sammen med det Udbrud af den italienske Revolution, som man længe havde forudseet. Lehmann følger Eruptionen med en aandeløs Hastighed; i enhver By, han kommer igjennem, seer han et nyt Krater aabne sig, og for hans letvakte Fantasi staaer allerede hele Halvøen i Flammer. Da faaer han i Pisa Efterretningen om Christian den Ottendes Død, og Falta Italia og dets Skjæbne bliver ham paa eengang noget Fremmed og Tilbagelagt, som han seer paa med Ligegyldighed. Alle hans Tanker dreie sig nu om Hjemmet og den Fremtid, det gaaer imøde; han læser „den nye Konges i „tydsks Cancellistil sammenvredne Proclamation og Borger-„repræsentanternes bovlamme Adresse. Hvor tyndt, hvor „fattig lød ikke dette! Hvad vilde det blive for en Fri-„hed, som Carl Moltke og Ørsted skulde føre i Pennen? „Hvorledes skulde den stakkels Frederik den Syvende kunne „magte Slesvigholstenerne?" Alt det løber rundt i hans Hoved og lader ham hverken Rast eller Ro; hans syge Kone, der veed, at „hun har ham kun tillaans", opfordrer

ham selv til skyndsomt at vende hjem, og skjøndt de føle Begge, at det „maaskee er en Afsked for Livet," siger han hende Farvel, thi Øieblikket er kommet, da han skal forlade Tilskuerbænken og selv stige op paa Scenen. Hele denne Skildring er fuld af Liv og Varme og bæres af en Følelse, der baade er sand og berettiget, selv om en god Smag nok kunde have Et og Andet at indvende imod den Form, hvori den udtaler sig, og hist og her maa finde Udtrykket mere søgt og preticust end simpelt og naturligt. Dette er overhovedet den Svaghed, der klæber ved Lehmanns Stil i det Hele, ligesom et sundt dansk Øre ogsaa i hans Tale jevnlig maatte finde fremmede Accenter, som man havde ondt ved at forsone sig med. Jeg anfører dette ikke som en Bebreidelse, thi Lehmanns Stil har saamange smukke og tiltalende Egenskaber, at man nok kan tilgive den Noget; men jeg bemærker det kun, fordi jeg har truffet paa Folk, der ere saa besynderlige, at de netop i denne Svaghed hos Lehmann have troet at see hans Styrke.

Det skulde dog ikke have fremkaldt nogen Indsigelse fra min Side, hvis der ikke i det foreliggende Hefte — som Tilgift til det meget virkeligt Gode, det indeholder — havde været knyttet en Artikel, som ikke tør staae uimodsagt: det er det sidste Afsnit, der handler om „Kjøbenhavn i Frederik den Sjettes Dage." Jeg er ikke nogen ensidig *laudator temporis acti*, føler mig heller ikke sær-

lig kaldet til at være Defensor for Frederik den Sjette og hans Tid og vilde i ethvert Tilfælde hellere optaget Handsken i Lehmanns levende Live end nu, da han er død og borte; men til det Vrængbillede, han her opstiller af en Tid, som jeg har omfattet med Varme, og som endnu, til Trods for alle Omskiftelser, staaer for mig i en smuk og venlig Belysning, vil jeg ikke tie.

Jeg veed ikke, om det er gaaet Andre ligesom mig, men ved at læse dette lange Synderegister, ved at see denne Sværm af satiriske Pile, der udsendes som en Sky over det stakkels Kjøbenhavn for fyrgetyve Aar siden, over Frederik den Sjette og hans Mænd, over Kunstens og Literaturens daværende Tilstand, kom jeg uvilkaarlig til at tænke paa nogle Repliker i Capriciosa, hvor Kakadue søger at overbevise Ole Kaninstok og hans Kone, om, at de ikke har levet saa lykkeligt sammen, som de troe, og bliver ved med det saalænge. til den gamle Gertrud udbryder grædende: «Ja, Fatter, vi maae dog have været meget ulykkelige!» Er ikke Situationen ganske den samme? Jeg og mine Samtidige, hvis egentlige Udvikling falder i den sidste Trediedeel af Frederik den Sjettes Regjeringstid, vi bildte os dengang ind, at vi vare meget lykkelige, vi vare saa glade over, at vore Studenteraar faldt under et mildt og faderligt Regimente, i en Periode, der vel i politisk Henseende var en fuldstændig Uskyldighedstilstand, men som til Gjengjæld holdt os

Idealet for Øie gjennem en Kreds af store og berømte Mænd, der desværre nu ere borte, ja Flere af os ere maaskee saa enfoldige at mene endnu, at vi dengang ikke blot vare lykkelige, men at det var den lykkeligste Tid, vi har levet — og saa kommer Kakadue i Skikkelse af en af vore egne Samtidige og fortæller os, at det er Tant og Indbildning det Hele, at det var en jammerlig Tid, vi tænke tilbage paa, og at Factum er, at vi Alle tilhobe have været meget ulykkelige. Det var nu meget nedslaaende, hvis det var saaledes, men jeg troer nok at turde paastaae, at det skorter paa Beviset.

I den Henseende er det strax meget behageligt, at det ikke er den unge, livlige, begavede Student Orla Lehmann, der giver Kjøbenhavn paa Frederik den Sjettes Tid saadant et Skudsmaal. Tvertimod, jeg er vis paa, at hvis Nogen dengang havde vovet at fremstille Kjøbenhavn som en mørk, uhyggelig, stinkende, kjedsommelig Filisterby, uden Opsving, uden Næring for Aanden, omgivet af et «*mare clausum*» og af Volde, udenfor hvilke der «var Intet, som var Omtale værd,» — saa vilde Lehmann have været den Første til at stille sig i Skranken, og han vilde da — paa Grund af sin raske og ildfulde Charakteer — have skrevet en Apologi for Byen, der havde havt en ganske anden Berettigelse end dette sildigfødte Angreb. Jeg kalder det sildigfødt, thi Lehmann begynder selv med at fortælle os, at der nu, da han skriver dette, allerede

er forløbet fyrgetyve Aar, siden han blev Student — eller med andre Ord — og det er hans Undskyldning — det er skrevet paa en Tid, da hans Blik sandsynligviis allerede var sløvet af Sygdom og af Mismod. Jeg slutter det deraf, at der i den hele Fremstilling er en Bitterhed, en Irritation, som ellers vilde være uforklarlig, naar Talen er om Ting, der ligge fyrgetyve Aar tilbage.

Det er nu tre Aar siden, at mine Universitetskammerater og jeg ogsaa feirede vort Fyrgetyveaars-Jubilæum som Studenter. En af vore Commilitoner, en Mand, som i Smag, Kundskaber, Dannelse og Begavelse idetmindste ikke staaer tilbage for Lehmann, (Geheimeraad Hall) havde, forunderligt nok, valgt sig det samme Emne til at tale om. Han skildrede os Kjøbenhavn, saaledes som det saae ud, da vi kom til Universitetet, og han gjorde det saa lunefuldt og vittigt, at vi Alle morede os kosteligt, men tillige saa smukt og gemytligt, at ikke Een kunde tage ham det ilde op. Tvertimod vi loe Allesammen, og vi loe af de samme Svagheder og Forkeertheder, som vi allerede dengang havde leet af; men derfor faldt Ingen af os paa at betragte Kjøbenhavn som et Ravnekrog — og det vilde ogsaa have været høist uretfærdigt. Sandheden er, at Kjøbenhavn ogsaa dengang — til Trods for Orla Lehmann — var en meget smuk By, ja relativt fortjente den dette Navn maaskee endnu bedre dengang end nu, da saamange andre Byer i den Retning har gjort Kæmpeskridt, medens

Kjøbenhavn kun er humpet bag efter. Jeg havde Leilighed til at dømme derom i Gjerningen, da jeg strax efter Frederik den Sjettes Død første Gang reiste udenlands. Det er vist, at vi dengang hverken havde Gas- eller Vandværker, at Byens Porte lukkedes Klokken tolv om Natten, at det var et pudseerligt Syn at see en „Gefreiter" og to Mand bringe Nøglerne ud til Amalienborg, at Kongens Nytorv og St. Annaplads vare kummerligt brolagte, at Accisevæsenet undertiden generede baade Kjørende og Gaaende, og at Vægterpibernes Triller ingenlunde vare behagelige; men det var Ulemper, der i al Fald kun vare ærgerlige og komiske, og enhver anden stor By havde lignende og endnu værre — jeg vil kun anføre, at man i München blev mulkteret, naar man røg Cigar paa Gaden, at jeg i Palermo nær var bleven arresteret, fordi jeg paa *piazza reale* ikke vilde tage Hatten af for en Statue af Philip den Fjerde, og at man i Syracus efter Solnedgang hverken kunde komme ind i Byen eller ud af den!

Endnu urettærdigere er Lehmann, naar han taler om Kunstens Tilstand paa den Tid. Naar man læser, hvad han skriver derom, skulde man troe, at man var i Abdera og ikke i den By, som man netop paa Frederik den Sjettes Tid havde givet Tilnavnet Nordens Athen. „Den kongelige Malerisamling," siger han, „bestod dengang i en Række middelmaadige Stykker, som under tildeels falske Navne vare ophængte i en lang smal Gang over

det store kgl. Bibliothek.» Man har ondt ved at troe, naar man læser disse affeiende Udtryk, at der ved denne «Række middelmaadige Stykker» menes saagodtsom Alt, hvad der i det nuværende Billedgaleri repræsenterer den italienske, flamske, hollandske og gammeltydske Kunst, deriblandt Luinis hellige Catarina, Holbeins Luthspiller, Everdingens og Ruysdaels Landskaber og saamange andre fortræffelige Arbeider, som ethvert Galeri i Europa vilde betragte som en Prydelse. Føie vi nu hertil Etatsraad West's Samling, som han ikke omtaler, den fortræffelige Moltkeske Samling, som han ligeledes forbigaaer, Kunstacademiets Antikafstøbninger og Thorvaldsens Værker i Frue Kirke*), saa seer man, at Fattigdommen i den Retning dog ikke har været saa stor. Tvertimod, naar man husker paa, at Thorvaldsen allerede i August 1837, efter Collins indtrængende Forestillinger, havde testamenteret sine Kunstskatte til Kjøbenhavn, og at Frederik den Sjette strax havde givet Pladsen til Museet, saa kunde man maaskee snarere paastaae, at vi siden den Tid — med al Anerkjendelse af hvad der af yngre Kunstnere er præsteret — ikke ere blevne synderligt rigere. Derimod

*) „Frue Kirke", siger han, „hvor man med Krudt havde sprængt de mægtige Piller og Hvælvinger for at give Plads for Bygmester Hansens Træsøiler og Træloft, var endnu ikke færdig." Dette er ikke correkt, thi Kirken blev taget i Brug til Gudstjeneste den 7de Juni 1829, altsaa ti Aar for Frederik den Sjettes Død.

skal det villigt indrømmes, at Adgangen til at see og studere disse Kunstskatte er ved Thomsens, Høyens og Thieles Bestræbelser i den senere Tid bleven lettet ganske overordentligt.

Naar man skildrer en bestemt Tid, kan man forsynde sig imod den baade ved det, man siger, og ved det, man springer over. Det Sidste gjør Lehmann i en paafaldende Grad sig skyldig i, hvor han kommer til at tale om Musiken. Ved at læse de faa Linier, han kaster hen om dette Thema, skulde man troe, at Musiken paa den Tid var sunken ned til et privat Dilettanteri. Han fortæller, at der havde dannet sig „en Forening for Musikens Udbredelse," hvori Mægler Gerson var Sjælen, men at den gik ind, og at Musikforeningen, „som under Gades Ledelse har vundet et saa høit Standpunkt," er af sildigere Datum*) — men han har ikke et Ord om Kuhlau og om Weyse!

Ligesaa let, for ikke at sige letfærdigt, gaaer han hen over Literaturen. Oehlenschlägers Muse var bleven mat, Rusen for Heibergs Vaudeviller var ikke af lang Varighed, H. C. Andersens første Forsøg fandt ikke den bedste

*) Dette er ligesaa correkt, som hvad der ovenfor er sagt om Frue Kirke. Musikforeningen blev stiftet paa Weyses Fødselsdag den 5te Marts 1836 og constitueret ti Dage senere — altsaa flere Aar for Frederik den Sjettes Død. Det kan man kalde at skrive Historie!

Modtagelse, Christian Winther skrev Digte, som han kalder «nydelige,» Ingemann skrev Romaner for Børn og barnlige Sjæle, Fru Gyllembourgs, Saint Aubains og Steen Blichers Skildringer havde deres Værd, men «det var ikke nok til at fylde og løfte en Tidsperiode.» Ikke synderligt bedre gaaer det Theatret. «Skjøndt det raadede over udmærkede Kræfter,» siger han, «laae de fleste af disse dog i et saadant Ævl af indbyrdes Intriguer, at tilsidst selv den energiske Collin ikke længer kunde holde det ud, og det var saaledes tyndt nok bevendt (!) med denne Institution, naar det var den, som skulde kaste Glands over Tiden og være til Opreisning for saamange andre Savn.» Det er Dommen over det danske Theater paa den Tid, da det var det første i Verden, da Ryge, Frydendahl, Lindgreen, Winsløw, Foersom, Nielsen, Mdm. Wexschall, Rosenkilde, Phister, Fru Heiberg o. Fl. samtidigt virkede i deres Velmagt! I Sandhed, man maa være meget blaseret eller meget ulykkelig for at bruge saadanne Udtryk om Literaturens og Kunstens Guldalder i Ens Fædreland.

En saadan Skildring maa naturligviis helst ende i en bengalsk Belysning eller med et stort Fyrværkeri, og en saadan Overraskelse har Lehmann ogsaa forbeholdt sine Læsere, idet han gjør Frederik den Sjettes ærværdige Skikkelse til Hovedfiguren i sit Slutningstableau. Hule Phraser, daarlige Ordspil og forbrugte Vittigheder stige iveiret som Lystkugler, snurre rundt som Sværmere og

knalde En om Ørene som Raketter — „Gebortsdag" og Guldæbler, Eiegoder og Fredegoder, Skjoldunger og Løbere, Oehlenschlæger og Garbrecht, Blicher og Sophie Bohnhoff røres sammen til et Miskmask, der maaskee kan finde sine Beundrere, men det forekommer mig kun, at Frederik den Sjette er meget for god for saadanne Kunster. Lad Lehmann længe nok udtale som sin Mening, at der „hverken i Kongens Personlighed eller Regjeringsfærd var Noget, som kunde hæve et sammensunket Folk eller begrunde en Fremtid af Værdighed og Virksomhed." Den Mening maa han beholde for sig, og der er vel heller ikke Mange, der ville tage den fra ham; men naar han siger, at Folket „over hans luslidte Frakke og gamle Voxdugskaskjet glemte hans hele ødelæggende Finantsforvaltning"; naar han taler om dets „hysteriske Kongekjærlighed", og naar han fremtvinger en Sammenligning mellem Frederik den Sjette, Bülow, Oppen, Rømeling og Schrødersee paa den ene Side og Rolf Krake og hans Mænd paa den anden Side, saa troer jeg nok, at selv en raskere Pen end hans burde standse og betænke sig paa at nedskrive saadanne Plumpheder.

Jeg vil ikke følge hans Exempel og tale ondt om dem, der ere døde — jeg vil derfor ikke forklare hans Fremfærd ved det bekjendte Ord af Tacitus: *odisse quem læseris* (man hader den, man har gjort Uret); men jeg søger dog forgjæves om Motivet til denne længe gjemte

Bitterhed. Han ender rigtignok med selv at anføre en Grund, men det er en Grund, som jeg kun nødigt gaaer ind paa. Han indrømmer, at den Skildring, han har givet, er bleven „mindre let," end han havde tilsigtet: „men det er ikke umuligt," tilføier han, „at jeg derved kan have havt den lille Bagtanke, at Skildringen af den Jordbund og den Atmosphære, hvori jeg var opvoxet, og af den Scene, hvorpaa jeg optraadte, skulde medgive Læseren en Fornemmelse af, at den Opgave, hvori jeg i en ung Alder tog Deel, var alt andet end let." Denne Bagtanke har som man seer, slet intet Hold; thi hvis den Gjerning, som han var med at udføre, virkelig er stor og betydningsfuld, og det skal jeg være den Sidste til at benegte, saa bliver den ikke større derved, at man er uretfærdig imod sin Fortid. Tvertimod, jo større og berømmeligere den er, des mere vil den forsmaae at hente sin Glands fra saadan en Folie.

XV.

Adam Oehlenschlæger.

En Mindetale

i Efterslægtselskabet den 4de Marts 1850.

Det er det Opløftende ved Skolen, at den ikke blot nærer og beriger Aanden, men at den ogsaa under selve Udviklingen skjærmer den mod alle de Anfegtelser, som Livet udenfor er saa rigt paa. Og den følger heri kun Naturens Lov, der ved tusinde Midler, som Forskerøiet opdager, men som Mængden ikke aner, skjærmer den spæde Plante, saalænge til den selv kan modstaae enhver Paavirkning. I Skolens fredelige Læ, i disse Aandens beskedne Værksteder gives og modtages, vaages og arbeides, og under denne stadige Vexelvirkning mellem Lærerens Omhu og Barnets Agtpaagivenhed, mellem Lærerens Iver og Barnets Modtagelighed voxer Kundskabens Sæd indentor Skolens Mure sin stille, velsignelsesrige Væxt, uforstyrret af Livet og dets Tummel.

Men er det sandt, at Livets forvirrede Røster ikke trænge herind, da gjælder det Samme dog ikke om det mægtige Sprog, Begivenhederne tale. Dog disse Begivenheder — og jeg tænker naturligvis her nærmest paa dem, der i de sidste Aar hjemsøge vort eget Fædreland — have, langtfra at lamme eller standse Skolens Virksomhed snarere givet den en forøget Livskraft. Ligesom det er vist, at det videnskabelige Liv i disse Aar ikke er sygnet, og at Poesien, istedenfor at kues af Krigens Tryk, har vidst at suge Næring af dens kraftigt bevægede Liv, saaledes kunde det være interessant og lærerigt at paavise, hvilken styrkende Indflydelse disse samme Begivenheder have udøvet herhjemme paa Ungdommens livlige og elastiske Sind, og hvorledes denne Indflydelse igjen kan efterspores i Skolen og i Skolens Resultater.

Men hvor tiltrækkende en saadan almindeligere Undersøgelse kunde være, ligger der dog i dette Sted og i denne festlige Sammenkomst en Opfordring til iaften at dvæle ved en Begivenhed af en anden Art, der, idet den greb hele Nationen, dog paa en særegen Maade berørte denne Skole, og som ikke heller vil blive uden Betydning for de Yngre, der iaften laane mig Ore.

I føle det allerede, at den Begivenhed, jeg her sigter til, ikke knytter sig til vort Flags Hæder eller vore Vaabens Lykke, og dog fortrængte den Tanken om begge Dele, dog sænkede den hele Folket i Smerte, og saa

mægtig var Sorgen over Oehlenschlægers Død, at den et Øieblik lod os glemme Tanken om vort Fædrelands uvisse Fremtid.

I kjende Alle Navnet Edvard Storm, og naar I læse i Classen hans Vise om Hr. Zinklar, har det vel truffet sig, at Eders Lærere har fortalt Eder, at han, der skrev denne Vise, engang var Forstander for denne Skole, at han røgtede sit Hverv her med Troskab, skjøndt hans Legemskraft var nedbrudt, at han var fattig, men nøisom, og at han til sin sidste Stund blev elskelig og velvillig mod Alle. Det kan nu snart være tresindstyve Aar siden, at denne tungsindige Digter paa en af sine ensomme Vandringer traf paa en lille Dreng, hvis smukke og forstandige Ansigt fængslede hans Opmærksomhed. Den Lille sad paa Smallebakken i Frederiksberghave under de store Lindetræer og stirrede ud over Kjøbenhavn, dette Kjøbenhavn, der siden skulde lære saameget af ham, og som han saa tidt skulde begeistre. Den venlige Storm gav sig i Samtale med ham, og Drengen fortalte. Han fortalte i sit barnlig poetiske Sprog om de mange pyntede Folk, der om Sommeren kom derud for at høre paa Musiken, om Kirken, hvor han snart var Præst og snart Organist, om det prægtige Slot, hvor han om Aftenerne spillede Comedie, og om de deilige Loftmalerier deroppe, som han allerede havde lært saameget af — men han vilde jo gjerne lære endnu mere, naar blot hans Fader

havde Raad dertil. Den gode Storm vidste kun altfor godt, hvad Fattigdom har at betyde. Han blev rørt, tog Drengen med sig, fik ham sat ind i denne Skole og sørgede fra dette Øieblik faderligt for ham. Og han fulgte heri kun sit Hjertes Tilskyndelse, thi han anede jo ikke, at den Spire, han her havde frelst, engang skulde blive den danske Digterhaves feireste Træ, og, naar han i Timerne søgte at bibringe sin Elev Kjærlighed til det miskjendte Modersmaal, da drømte han ikke om, at foran ham sad Den, der snart skulde bringe dets skjulte Rigdomskilder til at sprudle, der skulde mønte dets gamle, dybtbegravede Guld, med ødsel Haand udstrøe det til alle Sider og tvinge det studsende Folk til skamfuldt at erkjende, hvilken Skat det havde vraget. Og hvad Storm ikke anede, det anede hans øvrige Lærere endnu mindre. De holdt af ham, fordi han var flittig og brav, men noget Ualmindeligt saae de ikke i ham, og Kald til at blive Digter frakjendte de ham alle. Men Oehlenschlæger selv vidste det bedre, thi der var allerede dengang en Stemme i hans Indre, der vidnede det modsatte, og han lyttede til denne Stemme; igjennem mange Aar lyttede han til den, og jo meer man vilde overbevise ham om, at han tog feil, desto mere tillidsfuldt lyttede han til den — han følte jo nok, at denne Røst var en Guds Røst, der ikke skal beskæmmes!

Men denne Røst, der her var saa mægtig og uimod-

staaelig, den taler tidligere eller sildigere i ethvert Menneskes Bryst, hos hvem noget Ædlere skal komme til Frembrud: den kalder og kalder, den anviser ham hans Bane og lader ham ikke Ro, før han hører dens Kalden. Værer derfor aarvaagne, I Unge! og giver Agt paa denne Stemme, hvis den skulde tale i Eders Hjerter; men vogter Eder vel for at forblande denne alvorlige Røst med Forfængelighedens og Glimresygens smigrende Røster! Ogsaa de ville maaskee kalde Eder, friste Eders Svaghed og foregjøgle Eder en tillokkende Fremtid: men de ere saa forskjellige fra hin, som et orkesløst Livs Tomhed er forskjelligt fra den kraftige Tilværelses Fylde.

Det ene Skoleaar gik nu efter det andet, og Oehlenschlæger vidner selv, at disse Aar ikke vare tabte. Da døde den elskelige Storm. Hvor rørende har ikke Oehlenschlæger skildret Skolens Sorg ved den elskede Lærers Bortgang! Da Efterretningen kom, sade de Alle nedslagne og bedrøvede. Nogle af dem ilte strax ud til Hospitalet, hvor Storm var død, «for at see den elskede Lærers blide Ansigt for sidste Gang». Da de gik over Gaarden, bar man en Død paa en tildækket Baare over i Ligstuen. Det var Edvard Storm. De fulgte stille bagefter, og man blottede hans Ansigt. Oehlenschlæger kyssede hans kolde Haand og takkede ham taus for alle de Velgjerninger, han havde beviist ham. Da græd de Allesammen, thi de følte, at de i ham «tabte en Fader». Og

denne smukke Taknemmelighedsfølelse, der udtaler sig saa varmt i Drengens Sorg, fulgte ham gjennem hele Livet. Med hvilken Kjærlighed erindrede han sig ikke bestandig denne Skole, der saa moderlig optog ham! Hvor ofte har han ikke med Taarer omtalt den elskelige Storm! Hvor gjerne fremsagde han ikke lige til sine sidste Aar hans halvforglemte Vise om Svend Tveskjæg og Thorvald og det med en barnlig Ærbødighed, som om han selv i sit hele Liv Intet havde skrevet, der kunde maale sig dermed! Med hvilken Begeistring talte han ikke om den herlige, veltalende Dichmann, der havde indviet ham i Historien og givet hans letvakte Fantasie den første kraftige Næring! Naar han talte om disse sin Ungdoms Lærere og Veiledere, da var det med den samme kjærlige Ærefrygt, som naar han talte om sine store Mestere Sophokles og Shakspear, Goethe og Ewald; thi det er netop Taknemmelighedens sande Væsen, at den ikke giver sig Tid til ængstligt at undersøge Hvad og Hvormeget, for at afveie sine Yttringer derefter, men at den heelt giver sig hen til Den, der har vakt den. Der er Intet, der er mindre beregnende end Taknemmeligheden — hvor den ikke giver sig heel, der findes den slet ikke! Holder fast ved denne Sandhed, I Yngre! og holder fast ved det Exempel, der her er stillet Eder for Øie! Som Skolen aabnede sig gjæstmildt for ham, saaledes aabner den sig for Eder. Den gjør ingen Forskjel, naar den uddeler sine

Gaver iblandt Eder; den giver Eder daglig det Livsens Brød, der aldrig taber Kraften, og hvoraf Eders Fremtid skal hente Næring; naar i forlade den, slipper den Eder ikke afsigte, men den glæder sig stille, naar det gaaer Eder vel, den bedroves, naar en Enkelt forvilder sig fra Hjorden, men den jubler af Stolthed, naar I gjøre Fædrelandet Ære, og for alt dette fordrer den kun et kjærligt Sind og et taknemmeligt Hjerte. Værer derfor trofaste imod Eder selv, idet I bevare Troskaben mod Eders Barndom! Husker vel paa, at der er Sammenhæng i ethvert Liv, og, hvis Eders Livstræ skal trives, maa det have sin Rod i Eders Fortid. Det er Taknemmelighedens Dug, der skal bevare dets Friskhed.

Jeg har allerede talt om, at Oehlenschlæger tidlig var sig bevidst, hvortil han var kaldet, dog varede det endnu en rum Tid, inden det lykkedes ham at trænge igjennem. Han greb vel i Harpen, men hans Haand famlede i Strengene. Det gik ham, som det gik Thorvaldsen, der i mange Aar maatte vente, før, som han selv har sagt, Sneen tøede ham bort fra Øinene. Og det er naturligt, at det gaaer saaledes. Man kan fødes med Genie, men man fødes ikke som Mester, og det gaaer med Kunsten som med enhver anden Livsgjerning: det er kun gjennem Studium og Eftertanke, Kamp og Anstrengelser, at man vinder Mesterskab i Noget. Da var det, at han efter en gjennemvaaget Nat skrev «Guld-

hornene", dette mesterlige Digt, som I kjende Allesammen fra Eders poetiske Læsebøger. Eders Lærere ville have viist Eder, hvor dybt grebet i Tanken, hvor fuldttonende i Sproget dette Digt er; men den Luftning fra Oldtiden, der vifter igjennem det, den høitidelige Skjønhed, der ligesom usynligt beaander det, og den dybe Alvor, der udstrømmer fra det, alt det kan kun føles, ikke forklares. Fra dette Øieblik af var det forbi med hans Vaklen. Dæmningen var brudt. Med Lyren i Armen, skjøn som en ungdommelig Gud, betraadte han Banen, foran ham fløi hans Genius, og han fulgte den kjæk; da klang det fra Strengene — Vaulundur og Aladdin! — saadanne Toner havde endnu Ingen drømt om! Seirende skred han fremad, Krandsen suste alt om hans Tinding, men den standsede ham ikke! Stærkere, mægtigere bruste det fra Strengene — Hakon og Palnatoke! — Det gamle Valhals længstforglemte Guder samle sig i Skyerne — see, hvor de smile! see, hvor de lytte! Han seer dem, han meisler dem i Sangen, de stolte Gudebilleder gjenfødes i hans Toner, og de sunkne Gudeborge reise sig af deres Glemsel! Nu saae de det, nu følte de det Alle, at Guldhornet var atter fundet, at det var ham, der havde fundet det, dette Poesiens Guldhorn, som den ulykkelige Ewald havde øst af, og som gled ud af hans stivnende Hænder og sank dybt ned i Muldet, da den medlidende Død tog ham bort fra hans følesløse Samtid! Hvilken mageløs Rigdom

udstrømmede ikke fra dette Guldhorn over vore Sletter! Det sang og klang, det blomstrede og duftede! Oldtidens Liv vaagnede af sin Vintersøvn, de gamle Guder gjæstede os atter, Fortidens Sagn og Myther gjentonede fra hans Harpe, og Forfædrenes herlige Skikkelser stode lyslevende iblandt os. Og drog end hans Fantasi stundom paa Eventyr til det skjønne Syden eller det brogede Østen, saa blev den dog sin nordiske Vikingenatur tro og vendte hjem med Byttet til den fædrene Arne. Med dobbelt Ild greb han da atter i den nordiske Strengeleg, og selv vort Lands Natur, vore friske Skove, vore gyldne Marker og vore stille Søer forekom os skjønnere, naar vi lyttede til den. I denne Natur, «mellem Valdnøds- og Castanietræers Skygge», her boede hans Sangmø, thi hun var et Barn af det høie Norden, og til Nordens Sanger indviede hans Norne ham allerede i Vuggen. Derfor var hans Sang heller ingen blød Musik, der smigrer sig ind i Øret, der lefler med Tanken og vugger Sjælen i Slummer; men naar han sang, da var det, som naar den stærke Thor ager hen over Skyen: det klang over hele Norden, det funklede og gnistrede, og hvor disse Gnister faldt, der tændte de Begeistringens Ildsluer. Hvormeget Ædelt og Stort i vore Dage har ikke igjen havt sit Udspring af denne Begeistring! Kjærlighed til Modersmaalet afløste den tidligere Ringeagt, Skjønhedssandsen vaktes, Hverdagslivet smykkedes, Hadet mellem Nationerne sluktes, Selvfølelsen voxte, og Bedrif-

ternes Tid vendte atter tilbage! Ja, hvorfor ikke tilstaa det? Hvis det er sandt, at Heltekraften ikke er uddød, hvis det er sandt, at vor Tid har seet Bedrifter, der minde om dem, han besang i sine Draper, saa er det ogsaa sandt, at det er ham, der har opildnet denne Heltekraft, og at det er ham, der har lært os at elske dette Sprog, for hvis hellige Ret saameget ædelt Blod er blevet udgydt! — Ogsaa I elske jo dette Sprog, skjøndt I endnu ikke kunne gjøre Eder Rede for denne Følelse; thi Kjærligheden til Modersmaalet hviler i Barnets Bryst, som Duften hviler i Rosenknoppen — den sandses endnu ikke, men man veed, at den er der. Og denne Kjærlighed vil bestandig blive dybere og stærkere, jo mere den støttes af Eders Bevidsthed. Naar I da engang ret lære at indsee, hvad Vedel og Holberg, hvad Baggesen og Ewald have virket for det danske Sprogs Reenhed og Skjønhed, da ville I maaske ogsaa fatte, at Oehlenschlæger dog i eet Punkt var forskjellig fra alle disse, da ville I forstaae, at hos ham var det Begeistring for Nordens Oldtid, der gjenfødte Sproget, og ligefrem Fortidens Bedrifter hos ham fødte Ordet, saaledes maatte ogsaa hans Ord igjen føde Bedrifter, der minde om Fortiden!

Saa rigt som Oehlenschlægers Digterliv var, saa lykkeligt var det ogsaa. Der var en Tid her i Landet, da Poesien var som den fattige Fugl, der maa flakke vildsomt omkring uden Skjul eller Rede. Folket forstod den ikke

og hørte ikke paa den, den Rige lod haant om den, og Staten betragtede den som et Legetøi, der laa uden for dens Formaal. Hvormangen dansk Digter — ligefra Ambrosius Stub, der ikke havde det, hvortil han kunde helde sit Hoved, og til Johannes Ewald, der med et saaret Bryst sang sig tildøde — har ikke maattet bukke under for denne Tidsaldrens Raahed! Saaledes ikke Oehlenschlæger! Til Ære for dette Aarhundrede skal det huskes, at han var elsket af sin Samtid, at han var hædret af Staten som dens ypperste Mand, og at Nordens Konger kappedes om at vise ham Ære. Var der end Perioder i hans Liv, hvor ogsaa han blev haardt angreben — og vi ville i denne Time hverken dvæle ved disse Angreb eller deres Berettigelse — saa forstyrrede de dog ikke hans Digterro. Han forødte heller ikke sit Liv ved Gjendrivelser og Forsvar; men naar han svarede, da var det med nye Værker, der gjorde hans Digterkrands endnu frodigere. Ogsaa heri skal han for Eder staae som et Mønster til Efterlignelse. Husker paa ham, naar I træde ud i Livet og med et ærligt Sind og en redelig Villie tage fat paa Eders Gjerning! Værer da glade, hvis den blomstrer under Eders Hænder, men værer ogsaa forberedte paa, at I tidt ville høre Dadel der, hvor I mindst troede at have fortjent den. Lægger da ikke mismodigt Hænderne i Skjødet og forgifter heller ikke Eders Liv i en ufrugtbar Trætte, men tager med fordoblet Kraft fat paa Eders Gjerning. Var der noget

Sandt i denne Dadel, da fører Eder det til Nytte, thi Sandhed er altid god, selv naar den kommer fra Fjendemund. Lader da Eders Gjerninger tale for Eder! Et bedre Svar kan der ikke gives, og det Gode seirer dog tilsidst.

Ja Livet er langt for Den, der bruger det rigtigt! Han fattede denne Sandhed. Derfor var ogsaa hans Død skjøn og poetisk, som hans Liv havde været det. Han havde tilbagelagt de syv Gange ti Aar, der ere Støvets vanlige Maal, og hans Dagværk var fuldbragt. Skjøn og kraftig stod han endnu paa sin halvfjerdsindstyveaarige Fødselsdag: Geniet flammede i hans ungdommelige Blik, Tiden havde ikke bleget hans dunkle Haar, og Sundhedens Purpurlys brændte paa hans Kinder. Rundtom ham stod en talrig Kreds af hans Venner, og fra de ædleste Stemmer i Nationen hørte han Fædrelandets Tak. Og da Livet nu saaledes havde betalt sin Tribut til ham, da kyssede hans Sangmø ham til Afsked. Hun vilde ikke, at dette ædle Hoved skulde skæmmes, hun vilde ikke, at dette skjønne Træ skulde visne Blad for Blad, hun vilde ikke, at Tiden skulde have nogen Magt over det, der kun tilhørte Evigheden.

Han følte sin Sanggudindes Kys, og han fattede dets Betydning. Med en ædel Sjæls urokkelige Tro fæstede han rolig Blikket paa Døden, der stille og venlig nærmede sig til ham, og, idet hans Livs rige Syner endnu engang glede forbi ham, stirrede han med glad Forventning, med

utaalmodig Higen henimod det Land, han saa tidt havde gjæstet i sine Drømme. Og inden Døden endnu havde rørt ham med sin Vinge, laa allerede dette skjønne Land for ham i sit Morgenskjær, Hymnerne klang, og paa Tonernes Bølger vuggede hans Sjæl sig henimod dets Strandbred. Hvad er imod denne Død hin Polyxen, der gjør sig Umage for at falde med Værdighed, eller hin Cæsar, der hyller sig i sin Kappe og ved Pompejusstøttens Fod indhentes af sin Nemesis? Hvad er det Alt imod denne sande christelige Død, der tæller Timerne og utaalmodig længes efter det Øieblik, da den skal see det Evige Ansigt til Ansigt? O I, der nu først skulle lære at leve, lærer at døe som han, og I skulle ikke have levet forgjeves!

Før jeg forlader dette Sted, paahviler mig endnu, ifølge Selskabets Vedtægter, det skjønne Hverv at skulle overrække Skolens Belønninger til de Elever, der ved Flid og sædelig Opførsel i det forløbne Skoleaar hæderligt have udmærket sig.

(Belønningerne overraktes.)

Modtager disse Belønninger som et Beviis paa Eders Læreres, Eders Foresattes Tilfredshed! De ville vække Glæde hos Eders Forældre, der til dem ville knytte Forhaabninger for Eders Fremtid. Sørger for, at disse For-

haabninger ikke skulle skuffes. Lad den Tanke være opmuntrende for Eder, at ogsaa han, som jeg iaften har talt om, her ligesom I modtog sin første Belønning, og han blev sit Fædrelands Stolthed. Stræber fremad med Alvor, men taber heller ikke Modet, hvis I ikke strax see Lønnen for Eders Anstrengelser, saaledes som iaften. Udebliver den stundom noget længe, saa husker paa, at alle Skovens Træer grønnes ikke paa engang: det ene tidligere, det andet sildigere, hvert efter sin Natur, men Gud smykker dem dog alle. —

XV.

Familien Cencis Undergang.

Efter et Original-Manuskript i det vatikanske Bibliothek.

Det afskyelige Liv, som den romerske Adelsmand Francesco Cenci førte, fremkaldte ikke blot hans egen, men mange Fremmedes og hele hans Slægts Undergang. Han nedstammede fra en af Roms mest ansete og lysende Slægter og var en Søn af Nicolo Cenci, der levede under Pave Pius den Femtes Regjering og efterlod sin eneste Søn og Arving en saa uhyre Formue, at hans aarlige Rente beløb sig til meer end 80,000 Scudi. Desuden giftede Francesco sig i en ung Alder med en overmaade rig Pige, der fødte ham syv Børn, og efter hendes Død indgik han et nyt Ægteskab med Signora Lucrezia Petroni, men dette Ægteskab blev barnløst

Francescos største Synd var imidlertid den, at han ikke troede paa Gud, hvorfor han ogsaa tre forskjellige Gange blev anklaget for Ringeagt mod Religionen og Uefterrettelighed i at bruge de hellige Sacramenter. Herfor

idømtes han en Straf af 200,000 Scudi. Det eneste Gode, han gjorde i sin Levetid, var, at han opførte et Kapel i Gaarden til sit Palads, hvilket han indviede til den hellige Thomas; men ogsaa det gjorde han i en ond Hensigt, thi da man spurgte ham, hvorfor han havde indviet Kapellet til Sankt Thomas, svarede han: «Thomas var den forstandigste af Apostlene, thi han tvivlede,» og han tilføiede: «Jeg haaber, at jeg i dette Kapel snart skal begrave alle mine Børn.» Disse sine Børn hadede Francesco af sit ganske Hjerte, skjondt de endnu vare i en saa barnlig Alder, at de umuligt kunde gjøre Noget, der var istand til at vække hans Vrede. Ei heller, da de blev ældre, gave de ham nogensinde Anledning til at unddrage dem sin faderlige Kjærlighed; men tilsidst forskjertsede han selv ved sin tyranniske Adfærd deres barnlige Ærefrygt og Hengivenhed, som det vil sees af det Efterfølgende.

For at befrie sig for Synet af sine Sønner, sendte han de tre ældste, Giacomo, Christoforo og Rocco, til Salamanca for at studere, men forsynede dem under deres Ophold der ikke engang med det Allernødvendigste. Paa deres Tryglen og Bønner fik de intet Svar, og de forladte, ulykkelige unge Mennesker nødedes da til at vende tilbage fra Spanien; de maatte tigge sig frem paa Veien og ankom til Rom i den ynkeligste Forfatning. Her modtoges de af Faderens Vrede, og han truede dem med, at han vilde

jage dem paa Porten og fra nu af hverken føde eller klæde dem.

Paa den Tid regjerede i Rom (siden 1592) Pave Clemens den Ottende af Familien Aldobrandini. Til ham henvendte Francesco Cencis forskudte Sønner sig med Bøn om Hjælp. Paven befalede den ubarmhjertige Fader at udsætte en bestemt Sum til Sønnernes Underhold, og saasnart det var skeet, flyttede de ud af hans Hus.

Imidlertid vedblev Francesco at behandle saavel sin Hustru som sine to Døttre og sine yngste Sønner med den mest udtænkte Grusomhed og i hele sit Forhold til dem at træde alle baade moralske og borgerlige Love under Fødder. Tilsidst blev han anklaget for en Mængde Forbrydelser paa eengang og kastet i Fængsel. Da indgave Sønnerne et Bønskrift til Paven om at han naadigst vilde dømme Faderen fra Livet, da han vanærede deres Navn og Slægt.

Paven, der uden Tvivl hellere vilde tage Francescos Penge end hans Liv, anstillede sig høist opbragt over Sønnernes unaturlige Forlangende. Francesco kom til at bøde en Sum af 100,000 Scudi og slap paa fri Fod. Hans Had til Børnene og alle dem, der nærede Medlidenhed eller Venskab for dem, steg nu til et formeligt Raseri. Ingen Dag forløb, uden at han overøste dem med Forbandelser og mishandlede saavel de yngre som de ældre, naar og hvor han traf dem. Fortvivlet over

denne Medfart henvendte nu den ældste af Døttrene sig med en rørende Klage til Paven; hun bad ham blot om at rive hende ud af Faderens Vold og overlod forresten ganske til Hs. Hellighed at bestemme over hendes Skjæbne, hvad enten han vilde gifte hende bort eller sætte hende i et Kloster. Det mørkeste Fængsel vilde for hende være et Fristed i Sammenligning med den Forbrydelsens Bolig, hvori hun nu henslæbte sin haabløse Tilværelse. Den hellige Fader opfyldte hendes Bøn og skjænkede kort efter den unge Piges Haand til Signor Carlo Gabrieli, en Adelsmand fra Gobbio. Francesco, der ikke vovede at sætte sig op imod den strenge Paves udtrykkelige Befaling, gav for et Syns Skyld sit Samtykke til Giftermaalet; men for at forhindre at den yngste Datter, Beatrice, skulde følge Søsterens Exempel eller flygte ud af hans Hus, lukkede han hende inde i et afsides Værelse i Paladset, hvortil han selv havde Nøglen. Selv bragte han hende daglig hendes knaptilmaalte Føde, og selv var han Anklager, Dommer og Fangevogter i een Person. I mange Dage holdt han saaledes den ulykkelige Datter indespærret. I den Tid besøgte han hende ofte, snart om Dagen, snart om Natten, og ethvert Besøg var hende en fornyet Plage. Han kaldte hende sin «Brud», «sin Mage», og naar hun med Uskyldighedens Stolthed havde tilbageviist hans oprørende Kjærtegn, overøste han hende med de forfærdeligste Skjældsord og Forbandelser, slog hende og styrtede

ud, idet han truede med, at han snart vilde komme endnu frygteligere tilbage. Med en beundringsværdig Standhaftighed udholdt hun alle disse sjælelige og legemlige Lidelser og beklagede sig kun for Gud over sin sørgelige Lod.

Imidlertid var en af Francescos Sønner, Rocco, bleven myrdet af en Mand fra Storcina, en By i Kirkestaten, og kort Tid efter blev den næstældste, Christoforo, ligeledes dræbt af en Corsikaner. Istedenfor at sørge over deres Død, lagde Francesco en vild og teilesløs Glæde for Dagen, og han vilde ikke give en eneste Bajok hverken til Sønnernes Begravelse eller til Sjælemesser for dem. Man hørte ham sige: «Min Glæde er ikke fuldstændig. Naar det sidste af mine Børn ligger paa det Yderste, skal jeg til min og hele Roms Fornøielse lade afbrænde et stort Fyrværkeri.»

Lucrezia paa sin Side var ikke synderligt bedre stillet end Beatrice. Hendes Godhed for den ulykkelige Steddatter blev tilregnet hende som en Brøde, og begge vare i lige høi Grad Gjenstand for Francescos Mishandling og Grumhed. Af Frygt for en retslig Undersøgelse nødedes han vel omsider til at sætte Beatrice i Frihed; men alle hendes Skridt bevogtedes, og et Bønskrift, som hun ved sine Venners Hjælp sendte til Paven, blev uden Svar eller Virkning. Man veed ikke engang, om det nogensinde er kommet Paven for Øie, thi det er aldrig blevet

fundet i det Archiv, hvor den Slags Dokumenter bleve opbevarede. Francesco, der imidlertid var kommen til Kundskab om, at Forsøget var gjort, fordoblede nu sit Had og sin Aarvaagenhed; men derved paaskyndede han kun sin egen og hele sin haardt hjemsøgte Families Undergang. Maalet var fuldt.

I det ceneiske Hus kom en ung, adelig Romer ved Navn Guerra, han var smuk, høi af Væxt, stolt og indtagende i sit Væsen. Han brændte af Kjærlighed til Beatrice, der nu var blomstret op til Roms ypperste Skjønhed; men han var i samme Grad hadet af hendes Fader og maatte tilsidst indskrænke sine Besøg til de Tider, naar Francesco var fraværende. Til Sønnerne stod han i det intimeste Venskabsforhold, især til den ældste Giacomo. I deres fortrolige Samtaler udøste Lucrezia og Beatrice ofte deres Sorger for den deeltagende Ven. En Aften traadte Beatrice hen til ham med funklende Øine og meddeelte ham aabent, at hun og Moderen havde besluttet, eftersom der ikke var nogen anden Udvei, ved et Mord at befrie sig for Uhyret Francesco, hvem hun ikke længer kunde betragte som sin Fader, og som ved sin afskyelige Opførsel havde sønderrevet alle de Baand, der bandt ham til hans Nærmeste og til Menneskeheden. Istedenfor at fraraade hende denne forfærdelige Plan, bestyrkede Guerra hende i den af alle Kræfter og lovede kraftigt at medvirke til dens Udførelse. Men Beatrice

erklærede tillige, at hun Intet vilde foretage sig uden at raadføre sig med Giacomo, der selv var Familiefader, og hvem hun som sin ældste Broder ansaae det for sin Pligt at adlyde i Alting. Giacomo gav sit Samtykke, og fra det Øieblik var Francescos Undergang besluttet.

At finde beredvillige Redskaber til Udførelsen af denne Plan var ikke vanskeligt; thi Enhver, der kjendte Francesco eller havde havt noget med ham at gjøre, hadede ham grundigt. To Personer, der tidligere havde været i Francescos Tjeneste, Marzio og Olimpio, paatoge sig at udføre de Sammensvornes Plan, der gik ud paa Følgende.

Francesco Cenci havde besluttet i Selskab med sin Familie at tilbringe Sommeren 1598 paa Slottet Rocca di Petrella, der har en mageløs Beliggenhed i Nærheden af den fortryllende Fucinersø. De Sammensvorne besluttede at leie et halvt Dusin Banditter til at lægge sig i Baghold i Skoven, der støder op til Slottet; her skulde de undererttes om Tiden til Francescos Ankomst, bemægtige sig hans Person og holde ham tilbage, indtil en høi Løsesum var betalt for ham. Imidlertid skulde Sønnerne ile til Rom for at hente Løsepengene, men opholde sig underveis for længe, og Francesco skulde da falde for en af Banditternes Dolk. Men denne Plan mislykkedes, thi Francesco ankom til Slottet Petrella uden at falde i Hænderne paa Banditterne. De streifede vel endnu i

nogen Tid omkring i Skoven for muligt at opsnappe ham, men da det ikke lykkedes, blev de kjede af at vente og droge ud paa andet Rov. Nu satte man hele sin Lid til Marzio og Olimpio.

En Nat kaldte Beatrice begge disse Personer til sig og lovede dem hver en Belønning af eet tusinde Scudi, naar de vilde forpligte sig til at dræbe Francesco. En Trediedeel af denne Sum skulde strax udbetales dem i Rom af Signore Guerra, til hvem Beatrice leverede dem et Brev; den anden Trediedeel vilde blive tilstillet dem, saasnart Mordet var fuldbragt, og den sidste Trediedeel en vis Tid derefter. Hermed erklærede de sig tilfredse, reiste til Rom og kom tilbage paa den til Udførelsen bestemte Dag, der var Mariæ Fødselsdag. De indlodes hemmeligt i Slottet, men Mordet opsattes, fordi Lucrezia erklærede ikke at ville begaae en dobbelt Brøde ved at besudle med Blod en saa høi Helligdag som denne.

Den følgende Nat, den 9de September 1598, hidkaldtes atter de leiede Mordere og førtes ind i et Værelse, hvor Francesco, der som sædvanlig havde taget Opium, laa i den dybeste Søvn. Det var Midnat. Lucrezia og Beatrice ventede paa Udfaldet i et tilstødende Gemak. Pludselig traadte Banditterne blege og forfærdede ind til dem. «Er det fuldbragt?» spurgte Beatrice. De svarede, at Skam og Medynk havde bemægtiget sig dem ved at see paa den Sovendes Aasyn. Det var Skam, mente de,

for to stærke Mænd at myrde en gammel Mand isøvne. Beatrice rev den Enes Dolk til sig og raabte, idet hendes Øine udsendte Lyn: „Feige Bødler, I sige, at I vove ikke at dræbe den Sovende? Hvorledes skulde I da vove at see paa ham, naar han var vaagen? Velan, siden I ere saa feige, vil jeg selv gjøre det, men viid, at dette Stød ogsaa skal koste Eder Livet.»

Disse Ord gave Banditterne Mod. De vendte tilbage til Sovekamret og sloge med en Hammer et spidst Søm gjennem Francescos Hoved og et andet gjennem Halsen. Den lovede Sum blev strax udbetalt dem af Beatrice, der desuden skjænkede dem en guldbroderet Kaabe. Uden at bemærkes snege de sig derpaa ud af Slottet.

Saasnart Francesco var død, bleve Sømmene udtrukne, og Liget, hyllet i en Kappe, blev slæbt hen til et Vindue, derfra ud paa en Altan og kastet ned i Haven paa et Hyldetræ, som nogle Dage tidligere var blevet beskaaret, for at Folk skulde troe, at Francesco, der tidt om Natten spadserede paa denne Altan, i Vildelse havde kastet sig ud og var omkommen i Træet.

Lykken syntes i Begyndelsen at ville begunstige dem. I Daggry fandt man den livløse Krop, og Rygtet om den almindeligt hadede og frygtede Mands Død spredte sig som en Løbeild over hele Slottet og fremkaldte langt mindre Skræk end Forvirring og Glæde. Francescos Paarørende viste rigtignok Tegn paa den dybeste Sorg, men

Beatrice var saa uforsigtig at udlevere tvende blodige Lagener til en Vaskerkone under Foregivende af, at Efterretningen om Faderens Død havde foraarsaget hende en heftig Blodstyrtning.

Francesco blev begravet med alle de Høitideligheder, som hans Stand og Rigdom fordrede. Hans Familie flyttede nogen Tid efter til Rom for der i Ro at nyde Forbrydelsens Frugt. Glade over deres dyrtkjøbte Frihed anede de ikke, hvad der imidlertid foregik i Neapel.

Det var uden Tvivl besluttet i Himlens Raad, at dette forfærdelige Fadermord ikke skulde blive ustraffet. Ved det neapolitanske Hof var der begyndt at reise sig nogen Mistanke i Anledning af Francescos Dødsmaade. En kongelig Commissair afsendtes til Rocca Petrella, der ligger i det Neapolitanske, for at anstille Undersøgelser. Alle og Enhver, der boede paa Slottet, førtes fængslede til Neapel, men der fremgik af Forhørene Intetsomhelst, der kunde bestyrke Mistanken, med Undtagelse af Vaskerkonens Beretning om de blodige Lagener, som hun havde modtaget af Signora Beatrice samme Dag, som Francescos Lig var bleven udstillet i Kapellet. Hun forklarede desuden, at saavel Blodmassen som den Maade, hvorpaa Lagenerne vare plettede, havde hos hende fremkaldt Anelser og Formodninger, som hun dog ikke havde vovet at udtale for Nogen.

Disse Forklaringer forøgede vel Regjeringens Mis-

tanke; men alligevel blev der i Rom ikke udfærdiget nogen Befaling til at fængsle den Afdødes Paarørende, og i denne Mellemtid døde den yngste af Sønnerne. Af Familien Cenci var der nu kun tilbage Lucrezia, Giacomo, Beatrice og Bernardo.

Saasnart Signor Guerra erholdt Underretning om, at man i Neapel havde begyndt at anstille retslige Undersøgelser, udsendte han Banditter for at myrde Marzio og Olimpio, hvor de maatte træffes. Kun den sidste fandtes og blev dræbt ikke langt fra Terni; men Marzio blev kort efter paagreben for andre Forbrydelser og ført i Lænker til Neapel, hvor han, foruden sine andre Misgjerninger, ogsaa tilstod, at han havde været med om at myrde Francesco samt hvorledes det dermed var tilgaaet.

Aldrig saasnart kom Efterretningen om Marzios Bekjendelser til Rom, før Giacomo og Bernardo Cenci arresteredes og førtes til Corta Savelli*). Lucrezia og Beatrice bevogtedes i deres Palads. Marzio førtes til Rom for at blive forhørt i de Anklagedes Nærværelse. Men de negtede Alle, at de nogensinde havde havt med denne Mand at bestille; Beatrice sagde til Marzio: «Jeg kjender Dig ikke,» og udviklede under hele Forhøret en saadan Sjælsstyrke og talte med en saa henrivende Veltalenhed.

*) Dette Fængsel laa ved Siden af Marcellus' Theater, hvor siden Paladset Orsini blev opført.

at Marzio, betagen af Beundring, tilbagekaldte hele sin tidligere Tilstaaelse og lod sig senere ikke ved nogensomhelst Tortur forlede til at forraade det Mindste.

Skjøndt Marzios Død under de forfærdeligste Pinsler aabnede Familien Cenci en Slags Udsigt til Frelse, fandt Dommerne dog, at der var saa svære Indicier imod den, at de lode dem alle Fire indespære i Castello San Angelo, hvor de nu i uforstyrret Ro tilbragte nogle Maaneder, indtil en ny Begivenhed igjen vakte Domstolens Opmærksomhed.

Olimpios Morder, der var bleven arresteret for et andet Niddingsværk, tilstod ogsaa under Processens Gang den Forbrydelse, han efter Signor Guerras Opfordring havde begaaet, og aabenbarede Alt, hvad han havde hørt af Olimpio, i hvis Fortrolighed han havde indsneget sig, inden han myrdede ham. Tribunalet befalede strax, at Guerra skulde arresteres og kastes i Fængsel; men denne der var mere forsigtig end sine Medskyldige, frelste sig itide. Han kjøbte en Kuldragers smudsige Pjalter, iførte sig dem, afklippede sit lange Haar, indsmurte sit unge og smukke Ansigt, kjøbte to magre og udasede Heste, lagde sine Kulsække paa dem og gik saa haltende og spisende sit Brød og sine Løg, igjennem Roms Gader og kom, uden at gjenkjendes af de Sbirrer, der søgte ham og flere Gange mødte ham, lykkeligt udenfor Pavestatens Grændser.

Men Guerras Flugt bekræftede endnu mere Morderens Tilstaaelse, og nu bleve Fangerne underkastede en Tortur for at aftvinge dem en Tilstaaelse. Brødrene og Stedmoderen kunde ikke udholde disse Pinsler og bekjendte deres Brøde, men Beatrice modstod alle Pinebænkens Kvaler og bekjendte ikke det Mindste. Hendes næsten overmenneskelige Mod og hendes Veltalenhed triumferede over Tribunalets Strenghed og List, og Ulise Moscati, som var dets Præsident, nødtes til at henvende sig til Paven med en underdanig Forespørgsel om, hvorledes han havde at forholde sig.

Paven lod sig forevise Sagens Protokoller, og da han deraf saae, at Moscati af Beatrices Skjønhed og Sjælsstyrke havde ladet sig forlede til at vise hende altfor megen Mildhed, overdrog han en Anden at præsidere i Inquisitionstribunalet.

Denne stemte for en ny Tortur; men Beatrices Standhaftighed forlod hende ikke under disse udsøgte Pinsler. Hun vedblev at være den samme, lige stærk og lige taus, selv i det Øieblik, da hun skulde underkaste sig den Tortur, som paa Inquisitorernes Latin kaldes: *tortura capillorum*. Da hendes lange, silkebløde og lokkede Haar, som hun ansaae for sin skjønneste jomfruelige Prydelse, skulde rykkes af hendes Hoved, forlangte hun, at Giacomo og Lucrezia skulde føres til hende.

Det skete. Da de traadte ind og saae den Ulykke-

lige, som de elskede saa høit, forpint, men ikke bøiet eller knækket af de forfærdelige Pinsler, brast de i Graad og besvor hende med Bønner og Taarer, at hun ikke skulde underkaste sig en større Marter, end den, hun allerede havde gjennemgaaet. «Dyrebare Beatrice!» raabte de; «vi har jo begaaet den Forbrydelse, for hvilken vi ere anklagede. Vi har tilstaaet Alting. Det nytter til Intet, at Du vedbliver at benegte og lade Dig mishandle saa grusomt.»

«I ville altsaa,» svarede Beatrice, «at vor gamle og ædle Slægt skal plettes og vanæres! Hvorfor har I ikke hellere som jeg foretrukket at tie og døe indenfor disse Mure end for Romerfolkets Øine at lægge Hovedet under Øxen?»

Ved den blotte Tanke om den forestaaende Dødsmaade faldt hun i heftige Krampetrækninger; men hun fattede sig snart igjen og vedblev mildt og roligt: «Nu, siden I ville det saaledes, saa lad det skee! Derpaa vendte hun sig om til Bødlerne og sagde med et majestætisk Blik: «Uslinger! Løser mine Lænker! Jeg forlanger at høre Processens Akter oplæses for mig. Senere skal jeg sige, hvad jeg bør sige, og fortie, hvad jeg bør fortie.» Da Oplæsningen var sluttet, dikterede hun i klare, simple og rørende Udtryk sin Tilstaaelse og underskrev den uden senere at tilbagekalde eller tilføie et eneste Ord.

Efter denne afgjørende Time førtes alle de Skyldige

til Corta Savelli, hvor de i et stort Værelse holdt deres Middagsmaaltid sammen. I fem Maaneder havde de Ulykkelige ikke talt et Ord med hinanden, og den Tid, det endnu forundtes dem at være sammen, forløb under Yttringer af stille Glæde og gjensidig Kjærlighed. Men ud paa Aftenen lagdes begge Brodrene i Lænker og fortes til Fængslet Tordinona: i det samme Hus, hvor nu Apollotheatret findes.

Paven, der noie havde undersøgt alle de afgivne Tilstaaelser og omhyggeligt gjennemgaaet Protokollerne, befalede i sin første opbrusende Vrede, at de Skyldige skulde slæbes igjennem Roms Gader og rives ihjel af Heste. Denne Dom, der var ligesaa vilkaarlig som grusom, fremkaldte hos flere af Cardinalerne og de romerske Fyrster Medlidenhed og Harme. Hele Rom lagde ogsaa sin Deeltagelse for Fangerne for Dagen og udtalte den saa høit, at Clemens tilsidst maatte give efter. Han indrømmede da Fangerne et Tidsrum af fem og tyve Dage til at forsvare sig. Roms ypperste Lovkyndige og Advokater meldte sig frivilligt som Forkæmpere for de Ulykkelige og forberedte sig til den forestaaende Kamp med alle de Midler, som deres Kundskaber, Menneskekjærlighed og Talerkunst stillede til deres Raadighed. Da de omsider en Dag fik Audients hos Paven for at tale til Forbrydernes Forsvar, lode de sig ikke forskrække hverken af den pontifikale eller monarkiske Herlighed,

hvormed den stolte Clemens havde omgivet sig, men udtalte aabent og uforbeholdent deres Overbevisning. Nicolo de Angelis henrev især Alle med sin Veltalenhed, men just som han var paa sit Høidepunkt, afbrød Paven ham pludselig og raabte i en fortørnet Tone: „Det er altsaa ikke nok, at der findes Fadermordere i Vor og den christne Kirkes Hovedstad; nu tages de endog ivrigt i Forsvar af Lovens Vogtere. Saadant have vi ikke ventet.“ Da forstummede Nicolo de Angelis, og Ingen vovede mere at tale deres Sag; kun Prospero Farinacci traadte frem for Paven og sagde: „Hellige Fader, vi ere ikke komne hid for at forsvare en Misgjerning eller ophøie den til Dyd, men for at frelse Menneskeliv, ifald det er muligt. Det ville vi forsøge paa, hvis Eders Herlighed vil værdiges at høre paa os.“ Og nu talte Farinacci i fire Timer uden Ophør. Paven hørte paa ham med den største Ro og Taalmodighed. Alle de Tilstedeværende vare dybtgrebne; Paven beholdt alle Papirerne hos sig og lod de Lovkyndige aftræde. Men da de gik, vendte en af dem ved Navn Altieri tilbage og kastede sig paa Knæ for Paven. „Hellige Fader,“ sagde han til ham, „min Pligt fordrede, at jeg som de Fattiges Advokat ogsaa skulde lade min Stemme høre i denne Sag. Jeg beder, at Eders Helligheed ikke vil tage det unaadigt op.“ Paven svarede: „Farvel! Vi forundre os ikke over dit Forhold, men vel over de Andres.“

Imidlertid havde Farinaccis Tale gjort et saadant Indtryk paa Paven, at han blev oppe den hele paafølgende Nat tilligemed Cardinal San-Marcello og lod sig paany forelæse alle Sagens Documenter tilligemed Advokaternes Forsvarsskrifter. Næste Morgen havde han ladet nogle Ord falde, der vidnede om en mildere Sindsstemning. Disse Ord gik fra Mund til Mund, og over hele Byen spredte der sig nu et grandet Haab om, at den cenciske Slægt vilde blive frelst. Flere Dage forløb ogsaa, uden at der blev taget nogen Beslutning om Familiens Skjæbne, og med hver Dag blev den Tanke almindeligere, at Fangerne skulde benaades.

Men den tiende September befandt Paven sig i Qvirinalpaladset paa Monte Cavallo, hvorhen han havde begivet sig for i Kirken Santa Maria degli Angeli at indvie en Cardinal. Her fik han den Efterretning, at Donna Costanza Santa Croce i Subiaco var bleven myrdet af sin egen Søn Paolo, fordi denne ikke havde formaaet at overtale hende til at indsætte ham til Universalarving, men at Morderen ved en skyndsom Flugt havde unddraget sig at falde i Øvrighedens Hænder. Da opluede Pavens Vrede paany. Han kaldte Gouverneuren i Rom, Ferrante Taberna, til sig og sagde til ham: «Vi overdrage til Eder at afslutte den cenciske Proces og befale, at de Skyldige ufortøvet skulle udstaae deres velfortjente Straf.» Taberna skyndte sig hjem. Criminalretten dømte For-

bryderne til Døden, og allerede næste Dag, der var en Lørdag, skulde Dommen udføres.

Aldrig saasnart rygtedes dette, før Skræk og Forfærdelse greb Alle. Paven bestormedes af Bønner om, at idetmindste Lucrezia og Beatrice maatte skaanes for at blive offentlig henrettede, og at den femtenaarige Bernardo maatte undtages fra den Bloddom, der var overgaaet Familien. Cardinal Sforza anvendte al sin Indflydelse for at faae Dommen formildet, men forgjæves! Clemens var ubevægelig.

Da nu alle Anstalter til det forestaaende blodige Skuespil forinden skulde træffes, blev Dommen først langt ud paa Natten oplæst for Fangerne. Da Dommerne traadte ind til dem for at forkynde dem deres Skjæbne, laae de Alle i den dybeste Søvn. Lucrezia var den mest rolige og lod sig strax føre hen til Kapellet for at berede sig til Døden. Beatrice brast i Graad og blev næsten afsindig. Fængslets Mure gjenlod af hendes Klageskrig, og imellem disse vilde Udbrud talte hun heftigt og bedaarende som en inspireret Sibylla. Confortatorerne, der vare tilstede for at berede hende til Døden og modtage hendes sidste Villie, have senere yttret, at hvis Paven havde seet hende dengang og hørt, hvad hun sagde, saa havde han ikke kunnet dømme hende til Døden. Men hun blev snart rolig, og fra det Øieblik var hun for sine ulykkelige

Paarørende et sandt Mønster paa christeligt Mod og Hengivelse.

Beatrice lod opsætte sit Testamente. Hun forlangte at blive begraven i Kirken San Pietro in Montorio og skjænkede femtentusinde Scudi til de hellige Saars Congregation. Hun udtalte tillige som sin sidste Villie, at den Sum, der var bestemt til hendes egen Medgift, skulde anvendes til Udstyr for halvtredssindstyve fattige Piger. Saa nær ved sit sidste Øieblik var hun opfyldt af Kjærlighedens og Velgjørenhedens husvalende Følelser.

Ogsaa Lucrezia havde i sit Testamente betænkt fromme Stiftelser og Trængende med betydelige Gaver. Hun ønskede at blive begraven i Kirken San Gregorio.

Alt dette udgjorde dog kun en høist ringe Deel af der cenciske Families umaadelige Formue. Sandsynligt er det, at Paven, der selv skulde arve sine Offre, havde foreskrevet, hvor stor en Sum de i Dødsstunden havde Lov til at bortskjænke.

Ved den ottende Time paa Natten skriftede Lucrezia og Beatrice, hørte Messen og modtoge den hellige Nadvere. Derpaa sysselsatte Beatrice sig med at anordne de Dragter, som de begge To skulde iføre sig paa deres Dødsdag. Hun lod sig gjøre en Dragt af askegraat Silketøi i Lighed af en Nonnedragt, uden Aabning for Brystet og Skuldrene, med brede Læg og lange og vide Ærmer. Lucrezia lod sig sye en lignende af sort Bomuldstøi.

Derpaa gik Beatrice tilbage til sit Værelse og tilbragte den øvrige Deel af Natten alene, i Mørke og under brændende Bønner. Men da Dagen gryede, gik hun atter ind til Lucrezia. De hjalp da hinanden kjærligt med at iføre sig Offerdragten, og de hosstaaende Nonner, som vare tilstede for at trøste dem, vare nærved at hensmelte i Taarer og maatte i de Dødsdømtes Gudhengivenhed selv hente sig Styrke.

De Confortatorer, der vare tilstede, da Dommen oplæstes for Giacomo og Bernardo i Fængslet Tordinona, have berettet, at Giacomo hørte paa den med uforandret Ro og talte med en saadan Styrke og Fortrøstning, at han syntes længe at have været forberedt paa sin Skjæbne. Da Bernardo saae saamange fremmede Mennesker omkring sig og hørte, at han skulde døe, kastede han sig paa Knæ for Notaren, der holdt Dommen i sin Haand, foldede sine Hænder og fremstammede en Mængde Ord, hvoraf man blot kunde høre saameget, at han anraabte Gud. Confortatorerne klædte ham paa, han lod dem gjøre med sig, hvad de vilde, og syntes mere død end levende. Om Giacomo har oprettet noget Testamente eller ikke, nævnes ikke med et Ord i nogen af Processens Akter.

Det romerske Folk saae om Morgenen, den 11te September 1599 et stort Skafot opreist paa Piazza di Ponte San Angelo. Eet Aar og een Dag vare netop forløbne siden Francesco Cencis Mord.

Paven reiste tidligt samme Morgen ud til en af sine nærmeste Villaer; men inden han satte sig i Vognen for at forlade Byen, fremtraadte Prospero Farinacci og sagde: «Hellige Fader! Loven har fældet Dom over Forbryderne, og da Naadens Port er lukket, vilde det være forgjeves, at jeg i min Ringhed anraabte Eders Hellighed om Forbarmelse for de Skyldige. Men blandt de Dømte findes der een, som er uskyldig. Det er den unge Bernardo Cenci. Over ham har Loven ingen Magt. Jeg fordrer Retfærdighed for ham, ikke Naade. Jeg lægger hans Liv og Blod paa Eders Samvittighed.» Da skjælvede Paven; han kaldte Gouverneuren til sig og meddelte ham sin sidste Beslutning.

Klokken ni om Morgenen kom Barmhjertighedens Broderskab til Fængslet Tordinona. I Spidsen bar man det hellige Kors. Da Giacomo og Bernardo førtes frem for Fiskalen, vendte denne sig til Bernardo og sagde: «Signore Bernardo Cenci! Den hellige Fader skjænker Eder Livet, men det er hans høie Villie, at I følger Eders Paarørende til Skafottet og ved Synet af deres Død beder Gud om Naade for deres Sjæle.»

Da Confortatorerne hørte disse Ord, bleve de glade og leverede Fangevogteren det Billede tilbage, som Bernardo holdt i Haanden; men det Billede var netop det, som Michel Angelo Buonarotti havde malet og skjænket til Broderskabet for at benyttes af dem, der førtes til

Døden. Bernardo maatte sætte sig op paa en Kærre og følge efter den, der bragte Giacomo til Retterstedet. Processionen gik over Piazza Navona til San Pantaleo og standsede udenfor Corta Savelli, hvor man ventede paa Lucrezia og Beatrice.

De kom hurtigt ned og gik den sidste Vei tilfods. De bar lange, nedhængende Slør, der dog ikke skjulte deres Ansigter. Beatrices Slør var af lysegraat Musselin, broderet med Sølv; hun havde et violet Liv, og hendes Skoe vare hvide. Saavel hendes som Lucrezias Arme vare let fængslede, men Hænderne var frie. I den ene Haand holdt hun et Crucifix og i den anden et hvidt Lommetørklæde. Deres Halskraver vare besatte med de fineste og kostbareste Kniplinger. Beatrice syntes at gaae i et Triumftog. Hendes mørke, glimrende Øine hvilede med en ophøiet Ro paa Alt, hvad hun kom forbi, og afspeilede trofast Alt, hvad der rørte sig i hendes Hjerte. Hvergang hun kom forbi en Kirke, standsede hun, faldt paa Knæ og bad med høi Røst og med en overmenneskelig Sikkerhed og Styrke.

Da Toget naaede Torvet, hvor Skafottet var opreist, førtes de Dødsdømte ind i et Kapel. Der hørte de en kort Messe. Giacomo og Bernardo betraadte først Skafottet. Bernardo besvimede; men da han igjen kom til sig selv, sattes han paa en Stol ved Siden af sin ulykkelige Broder.

Lucrezia var udseet til det første Offer. Man bandt hende Hænderne paa Ryggen; men da Bøddelen blottede hendes Bryst og Skuldre, afpressede Undseelsen over at vise sig saaledes for Folks Øine bittre Taarer af hendes Øine. «O Gud!» raabte hun. «Naade og Forbarmelse!» I det samme Øieblik forkyndte to Kanonskud Paven, at Henrettelsens Time var slaaet. Da græd han over den ulykkelige Slægts Skjæbne, opløftede sine Arme mod Himlen og gav de Dødsdømte fuld Absolution for alle deres Synder. I hans Navn modtoge de Absolutionen paa Skafottet.

En dyb og høitidelig Taushed iagttoges af den sammenstimlede Folkemængde. Kun af og til hørtes Bønner eller Udraab af Sorg og Forfærdelse, der, blandede med de Døendes sidste Sukke, opsteg til Barmhjertighedens Gud.

Da Lucrezias Hoved faldt, blev Folket grebet af Forfærdelse; det hoppede tre Gange iveiret, efter at det var skilt fra Kroppen, og Læberne rørte sig, som om de vilde fortsætte at bede. Bøddelen viste det frem for Mængden og svøbte det ind i en Silkedug, hvorefter det tillige med Kroppen lagdes ned i en Ligkiste.

Under den Pause, som indtraadte derefter, tildrog sig den Ulykke, at et Stillads, som var bedækket med Tilskuere, styrtede sammen. Fire Personer dræbtes ved denne Leilighed, og mange bleve Krøblinger for Livstid.

Derved opstod der en stærk Bevægelse og en forøget Trængsel og Forvirring.

Nu kom Touren til Beatrice. Hun førtes ud af Kapellet, steg op paa Skafottet, faldt paa Knæ for Crucifixet og bad med en klar og rolig Stemme: „Min Gud og Frelser, Du døde paa Korset og hengav dit Blod for Verdens Synder. En Draabe deraf er jo ogsaa udgydt for mig. Din Barmhjertighed er jo mit eneste Haab." Derpaa rakte hun sine Hænder til Bøddelen, at han skulde binde dem, og sagde: „Du binder mine Lemmer for mine Synders Skyld, men Du løser min Sjæl af sine jordiske Lænker," og derefter med et inderligt Blik til Himlen: „Herre Jesu, giv mig din evige Fred!" Derpaa lagde hun sig selv ned, stille og værdigt, og endnu i sit sidste Øieblik bevarede hun sin medfødte Ynde og en Jomfrues ædleste Prydelse: Blufærdigheden.

Oxen faldt, og Roms skjønneste Hoved rullede hen i Støvet. Da Bøddelen viste det for Folket, var Ansigtet blegt, men ligesaa indtagende som tidligere, og det forklaredes af et mildt Smil. Dybe Suk og høie Klageraab trængte sig frem fra den af Bedrøvelse betagne Folkemængde. Legemet og Hovedet lagdes i Ligkisten.

Bernardo sank atter i Besvimelse ved Synet af den elskede Søsters Død. Han blev kaldet tillive igjen ved at indgnides med Eddike og lugtende Vande. Hans

Lidelsers Kalk var endnu ikke udtømt. Der var endnu mere Elendighed for ham at see paa.

Giacomo var endnu tilbage. Han traadte frem med faste Skridt og affortes sin sorte Dragt. Hans Bryst og Arme blottedes. Med et ømt Blik betragtede han Bernardo og sagde til ham med en saa høi Stemme, at det hortes af Folket: «Elskede Broder! jeg gjentager nu, hvad jeg tidligere høitideligt har erklæret, at den Tilstaaelse, som jeg afgav, at Du var deelagtig i vor Forbrydelse, er falsk og kun afpresset mig under Torturens Kvaler. Her, hvor jeg nu staaer, rede til at fremtræde for den Høiestes Trone, forsikkrer jeg i alle Helgenes Navn, at Du er uskyldig, uskyldig! og at det er en himmelraabende Grumhed, at man har ført Dig hid og besmittet din rene Sjæl med Synet af dette forfærdelige Skuespil. Men den Gud, der gjengjælder og straffer, vil ikke lade denne Uretfærdighed blive uhevnet. Vi alene ere brødefulde. Tilgiv os, Broder, tilgiv os og bed til Gud for din ulykkelige Slægt!»

Det var Giacomos sidste Ord. Han knælede. Bøddelen bandt ham for Øinene og fængslede hans Fødder. I denne Stilling modtog han et Slag i Tindingen af en Jernkjølle, og i det næste Øieblik sønderhuggedes hans Legeme i fire Stykker.

Broderskabet førte nu den unge Bernardo, bestænket af sine Paarørendes Blod, tilbage til Fængslet. Han

rystedes af voldsomme Krampetrækninger og faldt i en hidsig Feber, saa at der kun var lidt Haab tilbage. Imidlertid levede han endnu den følgende Tirsdag, da han af Marcello-Broderskabet, der har Ret til paa sin aarlige Høitidsdag i Basilikaen Santa Croce at udløse en dødsdømt Fange, blev udfriet af Fængslet, imod at han forpligtede sig til inden Løbet af et Aar at udbetale fem og tyve tusinde Scudi til det hellige Trefoldigheds Hospital ved Ponte Sisto. Hans Livsbane, der begyndte med saadanne Rædselsscener, kunde ikke blive andet end ulykkelig. Til hans øvrige Skjæbne kjender man intet. Selve Navnet synes næsten at forsvinde med den 11te September 1599. Blandt de romerske Adelige, der fulgte med i Dronning Christinas høitidelige Indtog i Rom, nævner Gualdo en vis Serafino Cenci, men han har sandsynligviis tilhørt en Sidegren af denne engang saa rige og lysende Slægt.

Lucrezias og Beatrices Lig bleve lige til om Aftenen udstillede paa Broen San Angelo under San Paolos Billedstøtte, hvor de afhentedes af det barmhjertige Broderskab og bleve henbragte til dets Kloster. Nonner og fromme Søstre indsvøbte Legemet. Beatrice iførtes en hvid, skinnende Dragt, og omkring hendes Pande lagdes der en Blomsterkrands De hellige Saars Congregation, alle Franciskaner-Nonnerne og de fader- og moderløse Børn, der opforstredes paa Stadens Bekostning, fulgte hende i Pro-

cession med femhundrede Fakler til det Hvilested, hun selv havde udsøgt sig i Kirken San Pietro in Montorio. Hun blev begravet tæt ved Høialtret, der, hvor Christi Forklarelse af Rafael udgjød sit himmelske Lys over alle dem, der besøgte hendes Grav.

Lucrezias jordiske Levninger ledsagedes paa samme Tid af et talrigt Følge og en Mængde brændende Fakler til Kirken San Gregorio, eller efter en anden Beretning til San Giorgio in Velabro. Giacomos afhuggede Lemmer, der atter samledes og bedækkedes af en rig Dragt, saaledes som det tilkom ham efter hans Aner, nedlagdes i en Kiste af Cyprestræ og jordedes i San Tommasos Kapel, som hans Fader havde bygget tæt ved det cenciske Palads, der endnu findes paa det cenciske Torv, og i Nærheden af en Kirke, der er helliget den grædende Madonna.

Næsten hele Rom var strømmet sammen for at betragte det store Sørgespil, der varede i samfulde tre Timer. Tusinder af Mennesker opfyldte Gaderne, især dem, der omgive Pladsen foran Ponte San Angelo, og herfra stode de som en Mur lige hen til Orso, Monte Giordano, de' Fiorentini og Banchi. Heste og Vogne forøgede Trængslen og Forvirringen. Tage, Altaner, Vinduer, ja selve Castellet San Angelo vare bedækkede af Tilskuere. En Mængde Personer nedtrampedes og overkjørtes; endnu flere vendte tilbage angrebne af en snigende

Feber, der inden kort Tid gjorde Ende paa deres Tilværelse.

Lucrezia Cenci var omtrent halvtredsindstyve Aar gammel; hun var ikke høi af Væxt, men temmelig fyldig. Hendes Ansigtstræk vare smukke og tiltalende; hun havde kulsorte Haar og Øine, og endnu, da hun var tredive Aar gammel, var hun en af Roms fornemste Skjønheder.

Beatrice, der endnu ikke var fyldt tyve Aar, beskrives som et af Naturens Underværker. Et langt, glindsende, lysebrunt Haar bedækkede den skjønneste, reneste Pande og faldt i rige Lokker ned over den alabasthvide Hals. Hendes mørke Øine straalede af Geni og havde et uimodstaaeligt smeltende Udtryk. Hun var ikke meget høi, men hendes Legemsform var fuldendt. Hendes Skikkelse var et sandt Skjønhedsmønster og forenede i sig paa den mest harmoniske Maade Uskyld, Ungdom og Kraft. Hun var ildfuld, elskværdig, stolt, fintdannet og af Naturen begavet med saa overlegne Sjælsegenskaber og en saa mandig Fasthed, at hun selv i det gamle Rom vilde have indtaget en Plads blandt Oldtidens ypperste Kvinder.

Giacomo var fem og tyve Aar gammel. Han havde en bleg Ansigtsfarve, sort Haar og Skjæg, en ædel Holdning og megen Alvor i hele sit Væsen. Havde hans unaturlige Fader vaaget over hans Opdragelse, vilde han, efter Datidens Forfatteres Udsagn, ved sit lyse Hoved

vundet Ære og Berømmelse iblandt det Folk, der nu blev Vidne til hans gruelige Død.

Bernardo, der overlevede dem Alle, var neppe femten Aar gammel, da han var Vidne til sin Slægts Tilintetgjørelse. Man siger, at han var et livagtigt Billede af Søsteren Beatrice, ved hvem hans Hjerte hang med den varmeste Brøderkjærlighed.

Denne Begivenhed forefaldt i Pave Clemens den Ottendes fire og tresindstyvende Leveaar og syvende Regjeringsaar. Familien Cencis Eiendomme inddroges i Skatkamret og bleve et Rov for Pavens ødsle og forlystelsessyge Nepoter. Villa Borghese ved Rom, Villa Aldobrandini ved Tivoli der nu fortrylle alle Reisende ved deres elysiske Skjønhed, ere opførte paa denne Blodager — ikke at tale om endnu mange andre Villaer og Paladser. Og alligevel synes det, som om Giacomo Cencis sidste Ord ikke skulde blive uden Betydning for Fremtiden. „Det synes," siger Cardinal Bentivoglio i sin Levnetsbeskrivelse af Clemens den Ottende, „det synes, som om Gud, hvis Domme ere ligesaa retfærdige som uransagelige, ikke har villet lade hans Slægt slaae Rødder. Cardinal Cinthio Aldobrandini er død; Pavens fem Nepoter, af hvilke to vare Cardinaler, ere døde; Clemens selv er

død — alle mulige Ætlinge af hans Hus ere forsvundne af Jorden og med dem alle Rettigheder til den store Arv og til den Glands og Ære, der knyttede sig til den.» Og da han skrev dette, var der kun forløbet en ganske kort Tid efter Clemens' Død. Pavens sidste Dage forbittredes af det ulyksalige Had, der var opstaaet mellem Margareta Aldobrandini og hendes Husbond, Ranuccio af Parma. Han var ene i sin Alderdom — ene, naar han ikke besøgtes af sine gamle Erindringer.

XVI.

Saragossa.

Saragossa, Hovedstaden i Arragonien, er en gammel Stad med omtrent 60,000 Indbyggere. Den er omgiven med en tretten Fod høi Mur og ligger paa den høire Bred af Ebrofloden, som vander dens deilige Omegn, der er bedækket med Vinhaver og Olivenskove og frembyder et af de mest smilende Landskaber. Staden selv har, med Undtagelse af Hovedgaden El Cosso, kun smaa, snevre og krogede Stræder, og Husene ere mørke og gammeldags, men opførte af mægtige Stene og indrettede paa at trodse Tidens Ødelæggelser. Paa den venstre Ebrobred ligger en lille Forstad, med et Par tusinde Mennesker, som ved en smuk Stenbro forbindes med Byen; den sydlige Side begrændses af Bækken Huerba, og rundtomkring denne i den nærmeste Omegn findes flere Munke- og Nonneklostre, af hvilke saavel Saragossa som alle de øvrige spanske Byer have stor Overflødighed.

Da Opstanden mod Napoleon og det franske Aag

udbrød, var Juan Guillermi Arragoniens Generalcapitain. Det var en brav Mand, men gammel og uden Kraft; han blev derfor afsat af Folket, som overdrog Posten til hans Næstcommanderende, General Mori, der heller ikke i nogen betydelig Grad besad Folkets Tillid. Under denne mislige Forfatning ankom Don José Palafox, en ung General af arragonesisk Fødsel, til Saragossa. Han havde allerede indlagt sig Hæder som Kriger og havde ledsaget den ulykkelige Kong Ferdinand til Sammenkomsten med Napoleon; men aldrig saasnart saae han sin kongelige Herre blive ført fangen til Frankrig, før han ilede tilbage til Spanien, for at ophidse til Kamp og arbeide paa hans Befrielse. General Mori havde ladet sammenkalde et Raad af de dygtigste og indsigtsfuldeste Folk i Provindsen, en Junta, og til denne blev ogsaa Palafox indbudt. Men da Juntaen havde forsamlet sig, strømmede Indbyggerne i Saragossa sammen omkring Raadhuset, trængte ind i Salen og forlangte med høi Røst Palafox udnævnt til Generalcapitain. General Mori begyndte at tage Ordet, men han blev afbrudt af Raabet: «Leve Palafox! leve vor Generalcapitain!» — Det var Folkets Befaling, og der hjalp ingen Modstand.

Det Første, Palafox foretog sig, var at opbyde Alt for at modsætte sig Franskmændene. Tropperne vare i en maadelig Forfatning, Artilleri var der saagodtsom Intet af, og kun sexten Kanoner kunde opdrives. Han opfordrede

alle Tjenstdygtige til at melde sig, han ordnede dem i forskjellige Corps og øvede dem under sin Commando; overalt blev der tilberedt Krud; Borgerne forlode deres Haandværk og Landmændene deres Høst, for at smede Vaaben til Fædrelandets Forsvar; Geistligheden opmuntrede dem til Udholdenhed og Mod og greb selv til Sværdet for at kæmpe i deres Rækker. Disse Tilberedelser begyndte Franskmændene at finde betænkelige nok, og en stærk Armee rykkede allerede frem imod Saragossa, for at kvæle Opstanden i Fødselen. Palafox udsendte strax en halv Snees tusinde Mand og otte Kanoner for at tage imod dem; men den arragonesiske Ungdom, der var uerfaren i Krigen, blev i aaben Mark overvunden af de krigsvante Franskmænd og maatte trække sig tilbage til Saragossa, forfulgt af Fjenden, der strax begyndte at beskyde Byen med Heftighed. Nu gjaldt det at forsvare sig til det Yderste. I mindre end fire og tyve Timer var Saragossa fra en aaben By forvandlet til en Fæstning; der blev hugget Skydeskaar i Muren og deri opplantet Kanoner; alle Indgangene dækkedes med Uld- og Sandsække, Riisbundter o. s. v.; Stormklokkerne rørtes og kaldte Alle til Vaaben; ved idelige Udfald tilintetgjorde man Beleirernes Arbeider og trættede deres Udholdenhed. Præsterne løb omkring i deres Ordensdragt med Sværdet ved Lænden og Christusbilledet i Haanden; med vild Iver opmuntrede de til Kampen; selv Fruentimmerne

holdt sig ikke tilbage: de forbandt de Saarede, bragte Forfriskninger til de Udmattede, lavede Patroner og Karduser, slæbte Sandsække til Batterierne, ja ladede endogsaa Kanonerne og affyrede dem imod Fjenden. Med eet syntes det, som om Kampen vilde faae et uheldigt Udfald for de heltemodige Indbyggere: ved Uforsigtighed gik der Ild i det store Krudmagazin i Gaden El Cosso; det fløi i Luften, flere af de tilstødende Huse styrtede om med det samme, og mange Mennesker begravedes under Ruinerne; Dagen efter, den 3die August 1808, begyndte Fjenden at bombardere Staden med gloende Kugler, idet han med fordoblet Heftighed fornyede sine Angreb; endelig lykkedes det ham at skyde Bresche i en Klostermur, og nu stod han i Byen.

Dette Øieblik pleier i Almindelighed at være Signalet for en Fæstning til Overgivelse, men ikke saaledes i Saragossa. Indbyggerne havde forudseet, at det vilde være umuligt for Byen, med dens svage og utilstrækkelige Forskandsning, i længere Tid at holde Fjenderne ude, og de havde derfor itide belavet sig paa at tage imod dem paa det bedste. Da de franske Tropper trængte ind igjennem Breschen, frembød det Indre af Byen det besynderligste Skue. Ethvert Hus var forvandlet til en Fæstning: Døre og Vinduer vare tilmurede eller fornaglede; i de tykke og massive Mure var der hugget Skydehuller, igjennem hvilke Fjenden kunde beskydes, hvor han vilde gjøre An-

greb; i Husene selv var der hugget Gjennemgange fra det ene til det andet, for at man med Lethed kunde samle sin Styrke paa ethvert Punkt, hvor Angrebet gjorde det nødvendigt; tvers over Gaderne var der anbragt Traverser, det vil sige: faste Tilspærringer af Jord, Sten eller Bjælker, der kunde standse Fjendens Fremrykken. Lykkedes det ham endelig at gjennembryde en saadan, var der allerede opkastet en ny, og medens han stormede disse, fyredes der fra Husene og Tagene, og Mangfoldige dræbtes under Forsøget.

Franskmændene saae snart, at, skulde Byen tages, maatte de angribe Hus for Hus; og paa denne Maade udviklede sig nu en af de mærkværdigste Kampe, som Historien kjender. Franskmændene angreb med Eftertryk, men Indbyggerne forsvarede sig fra deres Huse som Rasende mod deres Fjender; trængte disse endelig ind, da opstod der den mest fortvivlede Kamp fra et Værelse til et andet, fra en Etage til en anden, og kunde de ikke holde sig længer, tændte de selv Ild i Husene, for at Fjenden ikke skulde have noget Punkt at sætte sig fast i. Allerblodigst rasede Kampen i Franciskanermunkenes Kloster og det lige overfor liggende Sygehus. Begge disse Bygninger angrebes af en Afdeling polske Hjælpetropper, der foer frem med den grændseløseste Raahed og ophidsede Spanierne til den vildeste Modstand. I de snevre Klostergange, i Choret og foran Altret selv rasede Kampen.

Lig taarnede sig paa Lig, men i de Faldnes Sted kom der bestandig Flere og Flere; Myrderiet blev altid frygteligere, men endnu tænkte Ingen paa at ophøre. Tilsidst sprængte Spanierne Klosteret med Krud og antændte det paa alle Kanter, men saa græsseligt luede Had og Hevntørst paa begge Sider, at Ingen tænkte paa at frelse sig fra Undergangen. Da Explosionen endelig skete, da Taget styrtede ind, og Murene vaklede, kæmpede de endnu Mand mod Mand, og alle de, som Sværd og Kugler havde sparet — Spaniere og Franskmænd — knustes og begroves med hverandre under de nedstyrtende Masser.

Et endnu rædselsfuldere Skuespil frembød Indtagelsen af Sygehuset. Franskmændene, der mistvivlede om at indtage det med Storm, havde sat Ild paa det, og Flammerne angreb allerede det Indre af Bygningen: man havde ikke faaet Tid til at bortskaffe de Syge og Sengeliggende; alle de Stakler, der ikke kunde røre sig fra deres Leie, bleve et Bytte for Luerne; Andre, der havde saamegen Kraft tilbage, at de kunde naae hen til Vinduerne, styrtede sig ud af disse — paa Soldaternes Bajonetter; udmagrede, spøgelseagtige Figurer i hvide Lagener, der neppe skjulte de blodige og forhuggede Lemmer slæbte sig hen over Gaden; Afsindige, der vare undslupne af de Værelser, hvori de havde været indespærrede, declamerede, sang og dandsede omkring paa Gaden med forrykte Geberder; midt imellem alt dette lød Spaniernes og Franskmændenes

Kampskrig, Geværerne affyrede Salve paa Salve, og de gloende Bomber og Kugler, hvormed Franskmændene uophørlig bombarderede Byen, susede hen i Luften over de Ulykkeliges Hoveder.

Det var imidlertid langt fra, at disse gruelige Optrin nedsloge de Beleiredes Mod eller afskrækkede dem fra at fortsætte Kampen; tvertimod havde de nu Syn for Sagen, at de kunde forsvare deres Huse, thi fra den 4de til den 14de August havde Fjenden med al sin Anstrengelse ikkun erobret fire, og ethvert af disse havde kostet Angriberne utroligt. Hvad der endnu mere opildnede Indbyggernes Mod var Præsternes Paafund. Der er i Byen Saragossa en prægtig Kirke, som er indviet *Nuestra Senora del pilar* eller paa Dansk: Guds Moder paa Pillen. Den har sit Navn af en prægtig Pille af Jaspis, paa hvilken der er anbragt et Billede af Guds Moder, som Indbyggerne tillægge en undervirkende Magt. Dette Billede og denne Kirke er derfor deres dyrebareste Helligdom, og denne Omstændighed havde Præsterne klogelig benyttet til deres Fordel: de udspredte nemlig det Rygte, at Franskmændenes Hovedangreb skulde gjælde denne Kirke, og at det var deres Plan at nedrive og vanhellige Billedet; men Indbyggerne skulde derfor ikke tabe Modet, hed det, thi Guds Moder vilde i Kampens Øieblik selv stille sig i Spidsen for dem og forsvare sit Tempel. Dette Opspind forfeilede heller ikke sin Virkning paa den overtroiske

Mængde: de svor at kæmpe til sidste Blodsdraabe for deres By og deres Frihed, og jo mere Fjenderne trættedes ved deres frugtesløse Angreb, desto mere voxede deres Mod, Udholdenhed og Ligegyldighed for Faren.

Imidlertid var den franske Hovedarmee bleven slaaet ved Baylen og begyndte at trække sig tilbage; Byen Valencia havde fulgt Saragossas Exempel, gjort Opstand imod Franskmændene og forjaget dem fra sine Mure; efter en kort Regjering af ti Dage havde Joseph Buonaparte, hvem Napoleon havde givet Spaniens Krone, seet sig nødt til at forlade Madrid, og et stærkt spansk Troppecorps rykkede frem for at undsætte Saragossa. Under disse Omstændigheder ansaae de franske Tropper, der beleirede Saragossa, det for raadeligst at fortrække itide; Natten imellem den fjortende og femtende August 1808 ophævede de pludselig Beleiringen, og saa ilsomt var deres Tilbagetog, at de lode alle deres Magaziner i Stikken og nedsænkede deres Skyts og Kanoner i Ebroen, for ikke at besværes af det paa Marchen.

Fjenderne trak sig tilbage med Tab, og Byen var frelst! Det er umuligt at beskrive den Virkning, denne Tidende frembragte paa Alle. Med det Sydboerne eiendommelige Letsind overgav man sig nu til den tøilesløseste Jubel: i pragtfuldt Optog gik man til Kirkerne og takkede Guds Moder, der, efter Præsternes Forsikkring, havde frelst Byen ved et Mirakel; man flokkede sig sammen paa Tor-

vene, og under lystige Raab: „Leve vor Frue! Leve Palafox!" drog man igjennem Gaderne. Paa de samme Steder, hvor Flammerne nylig havde raset, antændte man nu Blus og Glædesild; istedenfor de gloende Bomber knaldede Raketter og brogede Ildkugler imod Himlen; den blodige Sværddands glemte man rent i Boleroens lystige Svingninger, og der, hvor nylig Geværerne knaldede og Kuglerne peb, der hørte man nu kun Castagnetternes Klang og Guitarens Toner. —

Men medens Indvaanerne i Byen jublede over dens Frelse og i en letsindig Glædesrus glemte, hvad de nylig havde udstaaet, indsaae Palafox nok, at Faren endnu ikke var forbi, og at man itide maatte være betænkt paa igjen at gaae den imøde. Det Første, han foretog sig, var at befæste Byen, saagodtsom Omstændighederne og dens Beliggenhed vilde tillade det. Byens Mure bleve udbedrede, og en Grav førtes omkring dem af femten Fods Dybde og een og tyve Fods Brede; Brystværn og Skydehuller anbragtes; alle Huse og Landsteder udenfor Byen, i en Omkreds af atten hundrede Fod, nedreves, og de prægtige Olivenskove, der bedækkede Sletten i samme Afstand, omhuggedes uden Skaansel; bombefaste Krudmagaziner og store Oplagssteder for Proviant og Levnetsmidler anlagdes paa forskjellige Steder i Byen; de Ældre maatte arbeide paa Fæstningsværkerne, de Yngre øvedes i Vaaben, og nyt Mandskab udskreves over hele Arragonien. Ogsaa

Artilleriet blev sat i god Stand, og hertil bidrog ikke lidet det store Kugleforraad, som Franskmændene havde efterladt, ligesom man ogsaa var saa heldig igjen at opfiske af Ebrofloden alle de Kanoner, næsten tresindstyve i Tallet, som Fjenden ved sit hurtige Tilbagetog havde troet at begrave for bestandig. Fremtiden viste, at alle disse Foranstaltninger ikke vare overflødige, thi neppe fire Maaneder efter Byens første Beleiring rykkede en fransk Hær paa henimod tredive tusinde Mand af de bedste Tropper atter imod Byen.

Synet af deres Dødsfjender udenfor Murene fremkaldte hos Indbyggerne i Saragossa den grændseløseste Forbittrelse, og de ønskede Intet hellere end strax at kunne begynde Kampen; men Franskmændene bar sig denne Gang forsigtigere ad, for desto sikkrere at komme til Maalet. De anlagde paa den sydlige Side af Byen trende Paralleler. Men paa samme Tid som de fra disse Løbegrave brugte deres Skyts imod Murene, paa samme Tid begyndte de en underjordisk Krig imod Byen selv, der snart truede med at tage en endnu farligere Vending. De anlagde nemlig i forskjellige Retninger Miner, hvis Bestemmelse var at føre Beleirerne hen til saadanne Punkter inde i selve Byen, der kunde være af Vigtighed for dem.

Det var af denne dobbelte Angrebsmaade at Franskmændene denne Gang betjente sig imod den ulykkelige

By, og det med en Udholdenned og Haardnakkethed, der ikke længere lod haabe nogen Frelse. Men heller ikke denne Gang tabte Indbyggerne Modet: imedens deres By uophørlig bombarderedes med gloende Kugler i to og fyrgetyve Dage efter hinanden, gjorde de hyppige Udfald, for at tilintetgjøre Fjendernes Angrebsplan, og ved et af disse lykkedes det dem endogsaa at fornagle deres Kanoner; de slæbte flettede Riisknipper, Jord, Sten og Sandsække sammen for øieblikkelig at tilstoppe enhver Bresche, der blev skudt i deres Mure; de modarbeidede Fjendernes Miner deels ved at forstyrre deres Arbeider, deels ved selv at anlægge andre i samme Retning: undertiden mødtes de da under Arbeidet i disse underjordiske Gange; der opstod et rasende Haandgemæng, og Udfaldet blev ikke sjeldent, at begge Partierne bleve i den underjordiske Grav, de selv havde hulet sig. Paa samme Tid tilføiede Landboerne Beleiringshæren ikke ringe Skade ved idelige Overfald og ved at afskære den al Tilførsel, hvorved der ofte imellem de franske Tropper var en Mangel paa det Allernødvendigste, der snart fremkaldte Raseri, snart Modløshed i deres Linier.

Imidlertid fortsatte de deres dobbelte Angreb; dog først efter ni og tyve Dages Forløb lykkedes det dem at skyde Bresche i det saakaldte Josefskloster og igjennem denne Aabning at trænge ind i Byen. Men — her mødte dem det samme Syn som for faa Maaneder siden: Vinduer

og Døre vare tilmurede, hvert Hus var et Fort, hver sammenhængende Husrække en Skandse, Gaderne vare gjennemskaarne af opkastede Volde og Forskandsninger med behørige Skydeskaar, der vare blenderede for Fjenden (d. v. s. tilstoppede med Riisknipper, Uldsække o. s. v.), og bag hvilke Kanonerne vare opplantede. De samme blodige Scener gjentoge sig nu som ved den første Beleiring, men i et langt frygteligere Maal: thi denne Gang havde de Fjenden foran deres Øine, under deres Fødder, over deres Hoveder. For at de erobrede Huse ikke skulde give Fjenderne Tilhold, havde Indvaanerne bestrøget dem med Tjære og Beg, hvorved de lettere kunde opbrændes, og medens Mand kæmpede imod Mand, og hver Fodbred Jord kjøbtes med Blodstrømme, rasede Flammerne omkring de Kæmpende, rystede Jorden af de antændte Miner, og hvislede Bomberne henover Tagene.

Men den værste Fjende har jeg endnu ikke omtalt: For at undgaae Bombardementets Rædsler havde Skarer af Kvinder, Oldinger og Børn søgt Tilflugt i bombefaste Hvælvinger, hvis egentlige Bestemmelse var at tjene til Oplagssteder for Olie, Vin, Korn o. s. v. De havde saagodtsom ingen Aabninger for Luften, Dagslyset kunde neppe trænge sig derind, og man var derfor nødt til at brænde Lamper Dag og Nat i disse underjordiske Opholdssteder. Den fordærvede Luft, hvor saamange Skabninger uafladelig vare sammenpakkede, den idelige

Lampeos, Fugtigheden og Nattekulden — det var i Slutningen af Januar Maaned — alt dette, i Forening med den bestandige Angst og Sindsuro hos disse Ulykkelige, frembragte en ondartet Feber, der snart antog en smitsom Charakteer og som en pestagtigt Smitte udbredte sig herfra til Indbyggerne i Byen og selve Garnisonen. Med en forfærdelig Magt greb Sygdommen om sig: henimod fire hundrede Mennesker bortreves daglig foruden dem der faldt for Fjendernes Vaaben; Hospitalerne vare overfyldte af Syge og Døende; der var Mangel paa Lægemidler og Madratser, ja tidt endogsaa paa de nødvendigste Næringsmidler; man havde ikke længere Plads til at begrave de Døde, og foran alle Kirker opstabledes Ligene i store Dynger, der bedækkedes med Tepper af Lagener og Seildug: nu og da sønderreves Tepperne af de nedfaldende Bomber og frembøde det græsseligste Skue. Og dog vedblev man med Forsvaret! „Man maatte," som en fransk General siger, der deeltog i denne Kamp, „man maatte dræbe disse haardnakkede Forsvarere for at beseire dem."

Palafox, Sjælen i dette Forsvar, var tilstede overalt: han opmuntrede de Kæmpende, trøstede de Syge og opflammede Alle ved sit Exempel. Franskmændene havde opfordret Byen til Overgivelse. Man kom sammen paa Raadhuset for at raadslaae om Vilkaarene, men Palafox vilde Intet høre derom. Han reiste sig op, og med de

navnkundige Ord: „Til det sidste Stykke Mur!" (*Hasta la ultima tapia!*) forlod han Forsamlingen. I det Øieblik da Faren var størst, og den grændseløseste Nød truede med at overvælde Byen, udstedte han til Alle følgende Opfordring, der er ligesaa mærkværdig ved sit Indhold som ved det Sprog, hvori den er affattet:

„Skjælver ikke," hedder det i den, „for Massen af vore Fjender! I Rige og adelig Fødte, aabner Eders Skatkamre og ernærer de Fattige, at de med Kraft kunne svinge Hevnens Sværd imod Fjenden! Slutter Eder sammen som Brødre og ordner Eder i Rækker til Fædrelandets Forsvar! I Krigere, fatter Mod til Kampen mod Numidiens brølende Løver! I Præster, raaber Hevn, Hevn over dem, der ødelægge Eders Templer! I Haandværksmænd, opgraver Jernet af Jordens Skjød og smeder Vaaben imod dem! I Mødre, afholder Eders Børn fra Brystet, for at de kunne føle, hvad for en Ulykke der venter dem som Mænd! I Børn, blander Eders Jammerskrig med vore Kampraab! I Skovens Dyr, frem af Eders Huler, Skove og Kløfter og anfalder med os de franske Bødler fra Pyrenæernes Bjerge og til Sierra Morena, for at vi kunne rense Jorden fra disse Uhyrer, tilkæmpe os Fred og hevne vor Religion, vor Konge og vort Fædreland!"

Saadanne begeistrede Ord kunde ikke forfeile deres Virkning, og Alle greb til Vaaben igjen med fornyet Kraft og med det fortvivlede Forsæt at lade sig begrave under

Byens Mure, thi et lykkeligere Udfald turde man ikke længere vente. En Fjerdedeel af Byen og tretten Klostere og Kirker var allerede i Franskmændenes Vold, i tre og tyve Dage havde Kampen varet i Gaderne, sexten tusinde Bomber vare i denne Tid faldne i Staden, Byens Hovedgade var undergravet af Miner, af en Garnison paa tredive tusinde Mand var der nu neppe ni tusinde Tjenstdygtige tilbage, fem hundrede Officerer vare faldne, mere end et halvt hundrede tusinde Mennesker vare omkomne ved denne Beleiring, og endnu rasede Pesten imellem Indvaanerne og krævede hver Dag mangfoldige Offre. Ogsaa den tappre Palafox blev angreben af Smitten, og i den Grad, at Overanførslen maatte overdrages til en Junta, der endelig den een og tyvende Februar underskrev Byens Overgivelse.

Ved denne Leilighed blev den ulykkelige Stad behandlet med al den Agtelse og Skaansel, som Seierherren skylder en heltemodig Fjende: Garnisonen fik Lov til at marchere bort under krigeriske Æresbeviisninger, Officererne beholdt deres Vaaben, Heste og Bagage, Eiendomsretten respecteredes, og fri Udøvelse af Gudsdyrkelsen tilsikkredes de Overvundne. Palafox, hvis ubetvingelige Kjækhed havde kostet Franskmændene Saameget, blev som Krigsfange ført til Frankrig; men han var saa heftig angreben af Sygdommen, da han bortførtes, at man mistvivlede om hans Liv. I fem lange Aar blev han holdt

i Fangenskab her, thi saalænge vedblev Kampen at rase i Spanien; først da det ulykkelige Felttog i Rusland havde afgjort Napoleons Skjebne, og Pyrenæerkrigen tog en for Frankrig uheldig Vending, blev Palafox løsladt og fik Tilladelse til at vende tilbage til Spanien. Ferdinand den Syvende, der kort efter ligeledes løslodes af sit mangeaarige Fangenskab, udnævnte, saasnart han var kommen paa Spaniens Trone, Palafox til Generalcapitain i Arragonien for de store Tjenester, han havde viist imod Fædrelandet. Denne Post beklædte han indtil 1820, i hvilket Tidsrum han gjorde sig høilig fortjent ved at dæmpe de Uroligheder, der udbrød paa forskjellige Steder i Provindsen.

Saasnart Indbyggerne af Saragossa havde overgivet Byen blev den besat af Franskmændene, — men hvad var det, de havde erobret? Den før saa blomstrende By var forvandlet til en Kirkegaard; Ligene laae optaarnede i Gaderne, og Franskmændene maatte selv sørge for at faae dem begravede; Husene vare ødelagte; den forpestede Luft tvang de faa Indbyggere, der endnu vare tilbage, til at forlade deres Hjem og søge sig en anden Tilflugt; selv Franskmændene maatte nøies med at besætte Vagterne og forresten holde deres Tropper ude fra Byen, for at de ikke skulde angribes af Smitten. „Det var," siger en Historieskriver fra den Tid, „som om Liget af Saragossa endnu indgjød Erobrerne Ærefrygt."

UDVALGTE SKRIFTER

AF

H. P. HOLST.

SJETTE BIND.

DRAMATISKE ARBEIDER.

KJØBENHAVN.

C. A. REITZELS FORLAG.

1888.

Kjøbenhavn. — Bianco Lunos Kgl. Hof-Bogtrykkeri (F. Dreyer).

DRAMATISKE ARBEIDER.

INDHOLD.

Side

Gioacchino 1

Villiam og Emma eller Vandcuren 129

Kun tyve Aar 221

Nornerne 279

A-ing-fo-hi eller det Ubekjendte 295

GIOACCHINO.

ROMANTISK DRAMA I FIRE AKTER.

MUSIKEN AF **H. RUNG.**

Forste Gang opfort paa det kgl. Theater den 12te October 1844.

Personerne.

Gioacchino I Murat, Konge af Neapel.
Carolina, hans Dronning.
Prinds Chiaromonte, Neapels Erkebisp og Cardinal.
Bernard de Saint-Laurent, Greve af Aquino, General.
Fra Martino, en Munk.
Don Filippo Cariati, **Don Alberto Monti**, **Don Luigi Neri**, } neapolitanske Adelsmænd og Sammensvorne.
Lorenzo, en Vingaardsmand fra Ischia.
Giovannina, hans Søster.
Tommaso, hendes Brudgom.
Vincenzo, en Forelæser paa Moloen.
Sansone, Formand for Lazzaronerne.
Stanislao, en Lazzaron.
Marietta, Frugthandlerske.
Ernesto, hendes Søn.
Teresa, en fattig Kone.
Fleurus, Kongens Secretair.
Delorme, hans Adjutant.
En Corporal.
En Bondeknøs.
Præster, Munke, Soldater, Bønder, Bønderpiger og Lazzaroner.

Handlingen foregaaer i 1815.

Første Akt.

Moloen i Neapel. I Forgrunden Tønder og Sten. En Mængde Fiskere og Lazzaroner leirede omkring en gammel Marinaro, der forelæser Ariosto. Nogle drikke. Andre ryge Tobak eller spise Appelsiner. Solen er nærved sin Nedgang. Vesuv og Somma i Baggrunden. Larm og Latter paa Scenen, naar Teppet gaaer op.

Første Scene.

Vincenzo. Sansone. Stanislao. Marietta. Ernesto.

Vincenzo.

Hvor var det nu vi slap? Ved alle Helgen,
Jeg læser ikke meer for saadant Pak!
Hvert Øieblik jeg afbrudt bli'er af Sladder.

Han slaaer paa Bogen.

Respekt for Ariost! En saadan Digter
Fortjente nok et bedre Publikum.

Nogle Stemmer.

Evviva Ariosto!

Vincenzo.

Ja, *evviva!*
Men hold nu Munden! Hvor var det, vi slap?

En Fisker.

Ved Polinessos Falskhed.

En Anden.

Ved Dalinde,

Der frelstes i den caledonske Skov.

Ernesto springer op.

I husker ei fra Næsen og til Munden.
Vi kom jo til Turneringen, just der,
Hvor Herr Rinaldo frem for Skranken rider
At kæmpe for den deilige Ginevra.

Første Fisker slaaer ham.

See til den Øgle! Han vil snakke med!

Marietta farer rasende op og griber ham i Brystet.

Hvor tør I slaae? I Bøffel! slaae mit Barn!

Første Fisker støder hende fra sig.

Er Kjellingen forrykt?

Marietta.

I skal ei slaae!
Thi ved Madonnas Mælk! ifald I slaaer ham,
Jeg river Eders Øine ud ...

Nogle Fiskere have reist sig op og søge at holde dem tilbage; forvirret Larm.

Sansone udstrækker den flade Haand.

Ti stille!

Alle sætte sig paa deres Plads; der bliver ganske roligt.

See saa, Vincenzo! Nu kan Du begynde
Med din Rinaldo — Drengen havde Ret.

Vincenzo læser.

«Rinaldo gjennem Folkets Skarer drager,
Rask paa Bayard, sin Ganger, frem han kom;
Hvor brusende som Stormen frem den jager,
Den allevegne finder Pladsen tom;
Rinaldo høit op over Mængden rager
Som Mønster paa en Ridder kjæk og from.
For Skrankens Indgang seer man Holdt ham gjøre —
Og Alle nærme sig for ham at høre.»

Tilhørerne klappe og raabe: Bravo!

Ernesto klapper.

O bravo, bravo!

Første Fisker.

Hvilken Poesi!

Sansone.

Guddommeligt! Det er, som om jeg saae
Vor egen Drot, den kjække Gioacchino,
Dengang, I huske det jo nok, da frækt
De engelske Fregatter laae derude
Og maatte drive af med revne Seil
Og med forskudte Skrog. Her red han just
Paa Stranden op og ned. Jeg husker godt,
Hvor høit han raged over hele Mængden,

Hans Vaaben glimred i den blanke Sol,
Og Seiren straaled fra hans kjække Pande.

Stanislao.

En prægtig Helt!

Marietta.

Og hvilken deilig Mand!
Der er ei nogen Kone i Neapel,
Som ikke drømmer om ham hver en Nat.

Stanislao.

Ja, kongelig han er i al sin Færd.
Han er ei nogen Kræmmersjæl paa Tronen,
Der skruer Tolden op og høkrer selv.
Han kniber ei paa Sølvet som de Andre,
Men la'er det rask rullere mellem Folk.

Sansone.

Hør, veed I hvad, jeg kunde næsten fristes
Til at misunde ham.

Marietta.

Nei virkelig! I vilde
Maaskee selv bytte med ham! See, hvor naadigt!

Sansone.

Og var det da saa underligt, ifald
Jeg først betænkte mig en lille Smule?
Hvad har da han, som jeg maa savne? hvad?

Hans gyldne Slot! I mit er bedre Plads,
Og Himlen hvælver solblank sig derover.
Hans bløde Leie? Kirkens Gulv er mit —
Der sover trygt jeg ved Madonnas Fødder.
Hans Kraft? Jeg hedder Samson ei for Intet.
Hans Kløgt, Veltalenhed? Det har jeg selv, —
Hvi har I ellers valgt mig, I Hallunker,
Til Eders Konge, Eders Overhoved?
Hans kongelige Magt? Ho, ho! naar blot
Jeg fløiter i min Haand, staaer jeg i Spidsen
For firsindstyve tusind Lazzaroner —
Nei, naar vi Sagen ret besee, saa er
Den hele Forskjel den, at Kongen spiser
Saamange Maccaroni, som han vil,
Men jeg — og deri seer jeg intet Ondt —
Maa nøies med saamange, som jeg har.

Lazzaronerne lee.

Stanislao.

Du er et lystigt Hoved!

Sansone.

Ikke sandt!
Det er min Fædrearv — jeg tærer paa den
Og kan dog aldrig ret faae Bugt med den.

Rækker Foglietten hen til Vincenzo.

Hei Gamle, hvordan gaaer det? Drik engang.
Du maa jo blive reent forbandet tør

I Halsen af den Læsen ... Naa! godt Ord igjen!
Vi mene det ei ondt, det veed Du bedst —
Vi er et lystigt Folk og kan ei tie,
Men maae nu engang snakke, skrige, skraale.
Gesu Maria! hvis vi kunde tie,
Hvor vilde det da gaae Neapel, troer Du?
Man vilde jo ei kjende det igjen
Og kjede sig ihjel i otte Dage.
Naa, naa! lad det nu være godt! Imorgen
Paa denne Tid vi samles her igjen.
Saa læser Du for os et prægtigt Stykke,
Og den er dødsens, der tør knye et Muk.

Til de Andre.

Ei sandt?

Alle.

Det sværge vi!

Ernesto bagefter.

Det sværge vi!

Vincenzo lukker Bogen.

Ja vist imorgen! I kan gjerne komme,
Men den, der bliver borte, det er mig.

Sansone.

Hvad hører jeg Vincenz'! Du vil ei komme,
Ei læse meer for os af Ariosto!
Jeg skal ei høre meer hans smukke Stanzer,

Saa er det ude med min Munterhed!
Hør, veed Du hvad! saa stevner jeg Dig ind
Og klager flux Dig an for Tribunalet,
Fordi Du stjaalet har min Fædrearv!

Leende.

Men hvad! Du kommer — og Du læser dog!
Jeg kjender Dig for godt. Jeg veed, Du kan
Saa lidt undvære det at læse for os,
Som vi undvære kan at høre paa Dig.

Vincenzo godmodig.

Jeg troer det næsten selv, at Du har Ret,
Nu da, farvel!

Til de Andre.

Imorgen sees vi atter,
At sige, hvis I ei er hængt forinden;
Der kommer just Jer Skriftefa'er beleiligt —
Jeg kan ei lide denne Basilisk
Og gider ikke hørt hans Munkesnak.

Gaaer. Marietta og Ernesto følge efter.

Anden Scene.

Fra Martino kommer ind, læsende i sit Breviarium. **De Forrige.**

Fra Martino sagte.

Der sidde de og dovne som sædvanlig —
Dagtyve, Kjæltringpak er det tilhobe,

Men man maa holde gode Miner med dem,
Thi uden dem kan der dog Intet skee.

Høit.

God Aften, Børn!

Lazzaronerne stimle om ham og kysse hans Hænder.

Tak, Tak! det er alt godt!
I veed, hvor kjær jeg har Jer Allesammen.
Hver Aften i min tause, stille Celle
Jeg slutter Eder ind i mine Bønner —
Dig med, Sansone, skjøndt Du gjør mig tidt
Stor Hjertesorg, det kan jeg ikke negte.

Sansone.

Men jeg gjør ogsaa Bod tilgavns. Endnu
Igaar jeg lovet har St. Januar
To Altarlys, hvert paa halvtredie Alen,
Hvis naadigt han igjennem Fingre seer
Med mine dumme Streger.

Fra Martino.

Det var bravt!

Folder Hænderne og seer op imod Himlen.

St. Januar har hørt dit Løfte, Søn!
Jeg haaber, at han skjænker Dig sin Naade!

Forbliver staaende i denne Stilling.

Stanislao sagte til Sansone.

Men hør, Sansone! Er Du da forrykt:
To Altarlys! og paa halvtredie Alen!

Sansone sagte.

Vær Du kun rolig! Jeg har lovet, at
De blive skal halvtredie Alen lange, —
Men Du kan troe, de skal bli'e tynde nok!

Fra Martino til Sansone.

Hvad Nyt i Staden? Alting ved det Gamle?
Jeg lever stille bag mit Klosters Mur
Og blander mig kun lidt i Verdens Larm.
Er Byen rolig?

Sansone.

Byen?

Fra Martino.

Nu ja, Folket?

Sansone.

Ja, det troer jeg. Det har ei Grund til Andet?
Der bliver ryddet op i alt det Gamle,
Og alt det slette Ukrud feies ud.
Den simple Mand fortjener Penge nok,
Og Kongen elskes mere Dag for Dag.

Fra Martino.

Jeg troer ei ret derpaa.

Sansone.

Hvorpaa? at Kongen
Er elsket af sit Folk? Hvor kan I tvivle!
I elsker altsaa Kongen ei?

Fra Martino.

Min Søn!
Hvor kan Du spørge saa enfoldigt? Jeg
Ei elske Kongen! Hvilken syndig Tanke!
Jeg elsker ham saa høit, som han fortjener,
Men er det derfor sagt, at alle Andre
Har samme Kjærlighed til ham som jeg?
I selv nu for Exempel!

Sansone.

Vi?

Fra Martino.

Just I!

Sansone.

Han gjør os intet Ondt.

Fra Martino.

Men Godt?

Sansone.

Ei heller.
Dog hvo vil vel fortænke ham deri?
Han veed jo nok, vi har ham ikke nødig.

Fra Martino.

Men viser han Jer Agtelse og Venskab?
Forstaaer mig ret og fatter vel min Mening:
Jeg siger ei, at han ei agter Jer,

Jeg spørger kun, om han saa høit Jer agter,
Som Eders hæderlige Stand fortjener?

Sansone ironisk.

Saa høit! Det troer jeg nok.

Fra Martino.

Mig synes dog,
I gamle Dage var det anderledes!
Dengang Kong Ferdinand — velsignet være
Han her og hisset! — drog til Frankfurt, lod
Han ikke først Dig kalde til sig?

Sansone.

Jo,
Han lod mig hente op til sig paa Slottet
Og sagde venligt til mig: «Hør, Sansone!
Jeg reiser bort herfra paa nogen Tid,
Lad mig nu see, Du sørger godt herhjemme
For Fred og Orden, medens jeg er borte.»

Fra Martino rørt.

Ak ja, det var en vennesalig Herre!

Sansone.

En kronet Lazzaron, og intet Andet!
Naar paa Mercato selv han falbød Fisk
Og tingede med Fattigfolk om Prisen,
Han kunde ikke skjelnes fra os Andre.
Nei, nei! lidt Forskjel maa der være, troer jeg.

En Konge skal ei spille Lazzaron,
Saa lidt som Lazzaronen spille Konge.
Han skal saa lidet sælge Fisk paa Torvet
Som holde Statsraad i sin Skriftestol.

Nogle.

Ja, det er sandt!

Andre.

Sansone taler prægtigt.

Fra Martino heftig.

Formasteligt han taler som bestandig,
Ugudeligt, fornærmeligt mod Kirken,
Og I, som holde med ham, er ei bedre!
Jeg kunde græde Blod for Eders Skyld,
I Daarer, I Forblindede! Hvordan
Vil det Jer gaae, naar Englen Gabriel
Engang skal sigte paa sit store Sold
De rene, fromme Sjæle fra de slette,
Som styrte gjennem Soldet ned i Pølen,
Dybt ned i Helvedpølens Svovl og Luer!
I styrte ned! I styrte Allesammen!
Ja pas kun paa! Det gaaer Jer som fortjent.
Om nogle Dage kommer uden Tvivl
Den nye Lov, der skal forhøie Tolden
Paa Mel og Vin ...

Nogle.

Hvad siger I?

Sansone.

Fordyre
Os Brød og Maccaroni?

Fra Martino.

Ja tilvisse,
Det er vor Konges naadige Beslutning!

Nogle.

Det er for galt!

Andre.

Det vil vi ikke taale!

Fra Matino.

Og Festerne — med dem er det forbi!
Imorgen, veed I, gjør St. Januar
I Kirken Santa Chiara sit Mirakel.
Man taler om, der bliver Intet af;
Det er kun til at spilde Tid og Penge,
Saa siger man.

Sansone.

Hvad, ingen Fester meer!

Fra Martino.

Det er vor Konges naadige Beslutning.

Sansone.

Fordyre Brødet os og ingen Fester,
Saa er der Intet meer at leve for!
Nei, Gioacchino! det gaaer dog for vidt!

Stanislao.

Lad først os see, om man tør vove Sligt,
Vi kræve ham til Regnskab.

Fra Martino.

Dosmerpander!
Naar det er skeet, saa vil I fordre Regnskab.

Sansone.

Hvad mener I?

Fra Martino.

Min Søn, jeg mener Intet.
Jeg blander aldrig mig i Verdens Strid.

Lazzaronerne tale hemmeligt sammen og gesticulere ivrigt.

Fra Martino afsides.

Nu har jeg dem! Nu er de, hvor jeg vil.
En lille Gnist er meer end nok for dem,
Den fænger strax, og snart slaaer Luen ud.
Jeg hader ret af Hjertet disse Franskmænd,
Der vende op og ned paa Stat og Kirke.

Til de Andre.

Jeg seer, at Barken lægger bi dernede,
Som bringer Vin fra Ischia til vort Kloster.
Jeg tælle maa Barilerne, farvel!
Læg smukt paa Hjerte Alt, hvad jeg har sagt,
Og gjør nu ingen Dumheder, Børnlille:

Bær' Eder kjønt forsigtigt ad og husk:
Det er vor Konges naadige Beslutning!

Fra Martino gaaer; under de sidste Repliker har Stanislao grebet sin Guitar og begyndt at præludere.

Tredie Scene.

De Forrige undtagen Fra Martino.

Sansone seer efter ham.

Jeg troer ham ikke ret, den lumpne Munk!
See hvor han gaaer med hykkelsk-fromme Miner
Og hilser ydmygt mildt til alle Sider,
Glat som en Aal og listig som en Slange!

En Lazzaron.

Min Kniv er sleben alt.

En Anden.

Min med!

En Tredie.

Min ogsaa!

Første Lazzaron.

Det er forbi med vore gode Dage.

Anden Lazzaron.

Med vore? nei med hans!

Stanislao.

Ti stille, hør!

Han vinker dem hen i Forgrunden og begynder at synge.

Med den frieste Fod
Har vi traadt denne Jord,
Krystet Druernes Blod,
Sunget muntert i Chor,
Og af Solguld vi smeded vor Krone.
Tambourinerne klang,
Muntre Piger vi svang,
Deres Bryst var vor blomstrende Trone.

Chor.

Tambourinerne klang o. s. v.

Stanislao.

Skal vi nu lide Nød,
Hvor vi svælgede før?
Skal vi tigge vort Brød
Ved den Fremmedes Dør
Og ham trygle med ydmyge Bønner?
Skal en fremmed Tyran
Hærje grusomt det Land,
Som til Forsvar har fostret sig Sønner?

Chor.

Skal en fremmed Tyran o. s. v.

Stanislao.

Nei, som Lava, naar vredt
Bjerget hylles i Damp,
Ruller Blodet os hedt
Gjennem Aaren til Kamp.
Og vort Kampskrig skal ligne dets Torden!
Som dets flammende Ild
Vil vi drive vort Spil,
Og hver Modstand vi styrte til Jorden!

Chor.

Som dets flammende Ild o. s. v.

Fjerde Scene.

De Forrige. **Fra Martino** kommer med **Giovannina** og **Tommaso**.

Giovannina.

Hav Tak, Ærværdige! hvor I er god,
At vise os paa rette Vei!

Fra Matino.

Vist ikke!
Det hører med til mine Pligter, Barn.

Giovannina.

Jeg kan ei komme mig af min Forundring.
Er det Neapel! Gud, hvor her er deiligt!
Mig blænder næsten Glandsen! Nei, saa smukt
Har jeg kun Paradiset tænkt i Drømme.
Den blanke Golf, vi seilede igjennem,
Indfattet rundt af skinnende Paladser
Med prægtigt Billedværk og blanke Kupler!
Castellet hist paa Fjeldets Top! I Havnen
De store Skibe kneisende som Kirker!
Og saa den Mylren, hvor vi steg iland,
Af Folk i Tusindviis, der skreg og raabte,
Og Alle vilde hjælpe mig, og Alle
Forsikkrede, at jeg var smuk og deilig.
En napped mig i Kjolen, En i Armen --
Jo I kan troe, jeg var taknemlig, da
I kom og frelste mig af denne Tummel! —

Nei, see Vesuven! Vil Du see, Tommaso!
Naa, den er voxet under Overfarten!
I atten Aar har jeg hver Dag den seet
Fra Ischia, og mangen Gang mig syntes,
Den vinked mig og lokked mig herhid —
Her har Du mig! Saa fik Du dog din Villie!

Fra Martino.

Hvad hører jeg, mit Barn! Alt atten Aar,
Og endnu aldrig været i Neapel,
Skjøndt hid Du komme kan paa nogle Timer!

Giovannina.

Ja, det er Skik og Brug hos os derovre.
Tommaso der — det er min Brudgom, Herre!
Om nogle Dage skal vi holde Bryllup —
Han har i Vinter fyldt de fem og tyve
Og har ei heller været her før nu.

Tommaso.

Det kommer deraf, skal jeg sige os,
At man fortæller os, fra vi er Smaa,
Kun lutter Ondt og Fælt om denne By
Og Folkene, der boe her . . .

Giovannina afbryder ham.

Det vil sige,
Ei om dem Alle, ei om Geistligheden!

Tommaso.

Jo netop, Giovannina! Just om den!
Don Stefano har ofte nok fortalt mig,
At her er Præsterne de allerværste.

Giovannina.

Don Stefano! Han veed ei, hvad han taler.
Sagte til Tommaso.
Saa ti dog stille! snak ei saa enfoldigt!

Fra Martino.

Og hvad har da bevæget Jer med eet
Til at probere dette Vovestykke?

Giovannina pludselig alvorlig.

Et vigtigt Ærinde. Tilgiv, Madonna!
At jeg et Øieblik det kunde glemme
For Alt, hvad Nyt og Broget jeg har seet!

Fra Martino.

Et Ærinde? til hvem?

Giovannina.

Jeg søger Kongen.

Fra Martino.

Det kan ei træffes meer beleiligt, Barn!
Thi han er her.

Giovannina.

Hvad siger I?

Fra Martino.

Tilvisse!

Sansone, hør! Her er et deiligt Barn
Paa atten Aar, som tale vil med Kongen.

Sansone nærmer sig.

Tal uden Frygt! Jeg altid er til Tjenest
For Deilighed og atten Aar — hvad vil Du?

Giovannina til Munken.

Hvad! denne Mand er Kongen?

Fra Martino.

Spørg ham selv.

Sansone.

Mig synes, at Du tvivler om min Høihed?

Giovannina.

I driver Spøg med mig. Det er ei muligt!
Saaledes seer ei Kongen ud, det veed jeg.
Jeg har ei seet hans Ansigt; men et Billed
Har jeg mig dannet af ham i min Tanke —
Det ligner Eder ei. I Kirken hjemme
Staaer San Michele med det blanke Sværd.
Hans Pande hvælvet er — saa maa det være.
Dens Byrd maa kjendes uden Kronens Ring.
Hans Mine aaben — hver maa kunne læse
Den Skrift, der præges i en Konges Miner —

Hans Blik er strengt, men Læben smiler mildt —
Hvad Øiet saarer, det maa Munden læge.
Om Tindingen, om Panden og om Nakken
De mørke Lokker flagre frit og let
Som Tankerne, der flyve fra hans Hjerne.
Bred er hans Skulder, Brystet hvælvet, stærkt —
Hvor kan det ellers bære Folkets Sorger?
Men Holdningen er let og fri og mandig —
Man maa ei mærke det, at Byrden tynger.
Saa synes mig, en Konge skal see ud. —
Dog, hvad behøver jeg at spilde Ord?
Jeg kjender Kongen ei, men veed af Alle,
At han i Skjønhed søge kan sin Lige.

Sansone.

Og jeg?

Giovannina.

I er ei smuk.

Lazzaronerne lee.

Sansone.

Du smigrer mig!

Tommaso.

Kom, Giovannina! kom og lad os gaae!
Du seer jo selv, man har os kun til Bedste.

Sansone.

Hvem taler der? Hvad snakker han, den Kylling?

Giovannina.

O bliv ei vred! tal ei saa haardt og strengt!
Han mener ikke ondt med hvad han siger.
Og Du, Tommaso! vær kun ikke bange —
De brave Folk, de gjør os ei Fortræd!

Fra Martino.

En Misforstand, jeg troer, maa herske her.
Du spurgte mig om Kongen, og Jeg førte
Dig hen til denne Mand — han kaldes «Kongen»,
Saadan benævnes han af Alle her
Som Formand for Neapels Lazzaroner,
Hvoraf hver enkelt er en Souverain.
Men af din Tanke, Barn, jeg mærker klart,
At den, Du mener, er en ganske Anden:
Neapels ridderlige Majestæt,
Kong Gioacchino er det, som Du søger.

Giovannina.

Ham er det, ja! O før mig hen til ham!
Der hviler paa mit Bryst en Centnervægt,
Som blot et Ord af ham kan vælte bort.
O følg mig, følg mig! Før mig hen til ham!
Før jeg har talt med ham, faaer jeg ei Ro.

Fra Martino.

Hvad tænker Du! Min Fod er altfor ringe
Til at betræde Kongeslottets Sale —

For mig Paladsets Port er altid lukt.
Men trøst Dig kun! en Følgesvend Du har,
For hvem den aabner sig paa Øieblikket ....

Tommaso.

I troer, at jeg? ...

Fra Martino tørt.

Du tager feil, min Søn,

Til Giovannina.

Din Ungdom og dit engleskjønne Ansigt
Vil ogsaa denne Port Dig aabne let.

Giovannina.

O gid det var saa vel! Saa er maaskee
Der endnu Frelse for min stakkels Broder.

Fra Martino.

Du har en Broder?

Giovannina.

Hvis han lever end.
I otte Maaneder har jeg ei hørt
Det Mindste til ham — nu fortæller Rygtet,
At han er her, i Fængsel og i Lænker,
Fra Livet dømt som Røver og som Morder ...
Min Broder Røver: han, som er saa god,
Han røve, myrde — o hvor det er dumt,
Og meer end dumt, thi det er lavt og lumpent!

Fra Martino.

Du stakkels Barn! og nu Du kommer hid ...

Giovannina.

For at befrie ham eller døe med ham.

Sansone.

Det er et Pigebarn, som jeg maa lide.

Fra Martino.

Det Første, frygter jeg, kan falde haardt —
Man gjør kun kort Proces.

Sansone.

Ja, meget kort:
Processen er ei nær saa lang som Strikken.

Seer ud af Scenen.

Der kommer En af disse stakkels Djævle!
Han skal nu skibes ind til Nisida,
Den lille Ø, Du seiled nys forbi, —
Naar did han kommer, er det ude snart.

Femte Scene.

De Forrige. **Lorenzo**, lænket, omgiven af Vagt, passerer i Baggrunden over Scenen.

Giovannina

udstøder et Skrig og udbreder sine Arme.

Lorenzo!

Lorenzo

stoder Vagten tilside, som vil holde ham tilbage, og styrter i hendes Arme.

Giovannina!

Giovannina.

Broder! Broder!

Lorenzo.

Du her!

Giovannina.

Hos Dig!

Lorenzo.

Du vovet har ...

Giovannina.

O Intet

Lorenzo.

Og Fader? –

Giovannina.

Vær kun rolig!

Lorenzo.

Veed han ...

Giovannina.

Intet —

Han aner Intet

Lorenzo.

Himlen være lovet!

Og hvo har fulgt Dig?

Giovannina peger paa Tommaso.

Tak, Tommaso, Tak!

Han ryster hans Haand.

Tommaso.

Christ frie mig! Du er lænket.

Giovannina.

Lænket? Du?

Ha, nu jeg seer det først! Afskyeligt!
Om disse Hænder Lænker! disse Hænder,
Der bar mig kjærligt, dengang jeg var lille,
Der klapped mig, naar jeg var god og artig,
Der gav mig Spise, hvergang jeg var hungrig,
Og folded mine Fingre fromt til Tak.
O hvilken Grumhed! Lænke disse Hænder,
Der har arbeidet for mig, slidt og slæbt
Og værnet om mig, dengang jeg blev stor!

Synker ned for ham.

O, lad mig kysse disse kjære Hænder
Og væde dem med mine bittre Taarer!

Lorenzo.

Min Søster, fat dig! kom dog til Dig selv!

Giovannina

reiser sig hurtig op og aftørrer sine Taarer.

Ja, Du har Ret! jeg skal ei græde meer.
Nu har jeg Dig; nu seer jeg Dig igjen ...

Hun tager hans Hoved mellem sine Hænder.

Hvor kunde Du saa længe blive borte!
Faldt det Dig aldrig ind, hvor tungt det var
For os at maatte savne disse Træk!

Lorenzo
lofter Lænken iveiret.

Du glemmer reent ...

Giovannina.

Javist, jeg glemmer Alting!
Jeg er saa glad, saa henrykt ved at see Dig,
At jeg kan Intet sandse uden det.
Men Du, Du glæder Dig jo ei?

Lorenzo.

Ved Himlen, jo!
Mit Regnskab var alt opgjort, og jeg troede,
Der var ei Sorg, ei Glæde meer for mig.
Dit Syn vidunderligt har styrket mig —
Det var en Skærv, som jeg fik med paa Veien
Til Trøst og Lindring i den haarde Strid.

Giovannina.

Ja Enkens ringe Skjærv.

Lorenzo.

Men over den
Var større Glæde der i Himlen jo,
End over alt det Guld, som Jorden eier!

Men nu farvel! Her er ei Sted for Dig.
Drag til din fredelige Ø igjen,
Tænk mildt paa mig og skjul med kjærligt Slør
Min Skjæbne for vor Faders gamle Blik!
Gud signe Dig — nu maae vi skilles ad!

Giovannina.

Hvad skilles ad? Hvem taler om at skilles!

Hun slynger sine Arme om hans Hals.

Her er min Plads, her ved min Broders Bryst.

En af Vagten træder frem.

Det er den høie Tid.

Stanislao.

Et Øieblik!
Her maatte jo en Steen forbarme sig.

Fra Martino sagte til Sansone.

Vent ei Medlidenhed af dem! Der er
Ei Hjerte skabt i alle disse Franskmænd.

Han gaaer omkring og hvisker hemmeligt til Lazzaronerne.

Soldaten.

Paa Timen følg! Vi lystre maae vore Ordre.

Lorenzo vil rive sig løs.

Giovannina.

Jeg kan ei slippe ham, jeg gjør det ei.

Soldaten.

I vil os tvinge til at bruge Magt?

Han nærmer sig Giovannina med en truende Bevægelse.

Sansone.

Rør ikke Pigen! Det gaaer aldrig godt.

Flere af Lazzaronerne.

Vov ei derpaa!

Soldaten.

I true os!

Lazzaronerne blotte deres Knive.

Kom an?

Soldaten.

Fæld Bajonetterne mod dette Pak!

Sansone

griber en stor Sten og svinger den over sit Hoved.

Stik Piben ind, det raader jeg! Den Første,
Der nærmer sig, faaer Pandeskallen knust.

I dette Øieblik træder Kongen fulgt af Delorme ind paa Scenen.

Sjette Scene.

Kongen. Delorme. De Forrige.

Kongen

træder rask frem imellem dem.

Hold inde!

Alle.

Kongen!

Soldaterne træde tilbage; Lazzaronerne blotte Hovederne og gjemme deres Knive.

Kongen.

Hvad gaaer for sig her?
I lege Krig, og jeg er ikke med!

Giovannina

styrter hen for hans Fødder.

Ja I er Kongen — San Michele selv!.
Det samme Blik, det samme Smil om Munden,
Og Haaret flagrer løst og frit som hans!

Kongen.

Hvad mener Du!

Giovannina.

O, bryd Jer ikke derom!
Min Sjæl er saa forvirret og bedrøvet,
Jeg veed jo ikke selv, hvad jeg har sagt —
Kun Naade, kun Forbarmelse for ham,
Som staaer i Lænker der, min stakkels Broder!
Han er ei skyldig, har ei røvet, myrdet!
I veed det ei — I kan ei vide det —
Men jeg, jeg kjender ham som Moder Barnet ...

Kongen.

Saa reis Dig dog! staa op, mit Barn!

Giovannina.

O lad mig hvile, Herre, for Jer Fod,
Til jeg seer Naaden lyse fra Jert Øie!
Her mødtes vi — det var saalænge siden,
Jeg saae ham sidst — man vilde skilt os strax —
Jeg kunde ei — saalidt som Solens Skive
Kan skille sig fra Himlens blanke Blaa!
Jeg sagde nei! jeg vægred mig derved —
I fatter selv, jeg kunde ikke Andet —

Kongen reiser hende.

Hvad hører jeg, mit smukke Barn! Saa det
Er Dig, der stifter Oprør her?

Giovannina.

Javist,
Jeg er den Skyldige og ingen Anden!
Kast Eders hele Vrede kun paa mig.
Lad mig kun bøde, lad mig straffe strengt, —
Men vend Jert Blik i Naade til min Broder!

Kongen.

Forunderlige Barn! Du rører mig.
Til Vagten.
Hvor fører I ham hen?

En af Vagten.

Til Nisida.

Kongen.

Det er ei gode Tegn.

Til Lorenzo.

Ifald din Tunge
Har ikke ganske glemt at tale Sandhed,
Saa siig mig kort: hvori bestaaer din Brøde?

Lorenzo.

I Eders Øine vistnok er den stor;
Histoppe, tænker jeg, den veier mindre.

Kongen.

Tal uden Omsvøb! Hold Dig blot til Sagen!

Lorenzo.

Jeg er en Vingaardsmand fra Ischia.
I Huset hos min Fader voxte op
Et Barn af samme Alder, samme Væxt
Just som min Søster der — Carlotta hed hun.
Maaskee det klinger latterligt for Eder,
Men hun var smuk som Englene i Himlen.
Dog engleligst var hendes Stemmes Klang.
Den var saa klokkereen, saa fin, saa sølvklar,
At vist jeg troer, engang paa Dommens Dag
Skal denne Stemme vække mig af Graven.
Jeg elsked hende, men jeg taug – da kom
Der i vort Hus en Officeer, en Franskmand.
Hans Blik var frit og ærligt som hans Adfærd

Og smuk han var og kraftig og forstandig.
Vi modtog aabent ham og tillidsfuldt,
Vi hædred ham, vi elsked ham som Gjæst.
Han spiste ved vort Bord, han drak vor Vin.
Han blev vor Ven — vort Hus var hans ...

Kongen.

Og han?
Hvi tier Du?

Lorenzo.

Ha, Saaret brænder endnu!
Han bragte Skam og Skjændsel over Tærsklen.
Det stakkels Barn han hilded i sit Næt.
Han knækkede den fine Blomst ...

Kongen.

Ha nedrigt! ...

Lorenzo.

Og drog saa bort. Den Arme tilstod Alt,
Men samme Dag hun savnedes i Huset —
Hvor hun har skjult sin Skjændsel, veed jeg ei.
Af Vrede fnysende jeg tog min Bøsse,
Min Kniv og hvad jeg eiede i Penge,
Gik til Neapel, søgte overalt,
For i hans Blod at slukke Hævnens Glød.

Kongen.

Afskyeligt!

Lorenzo bittert.

Ja vist, det var en Franskmand!
Dog nei — jeg fandt ham ei. Om alt det Andet,
Der følger nu, kan jeg mig fatte kort.
Mistænkelig man fandt tilsidst min Adfærd,
Man kasted mig i Fængsel, men jeg undveg.
Forfulgt og hidset som et Rovdyr flakked
Jeg længe om, før jeg igjen blev greben.

Kongen.

Javist! det kjender jeg! Du vil for Alvor,
At jeg skal troe paa dette Eventyr?
Nei, jeg har nok af Sligt! I tusindviis
Banditter sværme om og myrde Freden
I dette arme Land! Naar skal jeg dog
Faae dette Gifttræ rykket op med Roden!
Men videre! Imens Du flakked om,
Paa Andres Pung Du leved rask?

Lorenzo.

Bandit! ...
Det Lidt, jeg eied, var mig altid nok,
Og hvad jeg mangled hented mig min Bøsse
Fra Skov og Himmel. Rigtignok, jeg mindes,
Kom mig et bedre Vildt engang for Øie,
Men jeg ... Forfulgt jeg havde flakket om
En Dag og Nat paa Høiden af Vietri

Og i de dybe Kløfter ved la Cava.
Til Døden træt og kjed af Livet laa
Jeg bag en Cactushæk tæt ved Salerno.
Da kom en Skare Adelsmænd forbi —
De spøgte, loe — i Spidsen red en Herre
Med sneehvid Fjerbusk, paa en sneehvid Hest —
En Dæmon greb mig pludselig. Min Bøsse
Var skarpladt — aldrig feiled den sit Maal —
Og Løbet peged alt paa Eders Hoved —

Giovannina.

Madonna!

Kongen.

Hvad, Du voved?

Lorenzo.

O hvad vover
Man ei, naar man har Intet meer at tabe.
Jert Liv var i min Haand, men der var Noget —
Jeg veed ei selv — saa sorgløst i Jert Blik,
At Haanden sank, og frelst i red forbi.
See dengang, Herre! dengang var det mig,
Der skjænked Eder Livet.

Kongen.

Død og Helved!
Og nu, ei sandt? nu mener Du vel sagtens,
At jeg af latterlig Høimodighed

Til Gjengjeld ogsaa skal Dig skjænke dit.
Nei, ved min Krone, nei! Du slipper ei
Saa let ...

Han holder pludselig inde; Giovannina strækker fortvivlet Hænderne imod ham.

Og dog, hvad nytter mig dit Liv,
Dit usle Liv, der dog har Værd for Andre!

Delorme.

Det nytter Eder ei, men det kan skade.

Kongen.

Hvad skade? mig?

Med Høihed til Lorenzo.

Tag min Foragt og gaa!
Men husk mit Ord: jeg skænker Dig din Frihed,
At Du kan vide, at jeg frygter ei
For anden Gang at mødes med din Kugle.

Giovannina.

Tak, San Michele, Tak!

Lazzaronerne.

Evviva Gioacchino!

Lorenzo

styrter hen i Forgrunden af Theatret og slaaer Hænderne for sit Ansigt.

Han kaster Livet til mig som en Stodder.
Jeg holder det ei ud — langt heller Død!
Kom Helved, nu! jeg rækker Dig min Haand.

Fra Martino har nærmet sig ham sagte.

Jeg tager den.

Lorenzo.

Kun Hevn!

Fra Martino.

Den skal Du faae.

Sansone til Lazzaronerne.

Ti stille, Kammerater!

Til Kongen.

Majestæt!

Tillader I, at frit, uforbeholdent

Jeg gjør et Spørgsmaal Jer?

Delorme.

Nærm Dig ei plumpt

Og uærbødigt Kongens Majestæt!

Kongen.

Lad ham kun tale! Lad ham tale frit.

Et ærligt Spørgsmaal kræver ærligt Svar.

Siig frem, hvad vil Du?

Sansone.

Man har os fortalt,

At Told paa Mel og Vin skal svært forhøies,

Og Brødet gjøres dyrt for Fattigfolk, —

Siig, er det Eders Villie?

Kongen.

Nei ved Himlen!
Hvor kan I fæste Lid til saadant Opspind?
I syv Aar har jeg stridt for dette Land,
For dette skjønne Land, hvis Marv og Kjerne
Udsuget var af Konger og af Præster —
Naar vil I dog engang faae Tillid til mig?
Har jeg beriget mig? Jeg eier Intet.
Alt har jeg offret for mit Riges Flor.
Jeg er saa fattig nu, som da jeg fulgte
De seierrige Ørne som Soldat.
Nei, sulte skal I ei. Jeg selv har tidt
Paa Marchen hungret, kjender hvad det er.
I skal ei lide Nød. Før skal jeg dele
Med hver af Jer mit sidste Stykke Brød.

Lazzaronerne juble.

Sansone.

Og endnu eet!

Kongen.

Hvad, meer endnu?

Sansone.

I vil
Vel heller ei forbyde vore Fester?

Kongen.

Det et Jert ømme Sted, det veed jeg nok.

Sansone.

Imorgen gjør St. Januar Miraklet
I Santa Chiara — vil I hindre det?

Kongen i en spøgende Tone.

Paa ingen Maade! Hvis det more kan
St. Januar at gjøre sit Mirakel
Og Jer at see derpaa: saa vær saa god!
Jeg kommer selv derhen. Jeg lider nok
At see et saadant Skuespil, naar kun
Man spiller godt — og det vil ikke mangle . .
— I skal ei see derpaa med tørre Munde.
See der er Guld!

Han kaster en Pung ud iblandt dem.

Og nu farvel!

Lazzaronerne
kaste Huerne i Veiret.

Evviva!

Evviva Gioacchino!

Fra Martino.

Det er klogest,
Jeg raaber med: *Evviva Gioacchino!*

Anden Akt.

Et Cabinet paa Slottet med et stort Portrait af Napoleon

Første Scene.

Kongen sidder ved et Bord og gjennemlæser nogle Papirer; ved et mindre Bord paa den modsatte Side sidder **Fleurus**, og er falden i Søvn med Pennen i Haanden. Det er ud paa Morgenstunden, og Lysene ere langt nedbrændte.

Kongen.

Fra Campochiaro, min Gesandt i Wien —
Lad see, hvordan jeg staaer mig med Congressen!
— Ha Talleyrand, jeg kjender Dig igjen.
Det er ei nok, at Du som Judas har
Forraadt for Sølv din Herre og din Mester,
Nu vil Du ogsaa offre hans Disciple! — —
Hvad siger han om mig? — „Min Throne kan
Ei garanteres af Europas Magter — —
Den er ei legitim — —" Ei legitim!
Hvor mange Millioner gav man Dig,
Fordi du opfandt dette skjønne Ord?
Der er ei nogen Fyrste i Europa,
Der ikke mig har anerkjendt som Konge

Og dog er ei min Throne legitim! — —
Men videre, lad høre! — — Man vil hjælpe
Kong Ferdinand den Fjerde til hans Ret
Og sætte ham paa sine Fædres Throne!
I Østerrig der sikkres mig en Tilflugt
For mig og min Familie — — hvor naadigt!
Nei, nei, saavidt er jeg endnu ei kommen,
At jeg skal tigge Brød hos Østerrig.

Læser videre.

En Udvei, seer jeg, aabnes mig endnu,
Og hvilken? — Himmel! Hvis jeg aabenlyst
Tiltræde vil den ny Coalition
Af alle Magter mod Napoleon,
Hvis jeg med dem erklærer, at han har
Forbrudt sit Liv, og hvis jeg underskriver
Den Priis, som man har sat paa Heltens Hoved:
Saa er Neapel mit, og Ferdinand
Skal nøies med Sicilien.

Han reiser sig hettigt.

Hvad seer jeg!
Jeg læser ikke feil? Jeg drømmer ikke?
Et saadant Forslag tør man gjøre mig,
Hans Ven, hans Slægtning, der ham skylder Alt.
Det er for meget dog. Nei, nei, saa dyrt
Har jeg ei Raad til at betale Kronen.
Engang jeg svigted ham og endnu hviler
Det ofte tungt og pinligt paa min Tanke.

Skjøndt jeg ved Leipzig sonede min Skyld —
Eengang jeg svigted ham. Hans Politik
Var ikke min; det syntes mig, han brugte
Mig som et Værktøi kun for sine Planer,
Men at mit Rige kræved andre Hensyn.
Det syntes mig, jeg var kun halvt dets Konge.
Naar ikke helt jeg sørged for dets Vel.
Saa tænkte jeg — saa tænker jeg endnu:
Men der er Forskjel dog; Det skal ei hedde
Engang i Tiden: Joachim Murat,
Gjæstgiversønnen fra Cahors, hvem han,
Den Store, satte paa Neapels Trone,
Og hvem han gav til Viv sin egen Søster,
Var lav nok til, for at beholde Kronen,
At brændemærke sig ved at forraade
Sin Lærer og sin Ven, og sætte ud
En lumpen Pris paa sin Velgjørers Hoved.

Til Secretairen.

Skriv, Fleurus, skriv!

Vender sig om.

Han sover. Sunken hen
Af Træthed, Stakkel!

Kalder.

Fleurus!

Fleurus.

Springer forskrækket op.

Tilgiv, Sire!

Kongen.

Gaa hen og hvil Dig! Du behover det.

Fleurus.

I vredes ei? ....

Kongen.

Vist ikke, gaa! Sov vel!

Afsides.

Et saadant Brev man skriver bedst dog selv.

Mig synes netop nu, jeg er i Stemning.

Kongen sætter sig hen til Bordet og begynder at skrive; Secretairen bukker dybt og gaaer. Ved Udgangen moder han Dronningen, der gaaer hen til Kongen uden at blive bemærket. Kongen vedbliver at skrive og lægger Brevet sammen.

Anden Scene.

Kongen. Dronningen.

Dronningen,

som har staaet taus ved Siden af ham, lægger sin Arm om hans Hals.

Godmorgen!

Kongen.

Carolina! hvad, Du her?

Dronningen.

Jeg kan ei andet. Siden Du har sendt
Til Frankrig mine Børn, og jeg ei mere
Faaer høre deres kjærlige Godmorgen,

Maa i det mindste jeg dog høre dit;
Thi ellers troer jeg, jeg er barnløs alt.

Kongen omfavner hende kjærligt.

Min kjære Hustru!

Dronningen.

Hvad! Du brænder Lys!
Og Solen staaer alt længe høit paa Himlen!

Kongen.

Hvad Solen, siger Du? — Ja Du har Ret.

Dronningen bebreidende.

Igjen en gjennemvaaget Nat!

Kongen.

O, hvad!

Peger paa Portraitet af Napoleon.

Hvormange vaagne Nætter troer Du ei,
At han har offret for sit Navn, sin Hæder?
Jeg stræber ei saa høit — det klæder Spurven
Kun slet omkaps at flyve med en Ørn —
Jeg er tilfreds, naar jeg for vaagne Nætter
Kan kjøbe mig en stum Bevidsthed om,
At jeg har virket ærligt for mit Folk.
Men han — o hvilken Helt! Nys jubled de,
Da Ørnen stækket var og sat i Bur,
Da sprængte den sit Gitter, svang fra Elba

Med stærke Vingeslag sig over Havet
Til Frankrigs Kyst, greb med sin stærke Klo
Det blanke Scepter og den gyldne Krone,
Og alle disse Keisere og Konger
De skjælve nu og sætte ham i Band,
Afmægtigt, latterligt som Pavens fordum.

Dronningen.

Ja, ja en Ørn han er, en mægtig Ørn,
Men frygt kun ei, Du er ei nogen Spurv —
Thi hvis Du var det, elsked jeg Dig ei.
Jeg er for vant at sysle med det Store,
Til at det Dagligdags kan finde Rum
I mine Tanker, mindre i mit Hjerte.
Jeg kjender bedre Dig — er han en Zeus,
Saa er Du Lynet i hans stærke Haand!
I høre sammen, kan ei skilles ad,
Den Ene staaer ei, naar den Anden falder.

Kongen gjentager

I høre sammen, kan ei skilles ad,
Den Ene staaer ei, naar den Anden falder —
Tak Carolina! Du har afsagt Dommen.

Han ringer. Delorme træder ind. Han leverer ham Brevet.

Send det til Wien, til Campochiaro, hurtigt —
Forsegl det selv!

Delorme gaaer.

Med dette lille Brev

Fraskrev jeg mig maaskee Neapels Trone.
Men Æren reddet er — og det er meer!

Dronningen.

Nei, det er Alt. Jeg er beredt, min Ven.
Troer Du, jeg føler ei, at Tronen vakler,
Og at den staaer ved Foden af et Krater.
Mig døver Smigren ei, der klinger om den
Som en Sirenesang om Circes Ø.
Jeg stiger gjerne ned; jeg troer, at man
Er ikke stor, fordi at Lykken smiler,
Og lille ei, fordi den vender Ryggen.

Kongen gaaer hen til Vinduet.

Og dog, min Carolina! naar jeg seer
Paa dette skjønne, dette stolte Land,
Som Morgensolen favner saa forelsket,
Som om den saae det nu for første Gang,
Saa synes mig, vi kan ei skilles meer.
Det er groet fast til Hjertet som et Barn
Og kan ei mere vristes fra sin Plads.
O mine Drømme! mine skjønne Planer!
Hvad kunde dette Land ei blive til!

Dronningen.

Med dette Folk? nei, vent ei Godt af det!
Du skuffer Dig med falske Illusioner.

Du troer endnu bestandig, det er Franskmænd,
Du forudsætter Trofasthed og Ære,
Taknemlighed og Virkelyst og Kraft —
Og Troløshed og Feighed er det Hele.

Kongen.

O Folket elsker mig — det er ei ondt.
Jeg lider disse muntre, kaade Børn,
Som endnu bøies kan til Alt.

Dronningen.

Og jeg,
Jeg frygter dette falske Ocean!
Om end Du har det i din Magt at lægge
Til Ro dets Bølger med et Smil, en Mine —
Den næste Vind oprører det igjen.
Din Sjæl er sorgløs, brav og umistænksom —
Du aner ei engang den lumpne Træskhed,
Der virker hemmeligt og i det Skjulte
For Dig at hilde i sit lumske Garn.

Kongen.

Det gjør jeg ei og takker derfor Gud.
Jeg frygter ei. Min Stjerne maa jeg følge.

Dronningen.

Men hvis den blegner, hvis den slukkes ud
Min Sjæleangst jeg mægter ei at dølge.

Hun støtter sit Hoved et Øieblik til hans Skulder. Med Høihed

Ja hvis den slukkes, hvis den største Vee
Skal ramme mig — kom, Skjæbne, jeg er færdig!
Du skal ei svag og klynkende mig see,
Men stærk, min Husbond og min Broder værdig.

Til Kongen.

Dit Billed har sin Plads i Hjertet her —
Det skal mig styrke til det Allersidste,
Og for mit Blik jeg stiller Heltens der,
Og seer paa det, til mine Øine briste.
Lad ham da komme kun den kolde Gjest!
Med Dig i Hjertet og med ham for Øie
— Hvad jeg har elsket og beundret mest! —
Saa tænker jeg, han skal mig ikke bøie.

Kongen slynger sin Arm om hendes Liv; de gaae.

Tredie Scene.

Prinds **Chiaromonte** i kirkelig Ornat, fulgt af tvende Geistlige, som blive staaende ved Indgangen. Strax efter **Bernard de Saint-Laurent.** De hilse hinanden koldt og i Frastand. Pause.)

Cardinalen afsides.

Den stolte Franskmand, jeg maa vel begynde.

Høit.

Signor' Marchese! atter vendt tilbage?
Saa er vel Krigen endt?

Generalen.

Ja Eminenza!

Cardinalen.

Undskyld, jeg Eder kaldte Hr. Marchese,
Det er en lang Tid siden sidst vi mødtes.
I er vel sagtens steget siden, — altsaa
Hr. Greve? Hertug?

Generalen.

Eminenza, naar
I simpelthen mig kalder General,
Saa giver I mig Alt, hvad mig tilkommer.
Forresten er jeg Greve.

Cardinalen.

Ja jeg veed,
At det gaaer hurtigt fremad nuomstunder.

Generalen.

Ja, det er vor Natur. Vi Franskmænd ynde
At komme fremad, fremad, — og vi hade
Alt, hvad der trægt staaer stille og stagnerer.

Cardinalen sagte.

Ha, jeg forstaaer.

Høit.

Hr. General, I kommer
Nu altsaa hjem fra Krigen, smykt med Laurbær,
Og bringer Bytte med Jer og Trofæer
I Overflod.

Generalen sagte.

Den Uforskammede!

Hoit.

Nei, Eminenza!

Cardinalen med hykkelsk Forundring.

Nei? Hvad hører jeg?
Der er dog intet Uheld truffet Hæren?
I har dog seiret?

Generalen.

Nei, det var umuligt.
Tohundred Mand mod otte tusind! Slig
En Seir vandt ei engang Leonidas.
Han havde fleer.

Cardinalen.

Tohundred Mand, I søger.
Den hele Legion?

Generalen.

Ja det er sandt.
De mange Tusind, som jeg regner ei,
Var Neapolitanere, — de løb.

Cardinalen.

Vor Hær til fransk Commando er for uvant.
Den fatter den ei rigtig, er jeg bange.

Generalen.

Det troer jeg selv — thi naar det hedder: „Frem!"
Saa kaste de Gevær og løbe hjemad.

Cardinalen.

I gaaer til Santa Chiara?

Generalen.

For at see
Miraklet med det Helgenblod, der flyder —
Javist, Hr. Cardinal! Jeg længes efter
Engang igjen at see paa et Mirakel.

Cardinalen.

Hvor saae I da det sidste?

Generalen
peger paa Portraitet.

Hvor? Hos ham,
Der har Mirakler gjort i vore Dage,
Som man skal tale om, mens Verden staaer!
Og han, Hr. Cardinal! var ene om dem
Og trængte ei til nogen Præstehjælp.
Han er for mig St. Januar — og han
Fik Blodet til at flyde trods den anden.

Cardinalen.

De Andres, ja.

Generalen.

I heller saae hans eget?
Nei vogter Jer!

Cardinalen.

Profanum odi!

Generalen.

Kongen!

Fjerde Scene.

Kongen. De Forrige.

Kongen.

Hr. Cardinal! Hvad seer jeg? Her saa tidligt?
Og Du, Bernard — Hvor Du seer traurig ud?
Du venter sagtens, at som hin August
Jeg rende skal mit Hoved imod Væggen
Og raabe: Varus, mine Legioner!

Generalen.

Nei, Sire, nei! Oprigtigt talt, dertil
Har jeg for gode Tanker om Jert Hoved.

Kongen.

Hvad fører Eder hid, Hr. Cardinal?

Cardinalen.

Mit høie Kald. Det byder mig at bringe
Neapels Majestæt paa denne Dag
Hans Helligheds Velsignelse, forinden
Jeg gaaer til Kirken .....

Kongen.

Ah, St. Januar!
Jeg takker Jer, og jeg er strax beredt!

Cardinalen rækker ham sin Rosenkrands; Kongen knæler let og fæster Blikket paa Crucifixet, Cardinalen folder sine Hænder i en bedende Stilling og gjør derpaa Korsets Tegn over hans Hoved. Kongen reiser sig og kysser Crucifixet, idet han giver det tilbage.

Cardinalen.

Det var mit Hverv fra Kirkens Overhoved.
Et andet har jeg endnu fra mig selv.

Med et Blik paa Generalen.

Dog ønskede jeg helst ....

Generalen.

Jeg frygter, Sire!
Jeg falder til Besvær.

Kongen.

Træd ind saalænge
I dette Cabinet. Et Øieblik!

Generalen gaaer; Cardinalen vinker ad de Geistlige: de bortfjerne sig.

Femte Scene.

Kongen. Cardinalen

Kongen.

I har et Hverv til mig?

Cardinalen.

Ei fra mig selv,
Thi for mig selv forlanger jeg slet Intet.
Min Bøn til Eder gjælder Eders Folk.

Kongen.

Mit Folk, Hr. Cardinal? saa er den opfyldt!

Naar I kun taler Folkets Sag hos mig,
Saa veed jeg forud, I har vundet Spil.
For Folket har jeg altid aabent Øre,
Det har sin bedste Talsmand i mit Hjerte.

Cardinalen.

Men Hjertet stundom tale kan saa stærkt,
At det Forstanden bringer reent til Taushed.

Kongen.

Jeg fatter Eder ei.

Cardinalen.

En Fader kan
Forblindet elske sine Børn saa høit,
At ei engang han kan dem negte det.
Der er til deres Skade og Fordærv.

Kongen.

I Gaader taler I. Jeg troede nys,
At I til Folkets Bedste vilde tale —
Nu synes mig, I frygter næsten for,
At jeg er altfor meget paa dets Bedste.

Cardinalen.

Vi vil ei kappes i forblommet Tale,
Lad mig da tale aabent med min Konge.
Af Godhed for Jert Folk har I besluttet
At skjænke det en stor, men farlig Gave —

Enhver maa finde, det er smukt og ædelt;
Men er det ogsaa klogt, er det besindigt?

Kongen.

Jeg troer, det er det Ene med det Andet.
Alt længe nok sad Despotismen her
Og vakled paa en undergraven Trone.
Af Folkets Kjærlighed og af dets Troskab
Jeg sætter stærke Støtter til den nu,
Saa tænker jeg, den styrter ei saa let.

Cardinalen.

I kjender ikke dette Folk endnu —
Det skeier ud, saasnart det ikke ledes.

Kongen.

Men det skal ud af disse Ledebaand,
Det skal ei gaae med Faldhat, til det ældes
Og lægges som et gammelt Barn i Graven.
Lad det kun skeie ud og støde an,
Det har vi Alle gjort, før vi gik lige.
Naar det faaer Øiet aabent for sin Ret,
Saa faaer det Øiet op for sine Pligter.

Cardinalen.

Som Undersaat jeg tør ei skjule, at
Jer Tale vækker høilig min Bekymring.
I veed det selv, Kong Ferdinand den Fjerde

Har end et stort Parti omkrig i Landet
Og mest blandt Adelen — hvor vil det voxe!

Kongen.

Blandt Adelen? Jeg troer, han har et større
I Geistligheden.

Cardinalen.

Nævn ei mere den!
Den har I givet et saa mægtigt Knæk,
At den ei meer sig reiser af sit Intet.

Kongen.

Hr. Cardinal! Det har jeg ikke villet;
Men jeg har anviist den en anden Mark
End den, hvor hidtil den har saaet og høstet.
Her er Neapel, her er ikke Rom,
Ved Statens Roer har Præsten ikke hjemme.
Han skal ei verdslig styre Stat og Folk,
Men sørge for dets aandelige Trang,
Og her er Meget, Meget end at gjøre.
Uvidenhed, Vankundighed har lagt
Sin Slavelænke om Neapels Folk —
Løs denne Lænke af, Hr. Cardinal!
Det er det Maal, hvortil at I skal stræbe.
Gjør I blot Eders — jeg skal gjøre mit!

Cardinalen.

Jeg har advaret Eders Majestæt,

Jeg gjør det end, hvorvel jeg seer, I vredes.
Min Pligt paalægger mig at tale frit.
Endnu engang: slut Jer til Adlen, Kirken —
Der er alene Frelse for Jer Krone.
I ændser ikke Eders Fjenders Magt;
Jeg veed, at Eders Tropper ere slagne,
De tydske Hære nærme sig alt Byen:
Lord Bentinck truer os bestandig meer,
Og engelske Fregatter fylde Golfen,
Kong Ferdinand ....

Kongen med stigende Hettighed.

Tal ikke meer om ham!
Hvad ligger der vel Magt paa ham og mig?
Det gjælder nu om større Interesser.
Det ny Aarhundred kæmper med det gamle.
Lighed for Loven, Folkeret og Frihed,
De ny Ideer ruste sig til Kamp
Mod Despotisme, Overmod og Fordom.
Jeg stiller mig i Kampen for de første;
Hvorhen sig Seiren vender, veed jeg ei,
Men det jeg føler — og det smerter mig —
At hvis i denne Kamp jeg ligger under,
Saa vil i een Dag det nedrives, som
I syv Aar jeg møisommeligt opbygged;
Saa synker Folket atter i sin Søvn.
Og hvem skal da opskrække det af Dvalen? ...

Det er alt nok! for meget! — Ved mit Liv.
Jeg vil ei høre meer et Ord derom!

Han gaaer hurtig bort.

Sjette Scene.

Cardinalen.

Du vil ei høre meer et Ord derom?
Det skal Du ikke heller. Blinde Daare!
Jeg vilde frelst Dig, men Du vil ei frelses,
Nu vel, saa styrt! Jeg gjør ei fleer Forsøg.
Kun nogle Timer har Du end tilbage,
Du smukke Sommerfugl, saa flyv kun om
Og pral i dem med dine gyldne Vinger!
Indspundet er Du alt, skjøndt Du ei seer
Det fine Net, der snart sig trækker sammen.
Forgjeves vil Du sprælle da i Nettet
Og offre dine Vingers gyldne Støv —
Dit korte Døgnliv redder Du ei mere!

Han gaaer.

Syvende Scene.

Kongen. Generalen.

Kongen.

Ah! nu er Luften reen igjen. Ved Gud,
Jeg troer, han fik mit Blod i Kog — den Munk!

Dengang han stod der med sit stolte Ansigt
Og tilbød mig at slutte Pagt med sig,
Ifald jeg vilde frelse Land og Rige,
Da syntes han mig Fristeren i Orknen,
Der sagde til vor Frelser: Knæl for mig,
Og jeg Dig skjænker disse skjønne Lande!
Nei, nei, Hr. Cardinal! ... Men hvad! Bernard!
Du hører ikke, hvad din Konge taler?
Du staaer saa mørk, saa eftertænksom ....

Generalen.

Sire,
Tilgiv! ....

Kongen.

O, Sire, Sire! Nævn ei Kongen, —
Det er din Ven, din gamle Kammerat
I hundred Slag, der spørger, hvad Du fattes?
Tal frit!

Generalen.

Jeg frygter, I vil vredes ....

Kongen.

Ja,
Ifald Du flere Omsvøb gjør, tilvisse!
Er det en Mine for en Helt, en Krigsmand?
Jeg kan ei lide sligt et Ansigt, veed Du,
Og allermindst hos Dig, Bernard. Siig frem
Hvad trykker Dig? Hvor sidder Saaret?

Generalen lægger Haanden paa Hjertet.

Her.

Kongen leer.

Hvad hører jeg? Forelsket?

Generalen.

Det er Sagen;
Dog det er ikke Alt.

Kongen bestandig leende.

Forelsket Du?

Generalen.

I maa nok lee. I veed det, Sire, bedst,
Jeg giver ellers ei mig af med Sligt.
Mit hele Liv jeg tilbragt har i Felten;
Imellem Sabler, Kugler, Bajonetter
Man tænker ikkun lidt paa Suk og Elskov.
Naar skulde jeg havt Tid dertil? Mig syntes,
At Tanken selv var Troløshed mod Fanen.

Kongen.

Det veed jeg. Nu?

Generalen.

En Dag i sidste Høst
Tog med en Barke jeg til Ischia
For at bestige Bjerget San Nicolo.
Da jeg red ned, med Øiet fæstet paa

Det Paradis, der laa for mine Fødder,
Da faldt mit Muldyr paa de steile Skrænter,
Jeg styrted af, forstødte Foden slemt,
Man bragte ind mig i en venlig Vigne
Til hjertensgode Folk, der tog imod mig,
Som om jeg var en Engel, sendt fra Himlen.

Kongen.

Ah, jeg forstaaer! Der læged man dit Saar
Og slog Dig saa ....

Generalen.

Et andet, der var værre.
Der var et Barn — hun ligned ei de Andre,
Hun var saa hvid og blond, saa fin og from,
Som man afbilder her Madonnas Ansigt,
Og naar hun sang — o hvilken Englestemme!
Det var, som hørte man Madonna selv.
Jeg elsked hende, og hun elsked mig,
De trende Uger gik som trende Timer.
Da kaldte Eders Bud mig til min Post;
Jeg maatte bort .. hun laa i mine Arme,
Forgrædt og livløs fast — en knækket Blomst — —
Hvor tidt har jeg forbandet denne Time!

Kongen sagte.

Ha, det var ham!

Generalen.

Jeg trøsted hende, loved

At komme snart igjen — det blev ei snart!
I otte Maaneder har jeg nu kæmpet
Paa Lombardiets Sletter, ved Pesaro,
Ved Rimini, Mignano, Tolentino,
Men jeg har ei havt Ro fra denne Stund.
Jeg skammer mig, men tidt midt under Slaget
Jeg følte tydeligt, jeg mangled Mod,
At Hjertet sad ei meer paa rette Sted,
At det var ei mit eget, men forbyttet! ..
Endnu forleden Dag en Deserteur
I Flugten greben blev. Han havde ikke
Formaaet at modstaae Længselen, der drev ham
Tilbage til hans Hustru og hans Børn.
Det var hans hele Skyld — og jeg - jeg maatte
Dictere ham hans Dom: han skulde skydes
Som æreløs for Regimentets Front.
Jeg dømte ham. Ved, Gud jeg kunde bedet
Ham om Tilgivelse paa mine Knæ
Og vendt de blanke Løb imod mit Bryst ..
Og da han faldt med Kuglerne i Hjertet,
Og Øinene fordreied sig mod Himlen.
Det var, som vidned de mod mig og sagde:
Er jeg en Æreløs, hvad er da Du?
Jeg holder det ei ud.

Kongen koldt.

Og nu, Hr. Greve!

Generalen.

Nu kommer jeg at bede om min Afsked.

Kongen.

Den har i alt.

Generalen.

Jeg føler meer og meer,
Jeg kan ei leve, aande uden hende,
Men indseer og ... et sligt Parti ... ved Hoffet ...

Kongen.

Hvad siger Du, Bernard? Du ægter hende?

Generalen.

Ja, Eders Majestæt, saafremt hun vil.
For mine Ahner er jeg ikke bange:
Min Fa'er, en agtbar Snedker i Bordeaux,
Min Bro'er, en Tømmerhandler i Grenoble
Jeg haaber, de har Intet mod Partiet.

Kongen.

Ah, bravo, bravo!

Generalen forundret.

I gi'er Eders Bifald.

Kongen.

Til Giftermaalet — ikke til din Afsked.
Hvis ei Du havde ægtet hende, ja
Du havde haft den strax paa Øieblikket.

Naturligviis! hvor kan Du troe, at jeg
Kan bruge Generaler uden Mod?
Gift Dig med Gud! gjør godt hvad Du har angret,
Saa skal Du see, saa kommer Modet atter.

Generalen.

Men vil hun ikke frygte for mit Aasyn.
Jeg elsker hende, som jeg var en Knøs
Paa sytten Aar, og vil mig nærme frygtsom,
Med ydmyg Bøn til hende som en Dronning —
Men kan hun have Tillid til mig nu?

Kongen.

Det kan hun, vær Du rolig. Tvivler hun,
Saa giver jeg mit Ord paa, at hun kan.
Er Du tilfreds dermed?

Ottende Scene.

De Forrige. Delorme.

Delorme halvt sagte.

En Bondepige
Begjerer Eders Majestæt itale.
Det er den samme, som I saae i Aftes
Paa Mol'en, og hvis Broder ...

Kongen.

Hvad? hun her?

Sagte.

Og han! De maa ei træffes!

Til Adjutanten.

Vent!

Til Generalen.

Gaa nu!

Gaa denne Vei! Det bliver ved mit Ord.

Generalen.

O, Sire, I er god ... nei, I er stor.

Han gaaer.

Kongen.

Lad hende komme!

Derlorme aabner Døren.

Niende Scene.

Kongen. Giovannina.

Kongen.

Du er her endnu?

Kom nærmere, vær Du kun ikke bange!

Jeg troede Dig alt ovre paa din Ø.

Giovannina.

O gid jeg var! Kun der er Fred og Lykke.

Kongen spøgende.

Har man din Fred Dig røvet i Neapel?

Giovannina.

O, hvorfor røved man mig ei mit Liv

Og spared mig for denne tunge Gang!

Kongen.

Er jeg saa slem? seer jeg saa rædsom ud,

At Du til Kongen gaaer som til din Død?
Hvad fattes Dig? Har Du en Bøn paa Hjertet,
Saa siig den trøstigt frem, — det skulde undre
Mig, om jeg kunde afslaae Dig en Bøn.

Giovannina hurtigt.

Hvad siger I? I mener, hvad I taler?

Kongen.

Du tvivler om min Ærlighed?

Giovannina.

Siig selv,
Hvor kan jeg Andet? Skal jeg troe paa Sligt?
Hvad Magt har jeg? hvad Magt har mine Bønner?

Kongen.

Forsøg det selv.

Giovannina.

I frister mig dertil.

Kongen.

Jeg er beredt.

Giovannina.

Men — hvis nu det, jeg beder,
Er blot et Lune, blot en Bagatel,
Vil I mig ei ydmyge med et Afslag —
Det lover I mig helligt?

Kongen.

Stop, mit Barn!

Jeg lider nok at løbe Storm paa Andre,
Men ynder ei at tages selv med Storm.
Et saadant Løfte faaer Du ei — vi maatte
Da enes først om hvad er Smaat og Stort.
Nævn frit din Bøn, men skynd Dig, gjør det kort —
Man venter mig i Kirken Santa Chiara.

Giovannina frygtsom og spændt.

I agter Jer til Santa Chiara. Hvis ....
Jeg sætter nu ... jeg bad om ikke Andet,
End at I blev derfra idag; var det
For stort? og vilde I mig føie?

Kongen.

Nei.
Jeg gik derhen.

Giovannina. heftig

Der seer I selv! Hvad nytte
Da disse skjønne Talemaader, Herre?
Thi hvad jeg beder om er netop det.

Kongen.

Jeg maa derhen. Jeg givet har mit Ord.

Giovannina bestandig heftigere.

Et Ord! hvad er et Ord!

Kongen.

Det er den Traad,
Den skjøre Traad, hvori vor Ære hænger!
Dog det forstaaer Du ei.

Giovannina.

Gaa ei derhen!
Ved Alt, hvad helligt er og dyrebart,
Gaa ei derhen!

Kongen.

Du vækker min Forundring.
Hvor kommer Du dog paa en slig Begjering?

Giovannina.

O ligemeget! Men bliv blot derfra.
I skal ei gaae derhen, I skal det ei!

Kongen.

Jeg skal og maa.

Giovannina.

I tvinger mig da til
Det Yderste! Saa viid, at der er lagt
En Plan imod Jert Liv, en skjændig Plan —
Og Kirken Stedet er — jeg Alt har hørt ....
Man aned ei min Nærhed ... Bliv derfra!
En nedrig Munk, der hader Jer til Døden,
Forlokket har en Anden — kun et Redskab,
Der kjøle vil sin Hævntørst — o, jeg kan,
Jeg tør ei sige meer — — Man vil benytte
Sig af Forvirringen i Kirken, naar
Miraklet skeer ... det skal da hedde, at
Det er St. Januar, der selv har dræbt Jer ...
Der er ei Redning.

Kongen gaaer hen og griber efter Klokkestrængen.

Nævn mig deres Navne!

Jeg la'er dem fængsle strax.

Giovannina

styrter frem og holder hans Arm tilbage.

For Himlens Skyld!

Jeg nævner Ingen — kan ei nævne Nogen.

Om end tildøde I mig martre lod.

Kongen foragteligt.

Der var vel den, der brugte slige Midler —

Jeg er for stolt dertil. Men gaa.

Giovannina fortvivlet.

O, Himmel!

Han støder bort mig, vil ei høre mig.

Har Du da ingen Engel til hans Frelse?

Til Kongen.

I har jo Børn, hvor skal jeg finde dem?

De skal sig klamre fast til Eders Hals

Og lænke Jer med deres spæde Arme.

Og Eders Hustru, hvor er Eders Hustru?

Hun vil forstaae min Angst. Paa sine Knæ

Vil hun med mig Jer trygle om at blive.

Kongen.

Det vil hun ei.

Giovannina.

Saa elsker hun Jer ikke!

Kongen.

Du taler som et Barn. Hun agter mig,
Hun tænker høit og stort; hun veed, at jeg
Ihvad der end mig truer eller rammer,
Maa gaae min lige Gang, med Øiet vendt
Imod et bedre Maal end dette Kryb,
Der hvisler med sin Slangebraad i Støvet,
Og som jeg søndertræder med min Fod.

Han gaaer.

Tiende Scene.

Giovannina.

Han gaaer! han styrter sig i Undergangen!
O, nu er Alt forbi! Jeg kan ei styre
Min Broders vilde Sind. Den falske Munk
Har langsomt dryppet ham sin Gift i Øret,
Og nu, nu syder den i alle Aarer ...
Han, som jeg elsket har saa høit, saa høit,
Han stemples skal som Kongemord ... ah, neppe
Jeg Ordet hviske tør, dog tordner det
Med Dommedagsbasuner i mit Øre.

— — «I hvad der end mig truer eller rammer,
Jeg gaaer min lige Gang,» det var hans Ord.
Jeg elsker denne Kjækhed, denne Raskhed.
Der flyver høit og ændser ei det Lave —
Jeg troer, jeg vilde handle selv som han.
Det er en Mand, den første jeg har seet.

— — I Vignen hjemme stod en høi Platan.
Hvert Aar der kom en lille Fugl og satte
Sig i dens grønne Top; bestandig bygged
Den Reden paa det samme Sted og sang
Saa smukt og rørende, som om den takked
Det grønne Træ, fordi det gav den Husly.
Da fældede man Træet. Øxen klang
Med skarpe Slag ved Roden, og forskrækket
Den lille Fugl fløi fra sit sikkre Skjul
Og svang i snevre Kredse sig om Kronen.
Da Kronen faldt, og Støvet hvirvled om den,
Da skjød den susende i Løvet ned
Og satte trofast sig paa gamle Sted.
Men inden Løvet visnede, var den
Alt død af Sorg, fordi man havde gjort
Det smukke Træ Fortræd, der gav den Bolig.

O hvis det faldt det kongelig Træ
Og bøied sig for Øxens Magt i Støvet,
Jeg troer, jeg døde som den lille Fugl.

Efter en Pause.

Hvor vil det ende? Stakkels Giovannina,
Hvi blev Du ikke ovre paa din Ø!

Tredie Akt.

Nonne-Kirken Santa Chiara, pragtfuldt oplyst og dekoreret. I Baggrunden Høialtret, som nogle Trin fore op til. I nogen Afstand derfra tilvenstre et ophøiet Sæde for Kongen; i lignende Afstand tilhøire et andet for Cardinalen. I Forgrunden tilvenstre nærmest Proscenium Billedet af den Korsfæstede. Baggrunden og Mellemgrunden af Scenen ere opfyldte med Grupper af Bedende og Knælende. Paa det nederste Trin foran Høialtret er posteret fire Soldater med opplantede Bajonetter, to paa hver Side. Naar Tæppet ruller op, hører man Munkesangen udenfor Scenen; strax efter begynder Processionen, der syngende bevæger sig langsomt fra Indgangen tilhøire henover Scenens Forgrund og ned til Høialtret. Foran Chordrenge med Rogelsekar; Munke; en Geistlig, der bærer en Fane med St Januars Billede; to andre holde de nedhængende Kvaster og Snore; Munke; St. Januars Sølvstatue, baaren af fire Geistlige; under en Baldachin følger Cardinalen med Monstrantsen; Processionen sluttes af Geistlige og Munke, der bære tændte Lys i Hænderne. Naar Cardinalen har indtaget sin Plads, ordne Munkene sig i Baggrunden paa begge Sider af Høialtret. Sangen hører op.

Første Scene.

Don Filippo Cariati. **Don Alberto Monti** og **Don Luigi Neri** kommer frem i Forgrunden tilhøire.

Cariati.

Man mener, Kongen komme vil herhen.

Neri.

Det troer jeg ei, det vil han ikke vove.

Monti.

Hvad vove? han? Saa kjender Du ham ei!
Mod har han nok, det mangler der ham ikke.

Cariati.

Ja vist, Soldatermod.

Neri til Monti.

Jeg troer, at Du
I Forsvar tager ham, der krænker os
Og træde vil vort Adelsskjold i Støvet?

Monti.

Jeg hader ham som I, men kan ei negte,
Det gjør mig ondt, at jeg maa hade ham.

Cariati.

Nu er der Tid til Medynk!

Til Neri.

Hvordan gaaer det
Med Jer Besætning paa St. Elmo?

Neri.

Godt!
I veed, at det er lutter gamle Tropper,
De har idag fornyet den Troskabsed,
De forhen svor Kong Ferdinand den Fjerde.

Gjør Poblen Oprør, skyde vi den ned.

Cariati til Monti.

Og hvordan gaaer det Eders i *del Ovo?*

Monti.

Fortræffeligt. Paa dem man stole kan.
De har ei anden Mening end jeg selv.

Neri sagte.

Det vil da sige, at de har slet ingen.

Cariati.

Den hele Vagt paa Slottet er bestukken.
Jeg sørget har derfor. — Men tys, der er han
I spraglet Dragt som en Theaterkonge —
Dog usædvanlig alvorsfuld er Minen.

De trække sig tilbage mellem Mængden.

Anden Scene.

Kongen kommer, ledsaget af Pager og Følge; ira Indgangen tilføre, gaaer han langsomt hen til Christusbilledet i Forgrunden og knæler. Følget begiver sig hen til den Plads, der er bestemt for Konger og stiller sig omkring den.)

Kongen.

Min Frelser! Du, som huld
Fra Hytten førte mig til Tronens Guld,
Du, som mig kjærligt skjærmed,
Hvor Døden tusindfold omkring mig sværmed.
Du — derfor er jeg rolig —
Forlader ei mig i din egen Bolig.

Sku ei fortørnet ned
Til dette Sted, som viet blev din Fred,
Men som idag man krænker
Med plumpe Gjøglespil og usle Rænker.
O Christ! Du mig bønhøre:
Tilgiv dem, thi de veed ei, hvad de gjøre.

Ak, af et størknet Blod,
Der nu skal flyde, hente de sig Mod,
Og Held de sig forjette,
Mens taabeligt, letsindigt de forgjette,
Et ganske andet Under,
Det Blod, der flød af dine dybe Vunder.

Giv Kraft mig i min Aand,
At jeg engang maa løse disse Baand,
Saa hver, der er forblindet,
Fra sine Øine selv maa rive Bindet
Og luttret tænde Flammen
Til alt det Gode ved din Reenhed — Amen!

Under Bønnen svinge Chordrengene Røgelsekarrene foran Høialtret. St. Januars Statue og Cardinalen. Naar Bønnen er endt, gaaer Kongen hen til sin Plads; Cardinalen reiser sig og hilser. Sansone og Stanislao, der have knælet imellem de Forreste, komme frem i Forgrunden tilhøire paa samme Tid som Kongen reiser sig.

Tredie Scene.

Sansone. Stanislao.

Sansone.

Saae Du, hvor Kongen bad?

Stanislao.

Ja vist. Hvad troer
Du vel, han bad om?

Sansone.

Aa, hvad veed jeg.
Han trænger jo til ingen Ting. Jeg tænker,
Han bad St. Januar sig skynde lidt,
At desto før han komme kan herfra,
Men Du? hvorom har Du da bedt?

Stanislao.

Sansone,
Jeg har bedt hele sexten Gange *Ave*
Og derpaa tretten *Credo*.

Sansone.

Men hvorom?

Stanislao.

Hvorom? Ja veed jeg det? det er Latin,
Som jeg har lært engang, da jeg var lille —
Hvad det betyder, skal jeg ikke sige.

Sansone.

Saa synes mig, Du spare kan det Hele.

Stanislao.

Igrunden har Du Ret. Det er en Ting,
Som jeg har aldrig tænkt paa førend nu.
Dog naar det more kan St. Januar,
Saa Herre Gud!

Sansone.

Nei, jeg er meer fornuftig.
Jeg beder altid ham om noget Dygtigt:
Først Maccaroni baade her og hisset,
Saa dygtig Sol og Intet at bestille,
Og saa tre gode Tal til næste Trækning.

Stanislao.

Alt det paa engang gi'er han Dig dog ikke.

Sansone.

Det veed jeg nok. Nei han er ikke gal!
Dog ska'er det ei at tage Munden fuld,
Saa kan man altid prutte lidt bagefter.

De trække sig tilbage.

Chor

af Alle paa Scenen.

Du som saa ofte
Skjærmed vor By,
Under din Vinge
Søge vi Ly.

Ei Du i Vrede
Øret tillukke!
Hor vore Bønner.
Hor vore Sukke!

Giv os et synligt
Tegn for Enhver,
Tegn, at Du kraftig
End er os nær!
Da skal dit Altar
Festligt vi smykke,
Ved dine Fødder
Føle os trygge.

Under Sangen træde Lorenzo og Giovannina ind i Kirken i Forgrunden tilvenstre, hvor de forblive under de følgende Scener. Lorenzo seer vild og forstyrret ud. Søsterens Blik følger ham ængstligt. Fra Martino er traadt hen til ham.

Fjerde Scene*).

Fra Martino. Lorenzo.

Fra Martino.

Er Du beredt? Jeg indestaaer for Alt.
Pas Øieblikket blot!

Lorenzo.

Vig fra mig, Satan!
Et Helved luer i mit Bryst. Det er
Nødvendigt ei at puste meer til Ilden.

Fra Martino.

Hvad Helved? Ilden? Det er tosset Snak —

*) De efterfølgende Replikker vexles sagte og hurtigt.

Absolution der gives dig for Alt,
Og Kirken lønne vil ....

Lorenzo.

Endnu eet Ord
Og det bli'er Dig, jeg træffer, ikke ham.

Munken bort.

Femte Scene.

Giovannina. Lorenzo.

Giovannina.

Jeg gyser, naar jeg seer paa Dig. En Skrift
Jeg læser i dit Øie, paa din Pande,
En dunkel Skrift, det gjør mit Blod til Is.

Lorenzo.

Ti, Giovannina! grusom er din Tale.

Giovannina.

Du tør ei see paa mig. Dit Øie skyer
At møde mit, fordi det er for skarpt —
Men hans histoppe, hvordan vil det gaae?
Hvorledes vil Du engang møde hans?

Lorenzo.

Du martrer mig, hold inde!

Han griber hendes Haand.

Giovannina

river heftig Haanden til sig.

Rør mig ikke!

Rør ikke mig med denne Haand, — som Du
Besudle vil med Blod.

Lorenzo.

Hvad siger Du?

Giovannina.

Negt det kun ei, jeg veed det — ja med Blod —
Og hvis? og hvor? Nei, det er altfor rædsomt!
Jeg svimler blot ved Tanken om den Afgrund,
Hvortil Du nærmer Dig. — Lorenzo! Broder!
Tænk paa vor Barndom, vore glade Lege,
Tænk paa vor Fader, paa hans hvide Haar!

Hun skjuler grædende sit Ansigt i sine Hænder.

Lorenzo.

O ti! jeg er fortabt, jeg er forkastet.

Usynligt Chor

af Nonner bagved Scenen.

Her er Fred, men ude Farer!
Livet lægger sine Snarer
For den Uerfarnes Fod.
Mens vor gode Engel jamrer,
Synden fast sig til os klamrer,
Drikker Hjertets varme Blod.

Og det Godes Skrift derinde,
Som til Gud os skulde binde,
Med et Pust den sletter ud:
Men en anden Skrift den skriver,
Som fra Gud vort Hjerte river
Og vor Tanke fra hans Bud.

Solo.

Du kalder os, o Gud!
Ei ene med din Torden,
Der som din Vredes Bud
Vildt ruller over Jorden:
I Blomstens Spæg paa Vang,
I Stormens Alvorsstemme
Og i en Tones Klang
Kan vi dit Raab fornemme.
Der kjærligt kalder os
Fra Syndens bittre Smerte
Og fra dens vilde Trods
Til Hvilen ved dit Hjerte.

Lorenzo og Giovannina forraade den mest levende Bevægelse under Sangen.

Lorenzo.

Hvad hører jeg? o Himmel, denne Stemme!

Giovannina.

Du kjender den?

Lorenzo.

Det er Carlottas.

Giovannina.

Ja.

Lorenzo.

I Kloster, hun?

Giovannina.

I dette Kloster.

Lorenzo.

Gud!

Giovannina sagte.

O frelser, frelser ham, I milde Toner!
Og løfter ham paa Eders bløde Vinger
Fra dette Dyb, som han sig styrter i!

Lorenzo.

Carlotta!

Giovannina.

Trøst Dig! Hun er død for Verden,
Men hendes Stemme klinger end fra Graven
Og varer Dig og kalder Dig til Gud.

Lorenzo.

Du vidste, hun var her?

Giovannina.

Jeg vidste det.
I denne Morgen talte jeg med hende.

Lorenzo.

O, tal, hvad har hun sagt?

Giovannina.

Igjennem Gittret
Hun rakte mig sin kjære Haand og gav
Mig denne blonde Lok til Dig, Lorenzo!

Lorenzo.

O giv mig den!

Han trykker den heftig til sine Læber.

Giovannina.

Saa smilte hun saa himmelsk
Og sagde til mig med sin bløde Stemme
— Hvert Ord har fast sig præget i mit Hjerte —

Lorenzo.

Forbarm Dig! tal!

Giovannina.

Madonna, hjælp mig nu!
„I Slør de mig førte for Altret hen
Og afskar mit brune Haar:
En Lok kun jeg tog til min eneste Ven —
Lad den følge ham, hvor han gaaer!

„Lad den hvile trygt ved hans trofaste Bryst,
Hvor aldrig jeg selv har hvilt!
Lad den dele hans Sorg, lad den dele hans Lyst,
Hvergang han har grædt og smilt!

„Lad den dræbe hver syndig Tanke og Id,
Før Spiren har foldet sig ud!
Lad den give ham Kraft i den gode Strid
Og binde ham fast til Gud!

„Og naar da engang hans Lænke bli'er løst,
Og det pinte Hjerte faaer Ro,
I dets sidste Slag skal den hviske til Trøst:
Nu bliver der Fred for To!"

Lorenzo rørt.

Carlotta! Giovannina!

Giovannina.

Hvad, Lorenzo!

Du græder? Du har Taarer? Himmel, Tak!

Saa brast ei alle Strenge i dit Hjerte —

Jeg traf dog een, der giver Klang endnu.

Lorenzo.

Jeg kan ei modstaae ....

Giovannina.

Saa knæl ned med mig!

Knæl her med mig for din Forløsers Fødder! —

De knæle.

Og sværg, at ei Du pønser meer paa Hevn,

At Du forjage vil hver blodig Tanke!

Lorenzo tager en Dolk frem og kaster den fra sig.

Det sværger jeg!

Giovannina.

Og at Du følge vil

Igjen med mig tilbage til vor Ø,

Tilbage til vor Fader og vor Vigne.

Lorenzo.

Ved Himlen, ja!

Giovannina kysser Christusbilledets Fødder.

Jeg takker Dig, min Frelser!

Hun springer op og omfavner Lorenzo.

Nu er jeg glad igjen! Nu kan jeg atter
See Dig i Øiet, trykke dine Hænder
Og støtte mig i Modgang til din Skulder!

I dette Øieblik falder Orchestret ind; Cardinalen knæler foran Høialtret, Munkene og de Øvrige paa Scenen ligeledes. Lorenzo og Giovannnina nærme sig de Andre og knæle

Chor
af Alle paa Scenen.

Du, som saa ofte
Skjærmed vor By
Under din Vinge
Søge vi Ly!
Ei Du i Vrede
Øret tillukke!
Hør vore Bønner,
Hør vore Sukke!

Giv os et synligt
Tegn for Enhver,
At Du os kraftig
Endnu er nær!
Da skal dit Altar
Festligt vi smykke.
Ved dine Fødder
Føle os trygge!

Sjette Scene.

Cardinalen reiser sig, og derpaa alle de Andre. Alle stimle nærmere om Altret. Cardinalen griber en Chrystal-Caraffe paa Altret og løfter den i Veiret; han sætter den fra sig med Rædsel. Orchestret holder pludselig inde.

Cardinalen med stærk Stemme.

Vee! vee! St. Januar har vendt sit Ansigt
I Vrede fra os! Blodet flyder ikke.

Skræk og Forvirring. Cardinalen forlader Altret og træder hen i Midten af Kirken. De Andre følge efter.

Cardinalen.

Vee over dem, der Skyld er i hans Vrede!
– Opløfter Eders Bøn til Himlen Alle,
At han igjen vil skjenke os sin Naade!

Chor.

Hvorfor vil Du os forlade.
Hvorfor vender Du os Ryggen?
Var for stolte vi af Lykken.
Altfor overgivne, glade?
Vi vil faste, poenitere,
Gjøre Bod og gaae i Messe —
Hvad Du vil, Du paa os læsse
Vil blot ei Du vredes mere!

Smukke Gaver vi Dig bringe,
Hvad Dig glæder og behager:
Store Lys og blanke Stager.
Kar til Rogelsen at svinge.
Guldbrocade vil vi brede
For din Fod og paa dit Alter —
Gjerne selv vi gaae i Pjalter,
Naar Du glemme vil din Vrede!

Kongen, der under Cardinalens Replik har reist sig fra sit Sæde, er under Sangen traadt frem i Forgrunden tilligemed Generalen, der hidtil ikke have været fremme paa Scenen. Der kastes truende Blik til dem fra alle Sider.

Syvende Scene.

Kongen, Generalen i Forgrunden; **Lorenzo, Giovannina** noget længere tilbage.

Lorenzo,
der pludselig opdager Generalen, til Giovannina.

Ha, seer Du ham? Er det en Drøm? Der staaer han!

Giovannina.

Hvem mener Du? — — Jesu Maria! bliv!

Lorenzo.

Giv slip! Har Himlen intet Lyn?

Giovannina

Lorenzo!

Jeg slipper ei. Husk paa, hvad Du har svoret!

Hun slynger sin Arm om hans Hals og klynger sig fast til ham.

Generalen.

Hvordan? det taaler I?

Kongen rolig.

Hvad mener Du?

Generalen.

Det er et nedrigt Opspind, Præstepaafund,
Som kun gaaer ud paa at fordærve Jer!
Man vil oprøre Folket til Complot,
Ophidse det imod Jer — det er Alt!

Kongen.

Og troer Du ei, jeg mærker, hvad det er?
Vær rolig kun! det skal ei lykkes dem.

Han hvisker hemmelig et Par Ord til Generalen. Denne iler ud af Scenen.

Giovannina.

O Himlen være lovet! Han er borte.

Ottende Scene.

Kongen. Cardinalen.

Kongen til Cardinalen.

Et Ord, Hr. Cardinal! Et Ord med Eder!

Han træder hen med ham i Forgrunden tilhøire.

Mig synes, Eders Helgen er idag
Besynderlig uheldig, Eminenza!

Cardinalen.

I vælger ei det rette Ord, min Konge!
Uheldig er han ikke, men fortørnet.

Kongen.

Jeg raader til, man gjør et nyt Forsøg —
Hvem veed, maaskee han lader sig formilde.

Cardinalen.

Det nytter ei.

Kongen.

Det veed I saa bestemt?
Jeg tilstaaer, jeg har bedre Tanker om ham.

Cardinalen.

I spøger med mig! men tilgiv, jeg finder,
At Spøg paa dette Sted kun klæder ilde.

Kongen.

Ved Gud! Der traf min Mening I. Jeg finder,
At Spøg paa dette Sted kun klæder slet —

Og derfor hør nu et alvorligt Ord!
I har begyndt en Spøg — den maa I ende.
Den ellers faaer en Udgang, I ei venter ....

Cardinalen afbryder ham.

I tør ....

Kongen.

Jeg taler nu. Kast Eders Blik
Her udenfor! Der vrimler af Soldater.
I troer, det er til Stads blot, til Parade
For Eders Helgen? — Seer I Saint-Laurent?
Saasnart jeg løfter denne Arm i Veiret.
Han fører dem herind. Med Bajonetten
De ryde Kirken.

Cardinalen.

Bajonetter her!

Kongen.

Det er ei første Gang, jeg gjør det Spil,
Husk paa Paris, den attende Brumaire! —
Og seer I de Kanoner der? I troer,
Det er til Glædessalver? Nei, I feiler!
Jeg lader Kirken skyde ned paa Timen —
Der skal ei levnes Sten paa Sten, og Jer
Jeg gjør ansvarlig derfor med Jert Liv,
Nu har I hørt mit Ord, og det er Alvor.

Cardinalen.

Jeg haaber, Himlen vil forlade Kongen
De Ord, som han har talt i denne Time.

Kongen.

Det vil den vist; det haaber jeg med Eder.
Og nu?

Cardinalen.

Jeg gaaer til Altret, gjør min Pligt.
Langmodig Himlen er. Jeg veed, den vender
Tidt Ondt til Godt, og tidt for Støvets Trods
Den giver efter — men det er af Medynk.

Kongen.

Den vil bedømme, hvo af os der trænger
I denne Time til dens Medynk mest.

I dette Øieblik falder Musikken ind. Kongen gaaer rolig hen til sit Sæde. Cardinalen gaaer igjen op til Hoialtret og knæler. Alle følge med og istemme:

Mater dolorosa,
Ora pro nobis!
Virgo castitatis,
Ora pro nobis!
Stella matutina,
Ora pro nobis!
Turris eburnea,
Ora pro nobis!
Virgo sanctitatis,
Ora pro nobis!

Cardinalen reiser sig efter Bonnen, griber igjen Chrystal-Karaffen og løfter den i Veiret. Musiken holder inde.

Cardinalen med stærk Stemme.

Det er fuldbragt. St. Januar, vor Helgen,
I Naade sig forbarmer. Blodet flyder.

Musiken falder atter kraftig ind og gaaer over i det efterfølgende Chor. Folk omfavne hinanden jublende, række Armene i Veiret o. s. v.

Chor

af Alle paa Scenen.

Tak vi Dig bringe, dit Navn være priset!
Sanct Januar, Du har frelst os paany.
Der er ei Helgen til i Paradiset,
Som ei misunder dit straalende Ry.
Hvormed fortjene vi syndige Stakler,
At vi til Støtte og Talsmand Dig fik?
Det er det største af alle Mirakler,
At Du fra os ikke vender dit Blik!

Under den sidste Deel af Choret bliver Kongen i Triumf ført ud af Kirken; Sansone og Stanislao imellem de Forreste. Mængden adspreder sig til alle Sider. Der bliver Ingen tilbage uden Cardinalen, der er traadt hen i Forgrunden tilvenstre og seer efter Kongen, tilligemed Cariati, Neri og Monti.)

Niende Scene.

Cardinalen. Cariati. Neri. Monti.

Cardinalen.

Ah, kneis Du kun og tro, at Du har seiret, —
Det er den sidste Ovation, Du nyder.

Til de Andre.

Imorgen Aften, efter Ave, ved
Den tredie Time, bli'er Signalet givet.
De østerrigske Tropper rykke ind;
Paa Slottet selv han overrumples, fængsles,
Og Ferdinand den Fjerde proclameres.
Alt er i Orden vel?

Cariati.

Alt, Eminenza!

Neri.

Men hvis han Modstand gjør?

Cardinalen.

Saa maa han døe!
Absolutionen har jeg alt fra Rom.

Cariati.

Saa frelser der ham Intet.

Neri.

Intet.

Monti.

Intet.

De række hinanden Hænderne og gaae hurtigt bort. Scenen bliver tom.

Usynligt Chor

af Nonnerne bag Scenen.

Naar hver en Stjerne i bælmørk Nat
Sig frygtsom hyller i Taager,
Og Jorden sig troer af Himlen forladt:
Der er dog eet Øie som vaager.

Tæppet falder langsomt under de sidste Takter.

Fjerde Akt.

Gade i Neapel; mørk Nat. Der klemtes med Klokkerne. Folk løbe ilsomt ned ad Gaden.

Første Scene.

Marietta i Vinduet.

Hvad er paafærde? — See, om de skal svare! —
Hei I derhenne! Vips der er han borte! —
Min gode Ven der med den hvide Hat!
Ja tag ham der! De løbe, de Hallunker!
Som Fanden alt var efter deres Sjæl.

Et Vindue aabnes lige overfor.

Anden Scene.

Marietta. Teresa kommer frem i Vinduet.

Marietta.

Hei Moer Teresa! Hvorfor klemter Klokken?

Teresa.

Vor Herre veed det! Jeg skal sige Jer,
Jeg har imorges paa Marcato kjøbt

To sorte Grise. De smaa Stakler gjør
En saadan Støi herinde i min Stue,
At jeg har ei det Mindste hørt før nu.

Marietta.

Her er en Larm og Tummel overalt,
Som om de slagted Folk paa aaben Gade.

Teresa ind i Stuen.

Ih, vil I tie

Til Marietta.

Slagte, siger I?
Nei de skal ikke slagtes før November.
Jeg boer saa ene, har slet ingen Omgang,
Saa har jeg dog lidt Selskab her saalænge.
Nei, hvor de skrige, som der sad en Kniv
I Halsen paa dem begge.

Marietta.

Jeg maa ned.
Hun tænker kun paa sine sorte Grise.
O gid I havde selv en Kniv i Halsen!
God Nat!

Hun slaaer Vinduet i.

Teresa.

God rolig Nat, Moer Marietta!
Søv vel og Tak! Det ønsker jeg Jer ogsaa.

Hun lukker Vinduet.

Tredie Scene.

Marietta kommer ud af sin Dør; strax efter **Vincenzo.**

Marietta.

Jeg er just ei nysgjerrig; men man vil
Dog gjerne vide lidt Besked om Alting.
Der kommer en besindig Mand om Hjørnet,
Han løber ei — Vincenzo! det er Eder!

Vincenzo.

Ah Marietta! har I hørt det alt!

Marietta.

Hvad? hvilket?

Vincenzo.

Man fortæller — det er rædsomt!

Marietta.

Hvad rædsomt? skynd Jer!

Vincenzo.

Rygtet gaaer, at Kongen
Er bleven myrdet nu i denne Nat.

Marietta.

Madonna frels mig!

Vincenzo.

Ja, saa hedder det.

Marietta.

Du gode Gud! En saadan deilig Mand!
Saa smuk en Konge faae vi aldrig meer!

Vincenzo.

Saa god en Konge har vi aldrig havt.

Marietta.

Ak Herre Gud! — hvad nytter nu det Hele! —
— Hvo kommer der?

Vincenzo.

Ha, den fordømte Munk!
Han veed Besked, det kan I stole paa.

Fjerde Scene.

Fra Martino. De Forrige.

Marietta.

O siig os, er det sandt? Er Kongen dræbt?

Fra Martino.

Man troer, at Himlen været har saa naadig.
Dog har jeg hørt, der mumles om paa Slottet,
At Fuglen fløiet er af Buret; men
Jeg haaber, det er Opspind.

Marietta.

Hvad? I haaber?

Fra Martino.

Ja vist mit Barn? Tak Gud paa dine Knæ.
Det er forbi det franske Regimente.

Vincenzo.

Forbi?

Fra Martino.

Kong Ferdinand er atter udraabt:
Jeg har gjort mit — Gud veed, det er ei meget,
Ei nær saa meget, som jeg gjerne vilde! —
Imorgen bli'er der Fest og Processioner,
Og Lovsang synges skal i alle Kirker.

Vincenzo.

Det bli'er en Gravsang for vort Fædreland.

Femte Scene.

Sansone i Spidsen for en Sværm Lazzaroner med dragne Knive og Fakler. **De Forrige**.

Sansone.

Ad denne Vei! Til Slottet, Kammerater!

Fra Martino.

Hvad har I for? hvad vil I?

Sansone.

Seer jeg ret?
Naa, Eder sender Helved just beleiligt —
Hvad har I gjort ved Kongen? Strax bekjend!

Fra Martino.

Hvem mener I? Kong Ferdinand? Her er
Ei anden Konge nu.

Sansone.

Ei anden Konge?
Jo vi skal vise Jer, der er en Anden.

Fra Martino.

I vil da vække op de Døde?

Sansone rusker ham heftigt.

Hvad!
Saa er det sandt! saa har I myrdet ham?

Fra Martino.

For Himlens Skyld! husk paa! din Skriftefader!

Sansone svinger sin Kniv.

Min Skriftefader? I skal være Satans!
Det er paa Tide, at I avancerer.

Fra Martino.

O frels mig, frels mig! Bed for mig, I Andre!
Lad ham ei myrde mig! Jeg vil ei døe.
I spotte mig! — — Jesus Maria! frels mig!
Det nytter ei! — —

Til de Andre.

Jeg gjør Parti med Eder!

Jeg er beredt til Alt, naar I vil spare
Mit Liv! mit Liv!

Sansone.

Ja, Du forraadte gjerne
Madonna for at frie dit usle Liv.
Nei, det er nok! Til Helvede, din Kjeltring!

Fra Martino.

Barmhjertighed!

Marietta.

Mord, Mord! Til Hjælp, til Hjælp!

Hun løber ind i sit Hus.

Sansone.

Kast ham i Vandet! han fortjener ei
At lægges i en christen Grav.

Nogle af Lazzaronerne bære Munken bort.

Og nu til Slottet!
Vi kræve blodig Hevn.

Lazzaronerne.

Til Slottet! Hevn!

De ile ud af Scenen, idet de truende svinge deres Fakler. — Musikalsk Intermezzo. Musiken udtrykker Bevægelsen og Oproret i Byen. Det dages efterhaanden.

Sjette Scene.

Scenen forandrer sig til en Astrico eller aaben Plads udenfor en smuk Vigne paa Ischia. Imod Baggrunden begrændses den aabne Plads af et lavt Steengelænder, paa hvilket der staaer store Leervaser med Blomster. I det Fjerne den høie neapolitanske Kyst. **Giovannina** sidder paa Gelænderet pyntet som Brud; ved hendes Fødder sidder **Tommaso** og synger til Guitarren.

Tommaso.

En Mandelskal Du brød itu
Med dine Fingre smukke,
To Kjerner laae derindeni —
To Børn i samme Vugge.

Saa tæt, saa fast, saa inderligt
Saa ens i Lyst og Smerte,
Just saadan hviler, kan Du troe,
Dit Billed ved mit Hjerte!

O gid, naar jeg engang er død,
Naar vi er begge døde,
Vi slumre saadan, Bryst ved Bryst,
En Evighed imøde.

Giovannina.

Hvor smukt, min Ven! Jeg elsker disse Sange,
Der strømme saa naturligt fra dit Hjerte
Og vise mig din Sjæl som i et Speil.

Tommaso.

Du elsker dem! hvor jeg er glad og stolt!
Mit Bryst er fuldt. Det fatter ei den Himmel,
At denne Haand er min og min for evig.
Jeg er idag saa lykkelig tilmode,
Saa frigjort og saa salig. I Neapel —

Jeg veed ei selv — der var mig Alt imod.
Jeg følte mig saa nedtrykt og tilovers.
Men her — hos Dig — er jeg mig selv igjen.

Giovannina.

Forunderligt! Mit Hoved smerter endnu.

Tommaso.

Men Hjertet?

Giovannina.

Det er roligt og hos Dig.

Tommaso.

Og har det intet Savn og ingen Længsel,
Der drager det fra Hjemmet bort?

Giovannina.

Nei ingen.
Min Tanke sværmet har en stakket Stund,
Den fløi for kjækt og dristigt imod Solen,
Da stækked jeg dens Vinger selv og tvang den
At holde sig herefter i sin Sfære.

Tommaso.

Din Sjæl er stærk.

Giovannina.

O pris den ei! de stærke
Cypresser knækkes tidt, naar svagest Siv,

Der smidigt bøies, kan ei Stormen mærke.
Dog Stormen er forbi, forbi!

Tommaso.

Min Viv,
Min unge Hustru! knap min Læbe drister
Sig til at hviske disse Navne tyst —
Og dog! dog er der Noget i mit Bryst,
Der uophørligt mine Læber frister.
Et Paradis mig aabner disse Ord!

Giovannina.

O ti! Du er et Barn.

Tommaso.

Ja, et forkjælet!
Min Lykke synes mig, er fast saa stor ....

Giovannina.

At over den Du ganske taber Mælet —

Hun lægger sin Haand paa hans Læber.

Og derfor tier Du.

Tommaso.

O spot mig ei!
Jeg lever kun i Dig, min ranke Pinie!
Du skjønne Sol, der straaler paa min Vei
Og bringer Glands og Sommer i min Vigne.
Siig, husker Du, det var ifjor engang,
Vi seiled i min Barke omkring Øen;

Ud over Baadens Reling let Du hang
Og speiled Dig saa barnlig glad i Søen.
Mens Bølgen suged med begjerlig Lyst
Dit skjønne Billed, med min Baad det fulgte,
Og Skummets Perler krandsede dit Bryst!
Et Varsel for mit Liv sig deri dulgte!
Dit Billed ei — Du selv nu følge skal
Mit Skib paa Livets Sø — o hvilken Lykke!
Og Perler vil jeg hente uden Tal
Fra Søens Bund for kjærligt Dig at smykke.
Er Du tilfreds med mig?

Giovannina.

O spørg ei saa!

Tommaso.

Du seer ei ned paa mig?

Giovannina.

Bedrøv mig ikke!
Jeg veed, din stille Sjæl er dyb som faa,
Den taler i din Sang og dine Blikke.
Et Palmetræ den er, et fromt og smukt,
Hvortil jeg klynger fast mig som en Ranke ...

Tommaso.

Mit skjønne Vintræ! af din søde Frugt
Skal nu jeg suge Næring for min Tanke.

De gaae ind.

Syvende Scene.

Kongen og **Generalen** komme ind forklædte som Fiskere.

Kongen.

Nei, hvilket Paradis er denne Ø!
Min Fod er træt af Gangen opad Bjerget.
Dog troer jeg fast, mit Blik er mere træt
Af al den Skjønhed, det har hvilet paa.

Generalen.

Vi staae ved Maalet, Sire!

Kongen.

Det er her?
Her fik Du Saaret?

Generalen for sig selv.

Alting uforandret!
Alt staaer endnu, som da jeg drog herfra,
Og bringer tusind Minder til at vaagne.
Den lille Bæk derhenne, dette Vintag
Og disse Blomster, som hun kjærligt pleied —
Alt gjør mig saa beklemt og tung om Hjertet.

Kongen.

Og jeg — jeg aander frit i denne Luft.
Naa, vær nu ingen Drømmer! Uden Dig,
Hvis ei Du havde varet mig itide
Og hjulpet mig til denne Maskerade,

Stod jeg ei her. Nei, hvilken skjændig Plan!
At ville fange mig som Fisk i Garnet,
For siden vel at spærre mig i Bur
Som Bajazet og føre mig omkring
Til Spot og Spee! Nei, nei! Det var formeget.
Giv Tid! I skal betale mig den Spøg!

Generalen.

Hvordan? I haaber end?

Kongen.

Hvor vil Du hen?
Ei haabe meer? Troer Du, at Egen falder,
Fordi en Vinterfrost har knuget Stammen,
Og Stormen river af dens grønne Pragt?
En stakket Stund, saa glemmer den det Hele
Og smykker sig igjen med muntert Løv.
Og dog — jeg negter ei — et Øieblik
Der leired sig lidt Mismod i min Sjæl.
I Nat, mens Baaden kæmpede med Modvind,
Jeg faldt i Søvn. Da drømte jeg med eet,
At jeg var fangen, blev behandlet plumpt,
Ei som en Konge, men som en Forbryder.
Man dømte mig til Døden, til at skydes,
Langt fra min Hustru, langt fra mine Børn,
Og langt fra Frankrig, hvor min Vugge stod.
Ni Flinteløb sig løfted mod mit Bryst ....

Generalen.

O skrækkeligt!

Kongen.

Jeg kommandered selv.
Jeg raabte: Fyr! de stakkels, brave Folk,
De nænte det dog ei — de skjød forbi.
Jeg stod endnu saa rolig som tilforn.
«Nei, mine Børn!» jeg raabte muntert til dem, —
«Nu gjælder det at sigte og at træffe,
Den vil mig bedst, der træffer mig i Hjertet!»
Og da nu anden Gang jeg raabte: Fyr!
Da var der Ingen meer, der skjød forbi.

Generalen.

Forfærdelige Drøm! o hør mig, Sire!
Der ligger Sandhed tidt i slig en Drøm,
Den sendes som en himmelsk Aabenbaring,
Og tidt vor Fremtid speiler sig deri.
Lad Eder raade, Sire, gaa til Frankrig,
Men vend ei meer tilbage til Neapel!

Kongen.

Du er en Taabe. — Ja! jeg gaaer til Frankrig,
Men for at samle Tropper om min Fane,
Og der er Nok, der følge vil mit Opraab.
Jeg var jo Lynet i den Stærkes Haand —
Det var dit Ord, min kjække Carolina!

Ja jeg skal komme over dem som Lynet
Og gjøre Luften reen og klar igjen!
— Men tys! hvo kommer der?

Generalen.

Mit Hjerte sprænges.

Ottende Scene.

De Forrige. Giovannina.

Giovannina taler ind ad Døren.

Jeg vil see til, at Alting er i Orden;
Om faa Minuter vore Bryllupsgjester
Vi vente kan. Sørg Du for Vin imens!

Til Kongen og Generalen.

God Dag, Godtfolk! I komme til mit Bryllup!

Kongen.

Dit Bryllup, Barn? Nu det er dog et Held!
Det havde mindst jeg ventet i Neapel.

Giovannina.

Er det en Drøm? Hvad seer jeg — — Kongen! Her!
I denne Dragt! — — Og I! —

Hun farer forfærdet tilbage.

Forbarm Dig, Himmel! —
O fly! Her er ei Blivested for Eder!
I veed ei, hvad der truer Eder her.

Generalen.

Hvor er Carlotta?

Giovannina.

Nævn ei hende her!

Skynd Eder bort! Jeg skjælver for min Broder.

O alle Helgene! Der er han selv!

Hun iler Broderen imøde og kaster sig i hans Arme.

Niende Scene.

De Forrige. Lorenzo.

Lorenzo.

Hvad fattes Dig? Du skjælver som et Løv.

Hvad er der hændet Dig? For Guds Skyld tal!

Med et Blik til Kongen og Generalen.

Har Nogen vovet .... Det er ikke muligt!

Han styrter hen og lægger begge sine Hænder paa Generalens Skuldre og seer ham stivt ind i Ansigtet.

Jo det er disse smukke, glatte Træk,

Der hykled Venskab, Omhed for os Alle,

Og som vi troede var det pure Guld —

Du falske Mønt, der lyver med dit Præg,

Hvad vil Du her?

Generalen støder ham fra sig.

Vanvittig er din Tale!

Lorenzo.

Vanvittig er jeg, det er sandt. Min Tanke

Forvirres, naar jeg seer paa dette Ansigt.
Hvi griber jeg Jer ei med Tigrens Klo
Og river Eders lumske Hjerte ud
Og kvæger mine Blikke ved dets Dødskamp?

Kongen.

Vanær ei Dig og ham ved Plumphed! Her
Har Du den gode Sag og han den slette,
Thi bør Du omgaaes skaansomt med din Ret.

Lorenzo.

Tal ei til mig om Skaansel! Har han skaanet?
Hvad vil I her? hvad fører Eder hid?
Det er ei nok, I krænket har vor Ære,
Nu kommer I at fryde Jer ved Synet!
Er der da ingen Medynk i Jert Bryst?

Generalen.

Lorenzo, hør mig!

Lorenzo.

Hvad har I at sige?
Hvad kan I sige, som jeg alt ei veed?

Generalen.

Til Forsvar Intet. Selv jeg føler bedst
Min Brødes Vægt; men see, jeg kommer ærlig
At bede om Tilgivelse Jer Alle
Og gjøre godt igjen, hvad jeg forbrød.

Lorenzo.

Hvad? gjøre godt! Det vover I at nævne.
I gjør mig rasende.

Kongen.

Saa hør da mig!
Jeg staaer som Flygtning i mit eget Rige
Og taler ligefrem nu Mand med Mand.

Lorenzo.

Jeg veed det alt — en Fisker har fortalt det —
Jert Liv er helligt under dette Tag;
Der skal ei krummes Haar paa Eders Hoved.

Kongen.

Om mig er Talen ei. Jeg har en Ven
— Der staaer han — brav og ærlig og oprigtig,
Et prøvet Guld, saa tro som ingen Anden,
En af de Faa, der holde ud i Nøden!

Han rækker Generalen Haanden.

Generalen.

O Sire!

Han trykker hans Haand til sine Læber.

Kongen.

Nu! jeg staaer i Gjeld til ham,
Endnu igaar han frelste mig mit Liv; —
Men jeg besmykker ei, hvad ei er smukt!
Han har en Gjeld, en Gjeld, der trykker haardt,

En Gjeld, der tynger paa hans Sind og Tanke.
Der rover ham hans Fred, hans Nætters Søvn.
Den vil han klare, før han gaaer herfra.
Vil I forhindre det? thi viid, til Eder
Han kommer nu at bede om sin Brud.

Lorenzo mørk.

Hans Brud? Hun er alt Himlens.

Generalen.

Himlens? hvad?

Lorenzo.

Hun er i Kloster.

Generalen.

Menneske, Du lyver!
I Kloster, hun? Du vil bedrage mig
Du hævner Dig — men grusom er din Hævn.
O Giovannina, Du var altid god,
Hun er i Kloster ei — siig nei! siig nei!
Han vil bedrage mig.

Giovannina.

Hun er i Kloster —
For trende Uger siden tog hun Sløret.

Generalen.

Saa bort med dette tomme, usle Liv!
Med denne Tanke kan jeg ikke leve.

Kongen sagte.

Min stakkels Ven! Du tidsnok blev forelsket.

Generalen griber heftigt Lorenzos Haand.

Du hader mig, Du tørster efter Hævn,
Saa tag mit Liv — Du frier mig fra en Byrde,
Der hvert Minut mig bliver meer forhadt —
Kun eet Du love maa! Een Ting mig binder
Endnu til denne Jord, og det er Kongen.
Han maa herfra, maa bort, saasnart som muligt
Vil Du mig love, at Du frelser ham,
Saa tag mit Liv — og jeg skal takke Dig.

Kongen.

Hvad hører jeg! Bernard, vær dog en Mand!
Troer Du, jeg kjøber mit for denne Priis?
Hvad døe? Nei Du skal leve, leve kraftigt
Og virke som en Mand — naar da engang
Hin store Dag vor Skyldbog kommer frem,
Saa indestaaer jeg for, dit Facit stemmer.

Under de sidste Replikker er Tommaso kommen ind paa Scenen. Han betragter dem forbauset. Man hører Støi og Klang af Tambouriner udenfor Scenen.)

Tiende Scene.

De Forrige. En Sværm af Bryllupsgjester (Vingaardsmænd, Fiskere, Bonderpiger og Børn) kommer dandsende ind paa Scenen; de svinge Tambourinerne over Hovedet og omringe **Giovannina** og **Tommaso.** Under det efterfølgende Chor bliver der baaret Vin ind paa Scenen i store Leerkrukker og efter Sangen skjænker Tommaso og Giovannina for deres Gjester.

Chor.

O Held den Mand, som bygget har
Det Hus, hvor I skal boe
Det favne skal saa smukt et Par.
De lykkeligste To;
Det skal ei høre Skrig og Larm,
Ei Suk af Angst og Bod;
Det skal ei skue Sorg og Harm
Og bittre Taarers Flod.

O Held den Mand, der bygget har
Det Hus, hvor I skal boe!
Det favne skal saa smukt et Par,
De lykkeligste To!
Kun Elskovsord fra først til sidst
Skal disse Vægge naae,
Og ingen andre Skrig forvist —
End Skriget af de Smaa!

Ellevte Scene.

De Forrige. En ung **Bondeknøs** kommer hurtig ind og iler hen til **Lorenzo.**

Bondeknøsen.

Lorenzo, see! Der mylrer af Soldater
Her udenfor! De søge efter Kongen,
Som flygtet er i Aftes fra Neapel.
Jeg troer de komme hid paa Øieblikket.

Giovannina tiltvinger sig Fatning.

Hvad Kongen! flygtet? Hvilken tosset Snak!

Til Kongen og Generalen.

Sæt Jer dog ned og drik et Bæger Vin!

Hun peger paa et Bord i Forgrunden tilhoire og skjænker selv for dem; sagte.

Vær rolig kun! Jeg haaber, I skal frelses.

Hun gaaer hen til Lorenzo, hvis Miner forraade den heftigste Bevægelse.

Husk paa Carlottas Lok! husk hendes Ord:

Lad den dræbe hver syndig Tanke og Id,
Før Spiren har foldet sig ud!
Lad den give Dig Kraft i den gode Strid
Og binde Dig fast til Gud!

Lorenzo presser heftigt sine Hænder imod Brystet.

Tolvte Scene.

De Forrige. En **Corporal** og nogle **Soldater** med Geværer i Haanden.

Corporalen.

God Dag, Børnlil! I muntre Jer heroppe?
Det kan jeg lide.

Giovannina.

Hvad! en Officeer!
Naa, jeg har Lykke paa min Bryllupsdag. —
Nei, hvilke Uniformer! See, Tommaso!
Saa smukke Folk vi aldrig see hos os.

Corporalen.

Du holder Bryllup?

Giovannina stødt.

Hvad? det veed I ei —
I kommer ikke for at gratulere.

Corporalen sagte.

For Pokker, hun er net, den lille Hex!

Høit.

Saa smuk en Brud jeg gratulerer gjerne.
Hvor er din Brudgom da?

Giovannina.

Der staaer han jo.

Tommaso hilser.

Er han ei kjøn?

Corporalen.

Aa jo saamæn, passabel!

Sagte.

En Flødeskjæg!

Høit.

Og alle disse Folk
Er her fra Egnen?

Giovannina.

Lutter gode Venner.

Corporalen.

Og inde der i Huset?

Giovannina.

Der er Ingen.

Corporalen.

Slet ingen?

Giovannina heftig.

Hvad? I vil ei troe mit Ord?
Saa vær saa god! See I kun efter selv.

Corporalen.

Du er forbandet kort for Hov'det, Du!
Du siger, der er Ingen, godt! jeg troer Dig.
Jeg er Soldat og ikke Posekiger.
Har Du et Bæger Vin?

Giovannina.

Ja, det troer jeg!
Vi har den bedste Vin paa hele Øen.
Skjænk i, Tommaso, for de andre Herrer —
Jeg skjænker her for Officeren.

Corporalen.

Ah!
Den Vin er god. Saa sætter jeg mig ned.

Han tager Plads ved et Bord i Forgrunden tilvenstre.

Giovannina.

Naa det var smukt, nu er vi gode Venner.
I løber dog ei strax.

Corporalen.

Ja seer Du, ellers
Jeg reiser mig for Alt, hvad der er godt,
Men for en god Vin sætter jeg mig ned.

Han drikker.

Du har et Væsen, som jeg godt kan lide.
Du skulde havt en Militair.

Giovannina.

Ak ja!
Men det er nu forbi!

Corporalen.

Det stakkels Barn!

Giovannina med et let Suk.

I er da sagtens gift?

Corporalen.

Javist, en Smule!
En Krigsmand kan ei være gift tilgavns,
Han er snart her, snart der, som Vinden blæser.
Den mindste Tid af Aaret er han hjemme.

Giovannina.

Ja Eders Kone har havt Lykken med sig.

Corporalen sagte.

Per Bacco! troer jeg ei, at hun er skudt!
Man gjør Erobringer, man ta'er med Storm!

Høit.

Hvem er de To, som sidde der og drikke?

Giovannina vred.

To Fiskere! det seer I jo. See saa!

Nu er I kjed af mig, nu kan jeg gaae!
Jeg skal vel kalde paa dem. Meget gjerne.

Corporalen.

Vist ei. Godt Ord igjen — Du er et Barn.
Kom, sæt Dig!

Giovannina.

Nei, nu har I gjort mig vred —
Nu faaer I mig ei god igjen, hvis ei
I dandser med mig paa min Bryllupsdag.

Hun tager en Tambourin.

Corporalen.

Hvad? dandse, jeg? Hvad tænker Du dog paa?
Det gaaer ei an, det strider mod Respecten!

Giovannina slaaer paa Tambourinen.

Saa En af Eders Folk — hvo, der har Lyst ....
Sex Neapolitanere, og Ingen,
Der dandse vil en Tarantel med Bruden —
Det er ei muligt! Har man vel seet Mage?

Corporalen til en af Soldaterne.

Dands Du, Battista! Du er flink tilbeens,
Jeg sidder her og drikker og seer til.

Giovannina og Battista begynde en Tarantel, der bestandig bliver livligere; noget efter sætte de andre Soldater Geværerne fra sig og tage Deel med i Dandsen. Der kommer bestandig Flere og Flere til. Alt er Liv og Bevægelse.

Corporalen.

reiser sig og støder Geværkolben imod Gulvet. Dandsen hører op.

For Fanden! faaer det Ende! Troer I, at
I er sendt over for at dandse, hvad?
Nei, vi har ganske andet for.

Han kaster Geværet paa Skuldren.

Giovannina.

Hvorledes,
I vil alt bort?

Corporalen.

Vi maae, min Glut! Gud veed,
Jeg skilles nødigt fra dit lille Ansigt.

Til Soldaterne.

Giv Agt! Gevær paa Skuldren! Ret!

Til Giovannina.

Farvel!
Vi sees igjen!

Giovannina.

Det siger I.

Corporalen.

Og nu
Til Tak for udviist Gjestfrihed og som
En Artighed mod Bruden: Præsenteer
Geværet! Skulder! Høire om! Marche, marche!

Soldaterne gaae bort, efterfulgte af alle Bryllupsgjesterne.

Sidste Scene.*)

Giovannina og **Tommaso** følge dem til Udgangen. **Kongen** og **Generalen** reise sig fra Bordet og komme frem paa Scenen. **Lorenzo.**

Kongen.

Nei hvilken Kjækhed! jeg beundrer hende.

Giovannina seer efter de Bortdragende.

Der er de alt! — Nu skjules de af Klippen —
Jeg aander atter. Himlen være lovet.

Hun iler frem paa Scenen til Kongen og Generalen.

Nu maae I bort! Der er ei Tid at spilde.

Kongen.

Nei Du har Ret, min kjække Frelserinde!
Der er ei Tid at spilde. Bort til Frankrig!
Der boer mit Held, der vinker Seiren atter.
Der skal jeg favne Hustru, Børn igjen —
Min Lucien, min herlige Achilles,
Lætitia, Louise, søde Smaa!
I længes efter mig, det veed jeg vist,
Og jeg, jeg trænger stærkt til Eders Kjærtegn.
Frisk Mod, min Ven! snart smiler Lykken atter.

Generalen.

Hvor kommer I herfra? Der er ei Redning.

Giovannina.

Ei Redning, siger I — jo vist — der er —

---

* Under denne Scene farver Aftenhimlen sig bestandig rødere

Jeg veed ei selv — men Redning maa der findes..
Ah! til Sorrent! Det franske Kjøbmandskib,
Som ladet blev igaar med Vin fra Øen —
Det ligger der endnu! Tommaso! hurtigt!
Ned til din Barke! Du maa frelse dem.

Tommaso.

Jeg bort herfra! og paa min Bryllupsdag.

Giovannina.

O hvad,
Naar der staaer Liv paa Spil. Betænk Dig ikke!

Tommaso.

Jeg er ei vant til Søen, veed Du; men
For din Skyld gjør jeg Alt, hvad det skal være.

Lorenzo.

Tommaso! bliv! Du kunde savnes her —
Han træder hen til Kongen og Generalen og griber deres Hænder.
Jeg frelser Eder begge.

Giovannina kaster sig i hans Arme.

Broder! Broder!

Kongen.

Der brast den haarde Bark!

Generalen.

Lorenzo! Ven!

Lorenzo trykker Carlottas Lok til sine Læber.

Er Du tilfreds, Carlotta! med min Hævn?

Han træder nogle Skridt længere frem og siger med dæmpet Stemme og med Blikket fæstet paa Lokken:

Og naar da engang min Lænke bli'er løst,
Og det piinte Hjerte faaer Ro,
I dets sidste Slag skal Du hviske til Trøst:
Nu bliver der Fred for To.

Kongen.

Og nu herfra! Det skal ei vare længe,
Saa staaer jeg atter paa Neapels Strand.

Generalen.

Husk Eders Drøm! den skrækkelige Drøm,
Og byd ei ubesindig Døden Trods!

Kongen.

Hvad taler Du? Hver følger sin Natur.
Jeg er ei En af dem, der nøisomt lægge
Til Pyramiden deres lille Steen
Og lade saa de Andre gjøre Resten, —
Jeg bygger selv min Bygning dristigt op,
Om og jeg knuses skal af den i Faldet.
Mit Folks Lyksalighed er Pyramiden,
Et prægtigt Stykke har jeg muret alt, —
Troer Du, jeg lægger Haanden nu i Skjødet
Og hviler paa det halvfuldendte Værk? —

Til Giovannina.

Kom hid, mit kjære Barn! tag dette Billed.
Det er min Hustrues. Hun er kjæk som Du.
Hvergang Du seer paa det, vil hendes Øine
Taknemmeligt og kjærligt møde dine.

Giovannina kysser hans Haand.

O Tak, min Konge! De vil ofte mødes.

Kongen.

Gud signe Dig, din Husbond og dit Hjem! —
— — Hvor Solen synker rød i denne Aften!

Efter en Pause alvorlig.

Den varsler Blod og Død jo, som min Drøm.

Med en rask Overgang.

Og hvis den spaaede sandt, hvad var det meer?
Mit Liv var kjækt og stolt og eventyrligt,
Skal nu dets Sol gaae brat og blodig ned,
Og kaster man min Grav, som Drømmen varsled,
Paa vildsomt Sted, hvor ei engang en Steen
Det Sted betegner, hvor en Konge hviler —
Du stærke Aftenrøde hist! Du vil
Dit Kongepurpur brede over Graven
Og staae for Verden som et Monument,
Et flammende, men flygtigt, om et Liv,
Der ei fik fuldbragt, hvad det stunded til.

Han iler bort; Giovannina og Tommaso udstrække deres Arme imod ham. Teppet falder hurtigt.

VILLIAM OG EMMA

eller

VANDCUREN.

Opført forste Gang paa det kongelige Theater d. 18 Januar 1846.

Personerne.

Ranke, Agent og Vinhandler.
Frederikke, hans Datter.
Emma, hans Broderdatter.
Bombardine, hans Søster.
Kammerraad **Vind**.
Cancelliraad **Grønning**.
Carl Berner.
Niels, Agentens Karl.
Balgjæster, Herrer og Damer.

Handlingen foregaaer paa Badeanstalten paa Klampenborg.

Scenen forestiller en smuk, aaben Plads udenfor en Cottage paa Klampenborg. I Baggrunden den svenske Kyst og Hveen; i Forgrunden tilhoire et Blomsterkvarteer.

Forste Scene.

Frederikke syer paa en Balkjole. **Emma** staaer i nogen Frastand og seer igjennem en Kikkert ud over Sundet.

Frederikke.

Hvor jeg glæder mig til i Aften! Nei, der er dog Ingenting saa morsomt som at være Patient ude paa Klampenborg. (Syer.) Cancelliraaden siger, at Ballet bliver glimrende, og at Concertsalen er arrangeret saa mageløst. Han talte ogsaa om, at Prindserne kom herud — jeg hørte rigtignok ikke hvem, for saa kom han ind paa Beværtningen, og det er nu det Eneste, han holder af at snakke om. (Syer.) Gud, naar man kunde komme til at dandse med en Prinds! Det var rigtignok yndigt! (Syer.) Carl Berner kommer sagtens ogsaa herud. Ham er jeg da vis paa til første Française og Cotillon, for det er jo Taxten, det kjende vi fra i Vinter. (Syer.) Den Kjole kommer da til at klæde mig ypperlig. Er Du snart færdig

med din, Emma? (Hun seer sig forundret om.) Tænkte jeg det ikke nok! Nu har hun igjen faaet fat paa den tossede Kikkert for at see over til Sverrig, istedenfor at sye paa sin Balstads. Gud, hvor har jeg Sorg af det Pigebarn! (Hun lægger Sytøiet fra sig.) Men, Emma, kalder Du det at sye? Nu har jeg siddet der et helt Kvarteer og bildt mig ind at være meget behagelig, og saa hører Du ikke meer af det end mit Sybord.

Emma.

Kom hen, kjære Frederikke! og see, hvor smukt den svenske Kyst tager sig ud i denne Belysning.

Frederikke.

Aah hvad troer Du, at jeg bryder mig om den svenske Kyst! Jeg veed, at Klokken gaaer til fire, at Ballet begynder Klokken sex, og at det var en reen Aftale imellem os, at vi skulde gjøre vore Balkjoler færdige, medens Papa fik sig en Middagslur.

Emma.

Men det er jo netop dette Bal, som er mig forhadt, og som jeg slet ikke har Lyst til at tænke paa.

Frederikke.

Søde Emma, hvor kan Du dog sige saadant Noget? Hvor kan et Bal være En forhadt? Det klinger jo som en Gudsbespottelse.

Emma.

Tal ikke saaledes.

Frederikke.

Jo, saadan skal vi just tale. Siig selv, hvad er det, Du lider af? Thi lidende er vi Alle, derfor er vi jo herude paa Anstalten. Jeg for Exempel lider af Hovedpine; i det mindste paastaaer Papa det. Og Du — Du lider af Trykken for Hjertet, og det gjør Dig trist og melantraurig. Men derfor er det jo netop din Pligt at gjøre Alt for at komme Dig.

Emma.

Det gjør jeg jo ogsaa. Kan Du nægte, at jeg piner mig med at drikke Kissingervand baade Morgen og Aften, fordi Onkel vil det, skjøndt det smager mig afskyeligt.

Frederikke.

Kissingervand! Jo det skal godt hjælpe. Nei! min gode Pige, det kan Du saamæn gjerne spare, Man skal more sig, det er Hovedsagen, og det gjør jeg. Naar Du er i godt Humeur, saa kan Du gjerne give Vandet en god Dag ligesom jeg.

Emma.

Hvad for noget? Drikker Du ikke Mineralvandet?

Frederikke.

Jeg? Ih Vorherre bevare mig! Nei, jeg har bedre Forstand — jeg omsætter det.

Emma.

Hvad er det, Du siger?

Frederikke leer.

Ja det kan Du nok ikke forstaae. Du kjender jo nok den lille Kræmmermadame fra Østergade, der boer heroppe paa første Sal.

Emma.

Nu da?

Frederikke.

Hun skal netop drikke samme Slags Vand som jeg for min Hovedpine; men, da jeg nu ikke har Hovedpine og altsaa heller ikke trænger til Vandet, saa har vi etableret en lille Tuskhandel sammen: jeg overlader hende mit Mineralvand, og hun giver mig Randershandsker isteden. (leer.) Paa denne Maade har jeg allerede tjent et helt Dusin, og nu drikker hun paa det andet.

Emma smilende.

Men Frederikke dog!

Frederikke.

Der kan Du see! Vidste jeg ikke nok, at Du ikke kunde bare Dig for at lee! Ja, vilde Du blot tage mig til Doctor, saa skulde vi snart see en Forandring.

Emma.

Men er det ikke Synd imod din Fader? At narre ham saaledes!

Frederikke.

Det seer jeg da ikke. Naar han absolut vil, at jeg skal være syg, saa er det ogsaa rimeligt, at han betaler for det. Men, for at komme tilbage til Dig. Hvad har Du at være bedrøvet for? Jeg skulde blot have saadant et Hoved og saadanne Talenter som Du, saa vilde jeg være det lykkeligste Menneske. Det er i Grunden det Eneste, der creperer mig, at Du staaer saa langt over mig. Jo, søde Emma, det kan ikke nytte. Du kommer med Snak, for sandt er det. Men jeg holder ligemeget af Dig derfor. Om det saa er her ude paa Anstalten, saa er det jo forfærdeligt, hvad for en Lykke Du gjør.

Emma smilende.

Ja vist, iblandt alle Patienterne.

Frederikke.

Patienterne? Naa saa dem kalder Du Patienter! Ja det gjorde jeg ogsaa; men det var dengang, jeg var inde i Byen:

Frelmans epistlar: „Sa vandra vare store män."

Ja mangen Gang med Frygt og Sorg
Jeg tænkte før det Samme:
Hvad skal vi paa det Klampenborg
Blandt Krumme, Skjæve, Lamme?

Men snart min Frygt jeg Afsked gav,
Den kommer aldrig mere.
Curgjester seer man ingen af,
Courmagere des flere.

Men det kan nu være det samme. Tingen er, at Du længes efter Stockholm, fordi Du kjeder Dig hos os, og det kan jeg da ikke fortænke Dig i, thi Fa'er er rigtignok ikke morsom, og Tante Bombardine endnu mindre, og jeg — ja jeg er sagtens den morsomste af os Tre, men det vil da ikke sige meget.

Emma.

Fy, Frederikke! Hvor kan Du tiltroe mig saadan en Utaknemmelighed mod din Fader, der for to Aar siden modtog mig forældreløse Barn som en Datter, og imod Dig, der altid har været mig en god og hengiven Søster?

Frederikke.

Naa, jeg mener det jo heller ikke saa slemt. Men Du kan dog ikke nægte, at Du længes efter Stockholm.

Emma.

Var det da saa forunderligt? Husk paa, at jeg har tilbragt der tolv lykkelige Barndoms- og Ungdomsaar, og hvad man i tolv Aar har lært at elske, det glemmes ikke saa let.

Frederikke.

Nei, det er da ogsaa sandt, og det kunde jeg længe have vidst. Jeg glemmer aldrig, hvor dit Ansigt klarede op, da Skandinaverne skulde komme, og Fader for et Par Maaneder siden kom hjem og fortalte os, at vi skulde have tre svenske Herrer i Huset. Men det var da ikke

saa forunderligt; thi dengang havde vi jo Allesammen en Raptus. Hvad det var for nogle velsignede Mennesker! Husker Du endnu den Eftermiddag, da de kom, og vi stod ude paa Toldboden for at vente paa vore Gjester.

Emma.

Om jeg husker det!

Mel. Der er et Land, dets Sted - Weyse.

O intet Skib, med Guld og Perler ladet,
Bar slig en Skat fra Perus rige Kyst
Som hine tre, hvem Sundets Bølger baded.
Dengang de bar to Broderrigers Lyst!
Med dobbelt Glands sig Nordens Himmel hvælved.
Thi mildt den saae den skjønne Broderpagt.
Og alle Sundets Bølger henrykt skjælved,
Fordi de bar saa kostelig en Fragt.

Men da de kom og ankrede ved Stranden,
Da var der ingen Fremmede ombord,
Thi nordisk Øiet var, og nordisk Panden,
Og nordisk Sproget med dets skjonne Ord.
Og hint Mirakel, som vi Alle kjende
Fra Elverviserne, for Tanken treen:
Thi som den Ene bleven var til Trende.
Saa blev igjen de Trende nu til Een!

Frederikke.

Hvor det var en deilig Tid!

Emma.

Ja, og en prophetisk.

Frederikke.

Saa! Nu kan jeg høre, at min Gamle rumsterer der-

inde! Og hvem er det, der er hos ham? (Hun lytter.) Ganske rigtigt! det er ingen Anden end din utrættelige Frier, Kammerraad Vind. At det Menneske kan faae Tid til at frie, som har saa meget at bestille! Ja, min Pige, (pathetisk) i dette Øieblik bliver maaskee din Skjæbne afgjort for evig.

Emma.

Du spøger da ogsaa med Alting.

Frederikke.

Saa! Bort med Balkjolerne, thi mærker den Gamle blot, at vi selv vil paa Bal, saa bli'er der intet af. Vi maa lade ham tvinge os til at gaae der — det er det gamle Træk. (Hun lægger Balstadsen sammen i en Kurv.) See saa! — Gud, hvor jeg længes efter Villiam!

Emma.

Du! efter Villiam!

Frederikke.

Ja, kan det forundre Dig? Længes Du maaskee ikke efter Villiam?

Emma forlegen.

Det er da et underligt Spørgsmaal, hvor kommer Du dog paa saadanne Tanker?

Frederikke.

Saadanne Tanker! Er Tante ikke taget ind til Byen

for at kjøbe Baand og Blomster til Ballet, og skulde hun ikke komme herud igjen med Villiam Klokken fire?

Emma.

Ah, Dampskibet mener Du!

Frederikke.

Ja begribeligt! Hvem skulde jeg vel ellers mene? Men stille! der er de! Lad os løbe om af den anden Indgang. Begge bort.

Anden Scene.

Kammeraad Vind kommer hurtig ud af Huset; **Agenten** følger efter.

Agenten.

Mel. En Valts af Strausz.

Gaa ikke saa hurtigt! saa tøv dog lidt!
Bestandig de løber og iler
Og piler!
Nu gaaer det forvidt,
Ak jeg arme Mand —
Hvad skal jeg dog gjøre, hvad fanger jeg an?

Kammerraaden.

Jeg har ingen Tid, giv dog slip! er de reent desperat?
Veivæsen, Vandvæsen, Brolægningsvæsen og Told,
Alting forsømmer jeg her for at høre det Prat!

Agenten.

Saa for en Ulykke! reis Pokker i Vold!

Kammerraaden.

Ja, min gode Agent, det kan ikke nytte, at De gjør Dem vred. Jeg giver dem gjerne et godt Raad, det veed Gud, jeg gjør; men Communen gaaer for Alting! Først Staten, saa Individerne!

Agenten.

Kammerraad! Kammerraad! det er ikke pænt af Dem, at De nu vil lade mig i Stikken. Var det ikke Dem, der raadede mig til at kjøbe Skjoldeløvgaard?

Kammerraaden.

Jo, og det var et godt Raad, skulde jeg troe. Men, som jeg siger Dem, jeg skal præcis Kl. 5½ ....

Agenten.

Det var ogsaa et godt Raad, det har De Ret i! Men da saa denne Springfyr, den unge Hr. Berner, kom og tog Gaarden bort underhaanden, lige for Næsen af mig, uagtet jeg var den Høistbydende ved alle tre Auctioner, var det saa ikke Dem, der raadede mig til at sætte de 7000 Rigsdaler, jeg havde liggende, i Vandactier? Og da alle mine Actier kort efter faldt til under det Halve, var det saa ikke igjen Dem, der raadede mig til at flytte her ud paa Anstalten med hele min Familie og rose den af alle Kræfter, for at hjælpe til at bringe den i Credit?

Kammerraaden seer utaalmodig paa Uret.

Jo det er Altsammen sandt! Men, min gode Ven, Brolægningscommissionen .....

Agenten.

Og hvad har det hjulpet mig? Det er jo forfærdeligt hvad det koster mig! Nu ligger jeg herude med hele min Familie paa femte Uge, og Actierne gaae bestandig nedad istedenfor opad. Her gaaer jeg og roser Vandet og Vandanstalten fra Morgen til Aften, og der er ikke en Mo'ersjæl, som troer paa hvad jeg siger. Jeg, der sælger den bedste Vin i hele Kjøbenhavn, og som nok selv holder af et godt Glas Vin til min Mad, jeg plager og piner mig herude med at drikke Vand og forfører andre skikkelige Mennesker til det Samme. Det er jo ligefrem at være Tyv i sin egen Næring, Hr. Kammerraad. Jeg maa jo formelig skamme mig for alle mine gamle Venner og Bekjendtere; thi en Vinhandler, der slaaer sig til Vandet, er jo ikke et Haar bedre end den, der fornægter sin Religion.

Kammerraaden.

Ja derom kan vi altid tale en anden Gang; men Ulykken er, gode Ven, at De fortaber Dem reent i Deres egne smaa particulære Privat-Interresser og taber derover aldeles det høiere Almindelige af Sigte. Hvis jeg ikke

absolut skulde i Brolægningscommisionen Klokken 5½ og Klokken 6½ i en Vandvæsenscomitee! .....

Agenten.

Vandvæsenscomitee! Ja derfor bliver sgu Vandet i Kjøbenhavn ikke drikkeligt. Det er noget, som vi Vinhandlere lee af.

Kammerraaden.

Men nu taler De jo lige Stik imod Deres egen Interesse.

Agenten.

Nei stop, min gode Kammerraad! I Kjøbenhavn er jeg Vinhandler med Liv og Sjæl. Der er det mig en Fornøielse, at Vandet er saa daarligt, som det er, og derfor takker jeg pligtskyldigst baade Dem og alle Deres Colleger. Det er paa min Sjæl allerede nok, at jeg herude skal være nødt til at rose det.

Kammerraaden.

Ja, men saadan en amphibialsk Tilværelse duer ikke det mindste. Man maa enten være det Ene eller det Andet. Hvad forresten Vandet i Kjøbenhavn angaaer, saa bliver det min Tro nok godt, naar jeg bliver færdig med den Comiteebetænkning, som jeg nu har arbeidet paa i fire Aar.

Agenten.

Men siig mig engang, naar faaer De egentlig Tid til

at arbeide? De er jo altid paa Farten. Der gaaer jo vor Herre Død ikke en Dag, hvor De ikke flakker i det mindste fire Gange frem og tilbage imellem Klampenborg og Kjøbenhavn.

Kammerraaden.

Er jeg ikke nødt til det? Har jeg nogensinde Fred? Maa jeg ikke hvert Øieblik paa Dagen ind til Kjøbenhavn? Saa er der Repræsentantmøde i Trykkefrihedsselskabet, Maadeholdsselskabet, Totalafholdenhedsselskabet, Fængselsselskabet og Asylbestyrelsen! Saa skal jeg i en Brolægningscommission, saa i en Skolecommission! Saa er der Comiteemøde for Hesteavlens Forædling, Slagterbodernes Flytning, dansk Læsnings Udbredelse i Slesvig, Kjøbenhavns Gasoplysning og Forskjønnelse ....

Agenten forundret.

Hvad for Noget? Er der ogsaa en Comitee for Kjøbenhavns Forskjønnelse?

Kammerraaden vigtig.

Ja det veed Gud der er! Den har allerede existeret i mange Aar, og jeg tør rose mig selv af, at jeg er et af de virksomste Medlemmer i den.

Agenten.

Ja saa! Ja, naar De har gjort saa meget for Kjøbenhavns Forskjønnelse, saa kan jeg da nok begribe, at Deres Comiteebetænkning ikke er færdig endnu. Men

det er jo et forfærdeligt Slid. Det maa da kaste ordentlig af sig mellem Aar og Dag?

Kammerraaden.

Ja det troer jeg! Man nyder borgerlig Agtelse, man bliver nævnt i de offentlige Blade, man har sine Medborgeres Tillid .....

Agenten.

Men det er jo Ingenting.

Kammerraaden.

Hvad behager?

Agenten.

Det er jo ikke til det tørre Brød! Det kan De da ikke leve af, veed jeg.

Kammerraaden.

Nei det er min Tro sandt nok. Nei, naar man ikke selv havde lidt Formue og saa sin gode Gage oppe i Contoiret, saa skulde man rigtignok ikke løbe langt.

Agenten.

I Contoiret? Saa de kan foruden alt dette ogsaa bestride Contoiret?

Kammerraaden.

Jeg? Hvor vil De hen? Vilde De have, at jeg skulde spilde min kostbare Tid, som jeg kan anvende til Communens Tarv og det almindelige Bedste paa saadant

noget Sjouerarbeide? Nei, det lader jeg de Andre om. Men ..... (han slaaer sig for Panden) hvad er det, der falder mig ind? Jeg er ulykkelig, jeg er fortvivlet! Jeg skulde præcis Klokken eet bivaanet det allerførste Møde af et Selskab, der har dannet sig for at understøtte Tjenestepigernes Umoralitet og Luxus .....

Agenten.

Hvad? Holder De nu ogsaa Comiteer for at understøtte den?

Kammerraaden.

For at modarbeide den, min Ven! Sagde jeg understøtte den, saa fortalte jeg mig.

Agenten.

Ja det kommer da nok i Grunden ud paa det Samme.

Kammerraaden.

Er det ikke forskrækkeligt? Kan De sætte Dem ind i, hvad det vil sige for en nidkjær og samvittighedsfuld Mand at forglemme en Pligt, som man frivillig har paataget sig? Hør, det er noget, som jeg aldrig kan tilgive mig.

Agenten.

Det kan De meget godt. Thi hvad Tjenestepigernes Umoralitet angaaer, saa kan De trøste Dem ved, at den holder længe ud, men jeg min Fa'er! med mig er det snart forbi. Jeg er en Prakker, jeg er ruineret i Bund og

Grund, hvis De ikke snart giver mig et godt Raad, hvorledes jeg skal trække mig ud af alt dette.

Kammerraaden.

Det gjør jeg med Fornøielse! De veed, hvor beredt jeg er til at tjene Dem, og hvor meget jeg holder af Deres Broderdatter, den elskværdige Frøken Emma.

Agenten.

Ja det er noget, som De maa tale med Pigebarnet om. Desuden veed de jo selv, at Cancelliraad Grønning frier til hende, og han har sat hele 8000 Rbd. i en anden Prioritet i min Gaard inde i Byen. Det er et reent Venskabsstykke, og siger han dem op, saa er Hundrede og eet ude. Men det er det samme, dersom de kan faae hende til at sige ja .....

Kammerraaden.

Det har saamæn ingen Nød. Det haaber jeg nok — — (seer paa Uret) naar jeg blot kan faae et Øiebliks Tid. — Nu har jeg i en heel Maaned gaaet og ventet paa en Leilighed til at gjøre hende en Erklæring, men bestandig kommer der mig noget i Veien. — — Hvad er det? Omnibushornet! Og her staaer jeg og passiarer og glemmer alle mine vigtige Forretninger. Nu skal De see, at jeg ogsaa kommer for silde i Brolægningscommissionen. Men det er Deres Skyld, Hr. Agent! bort.

Agenten.

Saa nu piler han af igjen! Holdt! Stop! Aa, jeg arme, ulykkelige Mand!

Tredie Scene.

Agenten. Emma. Frederikke.

Agenten.

Naa er I der, Børn! Bestandig ude i Luften, det kan jeg lide, det har I godt af. Luften herude er ypperlig.

Frederikke.

Er det virkelig sandt, Fader, at Luften paa Klampenborg er bedre end Luften i Taarbek?

Agenten.

Ja, det kan saamæn godt være. I det mindste har jeg tidt hørt Cancelliraaden sige, at Luften herude er mageløs, og naar Luften herude er mageløs, saa maa den jo være bedre end Luften i Taarbek.

Frederikke.

Ja, Fader, Du finder nu, at Alting herude er mageløst, det veed vi nok.

Agenten.

Gjør jeg det, Jfr. Næsvis? Har Du noget at beklage Dig over? er Du ikke bleven af med din Hovedpine, som Du gik og peb over hele forrige Vinter? Og hvoraf

kommer det, andet end af det udmærkede Mineralvand?

Frederikke.

Ja, det er rigtignok udmærket — (sagte, idet hun trækker sine Handsker paa) — især til udvortes Brug.

Agenten.

Jeg talte med Doctoren i Morges, og han sagde, at der var ikke een af Curgjæsterne herude, der drikker sit Vand saa regelmæssigt som Du baade Morgen og Aften.

Frederikke.

Troer Fader ikke, at jeg kunde have besynderlig godt af at drikke et Glas ogsaa om Middagen?

Agenten.

Aa nei! Man skal Ingenting overdrive. (Afsides.) Det koster min Tro nok alligevel herude. (Høit.) Men hvorledes har Du det, lille Emma? Du gaaer bestemt og tænker paa Cancelliraaden! Jo han har et godt Øie til Dig, det veed jeg, og det er en pæn Mand, ret en Mand for min lille Emma; (sukkende) han har ogsaa taget anden Prioritet i min Gaard, veed Du ...

Frederikke.

Skal han derfor ogsaa have første Prioritet i Emma?

Emma.

Kjære Onkel, jeg er tilfreds, naar jeg faaer Lov til at følge min Natur, og den kræver Stilhed og Ro.

Agenten.

Det er galt, det duer ikke, Barn.

Frederikke.

Jo det har Emma rigtignok Ret i! Der er Ingenting saa deiligt som at gaae omkring ganske alene ude i Skoven og høre paa, hvorledes Træerne suse og Fuglene synge.

Agenten.

Ti stille, siger jeg, det er Romansnak! Nu har man nok hørt, at noget Menneske er kommet sig af at høre Træerne suse og Fuglene synge. Nei Vandet, det er den sande Universalbalsam, den virkelige Livstinctur. Det er det ældste Element, det var til inden den øvrige Verden, det koster Ingenting ....

Frederikke.

Jo Fader, Du klagede selv over i Forgaars, at det var en dyr Cur for Familier.

Agenten hettig.

Det koster Ingenting, siger jeg; man kan have det overalt ....

Frederikke.

Undtagen paa Anstalten, her har vi saamæn ondt nok ved at overkomme det.

Agenten heftigere.

Det er den bedste Drik baade for Syge og Sunde, for alle Aldere, Kjøn og Temperamenter. Det styrker

Maven, vedligeholder Appetiten, forfrisker Blodet og befordrer Circulationen. Det virker ind paa Humeuret, opmuntrer Sindet og dæmper Lidenskaberne, saa at det er umuligt at blive hidsig. Der er ingen Sygdom, som kan modstaae det. Jeg har idag læst en Bog, der indeholder hele 188 Sygdomme, som alle blive curerede ved Vandet. Det hjælper mod Gigt, Podagra, Mavekrampe, Kortaandethed, Pest, Kopper, Hovedpine, Blodspytning og Cholera; det curerer øieblikkelig Snue, Hoste, Forkølelse, Næseblod, Ørepine og Tandpine; det er et ufeilbarligt Middel imod Apoplexi, Hypochondri, Melancholi, Hypertrophi, Epilepsi, Dyspepsi, Dysenteri og Svineri; det ....

Frederikke holder sig for Ørene.

Ih Du Fredsens Gud! Hold dog bare op! Det er jo til at døe af -- men maaskee det ogsaa er istand til at opvække de Døde.

Agenten bestandig heftigere.

Det gjør det ogsaa, men det er kun sjeldent. Jeg har læst i samme Bog om en Mand, der Klokken 11 om Formiddagen blev rørt af et Slagflod; Lægerne erklærede, at han var steendød; man bader ham i iskoldt Vand, svøber ham ind i vaade Lagener og lægger ham derpaa i hans Seng, og præcis Klokken tre om Eftermiddagen er den døde Mand saa frisk som en Fisk og sætter sig tilbords med sin Familie.

Frederikke.

Præcis Klokken tre om Eftermiddagen.

Agenten.

Som jeg siger, Mamsel! Er det saa ikke forfærdeligt, at en Anstalt som denne, der tilsigter Menneskeslægtens baade legemlige og aandelige Forædling, skal savne Søgning, medens man i Tusindviis løber ud for at see paa Fyrværkeri, Taagebilleder, Vauxhall, Carnevalsløier, Moccoli og Gud veed hvad alt det Kram hedder, der trækker Folk Pengene ud af Lommen. (Han gaaer hettig frem og tilbage.)

Emma sagte til Frederikke.

Opir ikke din Fader, kjære Frederikke, Du veed jo, at han ikke kan taale nogen Modsigelse.

Frederikke sagte.

Bryd Dig ikke om det, jeg veed bedst, hvorledes han skal tages. (Høit.) Aa hvad Søgningen angaaer, saa bliver der nok ingen Mangel idag; her kommer vist snarere for Mange end for Faa.

Agenten.

Idag? Hvorfor det?

Frederikke.

Til Ballet naturligviis.

Agenten.

Hvad for et Bal?

Frederikke.

Du har ikke hørt, at her skal være Bal i Aften i Concertsalen?

Agenten.

Ikke et Ord.

Frederikke.

Hvad! Og der er udstedt 300 Billetter. (Hun leer.) At gjøre Bal herude, er det nu ikke latterligt.

Agenten.

Hvorfor er det latterligt?

Frederikke leer.

Dandsebal paa en Curanstalt, et Hospital!

Agenten.

Hvad er det for nogen forbandet Snak! Hør Rikke, gjør mig ikke vred i Parykken! Er syge Folk kanskee ikke Mennesker, og skal de ikke have Lov til at more sig, fordi de ere syge? Desuden siger Du jo selv, at der kommer Balgjæster inde fra Byen.

Frederikke.

Ja Gud veed, hvad det bliver for Selskab!

Agenten.

Selskab! Er Selskabet ikke fint nok? Det er vel ikke gentilt nok for Frøkenen?

Frederikke.

For mig er det rigtig godt nok. Jeg agter saamæn ikke at besvære det.

Agenten.

Naa, saa det gjør Du ikke.

Frederikke.

Hverken Emma eller jeg har Lyst til at tage derhen; derom ere vi begge enige.

Agenten.

Vil man bare høre! I er allerede enige.

Emma.

Vær ikke vred, kjære Onkel, men dette Bal er mig fuldkomment imod. I den Stemning, jeg er, er alene Tanken om et Bal mig reent ufordragelig.

Agenten.

I din Stemning er det jo netop nødvendigt.

Frederikke sagte.

Saa, nu har vi Spillet gaaende. Nu hjælper hun selv til, uden at ville det. (Høit.) Men kjære Papa, naar Emma ikke vil, saa synes jeg dog ....

Agenten.

Emma er en rar Pige, en fornuftig Pige, som ikke vil andet, end hvad der tjener til hendes Bedste.

Frederikke.

Og jeg da! naar jeg nu heller ikke vil?

Agenten heftig.

Du har ingen Villie. Naar jeg siger, at Du skal, saa skal Du.

Frederikke.

Ja men det siger Du ikke.

Agenten ligeledes.

Jo!

Frederikke.

Nei, det veed jeg altfor godt.

Agenten med stigende Heftighed.

Jo, vor Herre Død, gjør jeg saa! Du skal tage paa Bal. Har Du nu forstaaet mig? Du skal.

Med *Massini: „Le prémier bal.“*

Emma.

Du kan ei modstaae, naar vi bede.

Agenten.

At lystre mig er Eders Pligt.

Emma.

Jeg veed bestemt, jeg vil mig kjede.

Agenten.

Jeg vil ei høre meer om Slight.

Frederikke afsides til Emma.
Hvor jeg mig glæder til min Stads!

Emma ligeledes til Frederikke.
Du tænker kun paa Tant og Fjas.

Frederikke ligeledes til Emma.
Nu har vi ham! Er det ei Spas?

Emma til Agenten.
Jeg har for Ballet ingen Sands.

Agenten.
Det kommer med den første Dands
Dai—di—da— o. s. v.

Emma.
Naar Onkel vil, vi lystre maae.
Men nødig paa Ballet vi gaae.

Frederikke parodierende.
Ja nødig paa Ballet vi gaae.

Agenten.
Derhen I skal.
Javist! I skal paa Bal!

(Recitativ.)

Emma.
See, der er Tante!

Frederikke.
Hvor beleiligt!

Agenten.
Min Plageaand! naa, det er deiligt.

Fjerde Scene.

De Forrige. Bombardine kommer ind, viftende sig med Lommetørklædet; under den venstre Arm har hun Pakker, og i Haanden en stor Sparanæske i en Snor. **Niels** bag efter, belæsset med Flaske- og Madkurve.

Mel. *F. Gall: „Va mon da dar.“*

Bombardine. Niels.

See, her er jeg! her er jeg! her er jeg!
O hvilken Hede!
See, her er jeg! her er jeg! her er jeg!
Jeg har mig ikke spart.

Agenten. Emma. Frederikke.

Der er de allerede!
Det var rart.

Agenten.

Hvad er det?

Emma.

Alt igjen!

Frederikke.

Det var snart.

Bombardine. Niels.

See, her er jeg! her er jeg! her er jeg!
O hvilken Hede!
See, her er jeg! her er jeg! her er jeg!
Jeg har mig ikke spart.

Alle paa eengang.

Agenten. Emma. Frederikke.

See, der er de, der er de, der er de!
I denne Hede.
See, der er de, der er de, der er de!
De har sig ikke spart.

Bombardine.

Ja, hvad det er for en Hede idag! Det er ligesaa varmt, som da Bagerens Gaard brændte ved Siden af os. God Dag, søde Børn! (hun kysser Emma og Frederikke; til Agenten:) God Dag, Du Brumbasse! Sikken et Ansigt! Ligesom en Bonde, Huset er brændt for!

Agenten.

Hvordan Pokker er det, at Du seer ud? Hvad er det for et Tros, at Du fører med Dig?

Bombardine arrig.

Hvad kommer det Dig ved? (til Niels) Sæt fra Dig her, lille Niels!

Niels.

Jo, Jomfru!

Bombardine.

Lad mig see, at Du er forsigtig!

Niels.

Jo, Jomfru!

Bombardine til Agenten.

Du skal ogsaa have din Næse allevegne. Det er slet ikke andet end lidt Pynt og Pilleri til os Fruentimmer, som Du ikke har Forstand paa.

Agenten.

Skal Du nu have Pynt igjen? Er vi ikke taget herud

for at ligge paa Landet og være ugeneerte, og saa bestiller Du ikke andet end pynte Dig fra Morgen til Aften.

Bombardine.

Jo, det er en net Ugeneerthed. Seer Du ikke, hvor pyntede alle andre Mennesker er. Man maa dog holde lidt paa sin Honneur og see ud som alle Andre. Desuden, er det ikke dit eget Paafund, at vi er kommen herud? Her er saamæn slet ikke saa behageligt. Det er jo en reen Ynk med Bevertningen. Har jeg nu ikke igjen maattet tage ind og tillave en heel Føring Mad, for at vi ikke reent skulle omkomme.

Agenten.

Hør, det er dog den sorteste Bagvaskelse. Man spiser overmaade godt her, det er vist; men Du kan nu ikke leve uden at lave Mad, og der er ingen anden Mad god end din egen.

Bombardine.

Har Du noget at udsætte paa den? Har jeg nu ikke holdt Hus for Dig i 18 Aar, og har Du nogensinde havt Grund til at klage.

Agenten.

Hvad Fanden kan det nytte mig, at Du laver god Mad, naar Du aldrig lader mig have Ro til at spise den! Aa jeg gider ikke .... Niels, bring mig et Glas Vand!

Niels.

Jo, Husbond! gaaer.

Frederikke.

Har Tante husket de franske Handsker, Blomsterne og Maraboutfjerene?

Bombardine.

Javist, mit søde Barn! og de hvide Atlaskes-Baand og Silkestrømperne og desuden to nydelige Rococo-Vifter, een til Dig, og een til min egen lille Emma. Hvor hun seer forknyt ud, det søde Barn! Hvad er der i Veien? Har han nu plaget Dig igjen?

Emma.

Hvem, kjære Tante?

Bombardine.

Hvem Anden end din Onkel.

Emma.

Hvor falder Tante paa Sligt? Onkel er jo Godheden selv og tænker kun paa at gjøre os Livet behageligt.

Bombardine.

Ja, det siger Du nok, thi Du finder Dig i Alting; men jeg kjender ham. Nu har han sagtens ikke villet unde Jer den Fornøielse at tage paa Ballet i Aften. Jo det ligner ham, den Tyran.

Emma.

Tvertimod.

Agenten.

Hør Bombardine, jeg taaler ikke ....

Bombardine.

Bombardine! Du behøver slet ikke at kalde mig Bombardine. Jeg kan ikke lide det tossede Navn, det har jeg mange Gange sagt Dig, men derfor gjør Du det netop alene for at drille mig.

Agenten.

Da veed jeg sgu dog, at Du er døbt Bombardine, for du kom til Verden midt under Bombardementet, og derfor vilde vor salig Fader. partout, at Du skulde hedde Bombardine.

Bombardine arrig.

Du kan kalde mig Dina, det har jeg ofte nok bedt om.

Agenten.

Det skal nu være saa romantisk. Det er igjen ikke andet end den pure Forfængelighed, for at man ikke skal vide, hvor gammel Du er.

Mel. Sjelden Penge, Prygl desfleer. Mozart.

Naar en gammel Jomfru naaer
Først de ott' og tredve Aar,
Døbesedlen som forkeert
Bliver strax infam casseert;
Men naar hun har havt den Pine
At faae Navn af Bombardine,
Dobesed'l behøves ei —
Nei, nei, nei,
Dobesed'l behøves ei!

Bombardine.

Aa, jeg gider ikke staae her og høre paa Dig! Du er og bliver en Grobrian.

Niels kommer tilbage.

Der er ikke noget Vand, Husbond; men nu har jeg sagt det til Jomfruen, og hun siger det til Inspecteuren, og han siger det til Capitainen, og Capitainen siger det til Comiteten, og saa skal der nok komme Vand til Husbond.

Agenten.

Hvad! ... Sikken en Orden! Hver har Sit! hvor det Ene griber ind i det Andet! Fortræffelig Anstalt! (sagte til Niels) Hør, Niels! var Du hos Mægleren?

Niels.

Jo Husbond!

Agenten.

Hvordan stod Actierne?

Niels.

Jeg skulde hilse Husbond og sige, de gaae immervæk nedad.

Agenten.

Nedad! Aa, jeg arme, ulykkelige Mand.

Bombardine.

Naa, siden vi skal paa Bal, Børn! saa er det vel bedst, at vi gaae ind og pakke ud.

Frederikke.

O ja, jo for, jo heller! Gud, hvor jeg glæder mig!

Bombardine.

Ja, hvad det har kostet mig Bryderi at faae alt det Tøi herud, det har I ingen Idee om. Vil I bare tænke, da jeg kommer ned til Dampskibet for en Timestid siden, staaer der en ækel Matros, som paa ingen Maade vil lade mig faae Tøiet med: men saa kom til al Lykke den unge Hr. Berner og var saa galant at tage sig af mig, og saa var der Ingenting i Veien, for han er Actionair i de smaa Dampskibe, skal jeg sige os. Men hvad den Matros mukkede!

Frederikke.

Talte Du Noget med Hr. Berner ombord?

Bombardine.

Ja Gud bevares! han converserede slet ingen Andre end mig.

Frederikke.

Hvad snakkede I om?

Bombardine.

Han fortalte mig saameget om den store Ildebrand i Smyrna: der skal være brændt ikke mindre end 2000 Huse, det havde han læst i de franske Aviser. Hvad det er for et interessant Menneske.

Agenten.

Ja det vil jeg troe! Naar Du bare kan komme til at snakke om Ildebrand og Bombardement, saa er Du paa din Kjephest. Men det er Du da født med.

Bombardine.

Pas Du bare Dig selv!

Frederikke.

Snakkede han ikke Noget om os?

Bombardine.

Jo, han talte saa meget om Emma.

Emma.

Om mig, Tante! han kjender mig jo saa godt som slet ikke.

Bombardine.

Jo mæn gjør han saa! for han sagde saa mange smukke Ting om Dig, saa jeg neppe kan huske det Halve, og saa spurgte han, om Du var herude, om Du befandt Dig vel, og om Du kom paa Ballet i Aften.

Frederikke.

Spurgte han da slet ikke til mig?

Bombardine.

Nei.

Frederikke afsides.

Den Gavstrik, jo han er rigtignok fiin.

Bombardine.

Forresten kommer han her strax; thi han udbad sig Tilladelse til at gjøre os sin Opvartning inden Ballet.

Agenten.

Det vil jeg have mig frabedt; der bliver Intet af, siger jeg.

Bombardine.

Hvad? Bliver der Intet af? Vil Du nu ogsaa forbyde Folk at komme til os?

Agenten.

Det er en Laps!

Bombardine.

Det er et velsignet, velopdraget Menneske!

Agenten.

Er det ikke ham, der underhaanden har kjøbt Skjoldeløvgaard lige for Næsen af mig.

Bombardine.

Er han derfor en Laps!

Agenten.

Saadan en Eiendom! hvor jeg havde tænkt at tilbringe min Alderdom, naar jeg trak mig tilbage fra Handelen.

Bombardine.

Ja det skulde han nok kunne lugte.

Agenten.

Der bliver Intet af!

Bombardine.

Du er en Tyran, en Despot!

Agenten.

Og Du er en Brandstok!

Bombardine.

Hvad siger Du? En Brand . . . ! Emma! Frederikke! har I hørt, han siger, jeg er en Brandstok! Jeg en Brandstok, jeg, som er Fromheden og Blidheden selv. Det nedrige Menneske!

Mel. *Skjutsgosson på hemvägen.* A. F. Lindblad.

Agenten.

Ja, ja, det er dit Navn, det passer godt.

De Andre.

Altid Støi og Skrig!
Gud forbarme sig!

Agenten.

Ja, ja! det Navn er godt.

Emma til Agenten.

Kjære Onkel, ti dog stille!
Lad nu Alting være glemt.

Frederikke til Bombardine.

Tante, lad Dig dog formilde!
Ei han mener det saa slemt.

Agenten.

Aldrig Fred! Aldrig Ro! Evig Skrig! Evig Larm!

Emma. Frederikke. Niels.

Hvorledes stille vi dog hans Harm?

Bombardine.

Din Tyran!

Agenten.

Skrig Du kun!

Bombardine.

O din Tyrk!

Agenten.

Hold din Mund!

Emma. Frederikke. Niels.

O Gud! Nu tager igjen han paa!

Bombardine.

See, hvor han sig bryster,
Jeg af Harme ryster.

Niels.

Jo han taler saftig,
Det kan man forstaae!

Emma. Frederikke.

Gid de tie vilde,
Hvor det klæder ilde!

Niels.

Han bli'er ei spashaftig,
Staaer det længe paa.

Agenten.

Jeg skal i en Fart
Nok mig skaffe Fred i Huset.

Bombardine.

Ih hvor det var rart!

Agenten.

Er Du færdig snart?

Niels.

Hun ham gjor nok Hov'det kruset.

Agenten.

Bort! Et Styrtebad jeg mig tage maa.

De Andre.

Altid Støi og Skrig!
Gud forbarme sig!

Agenten.

Bort, bort! Et Styrtebad jeg tage maa.

Alle paa Scenen.

Bort, bort! Afsted! Herfra! Afsted!

Agenten iler ud tilhøire; de Øvrige gaae ind i Huset undtagen

Niels,

der under det Efterfølgende samler sine Kurve og Pakker.

Nu har ei før jeg seet saa galt!
Den Vandcur bli'er dog dyrt betalt!
Jo meer han skreg — ha ha ha!
Tog hun paa Vei ha ha ha!
Faldera! faldera! faldera! faldera! faldera!
Aa nei! — —
Aa nei! — —
Det er Plaseer ha ha ha!
Jeg deraf leer ha ha ha!
Faldera! faldera! faldera!
Og det gjor nok fleer!

Han gaaer ind i Huset med Pakkerne.

Femte Scene.

Frederikke

kommer fra Indgangen bagved Huset; hun seer sig forsigtig om.

Puh! det var en haard Dyst. Forresten gik nok Papa i rette Tid! thi seer jeg ikke feil, saa kjender jeg den graae Hat, der kommer dernede. Jo ganske rigtig! det er ingen anden end Hr. Berner. Hvad det er et kjønt Menneske, og hvad den Hat klæder ham ypperlig! Jeg vil løbe ind og hente mit Syteï - det lader saa huslig.

Hun gaaer ind i Huset.

Sjette Scene.

Carl Berner.

Saa det er her, at de boe, de to nydelige Pigebørn! Ikke et Menneske at faae Øie paa, ikke engang Tanten (leer). Nei, det var da en udmærket gammel Jomfru! Jeg troer ikke, at vi talte om Andet end om Ildebrand, ligefra vi lagde ud af Bommen, og til vi stod i Land ved Bellevue. Og jo meer vi kom ind paa Branden, desto hedere fik hun det. Hos det Fruentimmer kunde jeg bestemt gjøre min Lykke, især hvis jeg stod ved Brandcorpset! Men Agenten! med ham vil det nok knibe. Han skal være rasende paa mig, fordi jeg kom ham i Forkjøbet med den Gaard, hvad der i Grunden ogsaa var en Skam. Forresten er det noget af det Fornuftigste, jeg har gjort i mit Liv. Jeg bliver dog aldrig nogen

stor Jurist, det kan jeg godt mærke, og saadan en lille Jurist, saadan en lille bitte, som maa gaae og skrive Concepter og faae Charakteer af sin Contoirchef, nei Tak! maa jeg saa bede om at være Landmand! Hvad Agenten angaaer, saa giver han nok Kjøb, især hvis det er sandt, hvad Folk fortælle, at han ligger og roser Anstalten herude, fordi han er brændt inde med sine Actier (seer paa sit Ur). Hvad er det? Klokken er allerede over fire, saa har da Villiam gaaet elendig idag.

Syvende Scene.

Berner. Frederikke kommer ud af Huset, uden at bemærkes af Berner.

Berner.

Nei, saa priser jeg rigtignok Emma af de To.

Frederikke afsides.

Hvad er det, han siger?

Berner.

Hun har da ogsaa en ganske anderledes Reisning end den anden.

Frederikke afsides.

En anderledes Reisning!

Berner.

I Grunden kan man da ikke fortænke Folk i, at de helst holde sig til Emma.

Frederikke afsides.

Naa, saa det kan man ikke!

Berner.

Apropos om Emma! Hvorledes skal jeg dog faae fat i Frøken Emma: jeg maa absolut tale med hende, og det snarest muligt.

Frederikke afsides.

See saa! Nu har hun da ogsaa gjort ham forrykt i Hovedet ligesom alle de Andre.

Berner.

Det er nok bedst, at jeg strax recognoscerer Terrainet (han vender sig om og bemærker Frederikke). Hvad, Jfr. Frederikke! hvor jeg er lykkelig ved at see Dem! Jeg stod netop i dette Øieblik og tænkte paa Dem.

Frederikke spydig.

Paa mig? De tager vist feil, Hr. Berner!

Berner.

Tager feil! Kan De forundre Dem over, at jeg tænker paa Dem?

Frederikke.

Naa, saa De tænker!

Berner.

Jeg gjør rigtignok ikke Profession af det; men, naar jeg tænker paa Nogen, saa tænker jeg paa Dem.

Frederikke.

Nogen? Det er nu min Cousine Emma for Exempel. Altsaa, naar De tænker paa min Cousine Emma, er det det Samme, som om De tænker paa mig. Er det saadan, De mener?

Berner.

Jeg forstaaer Dem virkelig ikke.

Mel. *Oh bidi mò che guaje.* Neapolitansk Folkevis.

1.

Saa viid da, min Veninde!
Ei længer jeg det dølger.
Et Billed tro mig følger
Og bygger i mit Hjem.

Frederikke.

Mig kan det ei ligne.
Det indseer jeg let,
Thi jeg er Blondine,
Og det er brunet.

Berner.

Jo, kjære Veninde! Det er Dem, det er Dem, det er Dem!

2.

Som til en Guddoms Billed
Jeg offrer det hver Tanke,
Hver Bøn, som skjult mon banke
I Hjertets tause Gjem.

Frederikke.

Mig kan det ei ligne.
Det indseer jeg let.
Thi jeg er Blondine,
Og det er brunet.

Berner.

Jo kjære Veninde! Det er Dem, det er Dem, det er Dem!

Frederikke.

Det er en god Snak. Hvad er ellers det for nogle Bønner, om jeg maa spørge?

Berner.

Ja, kjære Jfr. Frederikke! Naar jeg vidste, at De ikke blev vred, saa har jeg rigtignok idag een, som ligger mig meget paa Hjerte.

Frederikke.

Aa den kjender jeg i Forveien.

Berner.

Hvorledes? De kjender den!

Frederikke.

Det er ikke Andet end første Française og Cotillon; det er saa gammelt.

Berner.

Det følger af sig selv, hvad skulde jeg ellers paa Ballet? Nei, det er noget ganske Andet og noget langt mere Alvorligt.

Frederikke.

Alvorligt? Gud, hvad De sætter for et høitideligt Ansigt op!

Berner.

griber hendes Haand, hvori hun holder Sy[illegible].

Et Menneskes Vel og Vee staaer paa Spil, kjære Frederikke; De maa endelig love, at De ikke vil afslaae den.

Frederikke.

Ikke afslaae den? (sagte). Det tegner jo til et formeligt Frieri. (høit.) Ja da maa jeg rigtig først vide, hvad det er, inden jeg lover noget.

Berner.

De maa absolut skaffe mig en Samtale i Enrum . . .

Frederikke.

Er vi da ikke alene?

Berner.

Jo, men med Deres Cousine, Frøken Emma.

Frederikke trækker Haanden heftig til sig, saa at Sytøiet rives itu.

Hvad siger De? En Samtale i Enrum! med Emma! See saa! der rev jeg en stor Flænge i Modesten! Det er nydeligt! — O! det er ogsaa Deres Skyld! hvor kan det falde Dem ind at tage mig i Haanden, naar De seer, at jeg syer?

Berner.

Men Jfr. Frederikke! hvor kan De tage saaledes paa Vei for en tosset Modest?

Frederikke.

Det er slet ikke Modesten, der er tosset. Saadant noget Tøi ogsaa! Gud, hvor man dog bliver snydt af de

Kræmmere! Det skal være Bobinet, og saa er det saa mørt, at man ikke kan røre ved det ... En Samtale i Enrum, hvorfor ikke det? Hvad skulde der være i Veien? Der kommer hun selv, jeg skal saamæn ikke genere.

Berner.

Men, Frederikke! saa hør dog! ...

Ottende Scene.

De Forrige. Emma.

Frederikke til Emma.

Det er Hr. Berner, som spurgte saa ivrig efter Dig paa Dampskibet, og som Du sagde, at Du slet ikke kjendte. Han ønsker en Samtale med Dig i Enrum.

Emma.

Med mig? Du spøger.

Frederikke.

Nei Spøg er det ved Gud ikke, det har min Modest maattet bekjende. Jeg vil gaae ind og reparere den, saa er jeg da ikke til Uleilighed saalænge — (sagte) men jeg skal nok være paa min Post, det kan I lide paa.

Hun gaaer ind i Huset.

Niende Scene.

Emma. Berner.

Emma.

Hvis jeg har forstaaet min Cousine ret, saa har De noget at sige mig, Hr. Berner!

Berner.

Det har jeg ogsaa, min Frøken! Men jeg er bleven saa hovedkulds præsenteret for Dem, at jeg slet ikke veed, hvorledes jeg skal begynde. Deres Cousine blev paa engang saa heftig ...

Emma.

Tør jeg bede Dem at gaae til Sagen.

Berner.

Ja, men Sagen er saa forbistret delikat ...

Emma.

Gjorde vi da ikke bedst i at afbryde en Samtale, der synes at genere os begge?

Berner.

Nei, for Himlens Skyld!

Mel. *Fredmands Sanger: „Hur du dig vänder."*

1.

Stands dog, jeg be'er Dem
Og dvæl et Minut —
Ak, naar man seer Dem,
Er man caput.

Hvor skal det gaae?
Munden strax maa
Reent gaae istaae ...

Emma.

Saa?

Berner.

Og man veed ei, hvor Mod man skal faae!

2.

Stands dog, jeg be'er Dem,
Og dvæl et Minut —
Ak, naar man seer Dem,
Er man caput.
Alt er forbi!
Man hildes i
Et Trylleri ...

Emma.

Ih!

Berner.

Og man bli'er siden aldrig meer fri!

Emma.

Jeg formoder, at det er ikke blot for at sige mig Complimenter, at De har begjært denne Samtale med mig.

Berner.

Nei, det veed Gud, at det ikke er. Det vilde desuden gaae mig daarligt, thi det er et Capitel, som jeg aldrig har været stærk i. Men De gjør Dem ikke Idee om, hvad det er for en pinlig Situation, jeg befinder mig i. Naa, det er vel ligesaa godt, at jeg springer i

det som kryber i det. De maa da altsaa vide, at jeg har en Ven og Duskammerat ...

Emma.

Ja saa!

Berner.

En Upsalenser.

Emma.

En Upsalenser?

Berner.

De kjender ham; thi han boede hos Dem, da Skandinaverne var her.

Emma hurtig.

Villiam Welander!

Berner

Ganske rigtigt! Villiam Welander! Hvor falder De netop paa ham? thi saavidt jeg veed, var der to Andre hos Agenten foruden ham.

Emma.

Hvorledes har han det? Har De havt Efterretninger fra ham?

Berner.

Jeg har i Formiddags faaet et Brev fra ham, hvori han fortæller mig, at han har det ypperligt, og at han har faaet et godt Pastorat oppe i Værmeland, netop i sin Fødeegn.

Emma.

O hvor det glæder mig!

Berner.

Han sender ogsaa mangfoldige Hilsener til hele Deres Familie, (med Eftertryk) men i Særdeleshed til Dem, Frøken Emma.

Emma forlegen.

Virkelig? — Hvor det er smukt, at han ikke har glemt os!

Berner.

Glemt Dem! Nei det kan De være rolig for. (Han tager sin Tegnebog frem.) Der laa ogsaa et lille Brev indeni til Dem, men som jeg paa ingen Maade maatte levere Dem, førend jeg havde forvisset mig om, at Deres Haand var fri, og at De ikke havde givet Løfte til nogen Anden. Tør jeg altsaa? (Han viser hende Brevet.)

Emma.

Et Brev? ... Ja, jeg erindrer nok, at han lovede at skrive os til. (Hun aabner Brevet hurtig, løber det igjennem med Øinene og gjemmer det ved sit Bryst.) Tak! (hun rækker Berner hjertelig Haanden.) Tak! De veed ikke, hvorledes disse Linier have beroliget mig.

Berner.

O, bravo, bravo! Jeg har altsaa skilt mig ved min Commission til Deres Tilfredshed. Endnu blot et eneste

Spørgsmaal! Naar en Dame modtager et Brev, aabner det ivrig, gjennemløber det med synlig Forlegenhed og derpaa skjuler det hurtigt — tør man saa bygge paa, at et saadant Brev er blevet vel optaget?

Emma forlegen.

Hvortil dette Spørgsmaal?

Berner.

Det er ganske nødvendigt, thi foruden Brevet til Dem fulgte der en Skrivelse med til Deres Onkel, men som, efter min Vens Villie, ikke maatte afleveres, hvis det første ikke blev hvad han kalder vel optaget.

Emma.

Min stakkels Onkel! Nei det tillader jeg aldrig. Jeg vil ikke paaføre ham flere Bekymringer, end han allerede har. Jeg veed, at han har sat hele sit Haab til mit Giftermaal med Cancelliraad Grønning. Han staaer i Pengeforhold til ham ....

Berner.

Pengeforhold! Bryd Dem blot ikke derom! Det er Noget, som jeg paatager mig at arrangere. Jeg iler, jeg flyver til Agenten. Der vil rigtignok ligge et Hus, naar han seer mig; men det bryder jeg mig ikke om. Hvad gjør man ikke for en Vens Skyld og for saadan en Veninde?

Emma.

Apropos, Hr. Berner ....

Mel. af Boyeldieu.

Hvis der De Utak henter.
Mit Venskab paa Dem venter
Med Provenue og Renter,
Min Hr. Commissionair!

Berner.

Da ei Termin De sætter.
Derefter jeg mig retter,
Og hver Dag, vist De gjetter,
Jeg Renten henter her.

Paa eengang.

Emma.

Javist, hver Dag, jeg gjetter,
Han Renten henter her.

Berner.

Ja hver Dag, vist De gjetter,
Jeg Renten henter her.

Berner hilser og gaaer ind ind i Huset.

Tiende Scene.

Emma

seer sig forsigtig om og tager hurtig Brevet frem, som hun gjennemlæser paany.

O jeg vidste jo nok, at han tænkte paa mig bestandig, og dog bankede mit Hjerte saa uroligt. Det kjære, kjære Brev! (Hun seer i det.) — — Saa Du frygtede, at jeg kunde have glemt Dig, at Erindringen om hine faa lykkelige

Dage, som Du endnu taler om med Henrykkelse, altfor hurtig kunde være trængt tilbage. O Du veed ikke, kjæreste Villiam! at disse Dage netop er Glandspunkterne i mit Liv. Du veed ikke, hvor jeg har beruset mig i disse Minder, hvorledes jeg kun har levet og aandet i Tanken om dem og om Dig.

Mel. *La Romanesca.*

Naar fra Sverrigs Kyster jeg Skyen saae drage.
Jeg spurgte: Bringer Du mig Bud tilbage?
Naar melodisk Bølgen slog op imod Stranden.
Jeg spurgte: Bringer Du mig Hilsen nu?
O siig, hvi tier han? Har for en Anden
Han mig alt forglemt? Siig mig det, Du?

Og naar Fuglen fløited i Nætterne lange
For mig dens smeltende, dens ømme Sange,
Jeg med Taarer bad den: Flyv hen over Vove,
Søg der min fjerne Ven! opsøg ham nu!
O siig, jeg mindes ham! I disse Skove
Tænker jeg paa ham! Siig ham det, Du?

Hun gaaer hen til Blomsterkvarteret udenfor Huset.

Ellevte Scene.

Emma. **Cancelliraad Grønning** med en zirlig Bouket, indsvøbt i Guldpapir.

Cancelliraaden.

Ah, Frøken Emma! Er det virkelig Dem?

Emma gjemmer hurtig Brevet.

Til Tjeneste, Hr. Cancelliraad! Forekommer jeg Dem saa forandret siden i Formiddags?

Cancelliraaden.

Jeg havde saa Skam nær ikke kjendt Dem. Det er godt, at jeg ikke er en Bi, min bedste Frøken.

Emma.

Bi? Det kan jeg ikke forstaae. O, nu veed jeg det! Det er en Gaade, en af Deres sædvanlige; men De veed, jeg holder ikke af at gjette Gaader.

Cancelliraaden.

Da er den Skam ikke svær at gjette. Men Tingen er, at De følger ikke med i den nyeste Litteratur. Husker De ikke, hvad Digteren siger saa skjønt om den blinde Prindsesse: hvis en Bi havde seet hende mellem disse Blomster. siger han, havde den bestemt taget feil og troet, hun var en Blomst som de andre.

Emma.

Den Artighed af Bien skulde jeg dog helst have mig frabedt. Men De overrasker mig, Hr. Cancelliraad! Saa De holder Skridt med den skjønne Litteratur.

Cancelliraaden.

Ja, det er Skam en af mit Livs Nydelser, og jeg holder nok af at nyde Livet, at sige, naar jeg kan gjøre

det gemytligt og i min Magelighed. Derfor holder jeg ogsaa saameget af Poesien. Det er saadan en rar, rolig Kunst, som man kan nyde i sin Sofa og paa sin Nummerplads i Parkettet. Maler- og Billedhuggerkunsten holder jeg allerede mindre af: der skal man trave om i Galerier og Museer, kneise, strække Hals og staae paa Tærne, saa man faaer Værk baade i Ryggen og i Lænderne. Er det en Fornøielse? Har jeg Ret eller Uret?

Emma.

Det er rigtignok en ny Betragtningsmaade af Kunstarterne, men som jeg ikke skal indlade mig paa at bestride. De kommer altsaa sagtens heller ikke paa Ballet i Aften, Hr. Cancelliraad!

Cancelliraaden.

Paa Ballet? Jeg? Nei Vorherre bevare mig! Nei, men jeg formoder, at De kommer der, min bedste lille Frøken! og derfor bringer jeg Dem denne Bouket som et Udtryk af ....

Emma.

Hvor den er smagfuld! har De selv plukket den, Hr. Cancelliraad?

Cancelliraaden.

Nei, plukket den har jeg Skam ikke, jeg holder ikke meget af at bukke mig, skal jeg sige os. Nei, men jeg lod spænde for strax efter Frokosten, og saa kjørte jeg

ind til Gartneren paa Østerbro, og lod ham selv pille den ud blandt de allerkjønneste. De komme alligevel til at staae tilbage, sagde jeg, naar de ....

Emma.

Saa De holder ikke af at dandse. Da er der dog dem, der ansee Dands for en af de bedste Nydelser her i Livet; ja, jeg har endog hørt Livet selv sammenlignes med et Bal.

Cancelliraaden.

Det er ikke andet end en Fiction, der ingen Realitet har. Nei, saa vilde jeg Skam meget hellere sammenligne det med et velbesat Spisebord, hvor det kommer an paa, om man forstaaer at tage for sig af Retterne og vælge med Smag. Naar man gjør det, saa kan Skam en Enkelt udrette ligesaa meget som et heelt Dusin. Men derved er dog een Ting at observere.

Emma.

Een Ting at observere.

Cancelliraaden.

Ja tilvisse! Det er Noget, jeg har erfaret, siden jeg har gjort Bekjendtskab med Dem.

Emma.

Nu kommer De igjen med Deres Gaader; den kan jeg ikke.

Cancelliraaden.

Jo Skam kan De saa, naar De bare selv vil!

Emma grundende.

Spisebord .... Bekjendtskab med mig .... Een udrette ligesaa meget som Tolv .... Nu har jeg det: man skal ikke sidde Tretten tilbords.

Cancelliraaden.

Det skal man ikke heller, naar man kan undgaae det; men det er ikke det.

Emma.

Man skal ikke forspise sig.

Cancelliraaden.

Ja det kan saamæn være farligt nok; men det er heller ikke det.

Emma.

Ja saa veed jeg virkelig ikke, hvad De mener.

Cancelliraaden.

Gi'er De fortabt?

Emma.

Ja det har jeg længe gjort.

Cancelliraaden.

Man skal ikke spise alene, min bedste Frøken! Man skal vælge sig en Borddame til alle disse Herligheder, en Deltagerske; og det er netop derfor ....

Emma.

Ja men der udsætter man sig dog for Et og Andet, gode Hr. Cancelliraad. (Hun gaaer hen til Bordet og sysler med sin Sykurv.)

Cancelliraaden.

For hvad? At der ikke bliver nok?

Emma.

Nei.

Cancelliraaden.

At Appetiten gaaer over?

Emma.

Heller ikke. Men man udsætter sig for .... (Hun leger med Kurven.)

Cancelliraaden.

Nu har jeg det! At faae en Kurv, mener De; ja det var jo rigtignok en slem Omstændighed. En Kurv er Skam en meget god Ting, at sige, naar der er gode Ting i den, men ....

Emma.

Men som Ret for sig selv ....

Cancelliraaden.

Ja ikke sandt! Nei, men troer De virkelig, at man skulde udsætte sig for saadant Noget? Kom, min rare Frøken, og lad os sætte os lidt ned og snakke sammen i Magelighed; nu er vi jo netop kommet ind paa en Ting,

som jeg tidt har ønsket at tale med Dem om, men bestandig bliver man afbrudt. (Han sætter sig.) See saa! Kom dog og sæt Dem ned .... Saa! Der er det forbandede Menneske igjen!

Tolvte Scene.

De Forrige. Kammerraad Vind kommer forpustet og aandelos.

Kammerraaden.

Det maa jeg sige, det er en Tycho Brahes Dag. Er det dog ikke, som om den var reent forhexet. Ah, Hr. Cancelliraad, — min smukke Frøken! — De skulde vide, hvad jeg har haft for et Uheld i Dag! Præcis Klokken 5½ skulde jeg være inde i Byen til et Møde i Brolægningscommissionen; men hvad skeer? Først bliver jeg opholdt af Deres Onkel Agenten, der spørger mig til Raads angaaende sine Actier, og da jeg endelig slipper fra ham, falder jeg nede ved Indgangen i Hænderne paa en Mand, der vil vide min Mening i en Sag angaaende Forstvæsenet, hvorom der skal nedsættes en Comitee, som jeg sandsynligvis bliver Medlem af. Nu piler jeg da ned til Omnibussen, i Haab om endnu at komme i rette Tid i Brolægningscommissionen, og saa! vil De tænke Dem, saa er den fuld!

Cancelliraaden.

Brolægningssommissionen?

Nei Omnibussen. De er i godt Humeur i Dag, Hr. Cancelliraad! Det fornøier mig. — — Heldigviis gaaer Emma om et lille Kvarteer, saa kan jeg endnu gjøre mig Haab om i det mindste at komme tidsnok til Vandvæsens-comiteen.

Emma.

Men min Gud! hvorfor blev De da ikke dernede med det samme? Hvis nu Emma ogsaa seiler fra Dem?

Kammerraaden.

Det gjør hun ikke, min smukke Frøken! Det gjør hun bestemt ikke. Emma seiler ikke fra mig. Jeg har taget Actier i Emma, jeg har sat hele min Lid til Emma, alene for Navnets Skyld. Desuden fik jeg en Indskydelse, at jeg kunde benytte Tiden til at udtale mig for Dem, og jeg seer, at den har ikke bedraget mig.

Emma.

For mig, Hr. Kammerraad Vind?

Kammerraaden.

Ja, min Elskværdige! Jeg har nemlig en Sag af alleryderste Vigtighed at meddele Dem.

Cancelliraaden.

Men det samme har jeg ogsaa, og saa kommer De der ....

Kammerraaden.

Undskyld, at jeg afbryder Dem, Hr. Cancelliraad.

(Til Emma.) Jeg har i en heel Maaned forgjeves søgt en Leilighed til at aabne mit Hjerte for Dem.

Cancelliraaden.

Ja jeg saa Skam ogsaa, og nu, da jeg endelig har den ....

Kammerraaden.

Undskyld, at jeg afbryder Dem igjen, Hr. Cancelliraad? Hvorfor har De ikke benyttet den bedre? Er det ikke Deres egen Skyld? De har saamæn Tid nok, og det er ikke andet end Deres Magelighed. De har at takke for, at De altid kommer bagefter. Hvad mig angaaer, da er det kun de mest presserende Forretninger, der indtil nu have berøvet mig den Lykke at expectorere mig for Frøken Emma.

Cancelliraaden.

Aa, De med Deres Forretninger! Det er ikke andet end Vindmageri det Hele. De kommer som en Vind, og De gaaer som en Vind, og man veed aldrig ret, om De er støiet eller fløiet!

Kammerraaden.

Maa jeg frabede mig alle Ordspil med mit Navn, Hr. Cancelliraad. Jeg finder saadanne Plaisanterier yderst smagløse af en Mand i Deres Alder og udenfor al god Tone, det maa jeg sige Dem. (Til Emma.) Som jeg siger, min fortræffelige Frøken, det er kun de allermest pres-

serende Forretninger, der hidtil har berøvet mig den Lykke at udtale mig for Dem? men Tiden løber, og Øieblikkene ere kostbare ....

Emma.

De har virkelig fuldkommen Ret i at erindre mig derom, thi Klokken 6 skal jeg paa Bal, og jeg har endnu ikke tænkt paa mit Toilette. Altsaa, mine Herrer! De undskylde! ....

Cancelliraaden.

Aa nei, lille Frøken!

Kammerraaden.

Jeg er aldeles ulykkelig, hvis De gaaer. Min Ro, min Lykke, min hele timelige Velfærd staaer paa Spil. (Seer paa Uret.) Jeg har endnu otte Minuter til at sige Dem Alt, hvad der ligger mig paa Hjertet, og Gud veed, om jeg nogensinde faaer saamegen Tid tilovers igjen.

Mel. *La Lithuanienne.*

Havde jeg havt Tid dertil,
Jeg opbrændt var af Elskovs Ild.
Vil De, Frøken, see mig spart.
Saa sluk den, men sluk den snart!

Cancelliraaden.

Nu ta'er han Fart.

Emma.

Ha ha ha! Ha ha ha!

Cancelliraaden.

Det klæder rart!

Emma.

Ha ha ha! Ha ha ha!

Kammerraaden.

Lad min Bøn dog røre Dem
Og aabn blot Hjertets Dør paa Klem!
Er det end saa haardt som Flint,
Jeg smutter dog ind gesvindt.

Cancelliraaden.

Ret saa! bliv ved!

Emma.

Ha ha ha! Ha ha ha!

Cancelliraaden.

Sæt Dem dog ned!

Emma.

Ha ha ha! Ha ha ha!

Kammerraaden.

Ja hvis ei De hjælpe vil,
Jeg brænder op af Elskovs Ild —
Frøken! vil De see mig spart,
Saa sluk den, men sluk den snart!

Cancelliraaden.

Ja, det er ikke nogen let Sag at slukke saadan en Ildebrand, — der maatte jo et heelt Sprøitevæsen til!

Kammerraaden.

Undskyld, at jeg ikke svarer Dem, Hr. Cancelliraad! Det er Frøkenen, jeg har den Ære at tale med, og jeg døer af Utaalmodighed efter at høre hendes Svar.

Cancelliraaden.

Aa De døer ikke saa let. De er Skam saa gesvindt, at Døden ikke engang kan faae fat paa Dem.

Emma.

Mel. «*I Sverige ligger en skogig trakt.*»

Det duer ikke, det kan De troe!
Al Deres Tid De behøver,
Og landsforrædersk jeg handler jo,
Hvis Staten den jeg berøver.
En Mand som De maa jo være frank og fri,
Ja fri som Fuglen, der flyver os forbi
Og synger trilla trilla trilleri trilleri ri ri,
Men aldrig standser og tøver.

Hvis Amor banker paa Deres Dør,
Saa siig, at De er ei hjemme,
Og sporg blot, hvorfor han kom ei før,
Saa har De strax ham i Klemme!
Men gaaer han ikke, saa tru ham med, at De
Vil hver Dag tage ham med i Comitee,
Og syng saa: trilla, trilla, trillrillri o. s. v.
Saa lader nok han sig skræmme.

Kammerraaden.

Hvad De der siger, min Elskværdige! gjør mig inderlig ondt. De har ikke forstaaet, hvad der er mit Livs Stræben og Opgave. Jeg har ikke været saa

lykkelig at aabne Dem hele mit Hjerte og Alt, hvad der rører sig i det. Det er den yderste Tid, men det er endnu ikke for silde. (Han synger med Uret i Haanden.)

Mel. *La veritable Polcka parisienne.*

Hvor min Tid er kort!
Nu maa strax jeg bort, —
Emma gaaer om lidt, og jeg maa med!
O men hor min Rost,
Lad ei uden Trøst
Mig forlade Dem og dette Sted!
Lad mig skilles nu fra Dem med den Tro,
At De vil lade mig
Altid bade mig
I den Glands, der straaler saa fro,
Min Hjertens-Allerkjæreste! fra disse Sole to!
Glad jeg nu til Comitee forføier mig,
Naar blot godhedsfuldt De føier mig
Og først med et Ja fornøier mig —
Ikke sandt det gjør De jo!
Hvor min Tid er kort!
Nu maa strax jeg bort,
Emma gaaer om lidt, og jeg maa med,
O, men hor min Rost,
Lad ei uden Trøst
Mig forlade Dem og dette Sted!

Emma.

Nei, Hr. Kammerraad, De frier jo i Spring!
Jeg kan ei finde mig
I at binde mig
Til en Mand, der flakker omkring
Fra Hus og Hjem og har saa travlt med tusind andre Ting.
Mig det smigrer, at De finder vakker mig,
Men hvis De vil ha'e til Makker mig,
Jeg for Æren dog betakker mig.

Cancelliraaden.

Naa, hun kjør' med ham i Ring!

Paa eengang.

Emma.

Deres Tid er kort,
Nu maa strax De bort,
Emma gaaer om lidt, og De maa med:
Derfor hør min Røst,
De foruden Trøst
Maa forlade mig og dette Sted.

Kammerraaden.

Er det ikke haardt?
Nu maa strax jeg bort,
Emma gaaer om lidt, og jeg maa med.
Derfor hør min Røst,
Lad ei uden Trøst
Mig forlade Dem og dette Sted.

Man hører et Kanonskud i Afstand, og strax efter ringes der med en Klokke.

Emma.

Skynd Dem, Hr. Kammerraad! Det er Dampskibet, der gaaer! Hos den ene Emma er De kommen for silde, og, dersom De nu ikke skynder Dem, gaaer det Dem ligesaa hos den Anden.

Kammerraaden.

Hvad, det gaaer! (til Emma.) De skal ikke svare mig nu, min Elskværdige! De skal ....

Cancelliraaden.

Men Frøkenen har jo allerede svaret Dem. Synes De ikke?

Kammerraaden.

Undskyld, at jeg afbryder Dem, Hr. Cancelliraad! (til Emma.) De skal ikke svare mig nu. Jeg vil ikke, at Øieblikkets Stemning og Overraskelse skal aflokke Dem en Tilstaaelse i min Faveur, som De med koldt Overlæg kunde angre. Min Frøken! Jeg kysser Deres Hænder. Jeg flyver bort med Emma, og jeg iler tilbage til Emma som den misundelsesværdigste Dødelige.

Han iler hurtig bort.

Trettende Scene.

Emma. Cancelliraaden. Strax efter Bombardine.

Cancelliraaden.

Det er da et Fandens Menneske; man kan blive ganske fastende af at høre paa ham. (Til Emma.) Men for at komme tilbage til hvad vi nylig talte om ....

Bombardine kommer frem i Døren og kalder:

Emma! Aa mit søde Barn! Vil Du ikke hjælpe mig lidt med mit Hovedtøi til Ballet? Du kan altid saa deilig med dine Hænder.

Emma.

Med Forøielse, lille Tante!

Bombardine kommer frem paa Scenen.

Ah, Cancelliraad Grønning! (til Emma.) Ja, det har ingen Hast, Barn! Du kan dog ikke faae fat paa det,

førend jeg kommer med. (Til Cancelliraaden.) Hvor De seer vel ud, Hr. Cancelliraad! Man skulde næsten troe, at De gik paa Frierfødder herude paa Anstalten.

Cancelliraaden.

Det kan saa Skam gjerne være! Jeg stod netop nu og talte med ....

Bombardine.

De kan troe, at det er af Vandet, at De befinder Dem saa vel. Vil De tænke Dem, Frederikke har fortalt mig, at hendes Fader har læst en Bog, der handler om ... jeg skal ikke sige, om det var eet tusind eller atten tusind otte hundrede og otte og firsindstyve Sygdomme, som alle cureres med Vandet!

Cancelliraaden.

Ja, det er Skam forfærdeligt, hvad der er Sygdom til i denne Verden! Men det var netop noget meget Vigtigt, som jeg i dette Øieblik ....

Bombardine.

Men hvad der var det Allermærkværdigste, det var dog den Mand, der døde Kl. 11 om Formiddagen! Har De hørt det, Hr. Cancelliraad?

Cancelliraaden.

Nei jeg har rigtig ikke! (Til Emma.) Bedste lille Frøken, hvis De bare ....

Bombardine.

Jo Kl. 11 om Formiddagen var Manden steendød; men saa blev han lagt i Vand til 3, og Kl. 3 blev han taget op af Vandet, og saa var han ligesaa rask som en af os og satte sig tilbords med sin Familie, og saa spiste han — vil De tænke Dem — Suppe *à la reine*, en halv Hummer, fire Coteletter og et helt Lammehoved med Blomkaal!

Cancelliraaden.

Ja det vil jeg Skam gjerne troe! Efter saadan en Tour — det kan min Tro nok give Appetit.

Emma.

Men det er sandt, De var jo til Middag igaar hos Etatsraadens nede i Taarbek?

Bombardine.

Var det noget Aparte?

Cancelliraaden med synlig Interesse.

En Prindsessebudding, der var mageløs, aldeles magnifique!

Bombardine.

Hvad Sauce var der til?

Emma.

See Saa! (Hun lister sig sagte bort uden at blive bemærket.)

Cancelliraaden.

Sød Sauce! delicieux!

Bombardine.

Sød Sauce? Det er flaut.

Cancelliraaden.

Da kan jeg forsikkre Dem, at den smagte min Sauten ypperligt.

Bombardine.

Deres Ord i Ære, Hr. Cancelliraad! men det er umuligt. Der skal Vincrem-Sauce til, helst Rhinskvin, i Nødsfald gammel Vin. Det er noget, som jeg forstaaer.

Cancelliraaden.

Kan Skam gjerne være, at De har Ret! Det er nok muligt, at den biver mere piquant.

Bombardine.

Om den gjør! Hør, jeg har selv i Formiddags lavet en Prindsessebudding inde i Byen, og De veed, at jeg har faaet indrettet mig et lille Kjøkken derinde. Vilde De gaae ind med, gode Cancelliraad, bare i fem Minuter, saa skal Saucen være færdig, og saa skal De smage en Forskjel.

Cancelliraaden.

De er saa forførerisk! man kan ikke modstaae Dem.

Bombardine.

Skjelmsmester! — Men hvor blev dog Emma af?

Cancelliraaden.

Det er Skam ogsaa sandt!

Bombardine.

Aa, hun er vist allerede inde og har fat paa mit Hovedtøi, det søde Barn! Lad os saa gaae ind til Buddingen.

Cancelliraaden.

Ja nok! lad os det!

De gaae ind i Huset.

Fjortende Scene.

Agenten kommer ind rystende af Kulde.

Nu kommer jeg da ligefra Styrtebadet; men hvad har det hjulpet? Det skal have en nedslaaende Kraft, siger man - ja Gud slaaer det ned, og det saa jeg er som mørbanket i alle mine Lemmer, men mit Blod er lige oprørt for det. Og saa to Hjobsposter paa engang! Cancelliraaden opsiger mig de 8000 Rbd. paa Grund af den almindelige Pengemangel, og min Mægler inde i Byen skriver mig til med Villiam, at det bestandig gaaer flauere med Actierne, og at der er ingen Efterspørgsel om dem. De forbandede smaa Dampskibe! Det ene Hjobsbud faaer jeg efter det andet fra de to Ulykkesfugle! Der er da heller ikke noget ulykkeligere Menneske til end jeg. Jeg kan begynde paa hvad jeg vil, om det saa lykkes for alle Andre, saa mislykkes det for mig. Jeg er vis paa, at hvis jeg blev Lotteri-Collecteur, saa var det ude med Lotteriet, thi saa var der ikke et Menneske længer,

der vilde spille i det! Hvad vilde jeg ogsaa herude paa denne forbandede Vandanstalt, hvor jeg gaaer og ærgrer mig fra Morgen til Aften! men hvem er Skyld i alle mine Ulykker? hvem andre en den Nar, den Kammerraad med alle sine Raad, og saa den unge Springfyr denne Hr. Berner? Men lad ham bare komme mig for Øie! Jeg skulde bare have ham her! Blot et lille Øieblik! Jeg skulde saadan .... Hvad er det? hvad seer jeg! Det er ham! Naa, saa gid da ...

Femtende Scene.

Agenten. **Berner** kommer hurtig ind.

Berner.

Hvad Agenten! som jeg forgjæves har søgt efter paa hele Anstalten! Naa, det kunde jo aldrig træffe sig mere beleiligt!

Svensk Melodi

1.

Min Hr. Agent, min Hr. Agent!
Et Øieblik! ei mere!
Og undskyld at en Ubekjendt,
Dem tør incommodere!

Agenten.

Jeg beder Dem høfligst, De bort Dem vil pakke,
Vi har Ingenting med hinanden at snakke.

Berner.

Jo meget, jo meget, høistærede Agent!

2.

Ifald De blot, min Hr. Agent!
Mig lidt nu laaner Øre,
Saa vil De selv, naar De har skjændt,
Mig aabne Deres Døre.

Agenten.

Nei, om De saa paa Deres Knæ mig vil tigge.
Saa skeer det dog aldrig! i Evighed ikke!

Berner.

Det skeer dog, det skeer dog, høistærede Agent!

Thi for det Første er det ikke andet end min Pligt og Skyldighed at hilse paa Hr. Agenten, da jeg flytter ind hos Dem idag ...

Agenten.

De tager feil. Jeg har ingen Værelser at leie ud.

Berner.

O, De tænker paa Deres Gaard inde i Byen, men jeg mener herude.

Agenten.

Herude?

Berner.

Javist, jeg har leiet mig ind deroppe paa første Sal. i den samme Cottage, hvor De boer i Stuen.

Agenten.

Hvad siger De? Har man hørt Mage! Saa, det manglede endnu. Nei, det er jo til at blive gal over!

Berner.

Det kan da ikke forundre Dem! De har jo selv boet herude en heel Maaned og er jo saa overordentlig tilfreds ...

Agenten.

Ja overordentlig! (Afsides.) Gid Fanden havde det Altsammen.

Berner.

Jeg har isinde at slaae mig til Ro herude lige til October. Her er jo ganske velsignet. Saadan en Luft, saadan en Udsigt, saadanne Skove, og saa ypperligt og bekvemt Alting er indrettet!

Agenten.

Ja vist!

Berner.

Jeg har selv været ved alle de berømteste Vandanstalter baade i Tydskland og Frankrig og kjender dem tilbunds, men jeg kan forsikkre Dem, at det er Altsammen ikke andet end Vand imod denne.

Agenten.

Ja Vand maa det da være, siden det er Vandanstalter.

Berner leer.

Ja, det er da ogsaa sandt! Men saadant Vand, som her er, det kan man rigtignok søge længe om. Og kan man tænke sig noget yndigere end dette romantiske Terrain midt imellem Skov og Sund, disse smagfulde Villaer,

der ere ligesaa bekvemt indrettede, som de ere architektonisk fuldendte, denne Concertsal, der paa engang henrykker Øiet og Øret, dette Curhus, der .... der .... jeg mangler virkelig Ord til at udtrykke min Beundring — det er mageløst!

Agenten.

Naa saa De synes om det, det glæder mig. (afsides) Mennesket lader jo til at være ganske fornuftigt.

Berner.

Om jeg synes om det! Jeg er aldeles begeistret for hele Etablissementet. Og hvad er det, man lægger det til Last? Det er en Modesag, siger man. At curere med Vand, det kalder man en Modesag! En Cur, der er mere end 2000 Aar gammel! Allerede Herodot fortæller, at Perserne bestandig drak Vand — indtil de lærte Vinen at kjende. Selv den ældste græske Lyriker Pindar siger i en af sine Oder: «ὕδωρ μὲν ἄριστον.»

Agenten fornøiet.

Nei, siger han det! (afsides) Det er jo et meget dannet Menneske. (høit) Hvad hedder det paa Dansk?

Berner.

Det er ligefrem oversat: Vandet er dog det Bedste.

Agenten.

Om Forladelse, Hr. Berner! De er da sagtens Actionair ligesom jeg?

Berner.

Endnu ikke, men jeg haaber at blive det. Jeg har endnu ikke kunnet overkomme et saa stort Antal Actier, som jeg gjerne ønskede mig.

Agenten hurtig.

Da har jeg rigtig hele 67 liggende, der staae mig selv i 94, og som jeg nok vilde ...

Berner.

Som De nok vilde afhænde? Jeg modtager dem alle til den samme Pris, de har kostet Dem selv.

Agenten.

Hvad siger De, Menneske? allesammen? til den samme Pris? (sagte) Men det er jo en Engel.

Berner.

De vil maaskee nødig skille Dem ved dem alle?

Agenten.

Aa jo! men De veed nok ikke, at de ere faldne noget i Prisen siden den Tid?

Berner.

Gjør ikke noget.

Agenten.

Men jeg troer rigtignok, at de ere faldne ganske betydeligt .... næsten til det Halve.

Berner.

De fornærmer mig. Jeg byder Dem endnu engang for Deres Actier det Samme, de har kostet Dem selv — Resten bliver min Sag. (afsides) Det er dog ikke andet end en Opreisning, jeg skylder ham for Kjøbet af Gaarden. (høit) Den Handel er altsaa afsluttet.

Agenten glad.

Er den? (afsides) Aa, Gud være lovet! (høit) Hør, skulle vi ikke drikke et rigtig godt Glas Vin sammen i Lidkjøb? (hviskende) Jeg har herude en Cliquot, som der ikke er Mage til. (gaaer hen til Huset og siger ind ad Døren:) Niels, skynd Dig og bring mig en af de Flasker, der ligge nederst i min Kuffert, og to Glas!

Berner.

Men Hr. Agent! jeg mente, at De havde reent opgivet at drikke Vin og slaaet Dem alene til Vandet.

Agenten.

Det havde jeg ogsaa, men det var dumt, og det skal være forbi. Vandet kan være godt nok og til sit Brug endogsaa ypperligt; men et godt Glas Vin, hvad? det er dog noget Andet! Jeg har selv rost Vandet, det veed Gud jeg har, og dette Græsk, som De sagde mig nylig af denne Pindar, eller hvad han hed, løber mig endnu om i Hovedet, men Sandheden maa frem.

Niels bringer Champagnen.

Husbond maa nøies med Vandglas, vi har ingen andre herude.

Agenten.

De er gode nok, Niels, skjænk Du bare i, min Søn! (Niels skjænker og gaaer.) Skaal, Hr Berner! Her skal De smage en Drue! *prima* Qualitet! directe fra Huset *veuve Cliquot!* Der er ikke Mage til den i Kjøbenhavn, det kan jeg forsikre Dem. De klinke, Agenten drikker med Velbehag.

Berner.

Men her staaer jeg og snakker og glemmer reent, at jeg har et Brev til Dem. Det er fra Hr. Welander, en af de Svenske, der boede hos Dem, da Skandinaverne var her. Han har faaet et godt Præstekald og frier nu til Deres Broderdatter. De unge Mennesker ere nok forresten enige, og der mangler ikke andet, end at De giver Deres Samtykke.

Agenten seer flygtig i Brevet og putter det i Lommen.

Ih med Fornøielse! De kjøber mine Actier, og jeg kan udbetale Cancelliraaden. Skaal Hr. Berner! Hvad saadant et Glas Vin smager, naar man i fem Uger har maattet tære dette Vandpøit! Hvad for en af Svenskerne var det ellers?

Berner.

Det var den Høie, der saae saa alvorlig ud og talte saa ypperligt.

Agenten.

Ja det husker jeg ikke, men det er ligemeget, for det lod til at være rigtig solide Mennesker alle disse hvide Huer. Et Glas endnu, Hr. Berner! Paa de Forlovedes Velgaaende!

Berner sagte.

Det er nok bedst, at jeg smeder, mens Jernet er varmt. (høit) Forresten, Hr. Agent, er der endnu en Person i Deres Familie, hos hvem jeg selv smigrer mig med, at jeg ikke er saa ilde anskreven.

Agenten.

Ja det veed jeg min Tro nok!

Berner.

De veed det, og De er ikke vred?

Agenten.

Ja for var jeg det jo rigtignok; men nu er det gaaet over.

Berner.

Og De samtykker i vor Forening?

Agenten.

I Deres Forening? Ih nei Gud gjør jeg ei! Er De forrykt, Menneske? Nei, det bliver der Intet af.

Berner.

Men gode Hr. Agent ....

Agenten.

Der bliver Intet af, siger jeg Dem. Hør, De er et godt Menneske, og De har kjøbt mine Actier, men De skal ikke forkjøbe Dem to Gange. (halv sagte) Hun er arrig som en Ulykke, siger jeg Dem, det er en reen Drage! — Men plager da ogsaa Fanden Dem skindbarlig? De, saadan en net ung Fyr, og hun, der er født under Bombardementet!

Berner.

Men De tager feil, det er jo Deres Datter jeg mener, det er Jfr. Frederikke.

Agenten.

Ja, det er en anden Sag! Jeg troede, Gud forlade mig, at det var Bombardine, thi hun roste Dem før saa forskrækkeligt, at jeg var bange for, hun havde forseet sig paa Dem. Naa saa det er Rikke! Nei, see mig til den Taske! Der er min Haand. Hvis De kan lide Pigebarnet, og hun Dem, saa er den Sag paa det Rene.

Berner.

Tusind Tak, kjære Svigerpapa!

Agenten lystig.

Skaal, Svigersøn! — Død og Pinè! der er Pigebørnene! Drik ud i en Fart, og bort med Varerne!

De sætte Flasken tilside og putte Glassene til sig.

Sextende Scene.

De Forrige. Emma. Frederikke.

Agenten.

Men Emma, hvad er det, jeg hører?

Emma.

Skjænd ikke, lille Onkel! jeg seer, at Du veed Alt.

Agenten.

Skjænde! Nei Gud velsigne Dig, mit Barn! Jeg vil jo kun din Lykke. (til Frederikke) Men Dig din Strik, Dig skulde jeg ordentlig skjænde paa. Gaaer hun mig der og siger ikke et Muk, og saa er hun hemmelig forlovet med Hr. Berner! Naa saa tag ham da! Han vil kaste hende i Armene paa Berner.

Frederikke trækker sig tilbage.

Jeg forlovet med Hr. Berner? Det er nok en Feiltagelse.

Agenten.

Hvad for Noget! Vil Du kanskee nu ikke have ham? Saadant et Menneske, der taler Græsk som sit Modersmaal. (til Berner) Gaa De hen og snak lidt Græsk for Pigebarnet, saa kommer hun sig nok.

Berner gaaer hen til Frederikke.

Men kjæreste Frederikke! Har De ikke selv givet mig Grund til at troe ...

Frederikke.

Maa jeg bare være fri! Det kan ikke nytte Dem noget, Hr. Berner.

Berner.

Jeg begriber ikke, hvad der saaledes kan have omstemt Dem imod mig.

Frederikke.

Naa det begriber De ikke! De troer nok ikke at jeg har hort, hvad De selv sagde i Eftermiddags, da De kom herud.

Berner.

Da jeg kom herud?

Frederikke.

Sagde De maaskee ikke, at saa priste De rigtignok Emma af de To!

Berner smilende.

Naa — jo, det sagde jeg rigtignok.

Emma.

Hvorledes?

Frederikke.

Og at hun havde en ganske anderledes Reisning end den Anden —

Berner.

Jo.

Agenten.

Hvad for Noget?

Frederikke.

Og at man da ikke kunde fortænke Folk i, at de helst holdt sig til Emma —

Berner.

Ganske rigtig.

Agenten.

Har De sagt det, Hr. Berner?

Berner.

Ja, hvert et Ord — (udbryder i Latter) men jeg talte om de smaa Dampskibe.

Agenten.

Det var Dampskibet Emma! Hun er jaloux paa Dampskibet, ha ha ha! Nei det er ypperligt.

Emma (leer).

Dampskibet!

Frederikke.

Dampskibet? (til Emma) Men! saae jeg da ikke selv, at han leverede Dig et Brev?

Emma.

Jo, men det var fra Villiam.

Frederikke.

Dampskibet?

Emma leer.

Nei — William Welander, med hvem jeg nu er forlovet.

Frederikke.

Saa han hedder ogsaa William? Naa derfor var det, Du blev saa forlegen, da jeg i Eftermiddags spurgte Dig, om Du ikke længtes efter William! Ja det er en anden Sag. Hun rækker Berner Haanden.

Berner trykker den til sine Læber.

Kjæreste Frederikke!

Syttende Scene.

De Forrige. Cancelliraaden og Bombardine med hinanden under Armen. Cancelliraaden tørrer sig om Munden med sit Lommetorklæde; Bombardine har et Kjøkkentorklæde paa, der er forbrændt i det ene Hjørne.

Agenten.

Men, hvad er dette her? Cancelliraaden! og Bombardine! Hvordan Pokker er det, at hun seer ud? Du har nok været for nær ved Ilden, skal man see.

Bombardine.

Det tossede Forklæde! Hun løser det af og kaster det fra sig.

Cancelliraaden.

De kan Skam gratulere os, Hr. Agent! De seer to Nyforlovede for Dem.

Agenten.

Hvad for noget! Flere Forlovede endnu!

Cancelliraaden.

Det kom Skam underligt nok. Deres Jfr. Søster vilde vise mig, hvorledes man tillaver en Sauce til en Budding, og saa fik Ilden fat i hendes Forklæde, saa sprang jeg til og fik den slukket, og saa var vi forlovede.

Agenten.

Over Buddingen? Jeg gratulerer!

De Øvrige.

Vi gratulere.

Agenten tager Cancelliraaden tilside.

Hr. Cancelliraad! Jeg har allerede gjort Udvei til de 8000 Rbd., som De har staaende i min Gaard.

Cancelliraaden.

Ih lad dem blive staaende! Det er Skam ikke værd at tale om det — nu er vi jo Svogere.

Agenten glad.

Javist, Svogere! de omfavne hinanden. Og jeg, som gik og bandede Vandanstalten! — — Naa Børn! hvad synes I nu om at ligge paa Klampenborg?

Alle omfavne ham.

Ypperligt! Fortræffeligt!

Agenten.

Ja det troer jeg nok! Nu er I Allesammen glade og fornøiede!

Bombardine.

Og hvoraf kommer det andet end af Vandet?

Alle.

Vandet! Ja, Vandet!

Agenten.

Ja Gu' kommer det af Vandet! — Naa der har vi Balgjesterne!

Frederikke.

Og vi er ikke balklædte endnu!

Attende Scene.

De Forrige. Balgjester (Herrer og Damer).

Chor.

Mel. „*Sätt maschinen i Gang, Hr. Capténn.*"

Dandsen kalder os nu til sin Lyst!
Snart skal vi drømme den sødeste Drøm,
Snart vi os svinge
I hvirvlende Ringe
Afsted, afsted! i den brusende Strøm!
Hør! En Strauszer fra Strengen alt klinger!
Afsted!
See, hvor Lumbye gi'er Fødderne Vinger!
Afsted!
Alt, hvad der skjultes i Hjertets Vraa,
Skal ved Tonens Magt til Liv opstaae.
Naar da Glæden os samler hist,
Flyver Blikket med Længsel vist
Over det Sund, som hist sig breder,
Over til Eder — ja over til Eder
Flyver vor Tanke vist!

Dandsen kalder os nu til Lyst!
Snart skal vi drømme den sødeste Drøm.
Snart vi os svinge
I hvirvlende Ringe
Afsted! afsted! i den brusende Strøm!

Nittende Scene.

De Forrige. Kammerraad Vind aandedes og forpustet.

Cancelliraaden.

Hvad, har De allerede været inde i Byen, Hr. Kammerraad?

Kammerraaden.

Nei jeg har ikke, Hr. Cancelliraad! Da jeg kom ned til Bellevue, var Emma gaaet, men det gjør ikke noget, desto før kommer jeg tilbage til den anden Emma, til Dem, min elskværdige Frøken.

Emma.

Hos hvem De ogsaa kommer for silde.

Kammerraaden.

For silde? De spøger, min Elskværdigste.

Agenten.

Nei hun gjør saamæn ikke. Den anden Emma er ogsaa seilet fra Dem. I dette Øieblik er min Broderdatter bleven forlovet med Pastor Welander i Sverrig.

Kammerraaden.

I Sverrig?

Cancelliraaden til Emma.

Det gjør mig Skam ondt for Dem, lille Frøken, at De skal over til Sverrig. Svenskerne selv er meget rare Folk! men man lever elendig i det Land. De veed ikke, min bedste Frøken, hvad en Sexa vil sige; men jeg veed det, og det glemmer jeg aldrig!

Slutningssang.

Mel. Iald *par la nue fortune.* Kunzen.

1.

Berner.

Til Skam for Medicinen
Et Raad mod Elskovspinen
Var hidtil ei bekjendt:
Men her man seer, hvorledes
Med Vandeur den helbredes
Af Amor excellent.

Frederikke.

Klampenborg vil florere,
Naar først det Rygte gaaer,
At Amor vil curere
Med Vandeur her hvert Aar.

Chor.

Klampenborg vil florere o. s. v.

2.

Bombardine.

Gud Amor er ei kilden,
Thi selv ved Skorsteensilden

Han finder En bestemt.
Der tog han mig tillange.
Just som jeg halvt var bange,
Han reent mig havde glemt.

Cancelliraaden.

Kjære, han Sympathien
I Kjøknet just blev vaer,
Thi De har Theorien,
Og jeg jo Praxis har.

Chor.

Javist han Sympathien
I Kjøknet just blev vaer,
Thi hun har Theorien,
Og han jo Praxis har.

5.

Kammerraaden.

Farvel trolose Kvinder!
Nu Intet meer mig binder
Og spilder mig min Tid.
Trods Helligdagsplakaten
Min hele Søndag Staten
Jeg nu vil offre ...

Han holder pludselig inde, idet man hører Lyden af et Omnibushorn i nogen Frastand; han seer paa Uret og styrter ud af Scenen.

Berner.

Atter det gaaer ham ilde,
Sligt gjør ei til, ei fra.
Han kommer vel for silde,
Men tidsnok dog endda.

Chor.

Atter det gaaer ham ilde o. s. v.

Agenten.

Jeg Vandet har berømmet
Jeg baded, drak og svømmed
Og roste det paa Kraft:
Men og mit Hjerte hænger,
Det negter jeg ei længer,
Ved Druens muntre Saft.
Kan jeg til fælles Gammen
Nu jevne Striden? Jo,
Jeg slaaer dem begge sammen
Og sælger ud en gros.

Chor.

Kan han til fælles Gammen o. s. v.

Emma.

Af Kunstens Vin De Kraften
Kan nyde mangen Aften
I dette Musers Hjem:
Dog stundom det vel hænder
At, naar De hjemad vender,
Som Vand det smagte Dem.
Scenen jo tabte Kraften.
Hvis Vandcur her man drev —
Dog taal det for en Aften.
At Vandanstalt den blev.

Chor.

Scenen jo tabte Kraften o. s. v.

KUN TYVE AAR.

ROMANTISK SKUESPIL I EEN AKT.

Personerne.

Ingeborg, født Prindsesse af Danmark, gift med Philip August af Frankrig.
Grev Philip af Beauvais.
Blanche de Montfort, Dronningens Dame.
Jocelyn de Montmorency.
René de Trèves, Castellan paa Slottet Etampes.
Benoit, en Kammersvend.
Abbedissen af St. Maur.
Nonner, Riddere og **Svende.**

Handlingen foregaaer paa Slottet Etampes. Tiden: Mariæ Himmelfartsdag 1213.

Skueplads en forestiller en Stue i gammelfransk Stil. I Baggrunden en Portal. Tilvenstre for den et Madonnabillede, over hvilket der brænder en Lampe, og som nogle Trin føre op til.

Første Scene.

Ved et Bord i Forgrunden tilvenstre sidder **Ingeborg** i en lyttende Stilling. **Blanche** knæler paa en Skammel og læser i en tyk Pergamentbog, der ligger opslaaet paa Bordet. Midt paa Bordet en Blomsterkurv.

Ingeborg.

Læs videre, mit Barn! Saa tidt jeg hører
Din rene Stemme læse Skriftens Ord,
Er jeg ei reent forladt paa denne Jord.
Det er, som om en Engel mildt mig fører
Didhen, hvor Trøsten, og hvor Frelsen boer.

Blanche.

Den fine Skrift sig for mit Blik tilslører.

Hun tørrer sine Øine og læser:

„Thi vide I da ikke, at de, som løbe paa Banen, „løbe vel Alle, men ikke Een faaer Klenodiet. Hine „løbe for at annamme en forkrænkelig Krone, men I „skal annamme en uforkrænkelig ...“

Hun bøier sig grædende ned over Bogen.

Ingeborg.

Nu tier Du igjen?

Blanche.

Min fromme Dronning,
Tilgiv, jeg kan ei læse meer for Graad.

Ingeborg.

Hvi vil Du mig berøve Trøstens Honning?

Blanche.

Jeg vil ei saare Jer med Smertens Braad.
Jeg veed ei selv, men Alt, hvad jeg idag
Har læst, mig synes passer just paa Eder.
Nei, Jordens Kroner var ei Eders Sag,
Men hisset man en himmelsk Jer bereder.

Hun reiser sig.

Hvem har en Skjæbne fristet vel som I?
Netop idag for tyve Aar tilbage
Som Kongedatter, tilbedt, ung og fri,
I Dyder som i Skjønhed uden Mage,
Betraadte første Gang I Frankrigs Kyst.
En mægtig Konge Eders Jaord fik;
I hvilte henrykt ved Jer Husbonds Bryst
Et Øieblik, men kun et Øieblik,
Thi samme Dag som Kronens Guld han lagde
Om Eders Pande, grumt han Jer forskjød,
En Time Kjærlighedens Fryd I smagte,
Og tyve Aar nu Eders Taarer flød.

Ingeborg.

O ti, mit Barn!

Blanche.

Og hvad var Eders Brøde?
Nei, der er ei Retfærdighed paa Jord!
Hvi blev jeg ei en Mand? Jeg skulde nøde
Den dorske Hob til Handling ved mit Ord.
I Tusindtal jeg skulde Folket samle
Omkring mig, Mænd og Kvinder, Børn og Gamle.
Jeg vilde tale til dem: Franske Mænd,
O skammer Eder! Seer I denne Kvinde?
Sorgløs og tillidsfuld hun kom herhen —
En Husbond, Krone troede hun at finde,
I hver af Jer hun drømte sig en Ven.
O hvilken Husbond! hvilken Kongekrone
Og hvilke Venner! Nei, I er ei Mænd!
Og I, I Kvinder, som saa gjerne lytte
Til hver en Hovmodstanke i Jert Bryst,
See denne Dronning. Hvem af Jer vil bytte
Sin Lod med hendes? Hvem af Jer har Lyst?
Hvem har en Datter hjemme i sin Hytte,
Som ei mod slig en Lod hun vil beskytte? —
Ja hvis jeg var en Mand!

Ingeborg.

Forsynd Dig ei!
For min Skyld skulde Krigens Fakkel tændes,
Og Mord og Brand betegne vildt den Vei,
Der førte mig fra Fængslet — nei, lad hændes

Alt, hvad der vil — min Sjæl er rolig nu,
Og intet Gjøglebilled skal mig friste.
Fra Jordens Lykke har jeg vendt min Hu,
Og rolig seer jeg, hvor dens Bobler briste.
Thi til et bedre Held mit Haab er sat.
Hvad var mit Liv vel med dets mørke Timer,
Hvad var det andet end en Modgangs Nat,
Der flygter bort for Morgenrødens Strimer.

Blanche.

O jeg beundrer Jer, men fatter ikke,
Hvor Eders Sjæl faaer denne Styrke fra.

Ingeborg.

Fra denne Bog. Den er min Trøster, ja,
Hvor tidt velsigner jeg med vaade Blikke
Ei Munkene i Cisoin, der gav
I Nødens Stund mig denne Støttestav!
Hvert Ord i den er midt i al min Trængsel
Mig som et Trin paa Tankens Jakobsstige,
Der fører did, hvor alle Sorger vige,
Og hvor jeg glemmer hver en jordisk Længsel.

Blanche.

Endog Jert Fædreland?

Ingeborg.

Endogsaa det.

Før vinked mig mit Danmark tidt, før kunde
Jeg græde blot ved Tanken om dets Lunde,
Dets dybe Søer og Taagens fine Net,
Der lægger sig saa duftigt over Vangen.
Det friske Hav med sine mørkblaae Sunde,
Hvis stolte Skuldre bære Nordens Ære,
De gyldne Marker, Nattergalesangen
Mig hjemad drog med tusind stærke Baand.
Nu er de borte, alle mine Kjære!
Min Fader Valdemar og Absalon,
Kong Knud, min Broder, Abbed Vilhelm, Alle
Fandt de den Ro, som og skal mig tilfalde,
Thi min Beslutning fattet er ... Du skal
Erfare den, men ikke strax ... ei nu.

Blanche.

I er da vred paa mig — tilgiv, ifald
Mit Ord var altfor skarpt.

Ingeborg.

Jeg veed, at Du
Er god og from, og at de vilde Ord,
Der flyver tidt saa skarpt omkring din Læbe,
Som Bremseflokken om en Rosenflor,
Gaae ei fra Hjertet.

Blanche.

Nei.

Ingeborg.

Du vil dem dræbe?

Blanche.

Hvis det mig lykkes blot!

Ingeborg.

Jeg troer, det vil.

Blanche.

Hos Jer jeg henter Mod og Kraft dertil.

Anden Scene.

De Forrige. Grev Philip af Beauvais og Jocelyn de Montmorency komme heftigt ind.

Jocelyn.

Ha, hvilket Røverpak. I er dog vel
Ei saaret?

Philip.

Nei, derfor jeg takker Jer,
Min unge Helt.

Jocelyn.

Ah, Eders Naade her
Og Frøken Blanche! Tilgiv, jeg bringer med
En fremmed Gjæst, med hvem jeg nys bestod
Et Eventyr, der kunde blevet lystigt.
Som just jeg gik i Skoven, tætved Slottet,
Fordybet i mit Sind og mine Tanker,

Alvorlig, drømmende ...

til Blanche:

Jeg seer det nok,
I trækker alt paa Smilebaand, min Frøken;
I mener sagtens, det er mig umuligt
At tænke, see alvorlig ud og drømme —
Dog hvis I vidste, hvem jeg tænkte paa ...

Ingeborg.

Til Sagen, Sire Jocelyn, til Sagen!

Jocelyn.

Med eet jeg hører Vaabenklirren, Skrig;
Jeg iler til; en Ridder seer jeg kæmpe
Med Ryggen mod et Træ mod hele fire
Fredløse Brabançons af dem, der sværme
I Bander her; jeg drog mit Sværd, jeg skreg
Min Dames Navn ...

til Blanche:

det nytter ei, min Frøken,
I faaer dog ei at vide, hvad hun hed ...
Jeg styrted frem ...

Philip.

Og frelste mig mit Liv.

Ingeborg.

Hvor smukt, hvor ridderligt!

Philip.

Ja, ædle Frue!

Tilvisse ridderligt! -- Og hvilke Hug!
Nei, hvem har lært Jer disse Hug, der faldt
Saa tæt som Hagel, hurtige som Lynet!
Og hvor de løb de feige Uslinger,
Som om de løb tilmaals!

Jocelyn.

Undtagen han,
I hugged Benet af. Jeg vædder paa,
Han løber ikke langt. Men det er sandt,
Jeg veed jo ei engang Jert Navn endnu.
I hedder?

Philip.

Philip.

Jocelyn.

Philip, siger I?
Det er et hæsligt Navn I har, Hr. Ridder,
Og jeg fortryder halvt, jeg Jer har frelst.

Ingeborg.

O Jocelyn, hvor I bedrøver mig!

Philip.

Mit Navn er Philip, Greve af Beauvais.

Ingeborg.

Hr. Greve af Beauvais, I er os Alle
En sær velkommen Gjæst, og gjerne tilbød
Vi Jer et længer Ophold her, ifald ...

Jocelyn.

Ifald vi bare turde for min Fætter.
Ja han er ikke gjæstfri!

Philip.

Eders Fætter?

Jocelyn.

René de Trèves, Fangevogter her
Paa dette Slot.

Philip.

Og Slottet er?

Jocelyn.

Etampes.

Philip peger paa Ingeborg.

Men denne Dame?

Jocelyn.

Frankrigs bedste Perle,
Henslængt i denne Borg, fordi en Philip
Fik ei Forstand paa at vurdere den.

Philip afsides.

Hvad hører jeg! O Himmel, hvilket Møde!
Bort, bort herfra.

Jocelyn.

I staaer for Frankrigs Dronning,
Hvis Navn med sørgelig Berømthed drager

Paa Troubadourens Sange gjennem Verden.
Mens hun sit Liv hensukker her som Fange
Paa hendes Husbonds Bud. O hvilken Grumhed!
Man har engang fortalt mig om en Mand,
Der solgte hvad han eied, Gods og Guld,
For at erhverve sig en kostbar Perle,
Der blev hans hele Rigdom og hans Lykke.
Det kan jeg fatte, deri er Forstand;
Men denne Philip Perlen fik for Intet
Og vil for hver en Priis den være kvit!
Hvis det ei Vanvid er ...

Ingeborg.

I kjender ei
Til Skaansel.

Jocelyn.

Jeg? I gjør mig Uret, men
I er en Engel i Taalmodighed.
Alt kan I taale, Alt — kun intet Ord
Mod ham, der ei har Medynk havt med Eder.
Nu! det fordærver mig mit gode Lune,
Og for ei reent at tabe mit Humeur,
Saa reiser jeg imorgen, ædle Frue!
Jeg vil ei pine Jer.

Blanche.

Hvordan! I reiser!

Ingeborg.

O misforstaa mig ei. I har et aabent
Et kjærligt Sind. Jeg skatter Eders Venskab
Og trænger til det. Dom blot selv, om jeg
Har Raad til nu at miste nogen Ven.

Blanche.

I kunde reise!

Philip.

Hvorhen gaaer Jer Vei?

Jocelyn.

Da for et halvt Aar siden jeg forlod
Provence og min Moders Hof, hvor Livet
Blandt Hoffets Damer blev mig lidt for trangt,
Da trykked mig min Moder til sit Bryst:
«Gaa til Paris, min Søn!» hun sagde til mig,
«Philip August er Frankrigs bedste Ridder!
«Modtag af hans Haand Ridderslaget, Søn,
«Og Gud velsigne Dig!» saa græd hun længe,
Den kjære Mo'er, og alle Hoffets Damer
De græd som hun og plyndred deres Pynt:
En gav mig Sløifen af sit Haar, en Anden
Sin gyldne Armring, Handskerne en Tredie,
Den Fjerde Beltet om sit Jomfruliv,
Og Alle gjentog de: «Ja til Paris!
«Philip August er Frankrigs bedste Ridder.»

Jeg pakked Alting sammen, loved smukt
At tænke paa dem Alle og drog bort.
Paa Veien fik det Indfald jeg at gjæste
Min Fætter her ...

Philip.

Nu da?

Jocelyn.

Det har forandret
Min Plan. Jeg gaaer ei did, thi ærlig talt,
Den, der skal give Ridderslaget mig,
Maa selv staae for mig som en pletfri Ridder.

Philip.

Guds Død, det gaaer for vidt!

Jocelyn.

Hvad mener I?

Blanche.

I kjender Kongen vel?

Philip.

Min Frøken, ja,
Han har mig viist Fortrolighed og Venskab,
Og om han end har Feil og store Feil,
Saa troer jeg dog, han dømmes kan for strengt.

Ingeborg.

I kjender ham? saa tal ei om hans Feil.

Mit Hjerte har ham altid frikjendt, altid,
Hvem tør da vel bebreide ham det Mindste.

Philip.

Han selv, min Frue! Tiden har bragt Alvor
I Kongens Sind og lært ham vende Blikket
Lidt mere indad end i yngre Dage.
Den, som forstod at læse i hans Sjæl,
Han vilde knap misunde ham.

Ingeborg.

Hvorledes?
Er han ei lykkelig? Alt har han opnaaet,
Hvad han saa lang Tid kæmped for. De stolte
Baroner hylde ham; med Schvabens Hertug
Han Forbund sluttet har, og Kong Johan
Har maattet vige ham paa Englands Trone.
O nei, han aner ei, hvor tidt mit Hjerte
Har banket heftigt, stormende ved Rygtet
Om hver en Seir og hver Triumf han feired!
Endnu hver Dag jeg beder for hans Held.
Den Storheds Glands, der rigt omstraaler ham,
Mig synes kaster dog et Glimt af Lykke,
Om end et fattigt, i min Fangebo.
Hvad fattes ham? hvad mangler i hans Held?

Philip asides.

Ah, stakkels Kvinde!

Blanche kysser heftigt hendes Haand.

Hvor I dog er ædel!
Hvis han Jer saae i dette Øieblik,
Hvor lille maatte han ei føle sig
I al sin Magt og Storhed imod Eder!

Philip.

I taler sandt. Naar man er ung og stolt,
Naar Sjælen drømmer om Bedrifter kun,
Og kjækt man stormer frem med store Planer,
Man træder tidt letsindig ned den Blomst,
Hvis Duft alene kunde kvæge os,
Naar al vor golde Storhed er et Intet.
Hvor gjerne gav vi ei vor hele Storhed
For denne lille Blomst, naar Aldren kommer,
Og Philip er ei længer ung.

Ingeborg.

For mig
Staaer han bestandig ung og smuk, som da
I Amiens for alle Hoffets Store
Han satte Frankrigs Krone paa min Isse.
Jeg seer ham endnu styrte for min Fod,
Forglemmende sig selv og Alt omkring sig,
Og gribe mine Hænder, som han henrykt
Bedækkede med sine Kys og Taarer.

Jocelyn.

For derpaa Jer at støde fra sit Bryst
I næste Øieblik, og hvad var Grunden?
Fordi den Stolte, vant kun til at seire,
Saae sig beseiret af en Kvindes Ynde
Og frygted for ved Eders Bryst at glemme
Sit Hovmod, sine herskesyge Planer.

Ingeborg.

Jeg tænker paa det Første, kun paa det,
Og dette Syn staaer endnu klart for mig.
Skjøndt det i Dag er tyve Aar tilbage.

Philip.

Paa denne Dag? Mariæ Himmelfart!

Sagte.

Ja det er rigtigt! — — Hellige Guds Moder!

Han fatter sig.

Tillad, min Frue, at et Øieblik
Jeg fjerner mig. Jeg trænger til lidt Ro.

Ingeborg til Montmorency.

Sørg I for Greven, Sire Jocelyn!

Jocelyn.

Det gjør jeg gjerne. Denne Vei, Hr. Greve!

De hilse ærbødigt og gaae ud tilvenstre henimod Baggrunden.

Tredie Scene.

Ingeborg. Blanche.

Ingeborg.

Forunderligt, hvor alle Minder vaagne!
Naar i et skummelt Fængsel blot et Blink,
Et enkelt Solblink streifer gjennem Gittret,
Saa drømmer Fangen strax om Lys og Luft,
Om Skov og So, om Fuglesang og Frihed.
Saa gaaer det mig. Blot Lyden af hans Navn
Fremtryller gyldne Billeder for mig
Af livsglad Ungdom, Kjærlighed og Lykke —
Lysfunker i min Skjæbnes mørke Nat.

Blanche.

Den lange, lange Nat, naar vil den endes?
Kun Mulm og Mørke jeg foran Jer seer.

Ingeborg.

En Prøvetid det er, og intet meer,
Et himmelsk Daggry mig imøde leer,
Saa klart, at fast af Straalerne jeg blændes.

Fjerde Scene.

De Forrige. René de Trèves.

de Trèves.

Jert Ansigt straaler jo, min ædle Frue!
Ei, ei! hvor I seer deilig ud idag!

Og pyntet som en Brud! Men det er sandt,
Det er jo Eders Bryllupsdag — og jeg,
Som reent har glemt at bringe min Lykønskning!
Nei hvilken Dragt! hvor kongelig, hvor fuldendt,
Kun Kronen mangler — o men det er Skade!

Blanche

idet hun under de følgende Repliker binder en Blomsterkrands.

Hvor fint I veed at bringe Frankrigs Dronning
Til at forglemme hvert et Savn, Hr. Ridder!

de Trèves.

Ja ikke sandt, og jeg gjør meer end det:
Jeg bringer Eders Naade egenhændig
Et Brev, der vistnok er Jer dyrebart.

Ingeborg.

Hvis jeg skal troe paa Eders Blik og Mine,
Meer end paa Eders Ord, Hr. Castellan,
Saa frygter jeg med Grund for dette Brev.

de Trèves.

Hvad frygte for et Brev, og tilmed fra
En Cardinal, en høiærværdig Ven.

Femte Scene.

De Forrige. Jocelyn kommer tilbage, men holder sig i Baggrunden.

Ingeborg livlig.

Fra Cardinalen af St. Paul?

de Trèves.

Ja vist!

Hans Brev er lidt lakonisk, men jeg haaber ...

Ingeborg.

Hvad hører jeg? I har det læst? I har
Havt Frækhed til at bryde dette Segl
Trods min Gemals Befaling? Veed I ei,
At han har selv forundt mig denne Trøst?
Frygt for hans Vrede!

de Trèves.

Hvis Hs. Naade vredes,
Saa stiller jeg ham vel tilfreds igjen.
Jeg vil ham svare, seer I, at i lang Tid
Jeg næred pinlig Frygt for disse Breve,
At Dag og Nat mig ængstede den Tanke,
At de var ei fra Cardinalen selv,
At man drev skændig Misbrug med hans Navn
Og andet Sligt. Af Iver for min Pligt,
For at faae Vished aabned jeg da eet,
Skjøndt Himlen veed, hvormeget det mig kosted.
Naar Sligt jeg skriver, vil Jer Hr. Gemal,
(Som I behaged nys at kalde ham)
Naturligviis mig rose for min Iver —

med en haanlig Latter:

Maaskee jeg faaer endog Belønning til
For min Forsigtighed og sjeldne Troskab.

Blanche.

Gid I maa faae den Løn, som I fortjener!

Ingeborg.

Giv mig mit Brev!

de Trèves.

I bliver utaalmodig.
Det er kun kort. Hr. Cardinalen har
Havt travlt, dengang han skrev Jer til, min Frue,

Han viser hende Brevet.

Det hele Brev er ikkun disse Ord:
«Min fromme Datter, Eders Villie skee!»
Kan I forstaae det, jeg forstaaer det ikke.

Ingeborg folder sine Hænder.

Hav Tak, min Gud, saa faaer det dog en Ende.
Ja jeg forstaaer de dyrebare Ord,
Men I forstaaer vist ei, hvor høist lyksalig
I har mig gjort med disse simple Ord.

Blanche.

Hvis I forstod det, angred det Jer vist.

de Trèves.

Saa anede jeg ret! Der skjuler altsaa
Forræderi sig bagved denne Maske;
Men jeg vil vide hvad det er. I skal
Mig staae til Ansvar for hvert Ord, hver Tøddel.
I skal det, hører I!

Ingeborg
seer paa ham og tier.

de Trèves.

I vil ei svare?
I lægger altsaa atter Planer op
Med Kirken, som sædvanlig, kan jeg tænke.
I vil maaskee igjen, at Paven skal
Med Interdikt belemre os for Jer Skyld.
Der skal igjen vel holdes Kirkemøder,
For at I atter kan udskriges som
En Helgen og en Martyr her paa Jorden.

Jocelyn afsides.

Nei, hvilken topmaalt Skurk, min Fætter!

de Trèves.

Eller
Maaskee I haaber paa, at Kirken atter
Skal gaae i Forbøn for Jer hos Jer Husbond,
At han igjen skal tage Jer til Naade?
I vil vel trygle ham og prøve paa
At røre ham med Eders ømme Taarer?
Det nytter ei. Han lider ikke Graad;
Han veed jo heller ei, hvor I er deilig,
Naar Taarers Regn formørker Eders Blik.
Saadan behager I mig bedst ...

Ingeborg.

Hold inde!

Saa ussel er min Magt, at jeg, en Dronning,
Er nødt at høre paa, hvad hver en Kvinde,
Endog den ringeste maa blues ved!
Min store Fader Valdemar! det blev
Vist ikke sunget for din Datters Vugge,
At tjernt fra Hjemmet, hjælpeløs, forladt,
Hun skulde frækt forhaanes af en Usling —
Ja ret en Usling! Hvis I var det ei,
Saa havde I dog Ærefrygt for Sorgen;
Thi Sorgen hellig er, og hvor den skriver
Med haarde Træk sin alvorsfulde Skrift,
Der træder Mængden dog med Sky tilside
Og haaner ikke Offret paa dets Gang.
— Den Kalk, min Husbond har iskjænket mig,
Den vil jeg tømme taus med stille Taal
Og stole paa, at mine Bønner kan
Udslette Pletten af hans Skyldbog hisset
Men I skal ikke mine Taarer see —
Saa god en Mønt jeg spilder ei paa Eder.
For Jer jeg har ei Taarer, men Foragt!

Hun gaaer ud tilvenstre, mellemste Coulisse.

Sjette Scene.

René de Trèves. Blanche. Jocelyn i Baggrunden.

de Trèves
ned i Forgrunden, sagte:

Saa hun foragter mig! ... Det er fortjent.

Blot for at hævne mig paa ham, den Stolte,
Der fratog mig mit Lehn og mine Slotte,
Jeg vilde bøie, dybt ydmyge hende —
Nu bliver selv jeg Offret for min Plan.

Under denne Replik har Jocelyn sagte nærmet sig til han.

Jocelyn.

God Dag, Hr. Fætter!

de Trèves.

I er her? Hvorledes?
Og nu jeg seer Jer først!

Jocelyn.

Undskyld, Hr. Fætter!
I var jo i Forretning og saa ivrigt,
At ei engang I mærkede min Ringhed.
Jeg har en Gjæst Jer bragt.

de Trèves.

En Fremmed her?

Blanche.

Ja, det er noget Uhørt, det er vist.

Jocelyn.

Hr. Greven af Beauvais,

med Eftertryk:

en Ridder fra
Kong Philips Hof. Han blev paa Jagten skilt

Fra sine Folk, forvilded sig og førtes
Til dette Slot, hvor han kom ret tilpas.
Thi dersom Nogen ved Kong Philips Hof
Blot skulde tvivle om, at I, Hr. Fætter,
Er skikket til den Post, I her beklæder,
Kan Greven jo med Riddered bekræfte,
At I den røgter nidkjært og med Fynd.

de Trèves.

Ti, Jocelyn! Du veed, jeg lider Dig;
Men tæm din Tunge! Altid er din Tale
For tung som Spøg og dog for let som Alvor.
Hvad angaaer Greven af Beauvais' Besøg,
Da er som Gjæst han særlig mig velkommen.

Jocelyn
tager Fætteren fortrolig under Armen.

I er da ikke vred paa mig, Hr. Fætter?
I veed jo bedst, jeg snakker løst og fast
Og mener ikke ondt med hvad jeg siger.
Hør, det er sandt, det havde nær jeg glemt,
De tusinde Pariser-Livres ...

de Trèves.

Som
I mig har laant? Er her da Stedet nu ...

Jocelyn.

Nei, nei! de andre mener jeg, som I

Mig bad iaftes om ... Jeg vilde blot
Jer sige, at de ligge aftalt alt.

de Trèves.

Tak! ... Tak! ... I gaaer vel med til Greven?

Jocelyn.

Nei.

de Trèves

bort. Jocelyn seer efter ham.

Jocelyn.

Lumsk som en Ræv, forslugen som en Hai!

Syvende Scene.

Jocelyn. Blanche.

Jocelyn.

Nei hvilken deilig Krands I fletter der!
Hvor frisk, hvor straalende! Lyksalig den,
Hvem Eders skjønne Haand skal flette Krandse!
Hvad Maal er høit nok for en saadan Pris?

Blanche.

Høit eller lavt, I fik dog Prisen ei.

Jocelyn.

Hvad mener I?

Blanche.

Hvis den med smukke Ord
Erobres kunde, seirede I vist.

Jocelyn.

I tvivler om ...

Blanche.

Jeg tvivler ikke længer.

Jocelyn.

Nei, Eders Alvor mig forskrækker fast,
Hvad fordrer I? Skal som i Eventyret
Jeg ride op ad Demantbjergets Sider?
Skal af en Løvegaard, min skjønne Dame,
Jeg hente Eders Handske. Hvorfor ei?
Hvad heller skal jeg lægge for Jer Fod,
Ti Hoveder af slagne Mohrerkonger?
Befal! forlang!

Blanche.

Der er da ei en Gnist
Af Alvor i Jert Sind, kun Spøg og Tant.
To Maaneder har I nu levet her,
Og hver Dag var I rolig Vidne til
En Bøddels Grumhed mod en stakkels Kvinde.
Endnu idag, for faa Minuter siden,
I saae derpaa, og I, hvad gjorde I?

Hun reiser sig.

I kasted vel Jer Handske i hans Ansigt,
Saa Ordet døde paa hans frække Mund?
I tugted vel hans Frækhed med Jert Sværd!
Nei, reis I kun saa roligt som I kom!

Vær glad og lystig og lad ingen Tanke
Om ensomt Fangeliv og Fængselsklager
Forskrække Jer ved Terning og Pokaler!
Kun følg mit Raad, nævn aldrig Eders Navn!
Lad Ingen troe, I er en Montmorency;
Og hvis man spørger Jer, saa siig blot ei:
Mit Navn er Frankrigs ædleste, men siig,
Jeg er den Rigeste af dets Baroner.
O hvis I var den Fattigste af Alle,
Men havde Mod og Hjerte — ja ved Gud
Jeg skulde elske Jer, som Træet elsker
Den Jord, det trives i, den Sol, der aabner
Dets grønne Knopper, og den Luft, det drikker.
Men nu!

Jocelyn.

I gjør mig Uret, Frøken Blanche,
Tro mig, min Sjæl har en alvorlig Streng,
Hvis Klang er saa vemodig og saa dyb,
Saa gaadefuld, saa streng, saa centnertung,
At I blev bange, hvis I hørte den.
Jeg skulde rødme, troer I, for mit Navn?
Nei, nei! min Frøken, der er Noget her,
Som banker I mit Blod og hvisker til mig,
At dette Navn, som skinnende jeg modtog,
Skal gaae I Arv fra mig med dobbelt Glands
Og takke mig for meer, end det mig gav!

Levvel saalænge, og husk paa, min Frøken,
I troede Søens Dyb I havde maalt
Og kjender Overfladen knap engang.

Bort, nederste Coulisse tilvenstre.

Ottende Scene.

Blanche.

Hvad har jeg hørt? hvad var det for et Sprog?
Hvert Ord saa skarpt som Odden af en Kniv,
Dog klang det som Musik i mine Øren.

Hun sætter sig ned og begynder at flette paany.

Min stakkels Krands jeg glemte reent derover.
... Han roste den, han fandt, at den var smuk ...
... O ja saamen, den er ei heller ilde ...
Han talte noget, troer jeg, om et Maal ...
... At hvert et Maal, var det end nok saa høit ...
... Aa det er ikke værd at tænke paa ...
Hvor den vil pryde paa Guds Moders Billed!
... Gud veed, hvorfor han gik saa hurtig bort!
«Levvel saalænge!» sagde han ... Hvorlænge?
Mit Hoved brænder! ... Jeg har hørt fortælle,
At naar en Jomfru paa Mariæ Dag
En Gave bringer til Guds Moders Billed,
Og skrifter hende høit sin Hjertesorg,
Saa tager hendes Sorg hun med til Himlen
Og aander Fred i hendes syge Bryst.
Ja hvem kan vide ....

Hun gaaer hen til Madonnabilledet i Baggrunden, gaaer opad Trappen hænger sin Krands paa Billedet og knæler. Strax efter springer hun forskrækket op.

Himmel, hvem er det?

Hun trækker hurtigt Teppet for, saa at hun skjules af det.

Niende Scene.

De Trèves kommer i heftig Bevægelse ind paa Scenen fra nederste Coulisse tilvenstre. **Blanche** skjult.

de Trèves.

Er det ei Hjernespind? Han, som jeg hader
Af Alle mest, er her, er i min Vold!
I mange Aar jeg saae ham ei, og Tiden
Har stærkt forandret ham fra dengang, da
Han straffed haardt mig for en Ungdomsdaarskab
Og gjorde mig til en foragtet Tigger,
Indtil han af særdeles Gunst og Naade
Mig Husly gav som Fangevogter her.
Ja det er ham. Nu veed jeg det; da jeg
Kom ind til ham, stod han i Buevindvet
Og stirred paa de Ord paa Rudens Glar:
«O Philip, Philip», som den kjælne Due
Her ridsed ind, da folded sig hans Hænder,
Og Læberne bevæged sig til Bøn;
Han angrer altsaa hvad han har forbrudt —
Ifald den gamle Elskov vaagned atter ...
Hvis hid han kom .... Jeg skulde miste hende,
Der tændte alle Lidenskabers Flamme

Paany i dette halvudslukte Bryst!
Nei aldrig! nei, det koste hvad det vil!
Han vinked ad mig, at jeg kunde gaae
Og bad mig sende sig en Kammersvend —
Han vilde sove ... Sove? hvorfor ikke.

Han gaaer hen til Indgangen paa høire Side og kalder.

Hei Benoit! ... Du skal faae sovet ud,
Og det saa haardt og fast, at ei engang
En kjælen Elskovsdrøm fra gamle Dage
Forstyrre skal din lange, lange Søvn.

Tiende Scene.

De Trèves. Benoit. Blanche skjult.

Benoit.

Var det paa mig I kaldte, strenge Ridder?

de Trèves.

Jeg har et Ærind til Dig, Benoit,
Et vigtigt Ærinde, forstaaer Du?

Benoit.

Nei,
Forstand var aldrig min Sag, veed I bedst.
Jeg lader helst de Andre tænke for mig,
Og lystrer blindt. See det er mageligst!
Naar jeg engang creperer, saa maa I,
Hr. Ridder, følge med, for det er Jer,

Som saa maa gjøre Regnskab for det Hele.
Jeg er kun Kniven i Jer Haand, men I
Er Villien, som styrer den.

de Trèves.

Ja vist.

Han kaster en Pung til ham.

Og Pungen, som betaler den.

Benoit.

Hvad, Guld!
Idag betaler I jo kongeligt!

de Trèves.

Ja kongeligt! der traf Du Ordet just!
Tag Kjerter med Dig og gaa ind i Salen!
Som støder til den lange Corridor.
Derinde træffer Du en Riddersmand,
En Fremmed,

Han seer sig om til alle Sider.

som Du bringe skal til Ro.

Benoit.

I mener vel?

Han peger paa en Kniv i Beltet.

de Trèves nikker til ham.

Du fører strax ham til
Det brune Kammer i det østre Taarn.

Benoit.

Hvad siger i? Nei, nei! kun ikke der!
Det er et hæsligt Sted. Der var det jo,
At Eders unge Hustru, Fru Clemence ...
Den fromme Frue! ...

de Trèves.

Ti! Hvad snakker Du!
Nævn aldrig hende! Gjør som jeg har sagt.
Du kjender jo den skjulte Lem i Gulvet —
Lad ham forsvinde der.

Benoit.

Og hvis i Morgen
Man spørger efter ham?

de Trèves.

Saa svarer Du,
At han tog bort herfra ved Solens Opgang,
Du selv gjør Vagt i Nat.

Man hører Klokkeringning udenfor Scenen.

Benoit.

Ha, hører I?
Nu ringer det til Ave første Gang.
Slig Udaad paa saa høi en Helligdag!
Jeg kan ei gjøre det. Tag Eders Guld!
Tag det fordømte Guld! Jeg gjør det ei.

de Trèves.

Du skal, Du maa! Forlang hvad selv Du vil.
See her min Kjæde, tag den, den er din.
Men spild ei Tiden med unyttig Snak!
Viid, denne Mand, som her vi tale om,
Har netop svart forsyndet sig mod Kirken!
At dræbe ham er ikke nogen Synd,
Men høist fortjenstfuldt.

Benoit veier Kjæden i Haanden.

Det er noget Andet,
Thi, som jeg siger, det maa I forstaae.
Hvad kjender jeg til Sligt? Man vil jo gjerne
Staae sig lidt godt med Himlen, naar man kan.
Og hvis I troer, som sagt, at man kan gjøre
Den til Behag med slig en Bagatel,
Saa var det jo en Skam at sige Nei.

de Trèves.

Du er beredt?

Benoit.

Ja vist.

de Trèves.

Men hurtigt, snart.

Benoit.

Før Klokken ringet har den tredie Gang.
Jeg tænker, at han sover trygt og rolig.

de Trèves.

Jeg stoler paa dit Ord.

Benoit.

Det kan I rolig.

de Trèves bort.

Ellevte Scene.

Benoit. Blanche skjult.

Benoit.

Hvor han blev bange, da jeg talte om
Hans unge Hustru; hun, som var saa god,
Og som han pinte først med Jalousi
Og saa blev kjed og led af som sædvanlig.
Jeg glemmer ei den Vinter, da jeg styrted
Med Hesten og laa syg i tretten Uger.
Da sendte hun mig hver Dag Medicin
Og spurgte hver Dag, om jeg var i Bedring.
Nu tænker han, hun ligger godt forvart
Dernede i det brune Kammer. Stakkel!
Gud veed, hvor hun i Verden flakker om.
Det var da ude med mig, hvis han vidste,
At jeg om Natten selv hjalp hende bort,
Istedenfor ... Man har dog Christendom! ...
Mon det er sandt, hvad han fortalte, at
Det var fortjenstfuldt? Ja lad ham om det,

Naar det blot ei var Helligdag. Jeg frygter.
Madonna tager det unaadigt op.

Han seer hen til Madonnabilledet i Baggrunden.

Han har da trukket Teppet for derhenne.
For at hun ei fortørnes skal. Jeg vil
Dog bede først et lille Ave, troer jeg,
Det giver Mod, og skade kan det ikke.

Han gaaer henimod Madonnabilledet; idet samme slaaer Blanche Gardinet tilside og løfter Armene truende iveiret.

Madonna selv! Forbarm Dig, Himmel! Frels mig!

Han kaster Pung og Kjæde fra sig og styrter forfærdet ud af Døren tilvenstre.

Tolvte Scene.

Blanche kommer forskrækket frem.

Nei, hvilket Hav af Slethed og af Ondskab!
Hvem er dog denne Fremmede, hvis Liv
Med Fare trues? Hvad har han forbrudt?
Og hvorfor skal han myrdes nu, just nu?
Hvad griber jeg dog til i denne Angst?
Hvem frelser ham af denne Mordergrube?
Ah Jocelyn! Men han vil spotte mig
Og plage mig igjen med Spøg og Tant.
O nei! Nei, nei! Den Jocelyn, som nys
Foran mig stod med Flammeord paa Tungen,
Den Jocelyn — min Tankes og mit Hjertes —
Ham vil jeg søge, ham og ei den anden.
Fra ham maa Frelsen komme! hen til ham!

Hun iler hen mod Udgangen tilvenstre og møder Castellanen, hvis Udseende er vildt og forstyrret. Blanche udstøder et Skrig og farer forskrækket tilbage.

Trettende Scene.

Blanche. De Trèves.

de Trèves.

Hvor vil I hen? Hvorfor blev I saa bange?
Hvem søger I? Hvad har I for?

Blanche.

Ifald
I kunde see det Syn, som jeg nu seer,
Jeg troer, I vilde gyse selv, Hr. Ridder.

de Trèves.

Hvad Syn? hvad mener I?

Blanche.

Jeg seer et Ansigt,
Som, formet smukt, fortæres meer og meer
Af vilde Lysters graadige Harpyer;
En Pande med en mørk og rædsom Indskrift,
Som ingen Bod og Anger sletter ud;
En Haand, der famler efter Kniv og Dolk,
Men ei engang har Kraft at støde til —
Ja dræb mig kun, hvis I har Mod dertil!
Hvad er et Mord for Jer?

de Trèves.

Er I forrykt?
Hvad er det for en Helvedmagt, der lægger

Jer disse Ord paa Læben til min Kval?
Hvad mener I dermed?

Klokkeringning udenfor Scenen.

Fordømte Lyd!

Blanche.

Nu ringer det til Ave anden Gang.
Naar Klokken ringer tredie Gang, saa kalder
Maaskee dens Tordenrøst Jer selv til Regnskab!
Et kort Spand Tid fra anden Gang til tredie.
Men mellem dem kan ligge Liv og Død,
Fordømmelse og Salighed, Hr. Ridder!

Hun gaaer hurtig ud, Mellemgrunden tilvenstre.

Fjortende Scene.

de Trèves.

Fordømmelse og Salighed — nei, nei!
For mig er ingen Salighed at vente ...
Ja hvis Clemence, hvis blot ikke hun ...
Men nu er Alt forbi. En Nat jeg drømte,
Hun traadte som en Engel til mit Leie
Og vilde med de store, hvide Vinger
Sig svinge bort med mig, men mægted ei,
Thi jeg var lænket til en Klippeblok,
Der trak mig nedad, nedad imod Dybet.
Da græd hun bitterlig og vred fortvivlet
De hvide Hænder, før hun fløi derfra.

Nei, bort med disse Drømmesyner, bort!
Med raske Drag jeg tømmer Livets Bæger;
Naar blot det krandses mig med friske Roser,
Og Vinen skummer lystigt over Randen,
Jeg spørger ei om Giften paa dets Bund. —
Ha Dronningen!

Femtende Scene.

Ingeborg kommer ind fra Mellemgrunden tilvenstre og bliver staaende ved Indgangen. **de Trèves.**

de Trèves.

Kom nærmere, min Frue!
I vender bort med Afsky Eders Blik,
Og I har Ret dertil — hvor kan I Andet?
Jeg er jo Eders Bøddel — siig det kun.
Men veed I og, hvad jeg har lidt, hvor haardt
Jeg kæmpe maa, at intet Ord og Blik
Forraade skal ...

Ingeborg nærmer sig alvorlig.

Forstyr mig ei, Hr. Ridder;
Jeg kommer for at bede. Gaa, forlad mig
Og lad mig være ene med min Gud.

de Trèves.

I viser bort mig. Nei, forstød mig ei!
Vær mild og lad mig være i Jer Nærhed!

Ingeborg.

Hvad vil det sige? Dette Sprog?

de Trèves.

Ja vist!
Det klinger sært paa mine Læber, men
Jeg kan ei længer bære denne Maske,
Som i saa lang Tid alt jeg væmmes ved!
Ja jeg har hyklet Had og Haan og Grumhed
Mod Eder — men hvorfor? For ei at vise,
Hvor høit jeg elsker Jer. For ei at være
Jer Slave, blev jeg Jer Tyran.

Ingeborg.

Jeg gyser,
Forbarm Dig, Himmel over denne Mand!

de Trèves.

I er min Himmel. I maa Jer forbarme,
Min Sjæl har kun een Salighed tilbage,
Og det er Jer!

Ingeborg.

Afsindige, I vover ...

de Trèves.

Jeg vover Alt. Forskudt og traadt i Støvet
Af denne Daare, som I kalder Husbond,
Der slængte Jer letsindig hen til mig

Og ligegyldig gav Jer i min Vold —
Hvad var Jert Liv? Et Foraar uden Blomst,
En Sommer uden Solskin eller Frugter.

Ingeborg.

Elendige! I taler om min Husbond
Og nævner Jer i samme Aandedræt —
Ham, som jeg elsker, Jer, som jeg foragter.

de Trèves.

I elsker ham endnu?

Ingeborg.

Jeg elsker ham
Saa høit endnu som nogensinde før.
Det Liv, jeg lever, er ei mit, men hans,
Thi kun i ham jeg lever, og jeg aander.
Mit Hjerte banker heftigt, utaalmodigt,
Fordi det ei kan flyve hen til ham.
Han er min første Tanke og min sidste,
Ja, jeg har ingen, ingen uden ham —
Saa kan I dømme, om jeg elsker ham.

de Trèves.

Hvad, raser I? det tør I sige mig,
Der tigger kun om Smuler af Jer Gunst!

Klokkeringning udenfor Scenen.

Det var den tredie, den sidste Gang.
Du spaaede falsk, min varslende Profet!

Den Lyd, Du troede skulde skrække mig,
Den klinger som Musik i mine Øren!
Min Dronning er I nu, min egen Dronning,
Forstaaer I mig?

Han griber hendes Haand.

Ingeborg.

Uhyre! slip mig! Hjælp!

Hun river sig løs og styrter hen for Madonnabilledets Fod.

Hjælp mig, Madonna! tag mig i din Favn!

Den store Portal i Baggrunden aabner sig i det samme. Abbedissen af St. Maur, fulgt af tilslørede Nonner med tændte Kjærter i Hænderne, træde ind og gruppere sig i Baggrunden til begge Sider. Der bliver lyst paa Scenen.

Sextende Scene.

De Forrige. Abbedissen af St. Maur. Nonner. Strax efter Blanche.

Ingeborg.

Jeg takker Dig, min Frelser og Beskjærmer!
Jeg takker Dig, min Frihedsstund sig nærmer.

de Trèves.

Har hele Helved sammensvoret sig?

Til Abbedissen:

Hvad vil I her? Hvem aabned Porten Jer?

Blanche træder ind og nærmer sig til Dronningen.

Abbedissen løfter Crucifixet.

Det Tegn, som aabner Paradisets Porte,
Det Tegn, der sprænger Helveds stærke Dør,
Troer I, at det kan ikke aabne denne?

Til Ingeborg:

Mig sender Cardinalen af St. Paul
Til Eder, Frankrigs Dronning, med sin Hilsen.
Jeg kommer for at hente Jer, min Søster,
Til Klostrets stille Fred, som I begjerer.

de Trèves.

Til Klostret, hende?

Blanche.

I vil gaae i Kloster?

Ingeborg.

Det er min Villie. Ja, mit Barn, alt længe
Stod min Beslutning fast, alt længe nærede
Min Tanke denne Plan, som jeg fortaug
For Alle, selv for Dig.

de Trèves.

Og dette Brev
Fra Cardinalen, som jeg bragte selv?

Ingeborg.

Var Frihedsløsnet, som jeg vented paa.
Nyt Haab opfylder mig. Hvem veed, om ei
Min Lykkes Blomst, der visnede paa Tronen,
I Klostrets Celle blomstre kan paany!

Abbedissen.

Det vil den. Følg kun trøstig mig derhen.
Der vil den skyde Hjerteskud, min Søster.

de Trèves.

Bliv her! I kommer ei fra dette Sted.
I har forregnet Jer, Fru Abbedisse,
Og I, min Dronning, med! I slipper ei.
Jeg leer af Eders Cardinal, og al
Hans Præstehovmod vækker kun min Medynk.

Abbedissen.

I byder Kirken Trods?

de Trèves.

Jeg trodser den.

Ingeborg til Abbedissen.

For Himlens Skyld, forlad mig ei! I kjender
Ei denne Mand, og I begriber ei,
Hvad Fare der mig truer i hans Nærhed.

Abbedissen.

Jeg kjender ham — og han skal kjende mig.
Hun træder tæt hen til ham og slaaer Sløret fra sit Ansigt.
Ulykkelige, skjælv.

de Trèves farer forfærdet tilbage.

Clemence! Du!
Bort, bort! Hvad vil Du mig?

Abbedissen.

Du kjender mig?

de Trèves.

Ja vist — men gaa! ... Vend dine Øine bort!
Dit Blik forvirrer mig.

Abbedissen.

Usalig var
Den Time, da jeg saae Dig første Gang,
Usalig som den Stund, vi atter mødes.
Tænk paa din Frelse!

de Trèves.

Ti! det nytter ei.

Abbedissen.

Tro mig, hvor blot en Angerstaare falder,
Og var det end i Ørknens golde Sand,
Udspringe strax Barmhjertighedens Kilder.
For sidste Gang vend om!

Ingeborg til Abbedissen.

Jeg følger Eder.

de Trèves.

Nei, nei! og tusind Gange nei! I bliver!
Bort, blege Gjenfærd med dit Kogleri,
Du skal ei meer fravriste mig mit Bytte.

Han river heftigt Ingeborg bort fra Abbedissen.

Syttende Scene.

De Forrige. Jocelyn træder rask ind paa Scenen.

Blanche.

Ha Jocelyn!

Hun iler ham imode; sagte:

Har I ham frelst?

Jocelyn sagte.

Vær rolig!

Høit.

Hvad gaaer der af Jer, Fætter? Raser I?
I spiller Samson mellem Fruentimmer.

de Trèves.

Bland Eder ei i mit.

Jocelyn.

Ja veed I hvad,
Det kan jeg ikke love Jer saa lige.

de Trèves.

Jeg lider ikke denne Spøg og er
Ei oplagt til at høre paa den nu.

Jocelyn.

Jeg vædder, I bli'er mindre oplagt siden.

de Trèves.

tirrer mig.

Jocelyn.

I vil dog ikke slaaes?
Jeg er ei noget Fruentimmer, Fætter.

de Trèves.

Hvad. Dreng! Du spotter mig?

Han gaaer hen og slaaer paa et Skjold i Baggrunden.

Jocelyn.

Hvad gjør I der?

I vil vel kalde Folk? Nei spar Jer det.

de Treves.

Hvad siger Du?

Jocelyn.

De lystre Jer ei meer.

Han aabner Portalen i Baggrunden; en Mængde Bevæbnede vise sig udenfor.

Her seer I dem. I er min Fange nu,
En Mine blot, og tyve Hellebarder sænke
Sig paa mit første Vink i Eders Bryst,
Thi jeg er Herre nu, og Slottet mit.

de Trèves.

Fordømte Løgner!

Jocelyn.

Nei jeg taler sandt.

Den hele Sag er ganske simpelt denne:
Først vandt jeg Jer, og det var let, da I
Betragted mig som en letsindig Dreng,
Der tænkte kun paa Daarskab, Fjas og Tant.
Jeg lod Jer blive i Jer Tro, ja gav
Jer Penge til, saamange I forlangte.
Saa vandt jeg Eders Folk, hvad ei var svært.

Da I er grusom, gjerrig og forhadt,
Og jeg er ødsel, glad, vel seet af Alle.
Saaledes seer I jo, Hr. Fætter, klart,
At med lidt Klogskab, Lystighed og Penge
Jeg ene Mand har taget hele Slottet.

de Trèves.

Ha Slange, som jeg næred ved mit Bryst,
Du skal ei længe glædes ved din Seier.

Han river en Dolk ud af Beltet. Jocelyn vrister den fra ham og kaster den henad Gulvet. Grev Philip af Beauvais viser sig i den aabne Portal foran de Bevæbnede. Han gaaer frem i Salen, og to af Riddersvendene følge ham.

Hvad! ogsaa han! De Døde staae da op.

Han tumler forfærdet tilbage; Philip peger alvorlig mod Udgangen; de to Riddersvende føre ham bort.

Attende Scene.

De Forrige, undtagen de Trèves. **Grev Philip** af Beauvais.

Jycelyn til Ingeborg.

Tilgiv, min Frue, dette Mellemspil,
Der saarer Eders Blik, og hør mig naadig.
Og I, Hr. Greve, træd kun hid og hør,
Thi skjøndt I er Kong Philips Ven og Hirdmand,
Saa er I dog en kjæk, mandhaftig Ridder,
Som frit og aabent jeg betroer mig til.

Philip.

Jeg skjønner paa Jer Tillid.

Jocelyn.

Nu saa viid:
Jeg er ei dette Barn, man holdt mig for,
Mit Sind er fast, min Tanke kjæk og dristig,
Maaskee lidt eventyrlig — lad saa være!
Dengang jeg kom til dette Slot og saae,
Hvordan I her behandledes, min Frue!
Da fatted jeg den Plan i samme Nu
At frelse Jer, hvad end det skulde koste.
Det var en Skjændsel, syntes mig, for Frankrig,
At paa dets Grund en Kvinde skulde sukke,
Uskyldig, brødefri, og ingen Haand
Opløfte sig til den Betrængtes Hjælp.
At øve slig en Ridderpligt mig syntes
Var just en Daad, en Montmorency værdig.

Med et Sideblik paa Blanche.

Et lønligt Haab begeistred mig end meer,
Og under Sorgløshedens muntre Maske
Har Alt jeg forberedt til Eders Flugt.
Nu er I fri, min Dronning! De, som skulde
Bevogte Jer, vil vove Liv og Blod
For at forsvare Jer. Endnu i Aften
Jer fører Jer til Greven af Guienne,
Han venter Eder med et seilklart Skib,
Som bringer Jer til Danmark, til Jer Slægt,
Hvor I skal glemme dette Land, som stjal

Jer friske Ungdom, og den Mand, som gav
For trofast Kjærlighed Jer Had og Fængsel.
I græder jo, min Frue!

Til Blanche.

Hvad! I med!

Han løfter Armene mod Himlen.

Hav Tak, o Gud! for dette Øieblik!

Blanche.

O Jocelyn, I havde Ret tilvisse!
Jeg troede, Søens Dyb jeg havde maalt
Og kjendte Overfladen knap engang.
Nu har jeg Perlen seet paa Søens Bund,
Og frit jeg tilstaaer nu: Jeg elsker Jer,
Og Døden kun skal skille mig fra Eder.

Jocelyn.

Min Blanche, for stor er denne Salighed.

Ingeborg.

Gud signe Jer, I kjære Børn, og gid
Det Paradis, som nu oplader sig
Saa skjønt og rigt i Eders unge Hjerter,
Maa aldrig, aldrig blive lukt for Jer.

Jocelyn.

For Eder aabner sig et nyt i Hjemmet.

Ingeborg.

Nei, nei! Der er jeg fremmed nu som her.

Til mit gaaer Veien gjennem Klostrets Fred,
Der vil jeg bede for min Husbonds Lykke
Og haabe paa et saligt Gjensyn hisset.

Philip.

I følger ikke?

Ingeborg.

Nei, i Frankrigs Jord
Taknemmeligt mit Legem hvile skal,
Thi af dets Jordbund blomstred dog min Lykke,
Var den end kort og flygtig som en Drøm.
Jeg gaaer i Kloster.

Philip.

Nei det skal I ei.
Her ligger Frankrigs Philip for din Fod.
Han som saa haardt forsynded sig imod Dig.
Her knæler han med Hjertet knust af Sorg
Og spørger Dig med hede Angerstaarer:
Kan Du tilgive, hvad jeg haardt forbrød.

Ingeborg.

I Philip?

Blanche.

Store Gud!

Jocelyn.

Hvad har jeg hørt!

Philip.

Ja jeg er Philip, denne Philip, som
Forskjød sin Hustru grumt, hvis stolte Hjerte
Var lukt for hendes Klager, hendes Bønner,
Og i hvis Sjæl der fandtes Rum for tusind
Hovmodige og herskesyge Planer,
Men ei for Tanken om hans Hustrus Kval.

Ingeborg.

O ti! den Philip har jeg aldrig kjendt,
Og seer jeg ret, saa er han ikke mere.
Men Den, mit Hjerte hænger ved, hvem jeg
Bebreider Intet, men tilgiver Alt,
Har ei sin Plads ved mine Fødder, nei!
Her ved mit Hjerte! Kom i mine Arme,
Du længe Savnede, Du tidt Begrædte!

Philip.

Min elskte Hustru!

Ingeborg.

See mig ind i Øiet!
See saa! Nu har jeg dine Træk igjen.
Jo meer jeg seer i dem, des meer forsvinder
Den Kløft af Tid, som fjerned dem fra mig.

Philip.

Hvor englemildt Du seer paa mig! Der er

Ei Spor af Bitterhed og krænket Stolthed
I disse kjærlige, trofaste Blik.

Ingeborg.

Hvor kunde jeg vel tænke nu paa Sligt!
Mit Øie drikker jo et Hav af Glæde,
Som skal mig styrke, naar igjen vi skilles.

Philip.

Hvad skilles, siger Du? Vi vil ei skilles.
Den Lykke, som mit Liv forgjeves søgte
Paa Ærens Mark, i Slagets vilde Tummel,
Den finder jeg hos Dig, min elskte Hustru.
Et ungt og fagert Træ stod ved min Side
Og vifted mildt med sine grønne Grene,
Men foran mig sig boltred gyldne Luftsyn
Og Billeder af Storhed og af Vælde;
Jeg stormed efter dem og ændsed ei
Det skjønne Træ, der vinked mig tilbage ...
Hvor føres underligt dog vore Veie!
Nu vender hjemad jeg i Livets Aften,
Træt af den tomme Billedjagt, — og see,
Nu vinker Træet mig saa mildt som før;
Det rækker mig sin saftiggyldne Frugt
Og byder mig til Hvile i sin Skygge.
Nei, nei! vi skilles aldrig meer.

Ingeborg.

Hvordan?
Vi skilles ei? Jeg skal bestandig see
Dit kjære Ansigt, lytte til din Stemme,
Indaande samme Luft som Du — o Blanche,
Har Du det hort? han elsker mig endnu!
Vi skilles ei — o Glæden dræber mig!

Philip til Jocelyn.

Og I, min unge Helt! To Gange har
I frelst mit Liv paa samme Dag. Knæl ned
Og modtag Ridderslaget af min Haand —
smilende
Hvis I forresten finder Haanden værdig.

Jocelyn knæler.

O Sire, Sire!

Philip
berører hans Skulder tre Gange let med det dragne Sværd.

Staa da op som Ridder,
Fra nu af skal I bære Frankrigs Oriflamme.

Jocelyn.

Tak, Sire, Tak! Og jeg skal bære den,
Det sværger helligt jeg, til Frankrigs Ære,
Saa sandt jeg er en ægte Montmorency!

Philip til Ingeborg.

Det er mit Haab, at hver en Frankrigs Ridder

Med mig vil kappes om at sone ud,
Hvad Du har lidt i tyve lange Aar.

Ingeborg.

Min Philip nævn ei disse tyve Aar.
Hvad er da tyve Aar? Ja disse Træk
Maaskee de ældet har, men Hjertet, Philip,
Det slaaer endnu saa ungt og varmt, som da
Den første Gang det banked ved dit Bryst.
En Søvn, en Drøm er Tiden derimellem,
Og dine Øines Blik i denne Stund
Er jo den Morgensol, der vækker mig!
O tro Du mig, et Øieblik som dette
Opveier sagtens slige tyve Aar.

Hun kaster sig i hans Arme. Abbedissen opløfter velsignende sine Hænder.

Teppet falder.

NORNERNE.

DRAMATISK DIGT.

Componeret af **J. P. E. Hartmann.**

Opført første Gang den 21de Febr. 1868.

Bjergegn i Silevaag. Solnedgang.

Eigil idet han træder ind.

Hvi tier Du?
Du gaaer saa mørk og taus, som hvilte der
En Klippe paa dit Bryst.

Ausa.

Det gjør der og.

Eigil smilende.

Og kan jeg ikke vælte Klippen bort?

Ausa.

Det kan Du ei; det vil Du ikke heller.

Eigil.

Som Gestur Blinde taler Du i Gaader.

Ausa.

Men Du kan raade Gaader, har Du sagt;
Din Moder, Gudrun paa Halogaland,

Var jo en Vølve, vidt og bredt bekjendt.
Af hende har Du Skjaldskab lært og Galder.

Eigil.

Hvad mig min Moder lærte, har jeg glemt.

Ausa bitter.

Jeg frygter for, Du glemte meer end det.

Eigil.

Tal ikke saa! Du gjør mig sært bedrøvet.
See hist, min Ausa, bag den høie Brink,
Der vugger sig mit Langskib let paa Bølgen,
Og Aftensolen kysser til Farvel
De blanke Skjolde langsmed Skibets Bord.
Det venter mig. Hvi vil Du da, min Hustru,
Mig gjøre Afskedstimen dobbelt tung?
Da sidst jeg drog paa Vikingtog mod Syd,
Da fulgte Du mig just til dette Sted;
Men dengang var Du kjæk og glad — nu røver
Du mig mit Mod.

Ausa.

Der feiler Du, min Husbond, thi det var
En anden Eigil, som jeg dengang fulgte.

Eigil.

En anden Eigil?

Ausa.

Ja den Ungersvend,
Der knælte ned med mig for Freias Billed
Og tændte Faklen med mig ved Gudindens,
Var ingen sygelig, tungsindig Drømmer.

Eigil.

Du dømmer haardt.

Ausa.

Men ei for haardt tilvisse.
Det er ei mig, der dræber nu dit Mod —
Nei, det var dræbt, før Du kom her tilbage.
Dog ei jeg veed, om det er Sydens Skjønhed.
Dets Luft og Toner, dets violblaae Bjerge,
Der nu har gjort Dig modløs og blødagtig,
Hvad eller ...

Eigil.

Nu, saa tal dog ud!

Ausa.

Hvad eller
Det er en Kvinde, der har Dig bedaaret
Og bragt Dig til at glemme dine Eder —
Men Lofn har hørt dem, og hun straffer Meened.

Eigil.

Du veed ei, hvad Du taler.

Ausa.

Eet jeg veed,
At Du er falsk, forræderisk som Faa.
Hvis er det Billed, som Du stirrer paa,
Naar Ingen seer det? Hvem er det, Du sender,
Meensvorne! dine Suk og dine Tanker?
Hvem er den unge Moder med sit Barn?
Giv mig det flux! Jeg træder det i Støvet
Med hver en Tanke, jeg har spildt paa Dig.

Eigil.

Forsynd Dig ei!

Ausa.

Mod hvem? mod hende, som
Ved Helvedkunster stjal din Kjærlighed?

Eigil.

Hun lærte mig, hvad Kjærligheden er.

Ausa.

Forvorpne, ti! Du dynger Synd paa Synd!
Hun lærte Dig det? hun? ... Nei skjælv for Freia.
Hun vil Dig straffe for din Troløshed,
Og jeg ....
Hun skjuler sit Ansigt i sine Hænder.
ja, jeg vil sørge mig tildøde!

Eigil
tager hendes Hænder mellem sine.

Det vil Du ei, hvis Du med Ro vil høre.

Hvad der mig hændte paa mit sidste Tog.
Og hvad af Ømhed hidtil jeg fortaug.
Mit Skib var landet fjernt ved Sikilei,
Ved Foden af det kæmpehøie Bjerg,
Der som et Sølvskjold kaster Solens Glands
Tilbage fra de sneebedækte Tinder.
Mens Skibet laa og ventede paa Medbør,
Gik jeg en Dag alene opad Bjerget
Hen til en prægtig Stad,
Hvis hvide Marmortempler skinned smukt
I Middagssolen langs ad Fjeldets Side.
Jeg vaded gjennem Myrther! rundt omkring
Hang gyldne Frugter, som ei kjendes her,
Og vendte jeg mig om og saae tilbage,
Laa Havet kornblomstfarvet for mit Blik
Og førte Tanken til mit Hjem og Dig.

Ausa.

Til hende, mener Du.

Eigil.

Til Dig, min Ausa!
En frisk Kastanieskov mig loved Skygge,
Men neppe havde Foden den betraadt,
Før lumpne Stimænd, — vel en Snees i Tallet —
Sig styrted ind paa mig med vilde Skrig.
Let væbnet med en Daggert og en Biil

Jeg søgte hen med Ryggen mod et Træ
At sælge dem mit Liv saa dyrt som muligt.
Jeg stak med Daggerten, jeg hug med Bilen
Og meied ned for Fode hvad sig nærmed.
Det gik en Stund! — det var en lystig Leg,
Dog saae jeg godt, den vilde ende daarligt.
Thi Blodet strømmed ud af mine Saar,
Og Kræfterne begyndte alt at svigte.
Da greb om Bilen jeg med baade Hænder,
Istemte Bjarkemaalet for at døe
Med Sang paa Læben, som en Helt det sømmer,
Og hugged løs igjen ... men i det samme
Var Hjælpen der!

Ausa.

Hun frelste Dig!

Eigil.

Du feiler.

Nei, det var en af Romerkirkens Fyrster,
En gammel Mand med sneehvidt Haar og Skjæg,
Der red igjennem Skoven med sit Følge.
Med vrede Blik han stilled sig foran mig
Og strakte truende det gyldne Kors,
Der hang omkring hans Hals, imod de Frække,
Idet han raabte høit:
«I feige Mordere! paa Knæ for Korset!
Paa Knæ for Eders Frelser og Forsoner!

Paa Knæ og tigger om Barmhjertighed,
Før Naadens Dør sig lukker for bestandig.»
Og see! de lystred ham; de græd og bad
Og kasted sig i Støvet for den Gamle.
Hvad meer der fulgte, veed jeg ei. En Sky
Sig lagde for mit Øie; da jeg vaagned,
Var mine Saar forbundne; ved mit Leie
Sad end den gamle Mand og saae paa mig.
Men denne Gang hans Blik var mildt og kjærligt,
Og mildt og fromt flød Talen fra hans Mund.
Han talte med mig om det store Under,
Der nys var skeet med mig, og bad til Gud,
Sin Gud, at virke eet endnu, et større!
Med Skræk og Afsky vendte jeg mig bort,
Men han blev ved — jeg maatte høre paa ham —
Og snart ...

Ausa.

Jeg skjælver. Snart? hvi tier Du?

Eigil.

Snart var det mig, der bad ham om at tale.
Som Bien suger Blomsterstøv af Planten,
Begjerlig drak mit Øre al den Sødme,
Der gjemtes i hans Ord, og da jeg reiste
Mig karsk fra Leiet, var og Sjælen karsk.
Den milde Lære smeltede mit Sind,
Min Tro slog Rødder, og min Sjæl fik Vinger.

Og da omsider gjenfødt jeg drog bort,
Da kyssed han med Graad mig til Farvel
Og gav mig dette Billed, som Du nævnte,
Guds Moders Billed, der mig minder om,
At kun hvor der er Tro, er Liv og Frelse.

Ausa forfærdet.

Ugudelige! frygter Du ei for,
At Luften, som Du aander, bli'er til Gift,
At Thor fra Skyen sender Dig sit Lyn,
At Jorden aabner sig, og Nastrond sluger
Den, som foragter sine Fædres Guder?

Eigil.

Jeg frygter ei. Min Skjæbne har jeg lagt
I Haanden paa en anden større Magt.

Ausa.

Du Gudsbespotter, har Du da forglemt,
At dette Sted er helligt,
At denne Lund er viet vrede Nonner!
I Fjeldet her — det veed Du jo fra Barn —
De spænde deres Væv fra Øst til Vest,
Fra Livets Morgen- til dets Aftenrøde,
Den store Væv, der gjemmer vore Skjæbner —
Frygt deres Dom, Du, som for Intet frygter.

Eigil.

Den kan ei fælde mig.

Han lytter.

Ha, hvad er det?

Usynligt Chor.

Vee! vi maae vige —
Valhal, det lyse,
Gudernes Glæde,
Synker i Grus!

Ausa
der har lyttet med Rædsel.

Forfærdelige Budskab! hvorfra kom
De Toner, der tør varsle Valhals Død?
Det synke skal i Grus, og som en Stjerne
Det slukkes skal? ... Nei, Paafund er det Hele!

Hun vender sig fortvivlet om til Bjerget.

I Mægtige, der boe paa dette Sted,
I, som kan tyde Fremtids dunkle Runer,
Hvis I kan høre mig, o svar mig da:
Skal Loke seire nu? kan Thor ei længer
Forsvare Gudheim med sin tunge Hammer,
Og er Alfaudurs Herskertid forbi?

Usynligt Chor.

Forbi! forbi!

Ausa.

Forhadte Gjenlyd af min egen Frygt,

Jeg troer Dig ei, thi hvis Du varsled sandt,
Var Livet mig en Kval fra denne Stund!

Eigil.

Nei, saa begyndte Du at leve først.
Men stille! tys!

Under de sidste Repliker er det blevet mørkt. Man hører nogle Akkorder, der bestandig blive stærkere. Fjeldet aabner sig, og man seer i en Klippehal Nornerne ved deres Væv i en magisk Belysning.

Urda.

Aser og Jetter
Kæmpe om Magten,
Striden, den sidste,
Synger jeg her.
Thor har paa Havet
Mistet sin Hammer,
Aserne føle,
Faren er nær.
Skirner, den snare,
Efter den sendes,
Ilsomt han røgter
Asernes Bud;
Thrymur dem trodser,
Lover dem Hamren,
Naar man ham giver
Freia til Brud.

Usynligt Chor.

Thrymur dem trodser,
Lover dem Hamren,
Naar man ham giver
Freia til Brud.

Varand.

Loke til Falskhed
Aserne lokker,
Sletheden seirer,
Ærlighed døer.
Klædt som skjøn Freia
Ager til Thrymheim
Thor nu i Brudens
Flagrende Slør.
Jetten forelsket
Hilser paa Bruden;
Hammeren giver
Glad han igjen. —
Thor om den griber,
Jetterne skjælve:
Ynkeligt dræbte
Synke de hen!

Usynligt Chor.

Thor om den griber,
Jetterne skjælve:

Ynkeligt dræbte
Synke de hen!

Skulda.

Heimdal i Hornet
Støder fortvivlet;
Aserne flokkes
Trindtom til Strid.
Først fældes Odin,
Aukthor ham følger;
Geirsodden riste
Sværdenes Bid.
Saa bli'er der stille,
Ygdrasil brænder,
Stjernerne slukkes,
Diserne døe.
Snart dog et kjærligt,
Fadermildt Øie
Atter bestraaler
Slette og Sø.

Usynligt Chor.

Snart dog et kjærligt,
Fadermildt Øie
Atter bestraaler
Slette og Sø.

Musik. Fjeldet lukkes. Maanen kommer frem.

Ausa.

Forfærdeligt! Og det er ingen Drøm!
Jeg seer dem end, de skrækkelige Tre,
Og deres Stemmer gjør mit Blod til Is.
Nei, der er ingen Frelse!

Eigil.

Jo, min Ausa,
Ved Fødderne af ham, der har os lært,
At Gud er Kjærlighed,
Og Kjærlighed det eneste Fornødne.
See, Skibet vinker os paa Havet ud,
Og Vinden vifter let i dine Lokker.
Kom, følg med mig hen til det fjerne Land,
Hvor Frelseren har levet, lært og lidt.
Der skal din Sjæl, som nu er syg og mat,
Forfriskes i hans Læres stærke Bad,
Og for dit Blik skal blive lyst og klart
Alt, hvad der nu i Nat og Mulm sig dølger!

Ausa.

Jeg følger Dig, min Husbond! Kom, jeg følger!

A-ING-FO-HI

ELLER

DET UBEKJENDTE.

VERSIFICERET LYSTSPIL I EEN AKT.

Personerne.

Roberto Lanzi, Advokat.
Carlo Vitelli, hans Ven, Læge.
En tilsløret Dame.
Piccione, } Politisergeanter.
Negri, }
Gjæster paa et Maskebal. **Tjenere.**

Handlingen foregaaer i Genua i Signor Robertos Hus.

Motivet efter en italiensk Novelle.

Et elegant Cabinet med en bred Mellemdør, der vender ud til et oplyst Forværelse. Det er ud paa Natten, og Lysene ere nedbrændte. Roberto staaer i den aabne Mellemdør og tager Afsked med de maskerede Gjæster, der fjerne sig. De sidste ere endnu i Forværelset og paa Trappen.

Første Scene.

Roberto. Carlo. Gjæsterne.

Gjæsterne.

Farvel og Tak!

Roberto

i Mandarindragt lægger Armene overkors.

A-ing-fo-hi!

Gjæsterne.

Farvel!

Tak for den muntre Fest!

Roberto som før.

A-ing-fo-hi!

Saasnart Gjæsterne ere borte, slukke Tjenerne Lysene i Forværelset og gaae. Roberto kaster sig paa en Sofa i Forgrunden

O hvor jeg kjeder mig! Godt at de gik!

Carlo

i moderne Dragt; lægger sin Domino tilside.

Nei Du er mageløs! Du kjeder Dig!
Du, som er ung, talentfuld, rig og vittig,
Velseet af Alle, ridderlig og smuk,
Skarpsindig som kun Faa og lærd som Færre,
Du, som ...

Roberto.

For Guds Skyld, tab ei Veiret, Kjære.
Siig heller strax: et Underværk paa To!

Carlo.

Et Underværk, ja ganske vist! Hvem har
Som Advokat et saadant Clientel?
Man slaaes jo om at faae Dig til at føre
Sin Sag ...

Roberto.

Ei, ei! Man slaaes om Advokaten!
Det er et nyt Motiv til en Proces.

Carlo.

Ja spot Du kun! Du kjeder Dig, fordi
Du har slet intet Savn. See Dig blot om!
Du boer her i et Hus, saa stort og prægtigt,
Saa rhytmisk skjønt, saa smagfuldt og saa ædelt,
At Neros gyldne Hus var knap saa skjønt.
Er Du den Eneste, som ikke veed,

At her i denne stolte By, der speiler
Sig som et Marmorbjerg i Golfens Glar,
Dit Hus man som det ypperste betragter,
Og at det kaldes kun il Paradiso!

Roberto.

Men siig mig blot, hvoraf veed Du saa vist,
At ei man kjeder sig i Paradiset?
Du har da glemt din Dante, kan jeg mærke!
Jo, jo! mig kjeder dette Paradis! ...
Jeg hader næsten dette gyldne Bur,
Hvori med hvert Minut og hvert Secund
Jeg føres langsomt nærmere til Graven!
Og gaaer jeg udenfor, hvad seer jeg der?
Den samme monotone Slendrian
I alle Forhold og paa alle Punkter;
Selv Himlen, der er altid blank og blaa,
Mig piner med det evige det Samme
Og tidt mig synes, at den spotter mig
Og leer mig ud og skinner dobbelt blank,
Naar jeg fortvivlet søger om en Sky.
Jeg kan det udenad. Det dræber mig,
Men langsomt, langsomt!

Carlo.

Naa, saa reis og tag
Mig med Dig til Paris. Jeg tørster efter
At tumle mig i den Mirakelby.

Roberto.

Jeg har jo reist, men hvad har det mig hjulpet?
Kan nogen By da lignes vel med denne?
Har noget Land en saadan Skjønhedsfylde
Som vort Italien? Har noget Sprog
I Verden slig en Malmklang som vort eget?
Og har ei Kunsten her Mirakler gjort,
Som langveis fra man kommer at beundre!
Naar ei det Største stille kan min Trang,
Det baader lidt at søge til det Mindre.

Carlo.

Min stakkels Ven, nu kjender jeg din Sygdom.
Den importeret er fra Englands mørke,
Blytunge, graa og melankolske Himmel,
Men trøst Dig, jeg curere kan din Spleen.
Dens Diagnose er mig ganske klar —
Jeg skulde troe, jeg ei for Ingenting
I Padua har taget Doctorgraden.

Roberto.

Du vil curere mig? Du trænger til
At faae en Patient, den allerførste,
Og mig Du bruge vil som Prøveklud! —
Undskyld, ifald jeg kunde lee, saa lo jeg.

Carlo.

Ak, Kjære, gid det var saa vel! thi Latter

Er altid sund og allermest for Dig,
Den er jo netop det, hvortil Du trænger.
Er det at undres, at Du kjeder Dig?
Du handler aldrig, uden at Du nøie
Har overveiet alle Consekventser;
Men naar Du paa en Prik veed, hvad der kommer,
Hvor kan da Noget overraske Dig
Som Nyt, Uforberedt og Uformodet?
Det duer ei at være altfor forklog,
Nei giv Tilfældigheden Spillerum,
Følg ikke tørt den slagne Landevei,
Men vov Dig ind paa ubekjendte Stier!
See, det er min Recept! følg den nøiagtigt,
Saa skal Du snart velsigne mig som Doktor!

Roberto
reiser sig og lægger Armene overkors.

A-ing-fo-hi!

Carlo.

Ja hvad betyder det?

Roberto sætter sig igjen.

Det er Chinesisk, som Du vel kan vide,
En udsøgt Høflighed, en Formular,
Hvormed man er behagelig for Alle,
Og som i Egenskab af artig Vert
Jeg har betjent mig af den hele Nat.

Carlo.

Det har jeg hørt; men her paa dette Sted? ...

Roberto.

Betyder den: jeg takker Dig, min Kjære!

Han gaber.

Carlo.

Du gaber? det vil sige, jeg skal gaae.
Ja ja, saa gaaer jeg — det er nok paa Tiden.

Han seer paa Uhret.

Halv fire alt!

Roberto.

Gaaer Du med Uhr i Lommen?
Af alle Helvedes-Maskiner kjender
Jeg ingen saa afskyelig som denne.
De andre dræbe i et Nu, men den!
Homøopathisk bringer den os Døden
Bestandig nærmere i lutter Doses,
Der er saa smaa, at knap de kan udmaales.
Utaaleligt!

Carlo.

Nu gaaer Du dog for vidt.
Men det er sandt, lad mig ei glemme reent,
Hvorfor jeg egentlig blev her tilbage.
Jeg har en Bøn til Dig og til dit Venskab.

Roberto.

Hvis det er Penge, saa er Nøglen her
Til mit Chatol.

Carlo.

Jeg har isinde ... standser.

Roberto.

Hvad? Er det saa slemt?

Carlo.

Det er min Agt at frie for ramme Alvor.

Roberto.

Hvad, Du vil gifte Dig! Er Du forrykt?
Ja det er vist, det er at vove blindt
Sig ind paa ganske ubekjendte Stier.

Carlo.

Dog ikke ganske! Den, jeg frier til,
Er min Cousine ...

Roberto.

Enken?

Carlo.

Netop, skjøndt
Det er absurd, at hun skal kaldes Enke.
Hun næsten er et Barn og var kun gift
I nogle Dage med en gammel Mand,

Der fik det Indfald paa sin Dødsseng at
Forære hende, tænk! en Million!

Roberto.

Og det er den, der frister Dig?

Carlo.

Vist ikke.
Nei, hun er sød, men lunefuld som Pokker,
Og hvergang jeg begynder paa at frie,
Leer hun mig ud, og det saa grundigt, at
De klare Taarer trille ned ad Kinden.

Roberto.

Og derfor ønsker Du?

Carlo.

Tal Du min Sag!
Siig alt det Gode om mig, som Du veed,
Og meer endnu! Ros min Figur! den er
Maaskee lidt trind ...

Roberto.

Jeg siger, Du bli'er mager
Og tæres hen af Kjærlighed og Længsel.

Carlo.

Ja det er godt. Tal ogsaa om min Praxis! ...
Siig, at mit Navn som Læge bli'er berømt ...

Roberto.

At Du faaer hver Dag nye Patienter ...

Carlo.

Ja vist, ja vist! Endnu har jeg kun een,
Men det er een, der er saa god som hundred,
Thi det er Dig. Naar slig en Cicero
Vil tale for mig, har jeg ingen Nød.
Men skynd Dig, thi hun har en Godsforvalter,
En nedrig Karl, der stjæler som en Ravn.
Han klæder hende af!

Roberto.

Og den Bestilling
Du nødig overlader til en Anden —
Ja det kan jeg forstaae, jeg kjender Dig;
Men det er sandt, hvad hedder hun, din Enke?

Carlo.

Giazinta Sacchi. — Naa, saa kommer jeg
— Det maa jeg jo? — imellem Tolv og To ...
Hun boer i Strada nuova, tæt herved.

Roberto.

Ja kom Du kun! jeg er parat.

Carlo.

Godnat!

Roberto vil reise sig og følge ham ud.

Nei, rør Dig ei af Pletten — jeg er husvant.

Idet han gaaer.

Husk paa Recepten!

Roberto.

Ja hvorledes var det?

Carlo standser.

Du maa ei gaae den slagne Landevei ...

Roberto.

Men søge op det Ny, det Ubekjendte ...

Carlo.

Ei overveie alle Consekventser ...

Roberto.

Men tænke helst med Benene, ei sandt?

Carlo.

Ja saadan er det! det er netop Tingen.

Roberto raaber efter ham

Nei hør! nei, bliv dog lidt! Jeg faaer et Indfald ...
Sæt, mine Ben paa Veien til Cousinen
Imorgen gjør sig udtilbens og vil
Partout en ganske anden Vei, hvad saa?

Carlo.

Saa maae de tvinges til at lystre.

Roberto.

Godt!

Saa lystre de! men sæt, at nu Cousinen
Fortryller og henriver mig saadan,
At jeg for Alvor fristes til at prøve
Det, som Du kaldte før det Ubekjendte,
Og frier til hende for mig selv — hvad saa?

Carlo.

Det gjør Du ei! Du vil mig kun forskrække!
Nu løber jeg ... Godnat! Gaaer.

Roberto
reiser sig; med korslagte Arme

A-ing-fo-hi!

Anden Scene.

Roberto alene.

I Grunden har han Ret. Hans Raad er godt.
Mit Liv har manglet det Incitament,
Som kun det Ny, det Ubekjendte skjænker.
Hvor stikker dette Ubekjendte? hvor?
Der gives Folk, som, hvergang de gaae ud
Af deres Dør, opleve noget Nyt,
Og Andre, hvem slet Ingenting passerer
Aar ud, Aar ind — til disse hører jeg!
Sandt nok, jeg har da heller aldrig gjort
Det Mindste for at kunne møde det,
Man mystisk kaldet har det Ubekjendte.

Maaskee det Grunden er, hvorfor saa fornemt
Det undgaaer mig ved hver en Leilighed.
Naa, lad saa være! ... Jeg er træt og søvnig
Og gjør nok bedst i strax at gaae tilsengs.
— Nei tvertimod! det skal jeg netop ikke —
Det er en Slendrian at gaae tilsengs,
En tosset Vane, som man maa bekæmpe!
— Paa denne Sofa vil jeg lægge mig

Han lægger sig

Og vente paa det Ubekjendtes Komme ...
Saa skal jeg hen ... imorgen ... til Cousinen
Og frie for Carlo ... frie til Millionen ...
Det har jeg lovet ham ... A-ing-fo-hi.

Han falder i Søvn.

Tredie Scene.

Roberto sover. En ung tilsløret Dame stikker Hovedet ind af Døren ud til Gangen og smutter ind i Stuen. Hun styrter gjennem det mørke Forværelse og standser forskrækket i Døren til det oplyste Cabinet.

Roberto sovende. **Damen.**

Damen.

Saa slap jeg fra dem! Men det nytter ei —
De vist har seet mig smutte ind i Huset.
Jeg synes alt, jeg hører dem paa Trappen!
Hvad griber jeg dog til? Jeg haabed her
At finde Hjælp, at træffe paa en Kvinde,
Der søsterligt mig vilde give Ly

Og skjule mig for de Barbarer. Ak!
Af Angst jeg ryster over hele Kroppen,
Og Kræfterne mig svigte.

Hun vakler hen og støtter sig til Sofaryggen, men opdager i det samme den sovende Roberto.

Hvad er det!

Hun farer forfærdet tilside. Efter en Pause.

Hvad seer jeg? det er en Chineser! ... Nei
... Han kommer sagtens fra et Carneval ...
Hvor han seer ædel og forstandig ud!
Han gjør vist ingen Moders Sjæl Fortræd. —
... Jeg vækker ham!

Hun gaaer hen til ham.

Vaagn op! For Guds Skyld, vaagn!
Han hører ei!

Hun rører ham ved Armen.

Roberto i Søvne.

A-ing-fo-hi!

Damen.

Ak nei!
Han sover som en Sten.

Man hører Støi og Sabelklirren ude fra Gangen.

En Røst.

Her maa hun være!

Damen.

Der er de alt! Madonna, frels mig Arme!

Hun tager hurtigt Silkekaaben af, kaster den i Lænestolen og sætter sig paa den; Sløret binder hun om Hovedet og lader som hun sover. Døren ud til Gangen rives op, og Piccione og Negri træde ind i det mørke Forværelse.

Fjerde Scene.

De Forrige. **Piccione** og **Negri** ude i Forværelset.

Negri.

Her er hun smuttet ind!

Piccione.

Det troer jeg knap!
Saa havde hun nok laaset Døren til.
Nei, her er Tyve! det jeg lugter strax,
For jeg har Næse.

Negri.

Ja hvem har ei det?
Skal vi gaae sagte?

Piccione.

Hør blot den Rekrut!
For Pokker nei! vi gjøre skal Spetakel,
Saa skræmme vi dem ud af Reden strax.

De støde Sablerne imod Gulvet og gaae larmende ind i det oplyste Cabinet.

Roberto

farer op af Søvne og styrter forvildet frem paa Scenen. Han griber en Stol og svinger den over sit Hoved.

Kom an, I Kjæltringpak. Hvad vil I her?
Den Første, som sig nærmer, slaaer jeg ned!

Negri.

Sæt Stolen bort og see Dem bare for.
Vi er ei Røvere, men Rettens Folk.

Piccione.

Ih, det er jo den brave Hr. Roberto,
Den første Advokat i hele Staden.
Jeg havde nær ei kjendt Dem i den Dragt!
Undskyld, vi frygted for, at her var Tyve,
Thi vi fandt Døren ud til Trappen aaben.

Damen til Roberto.

Saa er Tommaso nok igjen paa Spil!
Han leger Kjærest med en Kammerpige
Et Sted i Huset og forsømmer Alt.
Vi nødes dog vist til, min kjære Mand,
At jage ham paa Døren med det første!

Roberto

har under den foregaaende Replik seet med Forbauselse snart paa Politisergeanterne og snart paa Damen.

Tommaso? ... Naa Tommaso! ... Ja det er
En slem Krabat, en meget daarlig Makker,
En Galgenfulgl, en Kjæltring, en Bandit ...

Piccione.

Saa er det bedst, vi negle ham paa Timen!

Damen til Roberto.

Det er dog nok for haardt!

Roberto.

Ja vist! ja vist!

Til Politisergeanterne.

Det er ei saadant ment — naturligviis! —
Jeg bruger altid altfor stærke Udtryk
Om mine Tjen'stefolk — jeg veed det nok!

Damen til Roberto.

Men det er ikke smukt. Det er en Vane,
Som man gjør klogest i at lægge af!

Hun lægger sin Arm i hans.

Det gjør Du nok for min Skyld, ikke sandt?
Du føier mig jo gjerne, har Du sagt.

Roberto.

Ja gjerne, søde Kone! tvivl ei om,
At Du kan snoe mig om din lille Finger!

Han klapper hendes Haand; hun trækker den til sig.

Men Kjære! har ei Skrækken sat sig end?
Du er endnu saa bleg som Rosen, naar
Decembersneen falder paa dens Bæger,
Og end Du skjælver, siger jo en Digter
«Som Bølgen zittrer let for Zephyrvinden»,
Kom, sæt Dig, Søde! glem hvad der er skeet!

Han fører hende hen til Sophaen. Til Negri og Piccione:

Den Overgang, Signori! var for stærk.
Vi havde feiret her en munter Fest
Med Sang og Dands og drukket i Falerner
For første Gang min unge Frues Skaal —

Da brød De ind til os med Støi og Bulder!
Fortæl mig dog, hvad søgte De hos mig?

Piccione.

En Dame.

Roberto slukøret.

Au, en Dame!

Piccione.

Med Mazzini
Hun conspireret har mod vor Regjering.
Hun kom hertil fra London igaar Morges,
Og Politiet vidste, at hun boede
I et Privathus her i denne Gade.
Vi troede før at have hende vis,
Men som en Fugl hun smutted os af Haanden
Og var forsvunden her i dette Hus.

Negri.

Saa lugted Piccione, her var Tyve,
For han har Næse, skal jeg sige Dem.
Vi gik herind ...

Roberto.

Ja det var meget galt.

Damen i en uskyldig Tone.

Hør, De kan troe, at Damen, som De nævnte,
Har seet sit Snit, dengang De gik herind,
Og er af Trappen smuttet ned igjen.

Negri.

Ja det er rimeligt.

Piccione.

Det troer jeg med!

Jeg har mig baaret ad som en Kameel.

Negri.

Ja der vil regne Næser ned i Masse!

Piccione.

Vi maae afsted! Kom, Negri, skynd Dig! Kom!

Roberto.

Det nytter ei. Hun har for stort et Forspring.

Piccione

har faaet Øie paa den sammenrullede Kaabe i Lænestolen og trækker den frem.

Hvor Fruen krøllet har den smukke Kaabe!

Det er nok ogsaa vor Skyld, kan jeg troe.

Damen

tager forskrækket Silkekaaben fra ham.

Det kalder han en Kaabe, kjære Mand!

En Kaabe det! ... det er den Domino,

Som jeg har dandset med den hele Nat,

Hun kaster den med forstilt Ligegyldighed hen paa Sofaryggen.

Den kommer nok ei paa saa snart igjen.

Roberto.

Siig ikke det! Vi gjør det om igjen,

Saasnart min lille Kone gi'er et Vink!

Han tager hendes Haand og kysser den.

Negri.

Kom saa, Piccione! Vi genere kun.

Damen.

Paa ingen Maade! De maae ikke gaae!

Roberto.

Nei, siden De er kommet til vor Fest,
Saa faaer De ikke Lov at gaae herfra
Med tørre Munde! hurtigt et Glas Vin!
See her staae Glas, og her har vi Falerner.

Han skjænker for dem paa Bordet i Midten af Værelset.

Piccione.

De er for artig!

Negri.

Vi maae skamme os.

Roberto til dem Begge.

Drik med min Kone!

Han bringer hende et Glas.

Negri bag Sofaen.

Siden det er tilladt;
Saa gratulere vi! ...

Piccione ligeledes.

Og ønske Fruen
Et halvt Dusin smaabitte Advokater,
Som ret maa slægte deres Fader paa!

Damen vender sig bort.

Roberto.

Bravo! jeg takker Dem. Et Glas endnu!

Negri.

Det bli'er for meget.

Roberto.

Ønsket var saa godt!
Paa det vi drikke maae engang endnu!

De drikke.

Piccione.

De er for god.

Negri.

Vi takke Dem og Fruen.

Piccione.

Ja Folk som Dem er der ei mange af —
Og det er meget godt!

Roberto.

Hvad siger De?

Piccione leende.

Ja tænk Dem om! hvis Alle var som De,
Saa var der jo slet ingen Brug for os.

Roberto.

Godnat! Godnat!

Damen hilser. De gaae leende og bukkende ud af Døren.

Femte Scene.

Damen. Roberto.

Damen i Forgrunden; sagte.

Hvorledes vil det ende?
Men Mod!

Roberto kommer tilbage.

Saa blev vi dem da kvit.
Signora! nu, jeg spørger ligefrem,
Hvorledes gaaer det til, at jeg, som aldrig
Har drømt om Sligt, faaer pludselig en Kone,
Og tilmed et saa yndigt Exemplar.

Damen med et Smil.

Tilgiv, Hr. Advokat, at jeg har vovet
At disponere over Deres Haand.
Har Lænken trykket Dem en lille Stund,
Saa trøst Dem med: nu er De ganske fri!

Roberto.

De spøger! Troer De, jeg vil være fri?
De har da ikke aabnet mig paa Skrømt
Mit Himmeriges Port et kort Sekund,
For at jeg evig sukke skal forgjeves.

Damen.

Det var et Indfald, hvortil Nøden tvang mig —
Jeg takker Dem, Hr. Advokat, fordi

De gik saa villig ind paa min Idee.
Et Blik paa Dem indgjød mig Tillid strax —
At De er brav og ridderlig som Faa,
At jeg var tryg hos Dem som i mit Hjem,
At broderlig De vilde mig beskytte,
Det loved Deres Træk mig!

Roberto holder for Ørene.

Tys! hold op
Jeg har ei Vox ved Haanden som Odysseus
Og kan ei stoppe mine Øren til
For den Sirenesang, der klinger sødt,
Forførerisk fra Deres smukke Læber.
Siig heller mig, hvorledes det gaaer til,
At som Forbryderske De bli'er forfulgt.

Damen stolt.

Forbryderske?

Roberto.

Javist, det lyder stygt!
Paragraf 19 i vor Straffelovbog
Er ikke mild og lempelig mod dem,
Som conspirere — selv om det er Damer!

Dameн.

Den rammer ikke mig, vær vis paa det.
Imidlertid, hvad der er hændt i Nat
Er saa besynderligt, det føler jeg.

At det kan nok behøve en Forklaring.
Vid da, jeg har en kjær Veninde, som
Blev for et Par Aar siden her i Staden
Gift med en aandrig Mand, en ung Forfatter,
Hvis hele Brøde var, at han har udtalt,
Hvad alle vi, der see med Sorg og Smerte
Vort Lands Fornedrelse, har tænkt og følt ...
Bliv ikke vred for denne Digression!

Roberto.

Den gjør Dem Ære. Bliv De rolig ved!

Damen.

De maatte flygte over Hals og Hoved,
Men efterlod i Genua et Barn,
Der nu er Døden nær. Fortvivlet reiste
Den stakkels Moder strax hertil fra London.
Imorges fik jeg hemmeligt et Brev,
Hvori hun mig besværger ved vort Venskab
At komme hjem til sig i denne Nat.
Jeg lod min Tjener følge mig derhen,
Men sendte ham, for ei at gjøre Opsigt,
Tilbage strax; dog knap var jeg paa Trappen,
Saa mærked jeg, at Huset var besat
Af Sbirrer og Soldater. Som et Lyn
Jeg foer af Trappen ned, men blev forfulgt
Og smutted ind igjennem Deres Dør,

Som heldigviis stod aaben. Det er Alt . . .
Dog nei! jeg har en Bøn til dem endnu:
Sæt Kronen paa den Godhed, De har viist mig,
Og følg mig til mit Hjem.

Roberto.

Hvad? De vil gaae?

Damen.

Er det besynderligt?

Roberto.

Ja meer end det,
Det er barbarisk! Ingen Dionys
Udpønset har en Grusomhed som denne!
De smiler vantro, thi De aner ikke,
Hvor trivielt mit Liv sig hidtil formed,
Hvor monotont, hvor dagligdags og ens,
Og De er altfor livsglad til at fatte,
At med et løiet Skjær af ydre Lykke
Man kan fortvivlet ønske sig sin Død!

Damen seer paa sit Uhr.

Bliv ikke vred, men Klokken er strax fire —
At gjette Gaader nu er dog lidt seent.

Roberto.

Det er det ei, naar De betænker, at
Mit Liv beroer paa denne Gaades Løsning.

Damen.

Jeg veed ei, hvad De sigter til.

Roberto.

Saa hør!
Jeg skal kun trætte Dem et Par Minuter.
Som her De seer mig, er jeg uafhængig,
Ja næsten rig, og anseet i min Stilling,
Og dog var Livet længe mig forhadt.
Den ene Dag var Opkog af den anden,
Og Drikken blev bestandig mere tynd.
Lad mig da sige Dem, at just i Nat
For første Gang et Eventyr jeg frister,
Og det et Eventyr, der er saa rigt,
At al den Virkelighed, Jorden eier,
Er Intet imod det — ja fast jeg synes,
At jeg er vaagnet af en Døs, at Livet
Staaer for mig i en Ynde og en Glands,
En Fylde, en Mangfoldighed, en Friskhed,
Som om jeg saae det nu for første Gang;
Men De, hvem det Mirakel ene skyldes,
De ændser ei min Tak, og De vil gaae!

Damen.

Jeg nødes til det, thi hvor sympathetisk
De Ord, De talte, end har mig berørt,
Maa jeg gjentage dog min Bøn!

Roberto.

Jeg lystrer.
Men svar mig først: hvad foregaaer med Svovlet,
Naar Sommersolens Straaler falde paa det
Igjennem Brændeglasset?

Damen.

Nu, det fænger
Vel sagtens Ild, men sværge paa det tør
Jeg ingenlunde, thi jeg vil betroe Dem:
Physiken er just ei mit Hovedfag.

Roberto.

Sværg De kun rolig. Svovlet, det er mig,
Den Hændelse, der førte Dem herhen,
Er Brændeglasset, og den Ild, der luer
Phantastisk straalende i Deres Blik,
Solstraalen er, som alt har smeltet Svovlet.
— De siger Intet? Ak jeg mærker nok,
At jeg er keitet kun og ubehændig,
Naar jeg befatter mig med Erotik.
Jeg mangler Øvelse, det seer jeg klart!
At spille Elsker kræver vist Routine,
Men jeg, jeg er saa uforsøgt i Faget
Som nogen Skoledreng paa tretten Aar.
Hvad vil De svare da, naar uden Omsvøb
Jeg spørger simpelt: Vil De være min?

Damen.

Saa vil jeg svare Dem: De er en Daare,
At De kan rette sligt et Spørgsmaal til
En Dame, som De seer for første Gang,
Paa denne Tid og under disse Forhold!
Gav jeg et andet Svar, De vilde selv
Vist finde det ukvindeligt og stygt.
Altsaa, Hr. Advokat ...

Roberto.

Jeg indseer nok,
At Intet rører Dem. Jeg er parat
Til at ledsage Dem, hvorhen De vil —
Kun maa De skjænke mig et Par Minuter,
At jeg kan blive af med denne Dragt,
Der længe har mig pint. — A-ing-fo-hi!

Han hilser med Armene overkors og gaaer hen til Døren til Sideværelset.

Damen.

Et Øieblik! De sagde nogle Ord,
Jeg ei forstod. Var det Chinesisk?

Roberto.

Ja.
A-ing-fo-hi! Det hedder oversat:
Jeg villieløs er Deres Skjønheds Slave!

Han gaaer ind tilvenstre.

Sjette Scene.

Damen alene.

Han er pudseerlig. Afseet fra den Galskab,
At absolut han være vil min Mand,
Kan jeg ei noksom skjønne paa mit Held,
Der førte mig herhen — Hvad ligger der?

Hun tager paa Bordet en opslaaet Bog.

Nei, seer jeg ret? Grev Leopardis Digte!
Min Yndlingsbog! ... og her mit Yndlingsdigt!

Hun læser:

«End kjendte jeg, o Elskov, ei din Magt,
Og atten Somre svandt, før al din Smerte
Blev i min unge Sjæl til Live vakt.

«Jeg mindes Dagen, da mit Hjerte stred
Den første Elskovskamp, og da jeg tænkte:
Hvor kan dog dette være Kjærlighed?

«O Elskov! hvilke Længsler har Du bragt,
Hvormange Kvaler, der som Flammer brændte,
Blev ikke ved din søde Lykke vakt!»

Hun lægger Bogen fra sig.

Han er Jurist og en berømt Jurist —
Skarpsindig altsaa, logisk fremfor Alt —
Men hvad Logik er deri? Disse Vers
Er netop dem, han har fornylig læst,
Og dog som Myggen flagrer han om Lyset

Og helmer ei, før han har Vingen brændt! ...
Et Særsyn er han, det er ganske vist.

Pause. Hun blader igjen i Bogen.

Og jeg, som sværmet har for Phænomener,
Fra jeg var ganske lille, negter ei,
At han interesserer ... hun afbryder sig selv heftigt.
Hvad for noget?
Jeg troer, jeg drømmer! ... Er jeg reent forrykt! ...
Jeg maa herfra — og strax. Jeg længes efter
At komme ud af denne Tryllekreds.

Syvende Scene.

Damen. **Roberto** i moderne Dragt.

Roberto.

Nu kan vi gaae. Dog før vi skilles ad,
Saa tilgiv mig, at jeg har plaget Dem
Med Følelser, som ei De kan forstaae
Og altsaa heller ei formaaer at dele.
Jeg indseer godt, at jeg er kommen til
At staae for Dem i en forkeert Belysning.
De maa jo troe, jeg er en Fusentast,
En Nar, en Galning, der gjør Cour til Alle.
Nu er den simple Sandhed tvertimod,
At jeg har aldrig elsket før idag,
At Kjærligheden med dens Lyst og Smerte,
Der gynger Sjælen, siger Ariost,

Imellem Helvede og Paradiset,
Var mig et Land saa ukjendt som Van Diemens.
Dengang jeg saae Dem, sagde mig en Røst,
Som tidt i Enrum taler til min Sjæl,
At De blev sendt mig af min gode Engel.
Den Røst har skuffet mig for første Gang.

Damen.

De har slet Intet at bebreide Dem.
Hvis Nogen her er skyldig, er det mig,
Der lod et Ord mig slippe ud af Munden,
Som de to Mænd, der nylig var her, let
Kan bringe videre fra Dør til Dør.

Roberto.

Ja lad dem det, og lad saa Folk kun snakke!
Jeg døer som Pebersvend — det er min Lod —
Og det gaaer let, thi nu, jeg Dem har seet,
Er der jo Ingen, der kan friste mig.

Damen.

Hvorfor vil De bedrøve mig?

Roberto.

Tro mig,
Det har jeg ikke villet.

Damen.

Godt! saa følg

Mig til mit Hjem. De seer da, hvor jeg boer,
Og det jeg lover villigt, at mit Hus,
Giazinta Sacchi's Hus, skal staae Dem aabent,
Saa tidt De vil.

Roberto forskrækket.

Giazinta Sacchi's Hus?
Er De Giazinta Sacchi?

Damen.

Det er mig.

Roberto.

Den unge Enke?

Damen.

Ja.

Roberto.

Cousinen til
Carlo Vitelli?

Damen.

Som De siger, Ja!

Roberto.

Nei, det er altfor galt og for utroligt!
Vid da, Signora, Deres Fætter stod
Paa denne Plet knap for en Time siden
Og talte med Begeistring kun om Dem.
Han er forelsket ...

Damen.

I min Million,
Ja, det har jeg for længe siden sporet!

Roberto.

Nei, i Dem selv. Han talte med en Varme,
En Flugt, en Lidenskab ...

Damen.

Om Eierinden
Af samme Million! Ja hvorfor ei?
Tro mig, jeg kjender Folk, der kan begeistres
For meget mindre!

Roberto.

Nei, De gjør ham Uret.

Damen.

Ja det er muligt, men jeg fatter ei,
Hvorfor De tager Dem den Sag saa nær?

Roberto.

Fordi han er min Ven og min Client,
Fordi jeg lovet har at tale for ham
Og frie til Dem imorgen paa hans Vegne.

Damen.

De frie for ham! Det har han bedt Dem om?

Roberto.

Ja meer end bedt — han trygled mig saalænge,
At for at slippe ham jeg sagde Ja.

Damen sagte.

Nei, det er altfor morsomt og naivt! ...
Høit.
Undskyld, jeg kan ei bare mig for Latter! leer.

Roberto stødt.

Men hvorfor leer De?

Damen.

See dog ei saa vredt!
Sagte.
Dertil han vælger ham, den stakkels Fætter!
Høit.
Jeg kan forsikke Dem, at i min Latter
Der er slet Intet, som kan krænke Dem.
Nei, siig min Fætter, at hans Cour er spildt,
Thi Den, jeg gi'er min Haand, maa ikke see
I mig et Stykke rørligt Gods, som kan
Ved Prokurators Mellemkomst afhændes!
Nu Deres Arm, og lad os komme bort!

Roberto.

Men husk, min Frue, at De tyer nu selv
Til Prokurators Mellemkomst. Er ei
De bange for, at jeg bli'er noget dyr,
Naar jeg bagefter kommer med min Regning?

Damen idet hun tager sin Kaabe paa.

Jeg vil dog vove det.

De gaae henimod Mellemdøren. I det samme aabnes Døren ud til Trappen. Carlo iler hurtig gjennem det mørke Forværelse og møder dem i Mellemdøren.

Ottende Scene.

Damen. Roberto. Carlo.

De fare Alle forskrækkede tilbage.

Roberto sagte.

Han her igjen!

Damen sagte.

Min Fætter!

Carlo sagte.

Hvad er det? Hun her, hos ham!

Damen sagte til Roberto.

Hvem søger han?

Roberto sagte.

Gud veed det! neppe Dem!

Carlo sagte.

Det er umuligt! reent utænkeligt!

Roberto.

Min gode Ven hvad skaffer mig den Glæde,
At see Dig her saa usædvanlig tidligt?
Hvad ønsker Du?

Carlo.

Ja det er meget tidligt, ...
Vist overmaade tidligt ... Klokken er
Nok tidlig ... sagte. Skjult hos ham! ved Nattetid! ...
Høit.
Jeg beder om Forladelse, ifald
Jeg kommer til Uleilighed ... undskyld! ...
Det gjør jeg vist! sagte. Jeg holder det ei ud!

Roberto
til Damen, der blader i Leopardis Digte.

Tag Plads, Signora! blot et Øieblik.
Til Carlo.
Du glemmer reent at sige mig dit Ærind!

Carlo.

Mit Ærind? ... det er sandt, jeg har et Ærind ...
Sagte.
Hun seer jo ud, som Intet var i Veien! ...
Høit.
Jeg kommer for ... sagte. Jeg gaaer fra Sands og Samling!
Høit.
Jeg kommer for ... For hvad? ... nu veed jeg selv
Ei længer, hvad det er, jeg kommer for! ...
Han tager et Tørklæde frem og tørrer Sveden af Panden.

Damen afsides.

Den stakkels Fyr! han veed ei ud, ei ind!

Roberto.

Du er saa varm.

Carlo.

Ja Luften her er lummer.

Roberto.

Gaa Dig en Tour da i den friske Luft
Og kom igjen og siig mig, hvad Du ønsker.

Carlo.

Ja Du har Ret, det Raad er godt! det vil jeg.
Farvel, jeg kommer snart igjen! ... Nei stop!
Nu har jeg det! ... Da jeg kom hjem i Nat,
— Det er ei nogen Springvei, som Du veed —
Var Porten lukket, hele Huset sov,
Og jeg, jeg havde ingen Nøgle. — Naa!
Jeg banked, og jeg kimed — der kom Ingen!
Med eet det faldt mig ind, at Nøglen laa
I Lommen paa min Paletot, og at
Min Paletot jeg havde glemt derinde!

Roberto gjør en Bevægelse.

Nei, bliv Du blot! jeg veed jo, hvor den hænger.
Tillader Du, saa henter jeg den selv! ...
Tillad, Cousine! ...

Roberto.

Der er mørkt! Lad mig!

Carlo.

Paa ingen Maade.

Han gaaer henimod Døren tilvenstre; sagte.

Det er vist en Drøm.
Maaskee jeg ligger rolig i min Seng ...
Maaskee jeg stolprer om og gaaer i Søvne.

Ind i Sideværelset tilvenstre.

Niende Scene.

Damen. Roberto.

Roberto hurtig.

Hvad skal vi gribe til?

Damen.

Naturligviis,
Fortælle ham det Hele, som det er.

Roberto.

Det duer ei — det troer han ikke paa:
Det Sande tidt er allermindst sandsynligt.
Nei, siig mig hurtig: elsker De ham, Frue?
Men denne Gang De svare maa oprigtigt.

Damen.

Jeg har sagt Nei og har ei andet Svar.

Roberto.

Saa kan jeg sige ham, hvad selv jeg vil.

Damen.

Hvad selv De vil.

Roberto.

Jeg har da Deres Fuldmagt?

Damen.

Ja uindskrænket — brug den, som De vil.

Tiende Scene.

Damen. Roberto. Carlo kommer tilbage. Han har i sin Forvirring taget Mandarinkaaben paa istedenfor sin Paletot.

Carlo.

Farvel, jeg gaaer,

Roberto.

Hvordan? i denne Dragt?

Carlo.

Hvad feiler den?

Roberto.

I Canton og i Peking
Slet ingen Ting, men her i Genua!

Carlo seer ned af sig.

Jeg er forrykt! Afsted!

Roberto.

Nei vent dog lidt!
Kom, lad mig hjælpe Dig! Hvortil det Hastværk?

Han hjælper ham Madarinkaaben af.

Det har vist overrasket Dig, min Ven,

At træffe din Cousine i mit Hus;
Men Overraskelsen bli'er mindre stor,
Naar her jeg præsenterer Dig min Kone.

Han tager Giazintas Haand.

Damen sagte.

Ei! han betaler mig med samme Mønt.

Carlo.

Din Kone! Hun! Giazinta, er det sandt?
Det er ei muligt! siig dog, at han lyver!
Du er saa god. Du kan ei nænne det
Imod din Fætter, som saa mangen Gang
Har bragt Dig til at lee paa sin Bekostning.

Roberto.

Det vil hun og fremdeles, haaber jeg.
Forresten, Kjære, brug dog din Forstand!
Hvor kan Du træffe din Cousine her
Ved Nattetid, naar ei hun er min Kone?

Damen sagte.

Hvad siger De?

Roberto til Damen.

Jeg protestered ikke,
Da Du før kaldte mig din kjære Mand.
Desuden veed Du jo, at jeg har Fuldmagt.

Carlo.

Det Ægteskab er altsaa hemmeligt?
Fy, hemmeligt! ... Det er jo noget Uhørt!

Roberto.

Uhørt? I vort Italien? — Jo vist —
Spørg Cimarosa og saa mange Fleer!

Carlo.

Men hvorfor loved Du forræderisk
At tale varmt min Sag hos min Cousine?
Fy, Du maa skamme Dig for Ven, Du er!
Er det loyalt og smukt?

Roberto.

Ja hvorfor ei?
Jeg vidste jo, det gjorde ingen Skade!
Hvad skulde jeg da gjort? Er det din Mening,
At jeg mig skulde skille ved min Kone,
Min søde lille Kone, blot fordi
En Ven betroer mig, han gjør Cour til hende
Og ønsker, jeg skal hjælpe ham dermed?
Du vælter Dig med Skjældsord ind paa mig,
En Sagesløs, og tænker ikke paa,
At det er mig kun, der har Aarsag til
At være vred, og det for ramme Alvor.
Hvis Du, som aftalt, kommen var imorgen,
Saa havde jeg Dig Sammenhængen sagt

Og oplyst Dig om Alt — men hvad gjør Du?
Du bryder ind til mig ved Nattetid
Og overrumpler Folk og tvinger dem
Til at forraade hvad der skulde skjules!
Nu spørger jeg: Er det loyalt og smukt?

Carlo.

Ja Hr. Demosthenes, jeg veed det godt,
At den, der vover paa at disputere
Med Dig, skal rigtignok staae tidlig op!

Han seer paa Uhret.

Nei, det er sandt, det nytter ei engang.

Roberto.

Du bliver vittig, uden at Du veed det.

Carlo.

Saa bliver jeg det dog engang imellem ...
Men jeg er syg ... Undskyld, jeg maa ha'e Luft!

Han gaaer hen tilhøire og lukker Balkondøren op.

Damen sagte til Roberto.

Vær ei saa haard! Det piner ham, den Stakkel!
At see paa Sligt er min Natur imod.

Roberto.

Min med, og derfor er det sagtens bedst
At sige ham den rene Sandhed strax.
Nu er han forberedt, nu vil han troe mig,
Naar jeg fortæller ham vort Eventyr.

Damen.

Gjør som De vil!

Roberto.

Dog først jeg haaber paa
Et Blik, et Smil, et Tryk af Deres Haand,
Paa Haanden selv, ja paa dem begge to
Som Borgen for, at dette Øieblik
Vil blive Vendepunktet i mit Liv.

Damen rækker ham sine Hænder.

Roberto kysser dem med Ild.

Signora, Tak! For stor er denne Lykke! — —
Min Ven, Carlino! staa ei saa forknyt!
Vid, at den Dame der er ei min Hustru.

Carlo.

Det siger Du saa glad?

Roberto.

Jeg mener, Kjære,
Forstaa mig ret: er ei endnu min Hustru,
Dog haaber jeg, det skal ei vare længe.
Min gode Engel førte hende ind
Ad Døren der, som heldigviis Du lod
Staae aaben, dengang Du gik bort i Nat.
Hvorfor hun kom, skal jeg en anden Gang
Fortælle Dig — nu er det altfor seent —

Men først da Du Dig bøied ud af Vindvet
For at faae Luft, fik jeg det lille Ja,
Der gjør mig lykkelig i Liv og Død.

Carlo.

Jeg gratulerer — saa maa jeg vel gaae.
Thi jeg generer kun, det veed jeg godt.

Damen.

Paa ingen Maade.

Roberto.

Nei for Guds Skyld, bliv!
Du maa dog vide, at din Theori
Har viist sig holdbar paa hvert enkelt Punkt.

Carlo gnaven.

Hvad for en Theori?

Roberto.

Naturligviis
Den om at flye den slagne Landevei,
At søge op det Ny og Ubekjendte
Og gi'e sig det Tilfældige i Vold.
Den har jeg fulgt bogstavelig, og det
Er den, som nu jeg takker for min Lykke.

Han trækker ham lidt tilside; sagtere.

Men apropos, det er jo sandt, jeg skylder
Dig endnu Honorar for din Recept.

Du ønsker jo at komme til Paris
Og at flanere ... nei, jeg vilde sige:
Og at studere der et Halvaarstid —
Reis kun! jeg skal besørge Creditivet!

Carlo.

Er det dit Alvor?

Roberto.

Ja.

Carlo.

Tak, gamle Ven!

Roberto.

Naar reiser Du?

Carlo.

Imorgen.

Høit og med Pathos.

Ja Giazinta,
Imorgen tager først jeg til Paris.
Der vil jeg være ene med min Sorg
Og søge i Pariserlivets Tummel
At glemme mine Kvaler og mit Savn.

Damen smilende.

Det vil nok lykkes Dig, det troer jeg vist.

Roberto.

Og naar Du kommer hjem igjen, saa husk,
At Døren der skal altid staae Dig aaben.

Carlo.

Det troer Du nu, men naar Du bliver gift,
— Jeg kjender det, det har jeg seet saa tidt —
Saa vil I leve som to Turteldiuer
Og spærre Vinduer og Døre til
For ei at plages af profane Blikke.

Damen til Roberto.

Hvad mener Du, min Ven?

Roberto.

Jeg mener nei!
Thi dertil er formeget jeg Chineser,
Og det er jo den høfligste Nation.
Nei tvertimod, til alle Husets Venner
Jeg sige vil som før med korslagte Arme A-ing-fo-hi!
Frit oversat: Det vil os glæde ret
At see Dem Alle her saa tidt som muligt!

Alle Tre.

A-ing-fo-hi!

Teppet falder.

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PT
8137
H7
1887
bd.5-6

Holst, Hans Peter
Udvalgte skrifter af
H.P. Holst

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 13 05 03 03 003 3